Povești nemuritoare

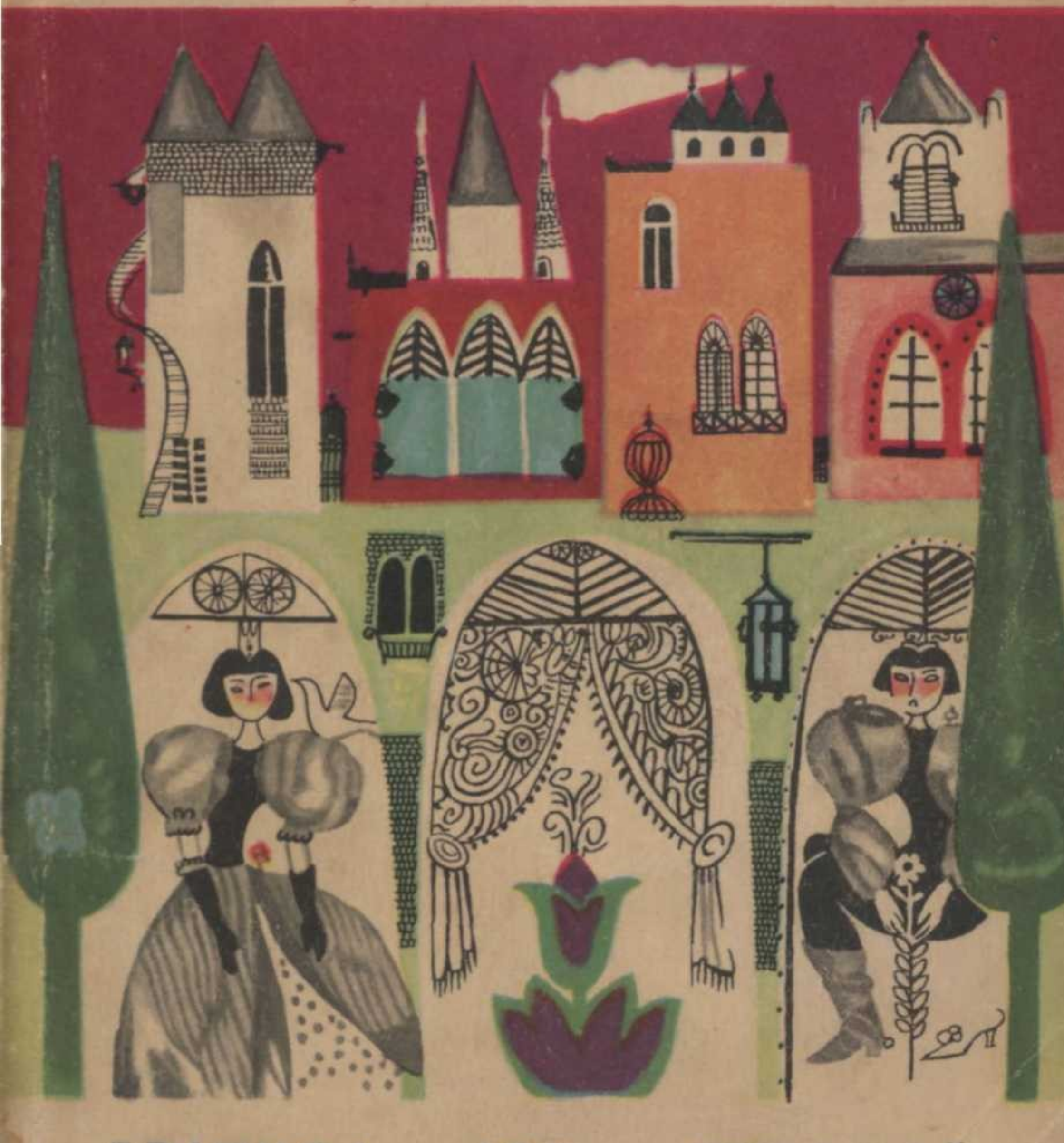

EDITURA ION CREANGĂ

2

Poveşti nemuritoare

Povești nemuritoare

Ediţia a II-a

Editura Ion Creangă

Coperta de CRINA IONESCU

FRAŢII GRIMM

Cenuşăreasa

A FOST ODATĂ un om putred de bogat şi omului ăstuia s-a întîmplat să-i cadă nevasta greu bolnavă. Şi cînd a simţit că i s-apropie sfirşitul, femeia şi-a chemat la căpătîi singurul ei copil, o fetiţă, şi i-a spus:

— Draga mamei, orice ţi s-ar întîmpla, cată să fii întotdeauna bună şi cu sufletul neîntinat.

Acestea zicînd, femeia îşi mai privi o dată copila şi închise ochii pentru vecie. Fetiţa se ducea în fiecare zi la cimitir şi plîngea amar la mormîntul maică-si. Cînd veni iarna, zăpada se aşternu ca o maramă albă peste mormînt, iar în primăvară, cînd razele soarelui o topiră, omul îşi şi luă o altă nevastă.

Femeia asta de-a doua îşi aduse în casă cele două fete pe care le avea. Fetele, nu-i vorbă, erau frumoase, dar pe cît de luminos le era chipul, pe atît de întunecat şi plin de răutate le era sufletul. Pentru fata cea vitregă începură a curge, de-aci înainte, zile pline de amărăciune.

— Ce, proasta asta se cade să stea cu noi în odaie?! o bruftuluiră fetele. Cine vrea să mănînce n-are decît să muncească! La bucătărie cu ea, că acolo i-e locul!...

Îi luară straiele ei cele frumoase şi-o îmbrăcară c-o vechitură de rochie cenuşie şi-o încălţară cu nişte papuci de lemn.

— Ian priviţi la domniţa asta mîndră, ce gătită e!... strigară fetele maşterei, luînd-o în rîs.

Şi-o duseră în bucătărie, într-un alai de batjocuri. Aci o puseră să robotească din greu, de dimineaţă şi pînă cădea noaptea: să se scoale pînă-n ziuă, să care apă, să aprindă focul, să facă demîncare şi să spele rufele. Şi ca şi cum asta n-ar fi fost de ajuns, cîte şi

mai cîte nu mai puneau la cale cele două surori haine, ca să-şi bată joc de ea şi s-o necăjească într-una. Iar cînd nu mai prididea de cîtă treabă avea de făcut, ele zvîrleau lintea şi mazărea în cenuşă, de trebuia apoi s-o aleagă bob cu bob.

Seara, fata cădea frîntă de oboseală, că muncea de se spetea toată ziulica. Dar cum n-avea un pat unde să-şi întindă oasele trudite, se cuibărea în cenuşă, lîngă vatră, şi pînă şi somnul îi era numai chin şi amar. Şi fiindcă din această pricină era totdeauna plină de cenuşă şi murdară, îi ziseră în rîs Cenuşăreasa.

Într-o zi, tatăl fetelor se pregătea să plece la un iarmaroc, şi mai înainte de a-şi lua rămas bun, apucă să le întrebe pe cele două fete vitrege ce daruri voiau să le aducă de acolo.

— Rochii frumoase – răspunse una.

— Ba mărgăritare şi nestemate – zise a doua.

— Da' ţie, Cenuşăreaso, ce-ţi doreşte inima să-ţi aduc? întrebă taică-său într-un sfîrşit.

— Cea dintîi rămurică ce s-o anina de pălăria dumitale, la întoarcerea acasă, pe aia s-o rupi, dragă tată, şi să mi-o aduci.

La iarmaroc, omul avu grijă să cumpere pentru fetele vitrege rochii frumoase, mărgăritare şi nestemate. În drum spre casă, cînd fu să treacă printr-un desiş înverzit, îl atinse o creangă de alun şi-i dădu jos pălăria de pe cap. Atunci îşi aminti de rugămintea Cenuşăresei, rupse creanga şi-o luă cu sine. După ce ajunse acasă, dărui fetelor vitrege ceea ce dorise fiecare, iar Cenuşăresei, creanga de alun. Fata îi mulţumi din suflet şi, către seară, se duse la mormîntul maică-şi, răsădi crenguţa în pămînt şi începu să plîngă atît de amarnic, că lacrimile picurară pe ramură şi-o udară. Şi crenguţa crescu mare şi se făcu o mîndreţe de copac. De trei ori pe zi se ducea Cenuşăreasa la mormîntul maică-şi şi de fiecare dată

zărea o păsărică albă lăsîndu-se din zbor pe cîte-o creangă a alunului. Şi ori de cîte ori avea fata vreo dorinţă, păsărica i-o împlinea şi-i arunca din pom tot ce-i poftea inima.

Şi s-a întîmplat ca o dată împăratul să pună la cale o mare petrecere, care trebuia să ţină trei zile încheiate, şi a poftit la ospăţ pe toate fetele frumoase din împărăţia lui. Pasămite, împăratul gîndea că-n chipul ăsta fecioru-său o să aibă de unde să-şi aleagă mireasa... Cînd aflară că fuseseră şi ele poftite la petrecere, cele două surori nu-şi mai încăpură în piele de bucurie şi, chemînd-o pe Cenuşăreasă, îi poruncіră:

— Vin' de ne piaptănă, auzi? Şi treci de lustruieşte-ne şi condurii! Ba încheie-ne şi catarămile, că ne ducem la petrecerea de la palatul împăratului!

Fata făcu precum i se poruncise, dar plînse cu lacrimi amare, din pricină c-ar fi dorit şi ea să se ducă la petrecere. Şi fiindcă-i plăcea tare mult sa dănţuiască, se rugă de maică-sa vitregă să se îndure şi s-o lase şi pe ea.

— Ce-mi aud urechile, Cenuşăreaso?! se prefăcu a fi uimită maştera. Eşti toată plină de praf şi murdărie şi-ncă mai năzuieşti a te duce la petrecere!... Poftim: n-ai nici o rochie mai ca lumea pe tine şi nici încălţări în picioare n-ai, şi-ai vrea să dănţuieşti?!...

Dar cum fata stărui cu lacrimi în ochi în rugămintea ei, maştera păru să se-nduplece şi-n cele din urmă zise:

— Ia uite ici: am răsturnat o strachină de linte în cenuşă, şi de eşti în stare ca-n două ceasuri să-mi alegi toată lintea, atunci o să te îngădui să mergi la petrecere!

Cenuşăreasa ieşi în grădină pe uşa din dos şi prinse a striga:

— Blînde porumbiţe, şi voi, turturele, şi voi, păsări ale cerului, veniţi cu toatele de-mi ajutaţi s-alegem lintea:

„Bobul bun, ici, în ulcică,
Iar cel rău în guşulică..."

N-apucă să sfîrşească bine vorbele astea şi numai ce sosiră-n zbor două porumbiţe albe şi intrară pe fereastra în bucătărie. După aceea se iviră două turturele şi apoi, într-un lung alai, veniră toate zburătoarele cerului, lopătînd uşurel din aripi. Şi se aşezară cu toatele în jurul vetrei, făcîndu-şi loc în cenuşă. Porumbiţele clătinară din căpşor şi începură să ciugule ele întîi: pic, pic, pic, apoi toate celelalte începură să ciugule şi ele, pic, pic, pic, pînă ce aleseră boabele cele bune şi umplură strachina vîrf cu ele. Nu trecuse nici un ceas de cînd păsărelele se apucaseră de ales lintea şi acum mîntuiseră treaba şi-şi luară zborul pe fereastră afară. Fata îi duse mamei vitrege strachina şi se bucura în gîndul ei, crezînd c-o vor lua şi pe ea la petrecere. Dar maştera i-o tăie scurt :

— Nu, fată, degeaba te ţii scai de mine, nu te pot lua cu noi, că n-ai nici straie frumoase şi nici să dănţuieşti nu ştii, şi tare mi-e teamă c-ai să fii numai de rîsul lumii...

Cenuşăreasa se porni atunci pe plîns, şi dacă văzu asta, maică-sa vitregă îi zise:

— Ei, hai, dacă pînă-ntr-un ceas eşti în stare sa-mi alegi din cenuşă două străchini de linte, să ştii că te iau şi pe tine!...

Dar în gîndul ei maştera îşi zicea: „Las' că n-o să poată să facă una ca asta, nici în ruptul capului!" După ce vitrega răsturnă două străchini de linte în cenuşă, fata se duse în grădină, pe uşa din dos, şi strigă:

— Blînde porumbiţe, şi voi, turturele, şi voi, păsări ale cerului, veniţi cu toatele de-mi ajutaţi s-aleg lintea:

„Bobul bun, ici, în ulcică,
Iar cel rău în guşulică..."

N-apucă să sfîrşească bine vorbele astea şi numai ce sosiră-n zbor două porumbiţe albe şi intrară pe fereastră în bucătărie. După aceea se iviră două turturele şi apoi, într-un alai, veniră toate zburătoarele cerului, lopătînd uşurel din aripi. Şi se aşezară cu toatele în jurul vetrei, făcîndu-şi loc în cenuşă. Porumbiţele clătinară din căpşor şi începură să ciugule ele întîi: pic, pic, pic, apoi toate celelalte începură să ciugule şi ele, pic, pic, pic, pînă ce aleseră boabele cele bune şi umplură strachina vîrf cu ele. Nu trecuse jumătatea de ceas şi păsărelele isprăviseră de ales toată lintea şi zburară iar pe fereastră afară.

Fata îi duse mamei vitrege străchinile cu linte şi se bucura în gîndul ei, crezînd că de astă dată o vor lua şi pe ea la petrecere. Dar maştera se împotrivi şi acum :

— Degeaba te omori cu firea, că tot n-o să te iau cu noi! Nu vezi: n-ai nici straie frumoase şi nici să dănţuieşti nu te pricepi... Ce, vrei să ne fie ruşine cu tine?!

Îi întoarse apoi spatele şi plecă la petrecere cu fetele ei cele fudule.

După ce rămase singură-singurică în toată casa, Cenuşăreasa se duse la mormîntul mamei sale şi, aşezîndu-se sub alun, grăi:

— Alunaş drag, alunaş,
Scutură-te, rogu-te-aş,
Şi mă-mbracă-n strai de-argint —
Numa-n aur şi argint!

Pasărea cea albă, care se afla în alun, numai ce-i zvîrli de sus o rochie ţesută toată în aur şi argint şi-o pereche de conduri cu alesături de mătase şi argint. Cenuşăreasa se îmbrăcă în grabă şi se duse la petrecere. Dar maştera şi cu fetele ei n-avură cum s-o recunoască, zicîndu-şi că era pesemne vreo fată de împărat de pe alte plaiuri, atît arăta de frumoasă în rochia ei ţesută din fire de aur şi argint. La Cenuşăreasă nu se gîndiră nici o clipă, căci o credeau acasă, lîngă vatră, alegînd lintea din cenuşă.

De cum o zări pe fată, feciorul împăratului îi ieşi înainte, o prinse de braţ şi-o pofti la joc. Şi nici că mai vru să dănţuiască cu vreo altă fată. O ţinea mereu de mînă, şi cînd s-apropia cineva s-o poftească la danţ, îi zicea de la obraz:

— Nu se poate, că dănţuieşte numai cu mine!

Dănţuiră împreună şi, pe la ceasul cînd se îngîna noaptea cu zorile, fata vru să se ducă acasă.

— Merg şi eu cu tine, că vreau să-ţi ţin de urît cît o dura drumul – îi zise feciorul împăratului.

Dar, de drept, el dorea să afle cît mai degrabă a cui era mîndreţea asta de fată... Fata-i scapă însă printre degete ca prîsnelul şi, ajungînd acasă, tot într-o fugă, se ascunse în porumbar. Feciorul de împărat aşteptă pînă ce veni tatăl fetei şi-i spuse că fata cea străină, cu care dănţuise el toată vremea, se pitulase în porumbar.

Moşneagului numai ce-i trecu un gînd prin minte: „Ei, drăcia dracului! Nu cumva o fi Cenuşăreasa?!”... Dar degeaba se grăbi să deschidă uşa porumbarului, că nu zări pe nimeni înăuntru. Cînd intrară cu toţii în casă, o găsiră pe Cenuşăreasă stînd în cenuşă, îmbrăcată în aceleaşi straie rufoase

dintotdeauna. Şi numai lumina slabă a unui opaiţ care pîlpîia pe cămin lumina încăperea.

Pasămite, Cenuşăreasa se furişase cu dibăcie afară din porumbar, alergase într-un suflet la alun, se dezbrăcase în pripă de straiele cele frumoase şi le pusese pe mormînt, iar pasărea cea albă le luase de-acolo, de nu se mai putea desluşi nimic. Apoi fata se îmbrăcase iar în trenţele ei rufoase şi se aşezase în cenuşă, lîngă vatră.

A doua zi, petrecerea se porni din nou la palatul împărătesc; şi, după ce părinţii şi surorile ei vitrege plecară într-acolo, Cenuşăreasa se grăbi să se ducă la alun, şi-i zise:

— Alunaş drag, alunaş,
Scutură-te, rogu-te-aş,
Şi mă-mbracă-n strai de argint —
Numa-n aur şi argint!

Atunci păsărica îi aruncă o rochie şi mai frumoasă decît cea din ajun. Şi cînd veni fata la petrecere, îmbrăcată în mîndreţea aceea de rochie, se minunară toţi de frumuseţea ei nemaivăzută. Pasămite, feciorul de împărat stătuse pînă atunci ca pe ghimpi şi-o tot aşteptase să vină... Cînd o văzu apărînd, i se luă parcă o greutate de pe inimă şi, ieşindu-i în întîmpinare, o pofti de îndată la joc. Şi ţinînd-o de mînă, parcă să n-o piardă, dănţui toată vremea numai cu ea. Iar de venea s-o poftească cineva la joc, el îi zicea:

— Nu se poate, că dănţuieşte numai cu mine!

Cînd se lăsară negurile nopţii, fata vru iar să i se piardă urma, dar tînărul crai luă seama din vreme şi se furişă după ea, ca să vadă unde se duce. Vezi însă că fata făcu ce făcu şi-i scăpă de sub ochi, strecurîndu-se în grădina din dosul casei, unde crescuse de ani şi ani un păr mare şi frumos, încărcat cu pere minunate.

Fata se caţără printre crăci, sprintenă ca o veveriţă, şi feciorul de împărat îi pierdu urma. Aşteptă el din nou, pînă ce veni tatăl fetei, şi-i zise:

— Fata cea străină şi frumoasă mi-a scăpat iar şi, după cît îmi dau cu presupusul, s-a ascuns în rămurişul părului ăstuia.

Şi moşneagului îi trecu din nou prin gînd: „Ei, drăcia naibii! Măre, n-o fi cumva Cenuşăreasa?!...”

Luă o scară, o priponi de copac şi urcă pînă-n vîrf, cercetînd de-a rîndul crăcile, dar de găsit nu găsi pe nimeni tupilat în frunziş.

Cînd părinţii şi surorile vitrege se reîntoarseră acasă şi intrară în bucătărie, o găsiră pe Cenuşăreasă lîngă vatră, stînd în cenuşă, ca întotdeauna. Vezi bine că şi de data asta o luase înaintea lui taică-său şi, furişîndu-se pînă la alunul cel fermecat, lăsase acolo mîndreţea de straie şi se îmbrăcase cu zdrenţele-i ponosite şi rufoase.

A treia zi, Cenuşăreasa aşteptă pînă ce plecară din nou părinţii şi surorile vitrege şi-apoi se duse iar la mormîntul maică-si şi-i grăi pomului:

— Alunaş drag, alunaş,
Scutură-te, rogu-te-aş,
Şi mă-mbracă-n strai de-argint —
Numa-n aur şi argint !

De astă dată, păsărica îi aruncă o rochie atît de frumoasă şi de strălucitoare, cum nu s-a mai văzut alta pe lume, iar condurii erau cu totul şi cu totul numai din fir de aur.

Cînd se ivi la petrecere îmbrăcată cu rochia aceea, oaspeţii nu mai ştiură ce să mai zică, uimiţi de atîta frumuseţe nepămînteană.

Feciorul de împărat dănţui iarăşi numai cu dînsa, şi de venea vreunul şi căuta s-o poftească la joc, numai ce-i zicea aceluia, drept în faţă:

— Nu se poate, că dănţuieşte numai cu mine!

Cînd să se ivească zorile, Cenuşăreasa dădu iar să plece pe nesimţite, dar feciorul de împărat se luă numai decît după dînsa. Şi se întîmplă ca zgîtia de fată să se strecoare cu atîta dibăcie, că tînărul crai îi pierdu şi de asta dată urma...

Vezi însă că el pusese la cale un vicleşug, poruncind să se ungă din vreme treptele cu smoală. Şi cînd Cenuşăreasa coborî în goană cîteva trepte, condurul din piciorul stîng îi rămase agăţat în smoală. Feciorul de împărat îl ridică, şi-n palma lui stătea acum un condur mic şi drăgălaş, împletit cu totul şi cu totul din fir de aur. A doua zi se grăbi să se ducă la tatăl fetelor şi, arătîndu-i condurul, îi zise:

— Fata pe-al cărei picior se va potrivi condurul acesta, numai aceea îmi va fi nevastă juruită, şi de nici o alta, în afară de ea, n-am nevoie!

Cînd auziră spusele tînărului crai, cele două fete ale maşterei se bucurară grozav, fiindcă şi ele aveau piciorul micuţ. Cea mai mare se duse cu pantoful în iatac şi, de faţă cu mamă-sa, dădu să-l încalţe. Dar pas de-l încalţă, dacă poţi! Degetul cel mare nu încăpea de fel, că tare mic mai era condurul!... Dacă văzu asta maştera, se întunecă la faţă, dar nu pregetă să-i pună-n mînă un cuţit, zicîndu-i:

— Ce mai aştepţi? Taie-ţi degetul de la picior, că o să fii curînd împărătească şi n-o să mai trebuie să umbli pe jos!

Fata îşi reteză degetul, şi cu chiu cu vai încălţă condurul. Apoi, abia putînd să-şi stăpînească durerea, se înfăţişă înaintea tînărului crai, şi acesta, urcînd-o pe cal, lîngă el, porni cu ea către casă, socotind-o aleasa inimii lui. Dar vezi că drumul de înapoiere ducea pe dinaintea mormîntului, şi cînd fură să treacă pe acolo, numai ce auziră pe cele două porumbiţe strigînd dintre crăcile alunului:

— Vai, conduru-i tare mic:
Parcă-n cleşte-aşa o strînge!

Şi-năuntru-i numai sînge,
Că tot curge pic cu pic...
Nu-i mireasa-adevarată!
Ea-i pe-aproape şi te-aşteaptă...

Atunci feciorul de împărat cătă mai cu luare-aminte la piciorul fetei şi băgă de seamă că sîngele curgea din el, fără contenire. Pe loc întoarse calul şi, ducînd fata acasă, le zise părinţilor ca aceasta nu-i mireasa cea adevărată. Apoi mai adăugă c-ar dori să încerce şi cealaltă fată condurul.

Fata de-a doua se duse în iatac, şi cînd dădu să încerce condurul, ce să vezi! Vîrful piciorului i se potrivea ca turnat, dar călcîiul era prea mare şi rămăsese afară, oricît se strădui ea. Dacă văzu maştera asta, se îngălbeni de ciudă, dar nu stătu mult la gînduri şi, punîndu-i un cuţit în mînă, o îmboldi:

— Ce te mai canoneşti degeaba! Nu vezi că aşa nu-i chip să-l încalţi?... Taie-ţi din călcîi şi gata! Că o să fii în curînd împărătească şi n-o să mai trebuie să umbli pe jos!

Fata reteză din călcîi şi, cu chiu cu vai, abia de putu să încalţe condurul. Apoi, stăpînindu-şi cu greu durerea, se înfăţişă înaintea fiului de împărat. Acesta o aburcă pe cal, lîngă sine, şi plecă cu ea spre casă. Dar cînd trecură prin dreptul alunului, porumbiţele prinseră din nou să dea zvon:

— *Vai, conduru-i tare mic:*
Parcă-n cleşte aşa o strînge!
Şi-năuntru-i numai sînge,
Că tot curge pic cu pic...
Nu-i mireasa-adevărată!
Ea-i pe-aproape şi te-aşteaptă...

Feciorul de împărat se uită cu mai multă luare-aminte la piciorul fetei şi băgă de seamă cum podidea sîngele din el, de-i umpluse ciorapul alb, pînă

sus. Întoarse calul şi, ducînd-o pe mireasa cea mincinoasă acasă, o lăsă plocon părinţilor ei:

— Nici asta nu-i cea adevărată! grăi el, cu mînie-n glas. Au nu mai aveţi vreo altă fată şi nu vă înduraţi s-o daţi de la voi?

— Nu, nu mai avem alta! răspunse tatăl fetelor. Da', cum să spun... de la nevasta dintîi mai am una, o biată Cenuşăreasă, da' nici vorbă, nu poate fi ea mireasa!...

Feciorul de împărat ceru să-i fie adusă înainte, dar maştera sări cu gura, de parc-ar fi fost muşcată de şarpe:

— Nu, nu se poate, înălţimea ta, că e prea rufoasă! Nu se cuvine să se arate în lume în halul în care e!...

Dar tînărul crai ţinu morţiş s-o vadă şi stărui într-atît, că pînă la urmă trebuiră s-o cheme, vrînd-nevrînd. Vezi însă că fata avusese grijă să se spele din vreme, pe mîini şi pe obraz şi cînd se înfăţişă feciorului de împărat, se înclină înainte-i, iar el îi întinse pantoful de aur. Fata se aşeză pe un scăunel, scoase din picior papucul de lemn ce trăgea cîteva ocale şi încălţă condurul, care-i veni ca turnat. Şi cînd se ridică fata şi tînărul crai îi privi chipul, o recunoscu pe dată, că doar ea era domniţa cu care dănţuise şi care-l robise cu frumuseţea-i fără pereche. Şi nu-şi putu stăpîni strigătul:

— Asta-i mireasa cea adevărată.

Maştera şi cele două fiice ale ei încremeniră de spaimă, auzindu-l ce zice, şi ciuda le învenină într-atît, că se traseră la faţă şi se făcură galbene ca şofranul. Dar feciorul de împărat nu le învrednici nici măcar c-o căutătură şi, luînd-o pe Cenuşăreasă pe cal, lîngă sine, porni cu ea către casă. În clipa cînd trecură prin dreptul alunului, cele două porumbiţe albe ca neaua prinseră a ciripi, dînd zvoană bucuroase:

— *Vezi, conduru-i tare mic,*

Dar de strîns, de fel n-o strînge,
Şi-năuntru nu e sînge,
Că n-a curs măcar un pic!...
Ea-i mireasa adevărată,
Mult dorită şi visată!...

După ce strigară vorbele astea, îşi luară amîndouă zborul şi, rotindu-se, se aşezară uşurel pe umerii fetei, una la dreapta şi alta la stînga. Şi au rămas aşa pe umerii Cenuşăresei, tot timpul cît s-a prăznuit nunta împărătească.

În româneşte de DAN FAUR

FRAŢII GRIMM

Albă-ca-Zăpada

CICĂ ÎNTR-O IARNĂ, pe cînd zăpada cădea din înaltul nemărginit al cerului, în fulgi mari şi pufoşi, o împărăteasă sta într-un jilţ şi cosea lîngă o fereastră cu pervazul negru, de abanos. Şi cum cosea ea aşa, aruncîndu-şi din cînd în cînd privirile la ninsoarea ce se cernea de sus, se întîmplă să se înţepe cu acul în deget şi trei picături de sînge căzură pe zăpadă. Roşul sîngelui arăta atît de frumos pe albul zăpezii, că împărăteasa rămase încîntată şi gîndi în sinea ei: „Ce n-aş da să am un copil alb ca zăpada, cu obrajii roşii ca sîngele şi cu părul negru ca abanosul!"

Trecu timpul, dar nu prea multişor, şi împărăteasa născu o fetiţă albă ca zăpada, cu obrajii roşii ca sîngele şi cu păr negru ca abanosul. Şi-i dădură numele de Albă-ca-Zăpada... După ce o aduse însă pe lume, împărăteasa muri.

Cum trecu anul, împăratul îşi luă altă soţie. Femeia asta era cadră de frumoasă, dar nespus de trufaşă şi mîndră, şi n-ar fi îngăduit nici în ruptul capului s-o întreacă alta în frumuseţe. Avea o oglindă fermecată şi ori de cîte ori se privea într-însa, nu uita s-o întrebe:

— Oglinjoară din perete, oglinjoară,
Cine e cea mai frumoasă din ţară?

Şi oglinda-i răspundea:

— Măria ta, eşti cea mai frumoasă din întreaga ţară!

Împărăteasa zîmbea fericită, fiindcă ştia că oglinda grăieşte numai adevărul.

Vezi, însă, că Albă-ca-Zăpada creştea şi se făcea pe zi ce trecea tot mai frumoasă; şi cînd împlini şapte

ani, era o minunăţie de fată: frumoasă ca lumina zilei. Şi frumuseţea împărătesei începu a păli înaintea ei.

Şi într-o bună zi, cînd împărăteasa întrebă oglinda:

— Oglinjoară din perete, oglinjoară,
Cine e cea mai frumoasă din ţară?

Oglinda-i răspunse:

— Frumoasă eşti, crăiasă, ca ziua luminoasă,
Dar Albă-ca-Zăpada e mult, mult mai frumoasă!

La auzul acestor vorbe, împărăteasa se înspaimîntă grozav şi, de pizmă şi ciudă, odată se îngălbeni şi se-nverzi, de ziceai că-i moartea. Din clipa aceea, ori de cîte ori o zărea pe Albă-ca-Zăpada, simţea că-i plesneşte fierea de ciudă; şi azi aşa, mîine aşa, pînă ce începu s-o urască de moarte. Pizma şi ciuda creşteau în inima ei ca buruiana cea rea şi se cuibăriseră atît de adînc, că împărăteasa nu-şi mai găsea pace nici ziua, nici noaptea.

În cele din urmă chemă un vînător şi-i porunci:

— Ia fata asta şi du-o în adîncul pădurii, că nu rabd s-o mai văd în faţa ochilor! Omoar-o, şi drept mărturie că mi-ai împlinit porunca, să-mi aduci plămînii şi ficatul netrebnicii!

Vînătorul nu ieşi din vorbele împărătesei şi se afundă cu Albă-ca-Zăpada în pădure; dar cînd scoase jungherul de la brîu şi se pregătea să-i străpungă inima nevinovată, sărmana copilă începu să plîngă în hohote şi să se roage:

— Vînătorule dragă, cruţă-mi viaţa şi-ţi făgăduiesc c-o să-mi pierd urma în sălbăticia asta de codru şi n-o să mă mai întorc niciodată acasă!

Şi pentru că Albă-ca-Zăpada era atît de frumoasă, vînătorului i se făcu milă de ea şi-i spuse:

— Dacă-i aşa, fugi de te ascunde, fetiţă dragă, unde nu calcă picior de om! Iar în sinea lui gîndea: „Biata de tine, pînă la urmă tot or să te sfişie fiarele sălbatice!...”

Totuşi, parcă i se luase o piatră de pe inimă că nu trebuise să-şi mînjească mîinile cu sînge nevinovat. Şi cum tocmai atunci trecea în fuga pe acolo un pui de mistreţ, îl înjunghie şi, scoţîndu-i plămînii şi ficatul, le duse împărătesei drept mărturie că i-a împlinit în totul dorinţa.

Împărăteasa îi porunci bucătarului să le gătească de îndată, cu sare şi cu tot felul de mirodenii, şi atît de neagră era la suflet, că nu se dădu îndărăt să le mănînce, încredinţată fiind că mănîncă plămînii şi ficatul fetiţei.

Biata copilă rămăsese singură-singurică în pădurea cea nesfirşită şi era atît de înfricoşată, că privea la mulţimea frunzelor de pe copaci, ca şi cînd şi de-acolo ar fi putut să se ivească vreo primejdie – şi nu ştia în ce chip şi-ar putea găsi scăparea... Într-un sfîrşit începu să alerge, şi gonea într-una peste bolovani colţuroşi şi printre mărăcini, iar fiarele sălbatice treceau în fugă pe dinaintea ei, dar nu-i făceau nici un rău. Alergă ea aşa, cît o mai ţinură picioarele, şi-n geana amurgului dădu cu ochii de o căsuţă şi intră înăuntru să se odihnească.

În căsuţă, toate lucrurile erau mititele, dar atît de gingaşe şi sclipind de curăţenie, că ţi-era mai mare dragul să le priveşti. Pe o măsuţă acoperită cu o faţă de masă albă erau rînduite şapte talere mici, şi lîngă fiecare taler se afla cîte o linguriţă, o furculiţă, un cuţitaş şi-o cupă cît un degetar. Iar de-a lungul unui perete se înşirau şapte pătucene, aşternute cu cearşafuri albe ca neaua.

Cum era tare flămîndă şi însetată, Albă-ca-Zăpada ciuguli cîte un pic din fiecare taler, ciupi cîte-o fărîmiţă de pîine şi sorbi din fiecare cupă cîte-o

înghiţitură de vin, fiindcă nu voia să ia toată mîncarea numai de la unul singur. Şi fiindcă se simţea grozav de obosită, dădu să se culce într-un pătuţ, dar nici unul nu i se potrivea: unul era prea lung, altul prea scurt şi abia ultimul pătuţ se nimeri să fie pe măsura ei. Fata se culcă în el şi adormi.

Cînd se întunecă dea binelea, sosiră şi stăpînii căsuţei. Erau cei şapte pitici care sfredeleau munţii, scormonind în măruntaiele lor pentru a scoate la lumină tot soiul de metale. Ei aprinseră cele şapte lumînărele şi, de îndată ce se făcu lumină în căsuţă, îşi dădură seama ca cineva străin cotrobăise peste tot, fiindcă lucrurile nu se mai aflau la locul lor, aşa cum le lăsaseră la plecare. Şi atunci primul pitic zise:

— Cine a stat pe scăunelul meu?

Al doilea urmă:

— Cine a mîncat din talerul meu?

Al treilea:

— Cine a muşcat din pîinişoara mea?

Al patrulea:

— Cine a luat din legumele mele?

Al cincilea:

— Cine a umblat cu furculiţa mea?

Al şaselea:

— Cine a tăiat cu cuţitaşul meu?

Al şaptelea întrebă şi el:

— Cine a băut din cupa mea?

Primul pitic cată în jur mai cu luare-aminte, şi pe data văzu o mică adîncitură în pătucul lui.

— Cine s-a culcat în pătuţul meu?! se minună el.

Ceilalţi alergară într-o goană la pătuceanurile lor şi începură să strige, care mai de care:

— Şi-n pătuţul meu a stat cineva!

Dar cînd cel de-al şaptelea se apropie de pătucul său, dete cu ochii de Albă-ca-Zăpada, care dormea în el adîncită în somn. Îi chemă pe ceilalţi, şi cu toţii veniră în grabă, scoţînd strigăte de uimire. Apoi

îndreptară spre Albă-ca-Zăpada lumina celor şapte lumînărele şi rămaseră s-o privească.

— Doamne, dumnezeule – apucară ei să strige – tare frumoasă mai e copila asta!

Şi atît de bucuroşi erau, că nu se îndurară s-o trezească, ci o lăsară să doarmă mai departe în pătuţ. Iar cel de-al şaptelea pitic dormi cîte un ceas în patul fiecăruia, şi aşa trecu noaptea.

Cînd se lumină de ziuă, Albă-ca-Zăpada deschise încetinel ochii şi, văzîndu-i pe cei şapte pitici, se sperie rău. Dar ei se arătară prietenoşi şi începură s-o întrebe cu blîndeţe:

— Cum te cheamă, fetiţo?

— Albă-ca-Zăpada! răspunse ea.

— Şi cum se face că ai ajuns în căsuţa noastră? o mai întrebară ei.

Atunci Albă-ca-Zăpada le povesti din fir-a-păr totul: cum maică-sa vitregă a pus s-o omoare, dar vînătorul se îndurase de ea şi-i lăsase viaţa, şi cum gonise toată ziulica prin pădure, pînă ce dăduse peste căsuţa lor. După ce o ascultară fără să scape vreun cuvinţel din istorisirea ei, piticii îi ziseră:

— Dacă te învoieşti să vezi de gospodăria noastră, să găteşti, să faci paturile, să coşi, să speli, să împleteşti şi să ţii totul în bună rînduială şi curăţenie, apoi poţi rămîne la noi şi n-o să duci lipsă de nimic.

— Da, primesc cu dragă inimă! răspunse Albă-ca-Zăpada, şi de atunci rămase la ei.

Ea îngrijea acum de toate treburile casei, şi-n fiecare dimineaţă, piticii plecau în munţi să scoată aur şi tot soiul de alte metale, şi cînd se întorceau seara acasă, găseau mîncarea gata aburind pe cuptor. Peste zi, fata ramînea singură, singurică, şi din această pricină, piticii cei buni avuseseră mereu grijă s-o povăţuiască:

— Păzeşte-te de maşteră, că n-o să-i fie greu de fel să afle că eşti la noi! Şi cine ştie ce pune iar la cale! Nu cumva să laşi pe cineva să intre în casă!

Iar împărăteasa, fiind încredinţată că mîncase plămînii şi ficatul fiicei ei vitrege, se credea iarăşi cea mai frumoasă femeie de pe lume. Şi într-o zi, apropiindu-se de oglindă, o întrebă:

— Oglinjoară din perele, oglinjoară,
Cine e cea mai frumoasă din ţară?

Atunci oglinda îi răspunse:

— Frumoasă eşti, crăiasă, ca ziua
luminoasă,
Dar colo, ascunsă-n munţi,
Stă Albă-ca-Zăpada, la cei pitici cărunţi,
Şi-i mult, mult mai frumoasă!..

Împărăteasa se sperie din cale-afară, fiindcă ştia prea bine că oglinda nu minte. Şi-şi dădu pe dată seama că vînătorul o înşelase şi că Albă-ca-Zăpada era încă în viaţă.

Începu ea atunci să se frămînte şi să chibzuiască în ce chip ar putea s-o piardă din nou, căci atîta vreme cît nu era cea mai frumoasă din toată împărăţia, pizma îi chinuia sufletul fără răgaz şi n-avea clipă de linişte. În cele din urmă născoci ceva: îşi vopsi faţa şi se îmbrăca tocmai ca o bătrînă neguţătoreasă, că nimeni n-ar mai fi putut s-o recunoască.

Schimbată astfel la înfăţişare, o porni peste cei şapte munţi şi, într-un sfîrşit, se pomeni în faţa căscioarei celor şapte pitici. Bătu la uşă şi strigă din toată puterea:

— De vînzare marfă frumoasă, de vînzare!

Albă-ca-Zăpada îşi aruncă o privire pe geam şi întrebă:

— Bună ziua, tuşică dragă, da' ce ai matale de vînzare?

— Marfa bună şi frumoasă! se grăbi să-i răspundă neguţătoreasa. Cingători de toate culorile.

Şi vicleana scoase una, împletită din mătase bălţată. „Se vede cît de colo că-i o femeie de treabă – gîndi fata – aşa că n-am de ce să n-o las înăuntru! Că doar n-o fi foc!...” Trase zăvorul, o pofti să intre şi-i cumpără cingătoarea cea frumoasă.

— Vai ce pocit ţi-ai pus-o, fetiţo! Ia apropie-te, să te gătesc eu cu ea, aşa cum se cuvine! o îmbie cu blîndeţe femeia.

Albă-ca-Zăpada n-avea de unde să bănuiască c-ar paşte-o vreo primejdie şi o lăsă să-i pună cingătoarea. Dar băbuşca o încinse repede cu ea şi-o strînse atît de tare, că fetei i se tăie răsuflarea şi căzu jos ca moartă.

— Ei, de-acum n-o să mai fii tu cea mai frumoasă! hohoti împărăteasa şi o şterse repede pe uşă.

Nu mai trecu mult şi, spre seară, veniră acasă cei şapte pitici. Şi cum se mai speriară, bieţii de ei, cînd o găsiră pe iubita lor Albă-ca-Zăpada zăcînd la pămînt, fără simţire, de parc-ar fi fost moartă! O ridicară de jos şi, văzînd cît de strîns îi era mijlocul, tăiară în două cingătoarea. Fata prinse a răsufla iar, şi încetul cu încetul îşi reveni în simţiri. Le povesti ea piticilor toate cîte s-au întîmplat, şi aceştia îi atraseră din nou luarea-aminte:

— Neguţătoreasa ceea nu era alta decît haina de împărăteasă. Fereşte-te, baremi, de-acu' încolo, fată dragă, şi nu mai lăsa pe nimeni să intre cînd nu sîntem noi acasă!

Şi tare multă dreptate aveau, că femeia cea neagră la inimă nici nu aşteptă să treacă pragul palatului şi se şi duse glonţ la oglindă şi-o întreabă:

— Oglinjoară din perete, oglinjoară,
Cine e cea mai frumoasă din ţară?

Iar oglinda pe dată îi răspunse:

— Frumoasă eşti, crăiasă, ca ziua

luminoasă,
Dar colo, ascunsă-n munţi,
Stă Albă-ca-Zăpada, la cei pitici cărunţi,
Şi-i mult, mult mai frumoasă!...

Împărăteasa rămase ca stana de piatră cînd auzi asta şi simţi că-i năvăleşte tot sîngele-n cap, ca un vîrtej, de cîtă spaimă şi mînie clocotea în ea. Va să zică, tot nu scăpase de Albă-ca-Zăpada, tot vie era netrebnica asta!... „Ei bine, de data asta m-oi strădui să născocesc ceva fără greş, ca să-ţi viu de-a binelea de hac!"

Şi cum la farmece şi vrăji n-o întrecea nimeni, haina de împărăteasă meşteri un pieptene otrăvit.

După aceea îşi schimbă hainele şi luă înfăţişarea unei bătrîne gîrbovite de ani. Şi iarăşi o porni peste cei şapte munţi, la cei şapte pitici cărunţi. Ajungînd ea la căsuţa lor, ciocăni în uşă şi strigă:

— Marfă bună de vînzare, marfă bună!

Albă-ca-Zăpada cătă afară pe geam şi spuse:

— Vezi-ţi de drum, femeie, că n-am voie să las pe nimeni înăuntru!

— Da' de privit, cred că ai voie să priveşti, nu-i aşa?...

Şi scoţînd pieptenele cel otrăvit, îl tot plimbă pe sub ochii fetei. Atît de mult îi plăcuse pieptenul, că Albă-ca-Zăpada se lăsă amăgită şi deschise uşa. După ce se învoiră la preţ, bătrîna o momi cu cele mai dulci vorbe:

— Ia vino încoa' la baba, să te pieptene, ca să fii şi tu o dată pieptănată ca lumea!...

Biata Albă-ca-Zăpada nu se gîndi la nimic rău şi se lăsă pieptănată. Dar de-abia îi trecu băbuşca pieptenele prin păr, că otrava şi începu să lucreze prin toate mădularele, arătîndu-şi puterea ucigătoare, şi biata copilă căzu jos, fără viaţă.

— Acu' s-a sfîrşit cu tine, frumoasa frumoaselor!... rînji la ea femeia cea haină, şi-n timp

ce grăbea să se îndepărteze de acele locuri, sufletul ei negru clocotea de-o bucurie drăcească.

Dar spre norocul fetei, înserarea coborî curînd şi cei şapte pitici sosiră acasă. De îndată ce-o văzură pe Albă-ca-Zăpada zăcînd fără viaţă, bănuiră că maştera trebuie să fi pus iar ceva la cale şi, cercetînd copila cu grijă, dădură peste pieptenele cel otrăvit. Cum i-l smulseră din păr, Albă-ca-Zăpada îşi veni în fire, ca şi cînd ar fi dormit numai niţeluş, şi prinse a le povesti cele întîmplate. Dimineaţa, piticii o sfătuiră din nou să fie cu ochii în patru şi să nu mai deschidă uşa, fie ce-o fi, şi apoi se duseră la treburile lor.

În ăst timp, împărăteasa ajunsese la palatul ei şi, aşezîndu-se în faţa oglinzii, se grăbi s-o întrebe:

— Oglinjoară din perete, oglinjoară,
Cine e cea mai frumoasă din ţară?

Şi oglinda îi răspunse ca şi altădată:

— Frumoasă eşti, crăiasă, ca ziua luminoasă,
Dar colo, ascunsă-n munţi,
Stă Albă-ca-Zăpada, la cei pitici cărunţi,
Şi-i mult, mult mai frumoasă!...

Auzindu-i spusele, împărăteasa începu să tremure toată şi să clocotească de mînie. „Netrebnica asta trebuie să moară, chiar de-ar fi să plătesc moartea ei cu preţul vieţii mele!” Se strecură apoi într-o odăiţă dosnică, în care nu călca picior de om, şi amestecă de ici, amestecă de colo, pînă ce plămădi un măr otrăvit. La înfăţişare, mărul era nespus de frumos: alb ca spuma pe-o parte, şi rumen pe alta, că oricine l-ar fi văzut i se trezea numaidecît pofta să-l mănînce. Dar cine ar fi apucat să muşte numai o dată din el zile multe nu mai avea şi cădea mort pe loc. După ce sfîrşi de meşteşugit mărul, împărăteasa îşi boi faţa şi se îmbrăcă în straie de ţărancă. Şi

schimbată astfel, trecu peste cei şapte munţi, grăbindu-se să ajungă la căscioara celor şapte pitici. Aci bătu la uşă, dar Albă-ca-Zăpada scoase capul pe fereastră şi spuse:

— Nu pot lăsa pe nimeni să intre, că nu-mi dau voie piticii!

— Altă pagubă să n-am! răspunse ţăranca. Slavă domnului, găsesc eu muşterii pentru merele mele! Da' pînă una alta, hai de ia şi tu unul, că nu-i pe bani!...

— Nici nu mă gîndesc să-l iau – răspunse Albă-ca-Zăpada – n-am voie să primesc nimic!

— Ce, te temi să nu mori cumva otrăvită?... strecură ea, cu viclenie, întrebarea. Fii pe pace, copiliţo!... Iaca tai mărul în două: bucata asta rumenă mănînc-o tu, iar pe cealaltă oi mînca-o eu.

Dar vezi că mărul era cu meşteşug făcut, că numai partea cea rumenă era otrăvită.

Albă-ca-Zăpada rîvnea de nu mai putea să guste o dată din măr şi, cînd văzu pe ţărancă muşcînd din el, nu mai putu răbda şi, întinzînd mîna pe fereastră, luă jumătatea cea înveninată. Dar n-apucă să-nghită decît o îmbucătură, că şi căzu jos, fără suflare. Împărăteasa îi aruncă priviri ca de fiară şi, beată de bucurie, strigă printre hohote de rîs:

— Albă-ca-Zăpada, roşie ca sîngele şi neagră ca abanosul, de-acu' piticii n-or mai putea să te învie!...

Plecă de acolo cît putu de repede şi cînd ajunse la palat, întrebă iar oglinda:

— Oglinjoară din perete, oglinjoară,
Cine e cea mai frumoasă din ţară?

Şi deodată auzi vorbele după care tînjise atît:

— Măria ta e cea mai frumoasă din întreaga ţară!

Abia acum îşi găsi liniştea inima ei cea pizmaşă, pe cît poate fi liniştită o inimă pizmaşă...

În faptul serii, cînd piticii se întoarseră acasă o găsiră pe Albă-ca-Zăpada zăcînd pe jos, fără pic de suflare. Era moartă ca toţi morţii. O ridicară, căutînd să vadă dacă nu găsesc vreun lucru înveninat, îi desfăcură cingătoarea, o pieptănară, o spălară cu apă şi cu vin, dar totul fu zadarnic. Copila cea dragă era moartă ca toţi morţii şi moartă rămase!... Atunci o aşezară pe o năsălie şi, strîngîndu-se toţi şapte în jurul ei, plînseră amar şi-o jeliră trei zile încheiate. Vrură după aceea s-o îngroape, dar fata arăta atît de frumoasă de parcă s-ar fi aflat doar în somn, şi-n obraji avea aceiaşi bujori roşii dintotdeauna, aşa că piticii nu se îndurară s-o coboare în pămînt.

— Nu, în adîncul cel negru al pămîntului nu o putem coborî! Ar fi mare păcat!... grăiră care mai de care şi, aşternîndu-se pe muncă, îi făcură un sicriu de cleştar, ca să poată fi văzută de oriunde te-ai uita la ea.

O culcară apoi înăuntru şi deasupra îi scriseră numele cu slove de aur, precum şi că a fost fiică de împărat. Apoi urcară sicriul pe-un vîrf de munte, de-l aşezară acolo, şi de fiecare dată rămînea cîte unul de veghe.

Vietăţile pădurii începură a veni şi ele s-o jelească; mai întîi se arătă o buhă, apoi un corb, şi-n urma acestora, o hulubiţă. Şi aşa rămase Albă-ca-Zăpada multă, multă vreme în sicriul ei de cleştar şi nimic nu-i ştirbea din negrăita frumuseţe. Părea că-i vie şi doarme, că era tot aşa de albă ca zăpada, de roşie ca sîngele şi cu părul negru ca abanosul.

Şi s-a întîmplat ca un fecior de crai să se rătăcească în pădurea aceea şi, dînd peste căsuţa piticilor, să le ceară găzduire peste noapte. A doua zi, cînd o porni la drum, văzu sicriul din creştetul muntelui şi pe frumoasa Albă-ca-Zăpada, şi citi cu nesaţ ce sta scris deasupra, cu slove de aur. Şi cum

privea ca vrăjit şi nu se putea desprinde de locul acela, începu a-i ruga pe pitici:

— Daţi-mi mie sicriul şi-o să vă dau în schimb tot ce vi-o pofti inima!

Dar piticii îi răspunseră;

— Nu ţi-l dăm nici pentru tot aurul din lume.

Dacă văzu aşa feciorul de împărat îi rugă cu şi mai multă stăruinţă şi ardoare:

— Atunci înduraţi-vă şi mi-l dăruiţi, că de cînd i-am zărit chipul, nu mai pot trăi fără ca s-o văd pe Albă-ca-Zăpada. Şi v-asigur c-o voi cinsti mereu şi-o voi păzi ca pe făptura care mi-e cea mai scumpă pe lume!

Auzindu-l cu cît foc vorbea, inimoşii pitici se îndurară de el şi-i dădură sicriul. Feciorul de împărat îşi chemă slugile şi le porunci să ia coşciugul pe umeri şi să-l urmeze. Şi cum mergeau ei aşa, se întîmplă ca unul dintre slujitori să se poticnească de-o buturugă şi, din pricina zdruncinăturii, bucăţica de măr pe care o înghiţise Albă-ca-Zăpada îi sări afară din gîtlej. O clipită, doar atît să fi trecut, şi domniţa deschise ochii, ridică uşurel capacul sicriului şi se sculă în capul oaselor. Şi era din nou vie, de parcă s-ar fi trezit tocmai atunci din somn.

— Vai, doamne, unde mă aflu? strigă ea, nedumerită.

Cu ochii rîzînd de bucurie, feciorul de împărat se apropie de dînsa şi-i spuse:

— Cu mine eşti, cu mine!...

Şi-i povesti toate cîte s-au întîmplat. Iar la sfirşit, adăugă:

— Îmi eşti mai dragă decît orice pe lumea asta, şi de te-ai învoi să mă însoţeşti la curtea tatălui meu, bine-ar fi, că ard de dorinţa să-mi fii soţie.

Albă-ca-Zăpada ce era să mai spună, că şi ei îi căzuse drag...

Porni împreună cu el şi făcură o nuntă de se duse vestea, cu mare alai şi voioşie.

La nuntă o poftiră şi pe maştera cea haină, că de, tot o socoteau un fel de rudă... După ce s-a gătit ea cu veşmintele cele mai de preţ, s-a apropiat de oglindă şi a întrebat-o:

— Oglinjoară din perete, oglinjoară,
Cine e cea mai frumoasă din ţară?

Şi oglinda pe dată i-a răspuns:

— Frumoasă eşti, crăiasă, ca ziua luminoasă,
Dar tînăra domniţă e mult, mult mai frumoasă!...

Atunci drăcoaica de femeie începu să blesteme de ciudă şi să urle ca scoasă din minţi şi deodată simţi că i se face frică, dar o frică atît de îngrozitoare, că nu ştia ce să mai facă şi-ncotro s-o apuce. La început se codi să meargă la nuntă, dar cum nu-şi găsea o clipă de linişte, gîndi că trebuie neapărat s-o vadă pe tînăra împărăteasa.

Şi de cum păşi în sala tronului, dădu cu ochii de Albă-ca-Zăpada şi, recunoscînd-o, înlemni de spaimă şi rămase ţeapănă ca o momîie.

Spaima pusese stăpînire pe toată făptura ei; din pricina asta, împărăteasa se urîţea văzînd cu ochii. Şi atît de pocită se făcu, că nici ea singură nu mai cuteza să se privească în oglindă.

Îşi luă lumea în cap şi o ţinu tot într-o goană, pînă se pierdu în adîncul pădurii sălbatice, ca să-şi ascundă acolo urîţenia. Şi de atunci, nici unui om nu-i mai fu dat s-o vadă şi nimeni nu mai ştiu ceva despre soarta ei.

Iar Albă-ca-Zăpada trăi în bucurie şi fericire, împreună cu tînărul împărat, şi dacă n-or fi murit, cu siguranţă că mai trăiesc şi-n zilele noastre.

În româneşte de DAN FAUR

OSCAR WILDE

Prietenul credincios

ÎNTR-O DIMINEAŢĂ, un bătrîn Şobolan-de-apă îşi scoase capul afară din ascunzătoarea lui. Avea ochii sticloşi ca două mărgeluşe, mustăţile ţepoase şi sure, iar coada – o sforicică lungă, de gumă neagră. Bobocii de raţă pluteau de colo-colo, pe baltă, ca o grămăjoară de canari galbeni, iar mama lor, neprihănit de albă şi cu picioare foc de roşii, încerca să-i înveţe cum să stea rezemaţi, pe cap, în apă.

— N-o să ajungeţi niciodată în lumea bună, dacă n-oţi fi în stare să vă daţi peste cap – îi dăscălea necontenit, şi din cînd în cînd le arăta cum să facă.

Dar răţuştele nici nu se sinchiseau de ea. Erau atît de tinerele încît n-aveau habar la ce foloseşte să fii în lumea bună.

— Ce copii neascultători! izbucni bătrînul Şobolan-de-apă. Ar merita să se înece.

— Ba să mă ierţi – răspunse Raţa. Aşa începe fiecare, şi orice părinte trebuie să fie răbdător din cale-afară.

— Treaba lor ce-or fi simţind părinţii – urmă Şobolanul-de-apă. Eu unul nu-s familist. M-a ferit sfîntul de însurătoare şi m-o feri şi de aci încolo. Dragostea e bună în felul ei, dar prietenia-i cu mult mai de seamă. Uite, nici nu cunosc ceva mai nobil şi mai de preţ pe lume ca o prietenie credincioasă.

— Şi cam ce gîndeşti, mă rog, mata, despre îndatoririle unui prieten credincios? întrebă o Mierlă verde care, căţărată în salcia vecină, prinsese toată convorbirea.

— Da, iată ce doream să ştiu şi eu – adăugă Raţa, şi înotînd către capătul bălţii se răsturnă cu capul la fund, pentru a da pildă frumoasă micuţilor ei.

— Ce întrebare neroadă – se răsti Şobolanul-de-apă. De la un prieten credincios aş aştepta, fireşte, să-mi fie credincios.

— Şi ce-ai face, în schimb, pentru el? se amestecă păsărica, legănîndu-se pe o rămurea de argint şi fîlfîind din aripioare.

— Nu te înţeleg – răspunse Şobolanul-de-apă.

— Stai să-ţi spun eu o poveste, cu tîlcul cuvenit.

— E vorba chiar de mine? întrebă Şobolanul. Dacă-i aşa, sînt numai urechi, căci mă prăpădesc după alde născociri.

— Ţi se potriveşte şi dumitale – lămuri Mierla.

Zburînd apoi jos, pe mal, ea îi depănă povestea „Prietenului credincios”.

„— A fost odată ca niciodată – începu Mierla – a fost odată un băietan foarte de treabă cu numele de Hans.”

— Era cineva mai de soi? întrebă Şobolanul-de-apă.

— Ba nu cred să fi fost de loc de soi – răspunse Mierla – afară de inima-i caldă şi de mutrişoara-i rotundă şi plină de haz.

„…Trăia singur-singurel într-o căsuţă micşoară şi muncea zi după zi la el în grădină. Jur împrejur, nu se afla pe tot cuprinsul grădină mai minunată ca a lui Hans. Creşteau acolo garoafe şi micşunele aromate; traista ciobănaşului şi zorele din cele franţuzeşti. Mai creşteau trandafiri de Damasc şi trandafiri galbeni, şofran ca liliacul şi ca aurul, violete vinete şi albe, căldăruşe şi hreniţe, maghiran şi busuioc, viorele, flori de crin, narcise şi micşunele înmiresmate; îmboboceau şi înfloreau toate, după cum le venea vremea, o floare luînd locul altei flori, aşa încît se perindau mereu tot alte frumuseţi şi mereu-mereu alte arome.

Firavul Hans avea o sumedenie de prieteni, dar cel mai credincios dintre toţi era matahala de Hugo,

Morarul. Şi, într-adevăr, atît de credincios era bogătanul de Morar cu Hans cel firav, încît n-ar fi trecut în ruptul capului pe lîngă grădina lui fără să se aplece peste zid şi să smulgă ba ditai mănunchiul de flori, ba un pumn de trufandale, sau fără a-şi umple buzunarele cu prune şi cireşi, cînd venea sorocul roadelor.

— Prietenii adevăraţi să împartă şi bune şi rele – grăia neîncetat Morarul, iar firavul Hans încuviinţa din cap zîmbind şi se simţea nespus de măgulit că are un prieten cu gînduri atît de înalte.

Ce-i drept, vecinii se cam mirau că bogătanul de Morar nu dădea şi el o dată ceva lui Hans, deşi avea sute de saci cu făină în păstrare la moară şi şase vaci cu lapte şi ditai turmă de oi miţoase; dar Hans nu-şi bătea capul cu asemenea fleacuri şi nimic nu-l bucura mai tare decît să asculte la minunăţiile pe care Morarul le tot rostea despre dăruirea de sine într-o prietenie adevărată.

Şi aşa, Hans al nostru muncea de zor la el în grădină. Cît ţinea primăvara, vara şi toamna, era nespus de fericit, dar cînd venea iarna şi nu avea nici flori, nici poame de dus la tîrg, atunci răbda din greu de frig şi de foame; deseori el trebuia să se culce fără altă cină decît niscai pere uscate sau miez vîrtos de nucă. Unde mai pui că, peste iarnă, bietul Hans se simţea şi tare singurel, căci Morarul nici că mai venea să-l vadă.

— N-are rost să mă duc pe la el cît o ţine zăpada – spunea Morarul nevesti-si; cînd oamenii sînt necăjiţi, mai bine să-i laşi în pace, ca nu le arde lor de musafiri. Cel puţin aşa gîndesc eu în privinţa prieteniei, şi fără îndoială că am dreptate. De aceea voi aştepta să vină primăvara, apoi mă voi duce să-l văd, şi cînd va fi el în stare să-mi dea un coş mare de brînduşe, atunci să vedeţi bucurie pe el!

— Doamne, că grijuliu eşti tu cu ceilalţi – îi răspunse nevastă-sa, stînd în jilţul ei adînc, la văpaia lemnelor de cetină – straşnic de grijuliu! Îi creşte omului inima cînd te ascultă vorbind despre prietenie. Pun rămăşag că nici preotul n-ar putea spune lucruri atît de frumoase ca tine, deşi stă într-o casă cu trei caturi şi poartă inel de aur la degetul mic.

— Dar de ce să nu-l chemăm pe Hans aici? se băgă în vorbă cel mai tînăr vlăstar al Morarului. Dacă bietul Hans e la strîmtoare, atunci o să-i dau jumătate din fiertura mea şi o să-i arăt iepuraşii mei albi.

— Mare nătăfleaţă eşti, măi băiete! se mînie Morarul. Nici nu ştiu de ce te-oi mai fi trimiţînd la şcoală, că nimic nu se prinde de tine! Apoi dacă Hans ar veni aici şi ar da de dogoarea focului nostru, şi de cina noastră gustoasă, şi de butoiul plin cu vin roşu, n-ar pofti el oare la bunurile noastre? Dar pofta asta e cel mai afurisit lucru, împinge la păcat orice inimă omenească. Ei bine, eu nu voi îngădui ca inima lui Hans să cadă-n păcat! Sînt prietenul lui cel mai bun şi voi fi mereu cu ochii în patru nu care cumva să fie tîrît în vreo ispită! Pe urmă, dacă Hans ar veni aici, mi-ar cere poate şi ceva făină pe veresie şi, vezi, asta n-aş mai putea s-o fac. Făina-i făină şi prietenia, prietenie. Ce zor să le amesteci? Este şi o vorbă: «Una-i scripca, şi alta iepurele!» Asta-i la mintea oricui!

— Dar bine le mai zici! se minună nevasta Morarului, turnîndu-şi un pahar mare de bere călduţă. Spun drept că pic de somn, să juri că-s la biserică, nu alta!

— Vezi că mulţi oameni se poartă cum se cuvine – grăi Morarul – dar foarte puţini oameni vorbesc aşa cum se cuvine. Ceea ce dovedeşte că dintre aste două lucruri, a vorbi e cu mult mai greu şi, totodată, cu mult mai de preţ!

Zicînd acestea, Morarul privi crunt peste masă la mezinu-i care coborîse capul de ruşine şi, roşu ca

racul, se pornise pe plîns cu nasul în cana cu ceai. Oricum, însă, era atît de tinerel încît se cade să-l iertăm.”

— Ăsta-i sfîrşitul poveştii? întrebă Şobolanul-de-apă.

— Deloc – îi răspunse Mierla; ăsta-i doar începutul.

— Atunci nu prea te afli în pas cu vremea – spuse Şobolanul-de-apă. În zilele noastre orice povestitor priceput începe cu sfîrşitul, urmează cu începutul şi încheie cu partea mijlocie. Asta e metoda cea nouă. Am aflat-o mai deunăzi cu de-amănuntul de la un critic, pe cînd se plimba prin preajma bălţii, cu un tînăr. Vorbea criticul, vorbea de zor şi, vezi bine că trebuie să fi avut dreptate, căci purta ochelari albaştri, avea capul chel şi, de cîte ori tînărul strecura cîte ceva, el îi răspundea: „Ei, aş!” Dar istoriseşte, rogu-te, mai departe. Mă prăpădesc după Morar. Am şi eu tot soiul de simţiri alese, aşa că e straşnică potrivire între noi doi.

— O fi – răspunse Mierla, săltînd cînd pe un picioruş, cînd pe altul.

„...De îndată ce trecu iarna şi brînduşele începură să-şi desfacă la soare steluţele lor galbene, Morarul îi spuse nevesti-si că s-ar duce la vale să-l vadă pe bietul Hans.

— Vai, ce inimă caldă ai, se înduioşă ea. Ţi-e gîndul mereu la alţii; şi, vezi, nu uita să iei cu tine coşul cel mare pentru flori.

Aşadar, după ce înţepeni aripile morii cu un lanţ gros de fier, Morarul coborî dealul cu coşul pe braţ.

— Bună dimineaţa, Hans – îl salută el.

— Bună dimineaţa – răspunse Hans, sprijinindu-se în cazma şi zîmbind cu gura pîn' la urechi.

— Ia spune, cum ai dus-o toată iarna? întrebă Morarul.

— De, ştiu şi eu? începu Hans. Ce bun eşti că mă întrebi; tare bun, zău aşa. Vezi, m-au cam încolţit nevoile chiar rău de tot. Dar acum a venit primăvara şi sînt foarte fericit şi florilor mele le merge bine; la toate.

— Astă-iarnă am vorbit adesea de tine – urmă Morarul – şi ne tot întrebam cum te-oi fi descurcînd?

— Frumos din partea dumneavoastră – răspunse Hans; şi eu, cît pe-aci să cred că m-aţi uitat de tot.

— Hans, ştii că mă uimeşti? îi curmă vorba Morarul, în prietenie, nu încape uitare. Tocmai asta e partea ei minunată, dar teamă mi-e că tu nu înţelegi poezia vieţii. Şi, fiindcă veni vorba, ce frumuşele s-au făcut brînduşele astea!

— Da, tare frumuşele – încuviinţă Hans – şi ce noroc pe mine că am atît de multe. Vreau tocmai să le duc la tîrg, să le vînd fetii Pîrcălabului şi pe urmă, cu banii, să-mi răscumpăr roaba.

— Să-ţi răscumperi roaba? Nu cumva vrei să spui că ţi-ai vîndut-o? Nici că se putea prostie mai mare!

— De, cam aşa ceva! răspunse Hans. Dar n-am avut încotro. Eu, peste iarnă, am dus-o greu, foarte greu, nu aveam leţcaie, nici măcar de pîine. Aşa că mi-am vîndut întîi bumbii de argint, de la surtucul de duminică, apoi mi-am vîndut lănţucul de argint, apoi mi-am vîndut pipa cea mare, iar la urmă mi-am vîndut şi roaba. Dar lasă că acum mi le cumpăr eu toate îndărăt.

— Hans! se repezi Morarul. Îţi dau eu roaba mea. Nu e în stare bună de tot; ştii, o aripă i s-a cam dus, mai are o meteahnă şi pe la spiţe, totuşi eu o să ţi-o dau. Fireşte că asta-i mare dărnicie din parte-mi şi că mulţi or să mă socotească un nerod fără pereche, dar ce vrei, eu nu-s pe potriva celorlalţi. Cred ca dărnicia e temeiul prieteniei şi apoi mai am o roabă nouă-nouţă pentru mine. Da' nu te mai munci cu gîndul, îţi dau eu roaba mea.

— Tii, grozav eşti de darnic! rosti firavul Hans, şi toată mutrişoara lui rotundă şi hazlie strălucea încîntată. Las' c-o meşteresc eu la repezeală, mai ales că am o bucată de scîndură în casă.

— O bucată de scîndură? se holbă Morarul, e tocmai ce-mi trebuie pentru acoperişul hambarului meu. Are o gaură cît toate zilele şi tot grîul o să mucegăiască dacă nu o astup. Mare noroc pe mine că pomenişi de ea. E uluitor cum o faptă bună trage după sine alta. Eu ţi-am dat roaba mea şi acum tu o să-mi dai scîndura. Drept e că roaba face cu mult mai mult decît scîndura, dar prietenia adevărată nu se uită la de-alde-astea. Adu-mi-o, te rog, numaidecît şi o să mă pun pe lucru chiar azi.

— Fireşte că da – se învoi Hans şi, alergînd la şopron, tîrî scîndura afară.

— Mda... nu e prea mare, spuse Morarul privind-o bine. Teamă mi-e că după ce mi-oi drege acoperişul, n-o să rămînă cu ce să-ţi dregi şi roaba; dar ce vrei, nu-i vina mea. Şi acum, că ţi-am dăruit roaba, ştiu c-ai fi tare bucuros să-mi dai, în schimb, cîteva flori. Uite coşul şi vezi de-l umple cu vîrf.

— Să-l umplu cu vîrf? se codi Hans oarecum îngrijorat, căci era gogeamite coşul şi ştia că dacă-l va umple, nu-i va rămîne nici o floricică pentru tîrg, iar el era grozav de dornic să-şi ia îndărăt bumbii de argint.

— Bine, bine, dar... începu Morarul, o dată ce ţi-am dat roaba mea, nu cred că e prea mare lucru să-ţi cer cîteva flori, acolo! Poate că mă înşel, dar aş fi gîndit că în prietenie, într-o adevărată prietenie, nu încape nici un soi de socoteală.

— Prietene dragă, prietene fără seamăn – se repezi tînărul Hans - ale tale fie toate florile din grădina mea! Ţin mai mult la preţuirea dumitale, decît la toţi bumbii mei de argint! Lua-i-ar naiba!

Dînd apoi fuga, el smulse toate drăgălaşele-i brînduşe şi umplu coşul Morarului.

— La revedere – îi strigă Morarul, în vreme ce suia dealul cu scîndura pe umăr şi coşul încărcat în mînă.

— La revedere – îi răspunse Hans, apucîndu-se de săpat cu multă voie bună; era tare bucuros de roabă. A doua zi, prindea tocmai mlădiţele de caprifoi pe lîngă tindă, cînd auzi glasul Morarului care-l striga din drum. Sări iute de pe scăriţă, o luă la goană prin grădină şi privi peste zid.

Era chiar Morarul, cu un sac mare de făină în spate.

— Hans, puiule, n-ai vrea să duci sacul ăsta cu făină la tîrg, în locul meu?

— Vai, ce rău îmi pare – răspunse Hans – dar azi nu-mi văd capul de atîta treabă. Am de legat toate vrejurile astea, şi de udat toate florile, şi de tuns toată iarba.

— Bine, bine – zise Morarul. Totuşi, socotind că am de gînd să-ţi dau roaba mea, nu cred că e tocmai prieteneşte din parte-ţi să spui nu!

— Rogu-te, încetează! îl opri Hans. Adică să nu mă port eu prieteneşte? Dar pentru nimic în lume!

Şi dădu fuga înăuntru ca să-şi ia pălăria; apoi o luă la picior cu sacul greu pe umeri.

Era arşiţă mare în ziua aceea şi, de-a lungul drumului, numai nori de colb. Înainte de a ajunge la a şasea piatră kilometrică, drumeţul se simţi atît de ostenit, încît trebui să stea o clipă locului ca să mai răsufle.

Merse apoi voiniceşte şi, în cele din urmă, ajunse la tîrg. După cîtăva vreme de aşteptare vîndu sacul de făină pe preţ ridicat şi făcu iute cale întoarsă, de teamă că, întîrziind prea tare, să nu-i iasă niscai tîlhari în drum.

«A fost o zi grea, nu glumă – îşi zise Hans în sinea lui, pe cînd se ducea la culcare – dar bine că am dat Morarului o mînă de ajutor, căci el e prietenul

meu cel mai bun şi, pe lîngă asta, o să-mi dea şi roaba lui».

A doua zi în zori, Morarul coborî de vale, ca să-şi ia banii pentru sacul cu făină; bietul Hans era însă atît de istovit, încît tot mai stătea în pat.

— Pe legea mea – izbucni Morarul – dar leneş mai eşti, frăţioare! Şi cînd te gîndeşti că o să-ţi dăruiesc şi roaba, socot c-ar trebui să te aşterni mai vîrtos pe muncă. Trîndăvia e un păcat mare şi fireşte că eu nu-s bucuros de prieteni trîndavi sau molîi. Nu trebuie să-mi iei spusele în nume de rău; nu mi-ar trece prin minte să deschid măcar gura, dacă nu ţi-aş fi prieten. Dar, care-i, mă rog, rostul prieteniei, dacă omul nu poate spune verde tot ce gîndeşte? Oricine poate să îndruge la dulcegării, încercînd să încînte şi să linguşească, dar prietenul cel bun nu spune decît lucruri neplăcute, fără să-i pese că stîrneşte mîhnire. Ba mai mult: dacă e bun prieten, prieten cu adevărat, atunci el o face chiar cu plăcere, fiindcă ştie că face bine ce face!

— Apoi grozav de rău îmi pare – spuse Hans, frecîndu-se la ochi şi scoţîndu-şi tichiuţa de pe cap – dar eram atît de obosit, încît m-am gîndit să mai stau niţeluş în pat şi să ascult cum cîntă păsărelele. Ştii dumneata că eu lucrez mai cu spor după ce aud cîntec de păsărele?

— Foarte bine, asta mă bucură – zise Morarul, bătîndu-l uşurel pe spate - fiindcă aş vrea ca, îndată ce te îmbraci, să urci sus, la moară, şi să-mi dregi acoperişul hambarului.

Vai de bietul Hans! El abia aştepta să se ducă să-şi muncească grădina, căci florile lui nu erau udate de două zile, dar nu-i venea să se împotrivească Morarului care-i era, vezi bine, prieten atît de credincios.

— Crezi că n-ar fi prieteneşte din partea mea dacă ţi-aş spune că am tare mult de lucru? întrebă el, cu un firicel sfios de voce.

— De, ştiu eu – îi răspunse Morarul – mie nu mi se pare că-ţi cer prea mult, mai ales că sînt pe cale să-ţi dau şi roaba mea; dar dacă nu vrei, fireşte că o să mă duc să-l dreg chiar eu.

— Nu, nu, cu nici un preţ! îl opri Hans.

Sărind apoi jos din pat, el se îmbrăca într-o clipă şi porni spre hambar.

Toată ziulica a lucrat Hans acolo, pîn' la asfinţit, iar la asfinţit a venit şi Morarul ca să vadă cu ochii lui cum mergea treaba.

— Dres-ai spărtura din acoperiş, frăţioare dragă? îi strigă Morarul cu voioşie în glas.

— Uite că e gata – îi răspunse Hans, coborînd de pe scară.

— Doamne – spuse Morarul – nu e pe lume muncă mai plăcută, ca munca ce-o faci pentru alţii!

— Negreşit că-i mare noroc pe omul care stă să te asculte – răspunse firavul Hans, aşezîndu-se jos şi ştergîndu-şi fruntea de sudoare; ba chiar noroc mare de tot! Dar eu mă tem că niciodată n-o să-mi treacă prin cap şi mie gînduri alese ca ale dumitale.

— Lasă c-o să-ţi vină şi ţie – îl îmbărbătă Morarul. Dar vezi, trebuie să-ţi dai mai multă osteneală. Deocamdată tu ai doar practica prieteniei, într-o bună zi însă o să stăpîneşti şi teoria.

— Oare! Aşa crezi dumneata? se bucură Hans.

— Nu mă îndoiesc de fel – răspunse Morarul; şi acum, că ai dres acoperişul, du-te mai bine acasă şi te odihneşte, fiindcă aş vrea să-mi duci mîine oile la munte.

Sărmanului Hans îi fu şi frică să mai spună vreo vorbă şi a doua zi, în zori, Morarul îşi mînă oile spre căsuţa micşoră, iar Hans porni cu ele sus, la munte. Irosi o zi întreagă cu dusul şi întorsul; iar cînd ajunse

acasă, adormi istovit pe un scaun şi nu se mai trezi decît a doua zi, pe lumină mare.

— Ce-o să mai petrec acuma la mine în grădină! se bucură el şi o porni degrabă la muncă.

Dar, într-un fel sau altul, nu era chip să-şi mai vadă de flori, căci prietenul lui, Morarul, îi dădea mereu tîrcoale, trimiţîndu-l ba încoace, ba încolo, sau luîndu-l ca să-i ajute la moară. Îl pălea uneori pe bietul Hans tristeţea, de teamă să nu creadă florile c-ar fi fost date uitării, dar se şi mîngîia cu gîndul că Morarul era prietenul lui cel mai bun. Şi pe deasupra – îşi mai spunea Hans într-una – el o să-mi dea şi roaba lui; iar fapta asta e filotimie curată.

Şi tot aşa şi aşa, Hans al nostru muncea de zor pentru Morar, în vreme ce Morarul rostea fel şi chip de vorbe frumoase despre prietenie, vorbe pe care băietanul şi le însemna într-un carneţel şi pe care le citea şi răscitea peste noapte, căci era tare sîrguitor la învăţătură.

Dar iată acum că într-o seară, pe cînd stătea la gura focului, Hans auzi deodată o bătaie puternică în uşă. Era o noapte cumplită; vîntul vuia şi răbufnea atît de sălbatic, încît Hans crezu la început că, pasămite, se înteţea furtuna. Urmă însă a doua bătaie, pe urmă a treia, cu mult mai puternică decît celelalte două...

«O fi vreun drumeţ» - îşi spuse Hans, dînd fuga la uşă. Cînd colo ce să vadă? în faţa lui, Morarul, cu un felinar într-o mînă şi un ciomag în alta.

— Hans, puiule – îi strigă Morarul – a dat năpasta peste mine. Băieţelul meu a căzut de pe scară, s-a lovit rău şi eu alerg după Doctor. Stă însă atît de departe şi vremea-i atît de haină, încît mă bate gîndul că ar fi mai bine să te duci tu în locul meu. Ştii doar că o să-ţi dau roaba mea, aşa că se cuvine să faci şi tu ceva în schimb.

— Mai încape vorbă – se repezi Hans; ba socotesc mare cinste că ai venit la mine şi, uite,

pornesc îndată. Numai că pe întunecimea asta ar trebui să-mi împrumuţi felinarul, căci mă tem, Doamne fereşte, să nu cad în vreo groapă.

— Vai ce rău îmi pare – răspunse Morarul - e felinarul meu cel nou şi mai mare paguba dacă s-ar întîmpla ceva cu el.

— Bine, nu-i nimic! Las' că mă duc eu şi aşa - zise Hans.

Îşi luă aşadar mundirul îmblănit, îşi puse căciuliţă stacojie şi călduroasă, îşi înfăşură gîtul cu o basma şi plecă la drum.

Ce groaznică furtună bîntuia afară! Bezna era atît de neagră, încît drumeţul nostru abia putea să vadă, iar vîntul atît de sălbatic, încît abia putea să-l înfrunte. Îşi ţinu totuşi firea şi după aproape trei ceasuri de umblet, Hans ajunse la casa Doctorului şi bătu în uşă.

— Cine-i acolo? strigă Doctorul, scoţîndu-şi capul prin fereastra iatacului.

— Eu sînt, Hans, domnule Doctor.

— Şi ce vrei tu, Hans?

— Băiatul Morarului a căzut de pe scară, s-a lovit rău şi Morarul vă roagă să veniţi numaidecît.

— Bine – răspunse Doctorul.

Şi porunci să i se aducă repede calul, şi cizmele, şi felinarul, apoi coborî scara şi o luă călare spre locuinţa Morarului, cu sărmanul Hans orbecăind în urma lui.

Furtuna se înteţea tot mai aprig, ploaia cădea cu găleata, iar Hans nu mai putea nici să vadă încotro merge, nici să se ţină după cal. În cele din urmă, el pierdu drumul şi începu a rătăci prin nişte smîrcuri primejdioase, pline cu gropi adînci la tot pasul.

Acolo, Hans al nostru s-a şi înecat. A doua zi, cîţiva păstori de capre îi găsiră leşul plutind pe apa unui mare ochi de baltă şi îl aduseră îndărăt, la colibă.

S-au dus cu toţii la prohodirea bietului Hans, căci nu era om, mic sau mare, sa nu-l cunoască. Iar Morarul era cel mai cernit din toată gloata.

— Fiindcă am fost prietenul lui cel mai bun – aminti el – se cade să mi se dea locul de cinste.

Şi aşa a mers Morarul în fruntea alaiului, îndurerat, în straie lungi şi negre, ducîndu-şi cînd şi cînd la ochi batista sa cît un ştergar.

— Fără îndoială că sărmanul Hans e o pierdere grea pentru oricare din noi - rosti Meşterul fierar cînd se sfîrşise înmormîntarea şi stăteau cu toţii liniştiţi în cîrciumă, ca să bea vin fiert cu mirodenii şi să îmbuce din turtele cu miere.

— O pierdere grea, mai ales pentru mine – adăugă Morarul. Gîndiţi-vă, îi dăruisem roaba mea şi acum, zău dacă mai ştiu ce să mai fac cu ea. Acasă îmi stă mereu în cale şi e într-un hal că n-aş putea lua nimic pe ea, dac-aş vinde-o. Las' c-o să am eu grijă. Nu mai vede nimeni fir de pai de la mine! «Darnicul pătimeşte totdeauna pe urma dărniciei lui».”

— Şi...? întrebă Şobolanul-de-apă după un răstimp de tăcere.

— Şi... gata - răspunse Mierla.

— Dar ce s-a întîmplat cu Morarul? întrebă Şobolanul-de-apă.

— Vezi, asta nu mai ştiu de loc – răspunse Mierla. Drept să-ţi spun că nici nu-mi pasă.

— Ceea ce arată limpede că duioşia nu-ţi stă de loc în fire – urmă Şobolanul.

— Şi eu mă tem că dumneata nu vezi de loc tîlcul povestirii – adăugă Mierla.

— Nu văd ce? se răsti Şobolanul.

— Tîlcul, tîlcul!

— Vrei să spui că povestea are şi un tîlc?

— Fireşte – răspunse Mierla.

— Uite colo – bombăni arţăgos Şobolanul-de-apă. Dacă mi-ai fi spus-o de la început, atunci nici nu te-aş

fi ascultat; ştii, ţi-aş fi răspuns şi eu: „Ei aş!” ca şi criticul. La urma urmei pot să ţi-o spun şi acum.

— Ei, cum îţi plăcu Şobolanul nostru? întrebă Raţa, care sosi peste cîteva clipe lopătînd agale. Are el o sumedenie de cărţi bune, dar eu una sînt mamă înainte de toate şi nu pot vedea alde holtei înrăit, fără să-mi dea lacrimile.

— Mi-e frică să nu-l fi plictisit - se temu Mierla. E drept, însă, că i-am spus o poveste cu tîlc.

— Aoleo! Asta-i totdeauna cuţit cu două tăişuri, încheie Raţa.

Iar eu gîndesc la fel ca ea.

În româneşte de TICU ARCHIP

W. HAUFF

Muc cel mic

ÎN NICHEEA, oraşul meu drag în care m-am născut, trăia odată un om, pe nume Muc cel mic. Eram copil pe vremea aceea, dar îmi aduc bine aminte de el. Poate, fiindcă din pricina lui am mîncat de la tata o bătaie soră cu moartea. Cînd l-am cunoscut, Muc cel mic era un holtei bătrîn, dar nu mai înalt de cîţiva coţi; pe deasupra, avea şi o înfăţişare tare ciudată: un cap mare, mare de tot, mai mare decît vreun alt cap de om, şi un trup mic şi plăpînd. Muc trăia într-o casă uriaşă, singur-singurel, şi tot singur îşi făcea de mîncare; nu se arăta pe uliţă decît o dată pe lună şi, dacă pe la vremea prînzului nu s-ar fi zărit ridicîndu-se un fum gros din hornul casei sale, nimeni n-ar fi ştiut dacă Muc cel mic mai trăieşte ori ba; seara se plimba pe acoperiş, şi de jos, din uliţă, ţi se părea că un cap uriaş umblă de unul singur încolo şi încoace. Tare răutăcioşi eram noi, băieţii, pe vremea aceea: cîtu-i ziulica de mare ne ţineam numai de năzbîtii. Ziua, cînd Muc cel mic pleca de-acasă, era o adevărată sărbătoare pentru noi; ne strîngeam din vreme în faţa casei lui şi îl aşteptam; uşa se deschidea şi în prag se ivea un cap mare cu un turban şi mai mare, urmat de un trupşor pirpiriu, îmbrăcat cu o fărîmă de feregea ponosită, de sub care se zăreau nişte şalvari largi, încinşi cu un brîu lat; în brîu era înfipt un hanger lung, atît de lung, că anevoie îţi puteai da seama dacă Muc atîrna de hanger sau hangerul de Muc.

De cum păşea pe uliţă, porneam să chiuim de vuia văzduhul; ne zvîrleam tichiile în aer şi ţopăiam nebuneşte în jurul lui. Dar Muc ne întîmpina dînd grav din cap şi cobora cu paşi domoli uliţa, tîrşîindu-şi

tălpile – asta din pricina imineilor lui nemaivăzut de mari. Noi, băieţii, ne luam după el strigînd într-una: „Muc cel mic! Muc cel mic!” I-am făcut şi o strigătură hazlie, pe care i-o cîntam adesea; suna cam aşa:

Muc, Muc, Muc, micule Muc,
Hai la joacă, nu sta cuc!
Casa ta e mare, mare,
Capul tău pereche n-are:
Uriaş ca un ceaun!
Muc, piticul nostru bun,
Sari şi ia-te după noi!
Prinde unul, prinde doi,
Muc, Muc, Muc, piticul Muc!

Aşa ne desfătam adesea pe socoteala lui şi trebuie să mărturisesc, spre ruşinea mea, că eu eram capul răutaţilor: îl trăgeam mereu de mica lui feregea şi o dată l-am călcat pe imineii lui uriaşi, iar bietul Muc s-a împiedicat în ei şi a căzut. Întîmplarea aceasta mi s-a părut nespus de hazlie, dar mi-a trecut curînd pofta de rîs cînd l-am văzut pe Muc cel mic îndreptîndu-se spre casa tatălui meu. A intrat la noi în casă şi a zăbovit un timp acolo. Eu am stat pitit după poartă, pînă cînd Muc a ieşit, însoţit de tatăl meu, care îl ţinea cuviincios de mînă şi îşi lua rămas bun de la el cu multe plecăciuni. Nu prea mă simţeam în apele mele, aşa că am rămas o bună bucată de vreme în ascunzătoarea mea. În cele din urmă însă, foamea, care m-a răzbit, s-a dovedit mai tare decît frica de bătaie şi, pocăit, cu capul plecat, m-am înfăţişat înaintea tatălui meu.

— Am aflat că l-ai supărat pe bunul Muc! spuse el, aspru. O să-ţi spun povestea lui şi n-o să mai rîzi de el. Dar înainte şi după ce ţi-o voi spune, ai să-ţi primeşti papara obişnuită.

„Papara obişnuită” erau cele douăzeci şi cinci de lovituri pe care tata, din păcate, le număra cu multă

grijă. Scoase ţeava lungă a pipei sale, îi deşurubă muştiucul şi, mai mînios ca oricînd, îmi trase cu ea o bătaie straşnică. După ce isprăvi cu toate cele douăzeci şi cinci de lovituri şi îmi porunci ca altă dată să mă port cu luare-aminte, începu să-mi spună povestea lui Muc cel mic.

Tatăl lui Muc, pe care-l chemase de fapt Mucrah, fusese un om de vază în Nicheea, numai că era tare sărac. Trăia aproape tot atît de singuratic cum trăieşte astăzi feciorul lui. Pe Muc nu-l prea avea la inimă îi era ruşine de înfăţişarea lui de pitic şi îl lăsa să crească la voia întîmplării. La şaisprezece ani, Muc era încă un copil vesel, dar tată-sau, om zgîrcit la zîmbet, avea pentru el numai vorbe de dojană: ba că e copilăros, ba că e încă necopt la minte, ba că e prost... Într-o bună zi, bătrînul a căzut rău de tot şi de aici i s-a tras moartea. Muc cel mic a rămas singur pe lume, neştiutor şi sărac. Neamurile, cîinoase, cărora tatăl lui le rămăsese dator pînă peste cap, îl goniră din casă pe sărmanul băiat, povăţuindu-l totodată să plece în lumea largă să-şi caute norocul. Muc cel mic se găti bucuros de drum. O singură rugăminte a avut şi el: să i se dăruiască straiele tatălui său. Ruga i-a fost împlinită pe dată. Straiele nu i se potriveau de loc, căci părintele lui fusese un om voinic şi înalt. Muc nu stătu însă mult pe gînduri: le reteză poalele şi le îmbrăcă. De strîmtat însă uitase să le strîmteze şi de aceea veşmintele sale, cu care mai umblă şi astăzi, par atît de ciudate; turbanul uriaş, brîul lat, şalvarii largi, mica feregea albastră, toate erau moştenire părintească. Ei, şi Muc îşi înfipse în brîu hangerul lung, cu înflorituri, al tatălui său, îşi luă un băţ şi purcese la drum.

Colindă voios ziulica întreagă, că doar plecase în căutarea norocului... De zărea în praf vreun ciob, scînteind în soare, îl vîra iute în buzunar, în credinţa că ciobul se va schimba pe dată în cea mai frumoasă

nestemată; de vedea strălucind în depărtare cupola vreunei moschei sau oglinda sclipitoare a unui lac, îşi închipuia că a şi ajuns în ţara minunilor. Dar, vai! De cum se apropia, nălucirile piereau ca un vis, iar oboseala şi foamea îi aminteau că se află încă pe lumea asta.

Două zile şi două nopţi rătăci el amărît şi flămînd, dar de noroc el tot nu dădu; hrană îi erau doar roadele cîmpului, iar culcuş, pămîntul tare. În zorii celei de-a treia zi, de pe o înălţime zări o cetate mare. Semilunile sclipeau pe minaretele sale şi steagurile fîlfîiau în felurite culori pe acoperişuri, făcîndu-i parcă semn să se apropie. Uimit, Muc se opri şi cuprinse cu privirea cetatea şi împrejurimile ei. „Aici e norocul lui Muc cel mic! îşi zise el. Acum ori niciodată!” Şi cu toate că era istovit, sări în sus de bucurie. Îşi adună apoi toate puterile şi se îndreptă într-acolo. Deşi cetatea părea foarte aproape, ajunse la zidul ei abia spre amiază, pentru că nu-l mai ţineau picioarele şi din timp în timp simţea nevoia să poposească la umbra unui palmier ca să-şi mai tragă sufletul. În sfîrşit ajunse în faţa porţilor! Îşi netezi mica lui feregea, îşi înfăşură mai bine turbanul, strînse brîul şi înfipse temeinic în el hangerul cel lung; apoi scutură colbul de pe iminei, luă băţul şi păşi hotărît în cetate.

Bătu îndelung uliţele în sus şi-n jos, dar nu văzu nici o uşă care să i se deschidă şi nu auzi nici un glas care să-l îmbie: „Intră, micule Muc, mănîncă şi bea după pofta inimii şi odihneşte-ţi picioarele trudite de atîta drum!”

Tot colindînd aşa, Muc ajunse în faţa unei case mari, arătoase, şi tocmai cînd se uita la ea cu mai mult jind, se deschise o fereastră şi se ivi o bătrînă care strigă cu glas cîntat:

Străchinuţa-i plină, plină!
Hai, vecine, hai, vecină!

Cîte unul, cîte doi,
Masa-i pusă pentru voi.
Vecinilor, fuguţa,
Plină, plină-i străchinuţa!

Şi pe poarta casei dădu buzna înăuntru o droaie de cîini şi de pisici. Muc stătu o clipă pe gînduri, pradă ispitei, dar luîndu-şi deodată inima în dinţi, păşi în urma cîtorva pisicuţe. Ele cunoşteau, desigur, mai bine ca el drumul spre bucătărie.

Pe scară, Muc se întîlni cu bătrîna pe care o văzuse la fereastră. Femeia se uită la el încruntată şi-l întrebă ce pofteşte.

— Ai chemat toată lumea la masă şi, fiindcă sînt tare flămînd, am venit şi eu.

Bătrîna rîse şi-l întrebă:

— De unde vii, om ciudat? Toată lumea ştie că eu gătesc bucate numai pentru drăguţele mele de pisici, şi doar din cînd în cînd mai chem să le ţină tovărăşie şi niscaiva oaspeţi de prin vecini.

Atunci, Muc cel mic îi povesti bătrînei cît de greu o dusese după moartea părintelui său şi o rugă să-i îngăduie să mănînce şi el laolaltă cu pisicile. Înduioşată de trista lui poveste, femeia îl pofti în casă şi-i dădu să mănînce şi să bea pe săturate. După ce prichindelul mai prinse puteri, ea îl privi lung şi grăi:

— Muc, rămîi în slujba mea! N-o să te osteneşti prea mult, iar eu o să am grijă de tine.

Muc cel mic se învoi bucuros, căci mîncarea pisicilor îi fusese pe plac. Slujba era uşoară, dar ciudată. Stăpîna Ahavţi avea doi cotoi şi patru pisici. În fiecare dimineaţă, Muc cel mic le pieptăna blana şi le dădea cu pomezi scumpe. Cînd stăpîna pleca de acasă, Muc se îngrijea de pisici: le punea străchinuţe cu mîncare, şi noaptea le culca pe perne de mătase şi le învelea cu macate de catifea. Stăpîna Ahavţi avea şi cîţiva căţei; pe aceştia însă nu-i alinta ca pe pisicile ei, pe care le iubea de parcă ar fi fost propriii ei copii.

Muc cel mic trăia aici tot atît de singuratic ca şi în casa părintească: nu dădea ochi cu altcineva decît cu stăpîna lui, încolo se învîrtea ziulica toată numai între cîini şi pisici. O vreme a dus-o bine: mîncare, cît îi trebuia, iar treabă, puţină. Bătrîna se arăta îndeajuns de mulţumită de sluga ei. Pe zi ce trecea, pisicile deveneau însă tot mai zvăpăiate: se zbenguiau şi zburdau prin odăi ca nişte zănatice, răsturnau tot ce le ieşea în cale, spărgeau vase din cele mai frumoase; de cum simţeau însă pe scară paşii stăpînei Ahavţi, se ghemuiau pe perniţele lor şi mişcau din codiţă ca şi cum nimic nu s-ar fi întîmplat. La vederea harababurii din casă stăpîna Ahavţi se făcea foc şi pară şi arunca toată vina pe Muc. Degeaba căuta el să se dezvinovăţească. Mironosiţelor de pisici ea le dădea mai multă crezare decît jurămintelor de nevinovăţie ale unei slugi.

Muc cel mic era tare mîhnit – nu-şi aflase norocul nici de astă dată; se gîndi să părăsească slujba aceasta. Încă din prima lui călătorie văzuse cît de amar e traiul fără bani şi de aceea se hotărî să-şi dobîndească într-un fel oarecare simbria, căci stăpîna Ahavţi de făgăduit i-o făgăduia, dar de dat nu i-o dădea. Se găsea în casa stăpînei Ahavţi o cămară întotdeauna încuiată, în care Muc nu intrase niciodată. O auzise de multe ori pe stăpînă-sa cotrobăind pe acolo şi tare-ar fi vrut Muc să afle ce taine ascunde. Acuma, stînd şi chibzuind cum să-şi facă rost de bani pentru drum, numai ce-i veni în minte cămara cea fermecată. Nu cumva o fi tăinuită acolo vreo comoară? Dar uşa era bine zăvorîtă şi nu era chip s-ajungi la comoară.

Într-o dimineaţă, după ce stăpîna Ahavţi plecă de acasă, un căţeluş vitregit de ea – şi care îl îndrăgise pe Muc pentru bunătatea lui – îl apucă pe băiat cu dinţii de şalvari şi începu să-l tragă, de parcă i-ar fi făcut semn să se ia după el. Muc, căruia îi plăcea să

se joace cu căţeluşul, îl urmă. Ajunse în odaia de culcare a stăpînei Ahavţi, înaintea unei uşiţi pe care el n-o băgase de seamă pînă atunci. Uşa era întredeschisă. Căţeluşul intră, Muc – după el, şi nu mică îi fu mirarea cînd se trezi în încăperea mult rîvnită. În zadar căută el banii prin toate ungherele – nici urmă de aşa ceva. Straie vechi, vase care de care mai năstruşnice, erau împrăştiate peste tot. Mai cu osebire îi atrase privirea un vas de cleştar cu izvoade meşteşugite. Îl ridică, îl întoarse pe toate părţile... dar vai! Vasul avea un capac aşezat uşor deasupra şi, din nebăgare de seamă, Muc scăpă capacul, care se făcu ţăndări.

Băiatul înlemni de spaimă. Soarta îi era pecetluită. Trebuia să fugă cît mai grabnic, dacă nu voia ca bătrîna să-l snopească în bătăi. Înainte de a pleca, Muc îşi aruncă privirea spre lucrurile stăpînei Ahavţi – doar-doar o găsi ceva de trebuinţă! Ochii i se opriră asupra unor conduri mari de tot. Nu erau prea frumoşi, dar imineii pe care îi avea el în picioare se făcuseră ferfeniţă; afară de asta, condurii îl atrăgeau şi pentru faptul că erau mari, şi el nădăjduia că în felul acesta oamenii îl vor socoti şi pe el un bărbat în toată firea. Îşi zvîrli cît colo vechii lui iminei şi încălţă condurii cei mari. Într-un colţ era rezemat un toiegel cu măciulia ca un cap de leu; stătea acolo fără nici o întrebuinţare. Îl înhaţă şi pe el şi o zbughi afară. Alergă spre odăiţa lui. Îşi îmbrăcă mica feregea, strînse mai tare turbanul moştenit de la tatăl său şi, după ce-şi înfipse hangerul în brîu, o luă la sănătoasa cît îl ţineau picioarele. Din casă în uliţă, din uliţă afară din cetate, fugea, fugea mîncînd pămîntul; abia de-şi mai trăgea, bietul de el, sufletul. De cînd era nu alergase atît de iute – îl împingea parcă o putere nevăzută şi îi era cu neputinţă să se mai oprească. Îşi dădu seama că nu e lucru curat cu condurii – zbura cu ei – nu alta. Cercă în fel şi chip să se oprească, dar în

zadar. Deznădăjduit, începu să strige, de parcă ar fi strunit nişte cai:

— Ptrr... Ho... Ptrrr!

Ca prin farmec, condurii se opriră, iar Muc se trînti istovit la pămînt.

Mult s-a mai bucurat Muc cel mic de condurii lui. Aşadar, tot dobîndise el ceva de pe urma slujbei sale – se alesese cu un lucru care să-l ajute în căutarea norocului. Bucuros, dar sleit de puteri, Muc adormi degrabă: trupul lui micuţ avea un cap, nu glumă, şi nu-i era de loc uşor să şi-l ţină pe umeri. În vis i se arătă prietenul lui, căţeluşul stăpînei Ahavţi, cel care-l ajutase să găsească condurii, se făcea că-i spune:

— Dragul meu Muc, nu ştii să dai condurilor o întrebuinţare cu folos: de ai să te răsuceşti de trei ori pe un călcîi, ai să zbori unde vrei; iar cu toiegelul ai să găseşti comori, căci de se află ascuns aur, toiegelul te vesteşte ciocănind de trei ori în pămînt; iar de se află argint, numai de două ori.

Aşa visă Muc cel mic. Cînd se trezi, îşi aminti de visul lui năstruşnic şi se gîndi să facă o încercare. Încălţă condurii, ridică piciorul şi începu să se răsucească pe un călcîi. Oricine ar încerca să se învîrtească de trei ori în şir pe un călcîi, încălţat cu nişte conduri uriaşi, nu s-ar mira că o asemenea ispravă Muc n-a izbutit s-o facă dintr-o dată; şi apoi mai trebuie pus la socoteală şi capul lui greu, care-l trăgea ba într-o parte, ba în alta.

Sărmanul pitic căzu de cîteva ori cu nasul în pămînt, dar nu se dădu bătut: se mai apucă o dată şi încă o dată de aceeaşi treabă, pînă ce izbuti. Se învîrti apoi ca o sfîrlează pe un călcîi şi îşi dori să ajungă undeva pe aproape, într-un oraş mare. Nici n-apucă bine să-şi sfîrşească gîndul, că se înălţă în văzduh, purtat de condurii năzdrăvani, care vîsleau prin nori atît de iute, încît, pînă sa se dezmeticească. Muc se trezi într-o piaţă întinsă, cu o mulţime de tarabe în

jurul cărora forfotea o sumedenie de oameni. Colindă el încolo şi încoace, pînă socoti că e mai cuminte s-o ia pe uliţe mai neumblate, căci prin piaţă, în înghesuială, îl călca pe conduri ba unul, ba altul. Mai-mai să-l dea grămadă! În învălmăşeală hangerul său ascuţit împungea oamenii, aşa încît cu chiu cu vai prichindelul scăpă nebătut. Muc cel mic începu să chibzuiască cum şi-ar putea agonisi cîţiva bănuţi. E drept că avea un toiegel care îi descoperea comorile ascunse, dar cum să dea el de un asemenea loc unde să fie îngropat aur sau argint? La nevoie ar fi putut face şi altceva: să-şi arate oamenilor făptura lui hazlie, şi aşa să cîştige bani; era însă prea mîndru ca s-o facă. Pînă la urmă, tot de iuţeala picioarelor sale îşi aduse aminte. Cu condurii năzdrăvani ar putea să-şi agonisească cele de trebuinţă – îşi zise el – şi hotărî să intre undeva în slujbă ca ştafetă. Socotind că împăratul din această cetate plăteşte o astfel de slujbă mai bine ca oricare altul, află unde este palatul lui. Un străjer, care stătea de veghe la porţile palatului, îl întrebă pentru ce-a venit. Auzindu-l pe Muc că e în căutarea unei slujbe, îl trimise la păzitorul robilor. Muc îi spuse şi acestuia, fără zăbavă, păsul lui, cum că ar vrea şi el să intre în slujbă, ca ştafetă a împăratului. Păzitorul robilor cătă lung la el şi-i spuse:

— Cu picioarele tale lungi de-o şchioapă vrei să slujeşti ca ştafetă a împăratului? Piei din faţa mea! N-am chef să-mi pierd timpul cu toţi zănaticii!

Muc cel mic stărui însă, spunînd că e gata să se ia la întrecere cu cea mai bună ştafetă împărătească. Vorbele lui îi părură nespus de hazlii păzitorului de robi, care porunci ca pînă în seară să fie pregătit totul pentru întrecere. După ce îl duse pe Muc la bucătărie şi porunci să i se dea să mănînce şi să bea pe săturate, păzitorul robilor se înfăţişă împăratului şi-i povesti despre ciudatul omuleţ şi despre cererea lui. Împăratul, un om hîtru, se bucură că păzitorul îl

oprise pe Muc la curte: va avea astfel prilejul să petreacă puţin pe socoteala piticului. Porunci apoi să se rînduiască toate cele de trebuinţă, pe pajiştea din spatele palatului, pentru ca întreaga curte să poată lua parte la petrecere. După ce îi mai aminti o dată să-l îngrijească bine pe pitic, împăratul dădu de veste prinţilor şi prinţeselor de la curte despre alergarea care urma să aibă loc în seara aceea. Aceştia, la rîndul lor, trimiseră vorbă curtenilor. Vestea se răspîndi îndată şi, cînd se înseră, toată curtea era adunată, cu mic, cu mare, pe pajiştea unde fusese înălţată o podină, pentru ca lumea să poată vedea cum aleargă piticul cel lăudăros.

Împăratul se sui pe podină, înconjurat de fiii şi fiicele sale, iar Muc cel mic păşi pe pajişte şi făcu o temenea în faţa înălţimilor lor. Prichindelul fu întîmpinat cu chiote şi rîsete. Năstruşnică făptură! Un trup nevolnic, un cap mare, şalvari largi, un hanger lung, înfipt într-un brîu lat, picioare mici, încălţate în conduri uriaşi, cum să nu te pufnească rîsul la vederea lui! Dar Muc cel mic nu se fîstîci de loc auzind rîsetele. Mîndru, rezemat în toiegelul său, îşi aştepta potrivnicul. După dorinţa lui Muc, păzitorul robilor alesese pentru întrecere pe cel mai bun alergător al împăratului. Acesta se înfăţişă, de asemenea, pe pajişte, şi amîndoi, Muc şi alergătorul, stăteau şi aşteptau semnalul de pornire. Potrivit rînduielii, cînd prinţesa Amarţa ridică vălul, amîndoi zvîcniră din loc, pornind de-a lungul pajiştei ca două săgeţi slobozite din acelaşi arc. La început, Muc fu întrecut cu mult de potrivnicul lui, apoi, însă, cu condurii săi zburători, îl ajunse din urmă cît ai clipi din ochi, îl întrecu şi sosi la ţintă pe cînd celălalt se apropia gîfiind. Privitorii fură cuprinşi de o mare mirare; se aşternu o tăcere adîncă; abia cînd împăratul începu să bată din palme, mulţimea izbucni

în chiote şi strigăte: „Trăiască Muc cel mic, învingătorul!”

Muc cel mic fu adus în faţa împăratului. Aruncîndu-se la picioarele acestuia, el îl rugă: „Înălţimea ta! Am făcut dinaintea luminatei tale feţe numai o încercare a meşteşugului meu. Binevoieşte a îngădui să mi se dea o slujbă de ştafetă la curtea înălţimii tale!” Împăratul grăi: „Muc, tu vei fi ştafeta mea de frunte; vei sta aproape de împăratul tău, vei primi simbrie de o sută de galbeni pe an şi vei mînca la masă cu cei mai de seamă slujitori ai mei”.

Muc cel mic crezu că de astă dată îşi aflase norocul. Era plin de voie bună. Se bucura de mare trecere la împărat, căci îi îndeplinea treburile cele mai tainice şi mai grabnice, şi pe toate le ducea la capăt cu multă grijă şi cu nespusă repeziciune.

Ceilalţi slujitori ai împăratului nu-l vedeau însă cu ochi buni: nu le plăcea să împartă bunăvoinţa stăpînului cu un pitic care nu ştia altceva decît să alerge. Puneau la cale tot felul de uneltiri împotriva lui, dar toate dădeau greş, căci împăratul arăta o încredere nemărginită celei dintîi ştafete a sa, care îi ducea toate veştile de taină. (La asemenea înaltă cinstire ajunsese Muc!)

Muc ştia despre toate aceste uneltiri, dar avea o inimă prea blîndă ca să se răzbune; chibzuia cum să se facă mai folositor duşmanilor săi, pentru ca ei să-l îndrăgească, îşi aduse aminte de toiegel, de care, în prea marea-i fericire, uitase. Dacă ar afla o comoară, îşi zicea Muc, curtenii ar ţine mai mult la el. Auzise şoptindu-se de mai multe ori că pe vremuri, cînd năvăliseră duşmanii în ţară, tatăl împăratului şi-ar fi îngropat multe din comorile sale; se mai spunea că bătrînul a purces din astă lume fără a apuca să destăinuiască fiului său unde era tainiţa lor. De atunci Muc nu mai pleca fără toiegel, nădăjduind că într-o bună zi avea să dea de locul unde se afla comoara

bătrînului împărat. Într-o seară, plimbîndu-se prin grădina palatului, ajunse departe, într-un colţ îndepărtat, puţin umblat şi deodată simţi că toiegelul îi saltă în mînă şi prinde a ciocăni de trei ori în pămînt. Pricepu numaidecît despre ce era vorba. Scoase hangerul, crestă cu el pomii dimprejur, ca să recunoască locul şi se furişă înapoi spre palat; făcu rost de o cazma şi aşteptă să se înnopteze.

Comoara îi dădu însă mult de furcă lui Muc cel mic. Braţele lui erau firave, iar cazmaua – mare şi grea; după două ceasuri de trudă, abia de săpase o groapă de doi coţi. În sfîrşit, cazmaua se izbi de ceva tare şi se auzi un zăngănit. Muc începu să sape mai iute, mai îndîrjit, pînă dădu de un capac mare, de fier. Atunci coborî în groapă să vadă ce se ascunde sub capac, şi găsi o oală plină de galbeni. Dar cu slabele-i puteri nu putu să ridice oala, aşa că îşi umplu mai întîi buzunarele cu galbeni, vîrî şi la brîu, puse şi în mica lui feregea, făcînd din ea o legătură plină cu aur, pe care abia putu s-o ia la spinare, apoi acoperi cu grijă ce mai rămăsese. Avea noroc de conduri, căci altfel nu s-ar fi putut urni cu atîta aur. Ajunse într-o clipă la palat, se strecură în iatacul său şi piti galbenii sub pernele divanului.

Muc cel mic era încredinţat că, stăpînind atîta bănet, toţi duşmanii săi de la curte or să-i fie de acum înainte cei mai buni prieteni. Cît de neştiutor în ale vieţii era bietul Muc, crezînd că prietenii adevăraţi se dobîndesc cu aur... Vai! Mai bine şi-ar fi gătit condurii de drum, şi-ar fi luat la spinare bocceaua cu galbeni şi s-ar fi făcut nevăzut.

Aurul pe care-l dăruia în dreapta şi stînga îi făcu pe ceilalţi curteni să-l pizmuiască şi mai mult.

— Face bani calpi - zicea marele bucătar Ahuli.

— Îl înşală pe împărat – scrîşnea păzitorul robilor Ahmet.

Dar duşmanul său cel mai aprig, vistiernicul, care, pesemne, nu o dată dăduse iama cu mîna-i prea lungă prin vistieria împărătească, spuse pe şleau:

— E un hoţ!

Se sfătuiră cu toţii şi, într-o bună zi, Korhuţ, marele paharnic, se înfăţişă mîhnit la împărat. Amărăciunea i se citea pe faţă, aşa că împăratul îl întrebă de îndată ce are pe suflet.

— Vai! răspunse el. Sînt tare îndurerat, căci am pierdut bunăvoinţa stăpînului meu.

— Ce vorbe sînt astea, Korhuţ? îl întrebă împăratul. De cînd n-am mai lăsat să strălucească soarele mărinimiei mele asupra ta?

Marele paharnic îi răspunse că împăratul îl copleşeşte cu aur pe căpetenia ştafetelor, iar preacredincioşilor săi sfetnici nu le mai arată milostivirea sa. Mult se minună împăratul la auzul ăstor vorbe şi porunci să i se dea îndată seama despre galbenii pe care-i împarte Muc în dreapta şi-n stînga. Uneltitorii îi strecurară lesne în minte bănuiala că Muc ar fi furat aurul din vistieria ţării. Aşa ceva se brodea de minune pentru vistiernic, căci nu-i prea plăcea să dea socoteală de banii vistieriei. Împăratul porunci ca Muc sa fie urmărit în taină, spre a fi prins asupra faptului. În noaptea ce urmă acestei nefericite zile, Muc luă cazmaua – galbenii scoşi erau pe sfîrşite din pricina dărniciei sale – şi se furişă în grădina palatului, spre comoara tăinuită. Străjerii, în frunte cu marele bucătar Ahuli şi cu vistiernicul Arhaţ, îl urmăriră pas cu pas şi, în clipa cînd lua galbeni din oală şi îşi umplea feregeaua, se năpustiră asupra lui, îl legară zdravăn şi-l duseră în faţa împăratului. Împăratul, nemulţumit fiindcă-l treziseră din somn, întîmpină plin de mînie pe cea dintîi ştafeta a sa şi îi puse bietului Muc tot felul de întrebări.

La picioarele împăratului zăcea oala dezgropată, cazmaua şi feregeaua plină cu aur. Vistiernicul spuse

că atît el, cît şi străjerii l-au văzut pe Muc cum se trudea să îngroape oala în pămînt.

Împăratul îl întrebă pe Muc dacă e adevărată învinuirea ce i se aduce şi îi ceru să mărturisească de unde anume a luat aurul pe care voia să-l îngroape în grădină. Muc cel mic, ştiindu-se nevinovat, spuse că el găsise ulcica cu aur în grădină şi că nu voia nicidecum s-o îngroape, ci dimpotrivă, s-o dezgroape.

La auzul acestor vorbe, toţi cei de faţă izbucniră într-un rîs cu hohote, dar împăratul se făcu foc în faţa acestei sfruntate neobrăzări a lui Muc cel mic şi strigă:

— Nevrednicule, cum, după ce ai furat, mai vrei să-l şi minţi prosteşte şi mîrşav pe stăpînul tău? Vistiernice Arhaţ, răspunde! Acest aur lipseşte din vistieria mea?

Vistiernicul arătă că lucrul e neîndoielnic. Ba, mai mult, el şi-a dat seama că lipseşte aur, nu de puţină vreme, din vistieria împărătească. Poate să jure că Muc este hoţul.

Împăratul porunci ca Muc cel mic să fie ferecat în lanţuri şi zvîrlit în turn, iar vistiernicului îi dădu aurul pentru a-l pune la loc în vistierie. Vesel de izbînda lui, Arhaţ plecă acasă unde îşi numără galbenii sclipitori; omul acesta mîrşav nu spuse însă nimănui că pe fundul oalei găsise un răvaş în care era scris:

„Vrăjmaşul a năvălit în ţară. De aceea ascund aici o parte din vistieria mea. Blestemul împărătesc să-l ajungă pe cel care va găsi aurul şi nu-l va da de îndată fiului meu!

SADI ÎMPĂRAT

În temniţa sa, Muc cel mic era frămîntat de gînduri negre; ştia prea bine că cel care-l fură pe împărat e osîndit la moarte, totuşi nu voia să dea în

vileag faţă de împărat taina toiegelului. Vezi bine, se temea ca împăratul să nu-i răpească toiegelul şi condurii. Din păcate, condurii năzdrăvani nu-i puteau veni într-ajutor, căci ferecat în lanţuri cum era, oricît s-ar fi zbătut, de răsucit pe călcîi nu se putea răsuci. A două zi, însă, cînd i se vesti osînda la moarte, chibzui că tot ar fi mai bine să trăiască fără toiegelul fermecat decît să-l păstreze şi să moară; trimise vorbă împăratului că-l roagă să-i îngăduie o întîlnire tainică şi îi dezvălui însuşirile toiegelului său. Mai întîi împăratul nu-l crezu, dar Muc făgădui că, de nu va fi omorît, îl va încerca în faţa lui. Împăratul îi dădu cuvîntul său împărătesc că-l va lăsa în viaţă dacă se adeveresc spusele lui şi porunci să se îngroape în pămînt nişte galbeni, fără ştirea lui Muc. Îi ceru să găsească galbenii cu toiegelul său. Cît ai clipi, toiegelul ciocăni de trei ori în pămînt la locul cu pricina şi numaidecît aurul fu scos la iveala. Împăratul înţelese că vistiernicul îl înşelase şi, după obiceiul ţării, îi trimise un ştreang de mătase, ca să-şi facă singur seama. Cît despre Muc cel mic, îi spuse:

— E drept că ţi-am făgăduit viaţa, dar se pare că nu stăpîneşti numai taina acestui toiegel, şi dacă n-ai să mărturiseşti de unde vine puterea ta de a alerga ca nimeni altul, vei rămîne întemniţat pînă la sfirşitul vieţii tale...

Muc se săturase de temniţă numai după o singură noapte petrecută în turn. De aceea îi mărturisi împăratului că tot meşteşugul său stătea în condurii năzdrăvani, fără a spune că, pentru a-i folosi, era nevoie să te învîrteşti de trei ori pe călcîi. Împăratul făcu şi el o încercare; încălţă condurii şi numaidecît o luă la goană prin grădină. Ar fi dat orice să se oprească, dar nu cunoştea taina condurilor, iar Muc cel mic, bucuros că se poate răzbuna, îl lăsă să fugă, să fugă pînă îl văzu căzînd la pămînt fără simţire.

Cînd îşi veni în fire, împăratul se mînie cumplit pe Muc cel mic, care îl lăsase să alerge pînă aproape să-şi dea sufletul.

— Am făgăduit să te scot din temniţă şi să-ţi las viaţa, dar, dacă nu vrei să fii spînzurat, să piei din ţara mea în douăsprezece ceasuri.

Porunci apoi ca toiegelul să fie încuiat, împreună cu condurii, în vistieria sa.

Mai sărac ca oricînd, Muc cel mic porni la drum, blestemîndu-şi prostia care-l făcuse să tragă nădejde că putea dobîndi un loc de frunte la curtea împărătească. Ţara din care fusese gonit nu era prea întinsă, aşa că, după opt ceasuri, se afla dincolo de hotarele ei, deşi mergea tare greu fără condurii lui dragi.

Trecînd hotarul, părăsi drumul mare pentru a se adînci într-o pădure deasă, unde voia să se statornicească, să trăiască zilele ce-i mai rămăseseră, departe de lume, căci nespus îl mai mîhniseră oamenii.

În inima pădurii găsi un loc pe placul său: un pîrîu limpede, străjuit de smochini mari, umbroşi, şi o pajişte cu iarbă moale, care îl îmbia să rămînă acolo. Se trînti jos, hotărît să stea aşa nemîncat şi să-şi aştepte sfîrşitul. Copleşit de aceste gînduri negre, Muc adormi. Cînd se trezi însă, foamea îi dădea ghes; se gîndi atunci că e prea chinuitor să mori de foame şi că mai cuminte ar fi să caute primprejur ceva de-ale gurii. În pomul sub care îl furase somnul zări nişte smochine atît de frumoase, că-i lăsă gura apă. Se urcă în pom, culese cîteva şi mîncă cu poftă. Apoi coborî spre pîrîu ca să-şi potolească setea. Dar tare se mai sperie cînd în oglinda apei îşi zări capul împodobit cu două urechi uriaşe şi cu un nas gros şi lung. Uluit, îşi apucă urechile cu mîinile şi, într-adevăr, urechile erau lungi, mai lungi de un cot.

— Urechi de măgar! Aşa-mi trebuie – strigă el, înciudat – căci i-am dat norocului cu copita, ca un măgar!

Se plimbă încolo şi încoace pe sub pomi şi, cînd i se făcu iarăşi foame, culese din nou cîteva smochine – altceva tot nu se găsea de mîncare pe acolo. După ce se sătură de smochine, lui Muc îi veni în minte că ar putea să-şi ascundă urechile sub turbanul său mare, ca să nu arate atît de caraghios. Dar cînd se pipăi la cap, îşi dădu seama că urechile cele lungi pieriseră. Se îndreptă în grabă spre pîrîu pentru a se încredinţa că-i adevărat: îşi văzu chipul său obişnuit din totdeauna; nasul cel lung şi hîd pierise şi el. Micul Muc pricepu lesne cum s-au petrecut lucrurile: nasul şi urechile i se lungiseră din pricina smochinelor pe care le luase din pomul cel dintîi, iar smochinele din cel de-al doilea pom îl lecuiseră; şi mai înţelese că soarta milostivă îi dăruise din nou o putere prin care să-şi dobîndească fericirea. Culese deci din amîndoi pomii atîtea smochine cîte putea duce şi se întoarse în ţara pe care o părăsise nu de mult. În cel dintîi tîrg care-i ieşi în cale îşi schimbă straiele ca să nu-l cunoască cineva şi o porni spre cetatea împărătească. Era tocmai vremea cînd poamele încep să dea în pîrg. Muc cel mic ştia că marele bucătar cumpără bucuros astfel de bunătăţi pentru ospăţurile împărăteşti şi de aceea aşteptă la porţile palatului. Nu trecu mult şi marele bucătar ieşi în curte. Cercetă mărfurile neguţătorilor adunaţi la porţile palatului şi îi căzură ochii asupra coşuleţului lui Muc.

— O! Ce trufandale! spuse el. Cu siguranţă că vor fi pe placul înălţimii sale. Cît ceri pentru tot coşuleţul?

Muc cel mic ceru un preţ potrivit şi făcură tîrgul. Marele bucătar dădu coşul unui rob şi plecă mai departe. Pînă una alta, Muc se făcu nevăzut, căci se temea că peste puţină vreme vînzătorul a cărui marfă

era pricina năpastei ce avea să dea peste căpăţînile celor de la curte, va fi căutat şi osîndit.

La masă, împăratul se arătă foarte vesel, nemaicontenind cu laudele pentru mîncărurile gustoase gătite de marele său bucătar şi pentru grija cu care ştia să aleagă bunătăţile cele mai anevoie de gătit. Dar marele bucătar zîmbea fudul, ştiind prea bine ce mai avea de adus la masă. De aceea aruncă din vîrful buzelor doar cîteva cuvinte: „Ei, urma alege!” sau: „Om trăi şi om vedea!” stînind uimirea prinţeselor. În sfirşit porunci să fie aduse smochinele, frumoasele, îmbietoarele smochine, care fură întîmpinate de toţi cei de faţă cu un „A-a-a-a!”

— Ce coapte sînt! Ce gustoase! se minună împăratul. Bucătare, eşti un om şi jumătate, ai dobîndit cu prisosinţă bunăvoinţa mea!

Spunînd acestea vorbe, împăratul – de felul lui zgîrcit cu astfel de bunătăţi – împărţi cu mîna lui smochinele mesenilor. Fiecare prinţ şi prinţesă primi cîte două, fiecare doamnă de onoare, vizir şi agă – cîte una; pe celelalte, regele le puse dinaintea sa şi începu să le înfulece cu lăcomie.

— Vai, tată, ce ciudat arăţi! strigă deodată prinţesa Amarţa.

Toţi priviră cu uimire spre împărat: pe cap îi crescuseră nişte urechi uriaşe, iar nasul i se lungise pînă peste bărbie. Se uitară apoi unii la alţii uimiţi, înspăimîntaţi, căci capetele tuturor erau gătite cu aceste ciudate podoabe.

E lesne de închipuit groaza de care a fost cuprinsă curtea. Fură chemaţi în grabă toţi vracii din cetate, care se îmbulziră cu felurite hapuri şi alifii; dar urechile uriaşe şi nasurile tot pocite rămîneau. Un vraci încercă să reteze urechile unuia din prinţi; zadarnică treabă, căci ele îi crescură pe dată la loc.

În ascunzătoarea unde se pitise, Muc află despre toate cele întîmplate la palat, şi se hotărî să se

aştearnă pe treabă. Din banii luaţi pe smochine îşi cumpără un veşmînt ca de învăţat, îşi lipi o barbă făcută din păr de capră şi, astfel gătit, de puteai să juri că e un cărturar adevărat, se înfăţişă la palat cu un paner de smochine în mînă. Vraciul cel străin ceru să i se îngăduie şi lui să dea o mînă de ajutor celor căzuţi în nenorocire. Curtenii îl primiră fără prea multă încredere. Muc dădu unuia din prinţi să mănînce o smochină şi – minune! Pipăindu-şi urechile şi nasul, prinţul văzu că acestea erau ca şi mai înainte, de mărime obişnuită. Atunci împăratul, fără să spună o vorbă, îl luă de mînă pe Muc şi se îndreptă cu el spre iatacul său. Acolo deschise o uşă ce dădea în vistierie şi îi făcu semn lui Muc să-l urmeze!

— Iată! aici se află comorile mele – spuse împăratul. Alege ce-ţi doreşte inima, numai scapă-mă de pacostea asta ruşinoasă care a dat peste mine!

Vorbele acestea îi merseră la inimă lui Muc cel mic şi-i răsună în urechi ca viersul cel mai dulce. Îndată ce intrară, îşi zări condurii năzdrăvani şi toiegelul fermecat, dar umblă cu luare-aminte prin încăpere, prefăcîndu-se uimit de comorile împărăteşti. Cum ajunse la condurii săi, îi încălţă iute, apucă toiegelul, îşi smulse barba calpă şi arătă împăratului chipul cunoscut al lui Muc cel prigonit de el.

— Împărat făr de cuvînt! grăi el. Ai răsplătit credinţa slugii tale prin nedreptate. Rămîi osîndit să porţi toată viaţa urechile acestea slute care să-ţi amintească în fiecare zi de Muc cel mic!

Şi vorbind astfel, se răsuci pe călcîi, îşi dori în gînd să plece îndată de acolo şi nici n-apucă împăratul să strige după ajutor, că Muc era departe.

De atunci, Muc îşi duce traiul pe meleagurile noastre, un trai îndestulat, dar singuratic, căci e supărat pe oameni. După încercările prin care a trecut, Muc a dobîndit multă înţelepciune şi, cu toată

înfăţişarea lui neobişnuită, e un om vrednic de lauda şi nu de batjocură.

Aici se isprăvi istorisirea tatălui meu. Mi-a părut rău că m-am purtat grosolan cu bunul pitic şi tata m-a iertat de a doua parte a pedepsei, care trebuia să urmeze. Le-am spus şi prietenilor mei minunata poveste a vieţii lui Muc şi l-am îndrăgit cu toţii atît de mult, încît nici unul n-a mai rîs de el. Ba, dimpotrivă, de atunci înainte l-am socotit vrednic de cinstire, făcînd întotdeauna în faţa lui temenele adînci, de parcă ar fi fost un cadiu sau un muftiu.

În româneşte de IRINA VLAD

CH. PERRAULT

Motanul încălţat

UN MORAR, dintr-un sat oarecare, lăsă la moartea lui, celor trei feciori ai săi, drept moştenire, o moară, un asin şi o pisică. Băieţii se gîndiră şi se tot gîndiră: să cheme notarul să le împartă moştenirea? Să nu-l cheme? căci, socotind dările pe care le-ar avea de plătit, îşi dădură seama că nu le-ar mai rămîne nimic... Aşa că se hotărîră s-o împartă între ei, cum îi va tăia capul. Celui mai mare i se cuvenea moara, căci era feciorul dintîi. Celui de al doilea, asinul, iar celui de al treilea nu-i mai rămînea decît pisica şi bietul băiat se tot văita zicînd:

— Dacă fraţii mei ar voi să se întovărăşească şi-ar putea cîştiga foarte bine bucăţica de pîine. Dar eu? Ce să mă fac? Dacă îmi mănînc pisica şi îmi fac căciulă din blana ei, rămîn muritor de foame.

Pisica îl auzi – şi nu se dădu de la început pe faţă. Dar apoi se hotărî să-i vorbească şi-i spuse cu multă seriozitate şi înţelepciune:

— Nu te măi necăji, stapîne. Dă-mi mie un sac şi porunceşte să mi se facă o pereche de cizme, să pot porni prin bălării şi vei vedea că n-ai fost păcălit aşa precum ţi se pare, cu partea de moştenire care ţi-a rămas.

La început stăpînul motanului nu puse prea mare preţ pe cuvintele lui, dar văzîndu-l prinzînd şobolani cu multă îndemînare, spălîndu-şi blana sau ascunzîndu-se în făină şi prefăcîndu-se mort, pentru a prinde şoareci, se mai învioră şi începu a trage oarecare nădejde. Cînd îşi văzu dorinţa îndeplinită, motanul îşi trase cu multă bărbăţie cizmele şi luîndu-şi sacul la spinare, se duse de-a dreptul într-o crescătorie în care se afla un mare număr de iepuri. Îşi puse în sac tărîţe

şi susai şi se întinse ca şi cum ar fi fost mort, aşteptînd ca vreun iepure tînăr, lipsit de experienţa vieţii şi care nu ştia încă ce-i şiretenia, să intre de bună voie în sac pentru a se înfrupta din ceea ce se afla în el. Dar nici n-apucase bine să se culce cînd bănuiala i se adeveri. Un zăpăcit de iepuraş se furişă repede în sac, iar jupînul motan, fără a mai sta pe gînduri, închise repede sacul la gură, fără pic de milă.

Apoi, mîndru de ispravă, se duse de-a dreptul la palat şi ceru să-i vorbească maiestăţii sale regelui. Fu primit pe dată şi condus chiar în faţa tronului. Motanul nostru făcu o adîncă plecăciune, apoi vorbi:

— Îngăduiţi-mi, Sire, să vă înfăţişez un dar pe care Marchizul de Carabas m-a însărcinat să vi-l pun la picioare din partea lui (năzdrăvanul născocise pe loc numele acesta pentru stăpînul său). E un iepure din crescătoriile sale.

— Spune-i stăpînului tău că îi mulţumesc şi că mi-a făcut o mare plăcere.

Dar... Nu trecu mult şi motanul nostru se ascunse în grîu, stînd la pîndă după o nouă pradă şi într-adevăr zări două potîrnichi pe care le prinse şi le puse în desaga pregătită pentru asemenea isprăvi. Se duse din nou la rege şi i le dădu în dar. Acesta îi mulţumi din nou şi-i dădu să bea.

Şi mereu, mereu îi ducea regelui cîte un vînat, din partea stăpînului său.

Trecuseră cîteva luni. Într-o zi află că regele avea să iasă la plimbare pe malul unui rîu împreună cu fiica lui, care era cea mai frumoasă prinţesă din cîte s-au văzut vreodată. Alergă repede şi-i spuse stăpînului său:

— Ascultă, stăpîne, dacă vei lua în seamă sfatul meu, vei fi în curînd cel mai fericit om din lume. Şi iată ce ai de făcut: Mergi imediat la rîu şi te scaldă, pe locul ce ţi-l voi arăta. Şi după aceea... las pe mine!

Marchizul de Carabas făcu întocmai cum îl învăţase motanul, dar fără a-i cunoaşte temeiurile.

Dar în timp ce se scălda, trecu pe acolo regele. Deodată îl auzi pe motan strigînd:

— Ajutor! Săriţi! Ajutor! Marchizul de Carabas se îneacă!

La strigătele acestea, regele scoase capul prin fereastra caleştii şi văzîndu-l pe motan, care îi adusese de atîtea ori daruri din vînătorile domnului Marchiz de Carabas, porunci gărzii sale să alerge în grabă să-l scape. Şi în timp ce oamenii regelui se luptau să-l scape pe marchiz, motanul se apropie de Maiestatea sa şi îi şopti că în timp ce stăpînul său se scălda, trecuseră pe acolo nişte hoţi, şi cu toate că el strigase din toate puterile după ajutor, aceştia îi prădară stăpînul, care a rămas fără veşminte. (Afurisitul de motan le pitise bine pe cele ponosite, sub un bolovan de pe marginea rîului.) Auzind acestea, regele, îngrozit, porunci ofiţerilor din garda sa să aducă în grabă cele mai frumoase veşminte pentru domnul Marchiz de Carabas.

Apoi îi arătă marchizului toată prietenia şi cum veşmintele cele frumoase îl prindeau de minune (căci era băiat voinic şi arătos, nevoie mare), prinţesa, căreia Marchizul de Carabas nu-i arătase decît respect, îl îndrăgi. Regele îl pofti să urce în caleaşca sa şi să facă împreună plimbarea hotărîtă. Mulţumit că toate planurile sale au izbutit, şi că totul îi mergea după voie, motanul le şopti oamenilor care coseau pe cîmp: „Dacă vă întreabă regele al cui e grîul pe care îl cosiţi, să răspundeţi: Al Marchizului de Carabas! Altfel va fi vai şi amar de voi.”

Iată de ce cînd fură întrebaţi de rege al cui era grîul pe care îl coseau, ţăranii răspunseră cu toţii:

— Al cui să fie? Al Marchizului de Carabas!

— Văd că aveţi o avere frumoasă! spuse el, mulţumit de tot ce i se întîmplase în ziua aceea.

— O, sire. Aceasta e numai o biată fîneaţă, dar aduce an de an roade destul de îmbelşugate, răspunse cu multă sfioşenie proaspătul Marchiz de Carabas.

După această ispravă, jupînul motan, care mergea tot înaintea caleştii regale, întîlni nişte secerători. Şi iar le spuse:

— Dacă nu veţi spune că grîul acesta e al Marchizului de Carabas, va fi vai şi amar de voi!

Regele întrebă, bineînţeles, al cui era grîul pe care-l vedea înaintea ochilor.

— Al Marchizului de Carabas, răspunseră secerătorii, şi el se bucură din nou.

Şi tot aşa făcu motanul care păşea mîndru înaintea caleştii, cu toţi acei pe care îi întîlnea, iar regele se mira de atîtea bunuri cîte le avea Marchizul de Carabas, măcar că era atît de tînăr şi de sfios.

Dar iată că jupînul motan ajunse şi dinaintea unui castel frumos al unui căpcăun, care era stăpînul tuturor pămînturilor pe unde trecuseră pînă atunci. Motanul întrebă cine era acest căpcăun, care era cel mai bogat din tot ţinutul şi ceru să-l cunoască, spunînd oamenilor de pază că nu înţelege să treacă prin apropierea castelului său fără a i se înclina cu plecăciune.

Căpcăunul îl primi atît de frumos pe cît poate primi un căpcăun şi-l pofti în camera de oaspeţi să se mai odihnească.

— Mi s-a spus despre măria voastră că aveţi darul de a vă preface în fel şi chip de animale. Într-un elefant, de pildă, într-un leu şi aşa mai departe, grăi mieros motanul.

— Ce ai auzit este foarte adevărat şi pentru a te convinge, mă voi preface pe loc în chip de leu.

La auzul acestor cuvinte motanul fu atît de înspăimîntat, încît fugi să se ascundă într-un jgheab, ceea ce nu era tocmai uşor din pricina cizmelor care

se dovediră a nu fi bune de nimic atunci cînd era nevoie să se caţere pe acoperişuri.

Dar căpcăunul îşi reluă repede întruchiparea dinainte şi motanul îi destăinui spaima prin care trecuse.

— Mi s-a mai povestit, dar nu prea îmi vine a crede, zise cu glas dulceag motanul, că puteţi lua şi asemănarea celor mai mici animale, adică puteţi deveni un şobolan sau chiar un şoarece, ceea ce, vă mărturisesc sincer că nu-mi prea vine a crede.

— Şi zi aşa? Nu-ţi vine a crede? întrebă jignit căpcăunul. Ia stai numai un pic şi vei vedea...

Căpcăunul se prefăcu pe dată într-un şoricel, care începu să alerge, zburdînd, de colo pînă colo.

Dar n-apucă să zburde prea mult, căci motanul atîta aştepta. Se azvîrli asupra lui şi-l înghiţi dintr-o dată.

Între timp, regele se apropiase şi zărind frumosul castel al căpcăunului dădu să intre.

Motanul, care auzise zgomotul caleştii pe puntea castelului, îi sări înainte şi, ploconindu-se, rosti:

— Fiţi binevenit, Maiestate, în castelul Marchizului de Carabas!

— Aşadar, domnule marchiz, văd că şi acest castel îţi aparţine! Te asigur că n-am văzut niciodată ceva mai măreţ decît acest turn şi clădirile ce-l înconjoară!

— Dar poftiţi! Poftiţi, vă rog! Intraţi!

Marchizul dădu mîna prinţesei şi porni în urma regelui, care urcă cel dintîi puntea. Se treziră dintr-o dată într-o sală foarte mare în faţa unui ospăţ din cele mai îmbelşugate pe care căpcăunul îl pregătise pentru oaspeţii săi, care, aflînd că regele se afla acolo, nu mai îndrăzniră să intre.

— Domnule marchiz, atît eu cît şi prinţesa am dori să ne faci cinstea de a fi la rîndul dumitale oaspetele nostru.

Tînărul făcu o plecăciune adîncă şi... rămase pentru totdeauna alături de prinţesa cu care se căsători.

Acum motanul, ajuns mare dregător la curte, nu mai prindea şoareci decît pentru propria lui plăcere...

În româneşte de SARINA CASSVAN

H. CH. ANDERSEN

Degeţica

A FOST ODATĂ o femeie care voia şi ea să aibă un copilaş, dar nu ştia de unde să-l ia. Atunci s-a dus la o babă vrăjitoare şi i-a spus:

— Uite, aş vrea şi eu să am un copilaş, nu poţi să-mi spui cum să fac ca să-l găsesc?

— Cum să nu! a răspuns baba. Uite ici un bob de orz; da' să ştii că nu-i orz de-acela care creşte pe ogoare şi pe care-l dai la găini demîncare; ia-l şi pune-l într-un vas de flori şi ai să vezi ce iese.

— Mulţumesc, mătuşă – a spus femeia şi i-a dat babei cinci bănuţi; apoi s-a dus acasă, a sădit bobul de orz şi îndată a răsărit o floare mare şi frumoasă. Ai fi zis că-i o lalea, dar petalele stăteau strînse parcă ar fi fost numai îmbobocită.

— Ce floare drăgălaşă - a spus femeia şi a sărutat petalele roşii şi galbene, şi cum le-a sărutat, floarea s-a şi deschis pocnind. Era chiar o lalea ca toate lalelele, numai că drept la mijloc, şedea, pe pistilul verde, o fetiţă mititică de tot, gingaşă şi drăgălaşă, şi nu era mai mare decît un deget şi de aceea i-a spus Degeţica.

I-a făcut leagăn, dintr-o coajă de alună, saltea din petale albastre de toporaşi, iar plapuma era o petală de trandafir. Aici şedea noaptea, dar ziua se juca pe masă. Femeia pusese o farfurie plină cu apă şi de jur împrejur, pe marginea farfuriei, aşezase flori cu lujerele în apă. Pe apă plutea o petală mare de lalea pe care şedea Degeţica şi umbla de la o margine la alta a farfuriei; avea drept vîsle două fire de păr de cal. Era o plăcere s-o vezi. Ştia şi să cînte, şi cînta aşa de subţirel şi de dulce, cum nimeni n-a mai cîntat vreodată.

Într-o noapte, pe cînd şedea frumuşel în pătucul ei, pe un ochi de fereastră, care era spart, a intrat o broască. Broasca era urîtă, mare şi jilavă. A sărit drept pe masă, acolo unde şedea Degeţica şi dormea acoperită cu petale roşii de trandafir.

— Ar fi tocmai bună de nevastă pentru băiatul meu – s-a gîndit broasca şi a luat coaja de alună în care dormea Degeţica şi a sărit cu ea în grădină, pe geamul cel spart.

Pe la marginea grădinii curgea un rîu mare şi lat; malul rîului era mlăştinos şi mîlos; aici locuia broasca cu fecioru-su. Brr! urît mai era şi acesta şi semăna leit cu mamă-sa. „Cuac-cuac-cuac!” Asta-i tot ce-a putut el să spună cînd a văzut pe fetiţa cea drăgălaşă în coaja ei de alună.

— Nu vorbi aşa de tare că se trezeşte! spuse broasca cea bătrînă. Te pomeneşti că fuge, că-i uşoară ca un puf de lebădă! S-o punem pe o frunză de nufăr; pentru ea, aşa mică şi uşoară cum este, are să fie ca o insulă; de-acolo n-are să poată fugi, iar noi, în vremea asta, avem să pregătim odaia cea frumoasă din mîl şi după aceea aveţi să vă mutaţi şi să staţi acolo.

În rîu erau o mulţime de nuferi cu frunze late şi verzi care parcă pluteau pe deasupra apei. Frunza care era cea mai departe de ţărm, era şi cea mai mare din toate. Broasca s-a dus înot pînă acolo şi a pus pe frunză coaja de alună cu Degeţica în ea.

Fetiţa s-a trezit a doua zi dimineaţă şi cînd a văzut unde era, a început să plîngă amar; de jur împrejurul frunzei celei mari şi verzi era numai apă, că la mal nu avea cum s-ajungă.

Broasca cea bătrînă stătea în mîl şi îşi împodobea odaia cu papură şi cu flori galbene, ca să fie frumos şi să-i placă noră-si. După aceea a luat pe urîtul de fecioru-su şi s-a dus cu el la frunza pe care şedea Degeţica. Vroiau să-i ia pătucul şi să-l ducă în odaia în care aveau să stea însurăţeii; după aceea

aveau s-o ia şi pe dînsa. Broasca s-a închinat adînc în apă înaintea ei şi i-a spus:

— Uite pe fecioru-meu! Ai să te măriţi cu el şi aveţi să trăiţi amîndoi colo jos, în mîl, într-o locuinţă straşnică.

— Cuac! Cuac! Cuac! atît a spus feciorul broaştei.

Au luat pătucul şi au plecat cu el; şi Degeţica a rămas singură pe frunza cea verde şi a început să plîngă iar şi mai tare pentru că nu-i plăcea să stea în mîl la broasca aceea urîtă şi nici să se mărite cu urîtul de fecioru-su. Peştişorii care înotau prin apă o văzuseră pe broască şi auziseră ce spusese, de aceea scoaseră acuma cu toţii capul din apă să vadă şi ei pe fetiţă. Au văzut cît e de drăgălaşă şi le-a părut rău că trebuie să se ducă cu broasca jos în mîl. Nu! asta nu trebuie să se întîmple! S-au strîns cu toţii în apă, lîngă lujerul cel verde al frunzei, l-au ros cu dinţii şi frunza s-a desprins şi a început să meargă pe apă în jos cu Degeţica pe ea, departe, departe, acolo unde broasca nu putea s-o mai ajungă.

Degeţica a trecut aşa pe lîngă o mulţime de oraşe şi păsărelele şedeau în copaci, pe mal, o vedeau şi cîntau:

— Ce fetiţă drăgălaşă!

Frunza mergea cu ea pe apă tot mai departe şi mai departe, pînă a ieşit din hotarele ţării aceleia. Un fluture frumuşel şi alb tot zbura pe lîngă ea şi de la o vreme s-a lăsat pe frunză, pentru că Degeţica îi plăcea. Fetiţa era foarte veselă. Acuma broasca nu mai putea s-o ajungă şi era aşa de frumos pe unde mergea; soarele bătea în apă şi apa strălucea parcă era aur. Degeţica şi-a desprins cingătoarea, cu un capăt a legat fluturele şi celălalt capăt l-a legat de frunză; acuma frunza mergea şi mai repede şi ea la fel, că doar şedea pe frunză.

Şi cum mergea ea aşa, numai iată că vine-n zbor un cărăbuş, şi cum o zăreşte, se repede, îi prinde trupul mlădios cu labele lui şi zboară cu ea şi se aşază într-un copac. Iar frunza de nufăr s-a dus mai departe pe apă şi fluturele cu ea, fiindcă era legat de frunză şi nu se putea desprinde.

Mult s-a mai speriat săraca Degeţica atunci cînd cărăbuşul a zburat cu ea în copac! Dar mai cu seamă era necăjită cînd se gîndea la fluturele cel frumos cu aripi albe pe care-l legase de frunză. Dacă nu se dezleagă, atunci moare de foame. Dar cărăbuşului nu-i păsa de asta. S-a aşezat cu dînsa pe frunza cea lată a copacului, i-a dat suc de flori să mănînce şi i-a spus că-i drăgălaşă, cu toate că nu seamănă de loc cu un cărăbuş. Au venit s-o vadă şi ceilalţi cărăbuşi care locuiau în copac; s-au uitat la dînsa, iar domnişoarele cărăbuşe au strîmbat din antene şi au spus:

— Are numai două picioare. Vai de ea!

— Şi nu are antene! spuse alta.

— Şi uite ce subţire e la mijloc! Parc-ar fi om! Vai, ce urîtă-i!

Aşa spuneau toate cărăbuşoaicele şi totuşi Degeţica era atît de drăgălaşă!

Drăgălaşă i se păruse şi cărăbuşului care o răpise, dar fiindcă toţi ceilalţi ziceau că-i urîtă, a început şi el să creadă că-i urîtă şi nu i-a mai plăcut şi i-a spus să se ducă unde-o vedea cu ochii. Au luat-o, au dat-o jos din copac şi-au pus-o pe un bănuţel, şi ea a început să plîngă şi să se tînguie că-i aşa de urîtă şi cărăbuşii au alungat-o; dar ea nu era urîtă, era cea mai drăgălaşă fetiţă care se poate închipui, gingaşă şi luminoasă ca o petală de trandafir.

Şi aşa, biata Degeţica a stat toată vara singură în pădurea cea mare. Şi-a împletit un pat din fire de iarbă şi l-a agăţat de o frunză de brustur aşa că acuma nu se mai temea de ploaie. Demîncare avea dulceaţa florilor şi bea rouă adunată dimineaţa pe frunze. Aşa a

trecut vara şi toamna. Dar după aceea a venit iarna, iarna rece şi lungă. Toate păsările care cîntaseră aşa de frumos în preajma ei au plecat, copacii şi florile s-au uscat; frunza cea mare de brustur, sub care se adăpostise, s-a zbîrcit şi s-a scorojit, pînă n-a mai rămas din ea decît un lujer galben şi veşted. Degeţica dîrdîia cumplit de frig pentru că hainele ei se rupseseră şi pentru că era aşa de gingaşă şi de subţirică încît nu se putea să nu-i fie frig. A început să ningă şi fiecare fulg care cădea peste ea era greu cum ar fi o lopată de zăpadă, aruncată peste noi, fiindcă noi sîntem mari, dar ea era numai cît o jumătate de deget. Atunci ce să facă şi ea? Şi-a pus în spate o frunză uscată, dar tot nu se putea încălzi şi dîrdîia într-una de frig.

Chiar la marginea pădurii, în care stătea ea, era un lan mare de grîu. Grîul fusese secerat de mult şi acuma nu mai rămăsese decît o mirişte. Dar Degeţicăi miriştea i se părea mare cît o pădure. A luat-o şi ea prin mirişte şi a tot mers, tremurînd de frig, pînă a ajuns la uşa şoarecelui de cîmp care îşi avea aici locuinţa. Era o hrubă în pămînt, caldă şi plăcută; şoarecele avea o bucătărie straşnică şi o cămară plină de grîu. Degeţica s-a oprit la uşă ca o fetiţă cerşetoare şi s-a rugat să-i dea şi ei o bucăţică dintr-un bob de grîu, că nu mîncase de două zile nimic.

— Săraca de tine – a zis şoarecele, care era un şoarece de treabă – hai, intră şi te încălzeşte şi stai la masă cu mine.

Şi fiindcă fetiţa i-a plăcut, i-a spus:

— Ştii ce, stai aici la mine toată iarna; ai să-mi deretici prin casă şi ai să-mi spui poveşti, că-mi plac poveştile.

Degeţica a făcut cum i-a spus şoarecele şi i-a mers foarte bine. Într-o zi, şoarecele i-a spus:

— Azi avem un musafir, un vecin de-al meu care vine în vizită o dată pe săptămînă. E mai bogat decît

mine, are o mulţime de odăi şi o blană neagră, frumoasă. Dacă poţi să te măriţi cu el, atunci halal de tine; atîta numai că nu vede. Să-i spui cele mai frumoase poveşti pe care le ştii.

Dar Degeţicăi numai de asta nu-i ardea. Vecinul era un sobol şi ea nici gînd n-avea să se mărite cu el. Sobolul a venit îmbrăcat cu blana lui cea grozavă. Şoarecele nu mai isprăvea cu laudele. Ba că-i bogat şi învăţat, ba că are o casă de douăzeci de ori mai mare decît a lui.

Acum, de învăţat o fi fost el învăţat, dar nu putea suferi soarele şi florile cele frumoase şi le vorbea de rău, fiindcă nu le văzuse niciodată cum arată la faţă. Degeţica n-a avut încotro şi a trebuit să cînte ceva şi a cîntat „Mugur, mugur, mugurel” şi alte cîntece. Şi sobolul s-a îndrăgostit de dînsa din pricina glasului ei frumos, dar n-a spus deocamdată nimic, că era chibzuit. Săpase nu de mult un drum pe sub pămînt, de la casa lui pînă la casa şoarecelui; sobolul a poftit-o pe Degeţica şi pe şoarece să se plimbe prin hruba asta ori de cîte ori ar avea poftă. Le-a mai spus să nu se sperie că în tunelul acela este o pasăre moartă. Era o pasăre cu toate penele pe ea şi cu pliscul întreg; se vede că nu de multă vreme murise şi fusese îngropată chiar acolo pe unde săpase el drumul sub pămînt.

Sobolul a luat în gură o bucata de lemn putred, fiindcă lemnul putred luminează în întuneric ca focul, şi a pornit înainte ca să lumineze calea. Cînd au ajuns la locul unde era pasărea cea moartă, sobolul şi-a ridicat în sus nasul lui butucănos şi a izbit cu el în tavan şi a făcut o gaură mare şi deodată a intrat lumina zilei în hrubă. Jos zăcea o rîndunică moartă, cu aripile strîns lipite de coaste, cu picioarele zgîrcite şi cu capul înfundat în pene. Săraca pasăre murise de frig fără îndoială. Degeţicăi i-a părut rău fiindcă îi erau dragi păsărelele, toată vara îi cîntaseră şi

ciripiseră în preajma ei. Sobolul însă a împins pasărea cu picioarele lui scurte şi a spus:

— Acuma nu mai cîntă! Rău e să te naşti pasăre! Mulţumesc lui Dumnezeu că copiii mei n-au să fie aşa! Uite, o pasăre ca asta, nu-i nimic de capul ei; toată vara ciripeşte şi cînd vine iarna, moare de foame.

— Chiar aşa, că bine spui, se vede că eşti înţelept – zise şoarecele. Ce folos are pasărea că tot ciripeşte? Cînd vine iarna n-are ce mînca şi îngheaţă de frig; dar se ţine, mă rog, toată vara cu nasul pe sus!

Degeţica n-a spus nimic. Dar cînd sobolul şi cu şoarecele s-au întors cu spatele, ea a dat într-o parte penele care acopereau capul păsării şi a sărutat rîndunica pe ochii ei închişi.

„Poate că tocmai ea mi-a cîntat aşa de frumos astă-vară - se gîndi Degeţica. Multă bucurie mi-a făcut biata păsărică!”

Sobolul a astupat gaura pe care venea lumina şi apoi i-a dus pe şoarece şi pe Degeţica pînă acasă. Noaptea, Degeţica n-a putut să doarmă, se tot gîndea la păsărică moartă. S-a sculat din pat şi a împletit din fîn un covor mare şi frumos. Apoi s-a dus la pasăre şi a acoperit-o cu covorul şi a mai luat nişte bumbac moale pe care-l găsise prin cămara şoarecelui şi a împrejmuit pasărea cu bumbac ca să-i fie cald.

— Rămîi cu bine, păsărică drăgălaşă! spuse ea. Îţi mulţumesc că ai cîntat aşa de frumos astă-vară, cînd copacii erau verzi şi ne încălzea soarele.

Şi fetiţa şi-a lipit obrazul de pieptul păsării şi deodată a tresărit speriată, fiindcă i s-a părut că înăuntru bătea ceva. Inima păsării bătea. Rîndunica nu murise, era numai amorţită şi acuma se încălzise şi îşi venise iar în fire.

Toamna toate rîndunelele pleacă în ţările calde; şi dacă vreuna întîrzie cu plecarea, o prinde frigul, amorţeşte şi cade jos şi o acoperă zăpada.

Degeţica nu ştia ce să facă, fiindcă, faţă de ea, pasărea era grozav de mare, totuşi şi-a luat inima în dinţi, a îngrămădit bumbacul de jur împrejurul rîndunicii şi a adus o frunză de izmă creaţă pe care şi-o făcuse plapumă, şi a acoperit capul păsării.

În noaptea următoare s-a dus iar la ea; rîndunica se trezise din amorţeală, dar era slăbită tare. Numai o clipă a deschis ochii şi s-a uitat la Degeţica; fetiţa sta în faţa ei cu o bucăţică de lemn putred în mînă, că altă lampă n-avea.

— Îţi mulţumesc, fetiţă drăgălaşă – a spus rîndunica beteagă. M-am încălzit de minune, am să prind iar putere şi am să pot să ies de-aici şi să zbor la lumina caldă a soarelui.

— Vai – spuse Degeţica – afară e frig şi ninge! Mai bine stai aici, în patul tău călduţ, şi eu am să te îngrijesc.

Şi a adus rîndunicii apă într-o petală şi rîndunica a băut şi i-a povestit cum şi-a zgîriat aripa într-un scai şi de aceea n-a mai putut să zboare repede cum zburau celelalte rîndunele, care au plecat departe, departe, în ţările calde. De oboseală, a căzut jos. Mai mult decît atîta nu-şi aducea aminte şi nici nu ştia cum ajunsese aici.

Rîndunica a stat toată iarna în boştiură şi Degeţica o îngrijea şi-i era tare dragă; iar sobolul şi cu şoarecele n-au aflat nimic de asta, şi mai bine că n-au aflat, fiindcă nu puteau s-o sufere pe biata rîndunică.

Cînd a sosit primăvara, şi soarele a dezmorţit pămîntul, rîndunica şi-a luat rămas bun de la Degeţica; fetiţa a destupat gaura din tavan, pe care o făcuse sobolul. Soarele a pătruns înăuntru pînă la ele şi rîndunica a întrebat-o pe Degeţica dacă n-ar vrea să vie şi ea; ar lua-o în spate şi ar zbura cu ea pînă la pădurea cea verde. Degeţica însă s-a gîndit că dacă ea ar pleca, şoarecele cel bătrîn, care o găzduise, ar fi foarte necăjit din pricina asta, şi a spus:

— Nu, nu pot.

— Atunci rămîi cu bine, rămîi cu bine, fetiţă drăgălaşă şi bună – a spus rîndunica şi a ieşit în zbor afară la lumina soarelui.

Degeţica s-a uitat după ea şi i-au dat lacrimile pentru că îi era dragă rîndunica.

— Cirip, cirip! a început să cînte pasărea şi s-a dus în zbor în pădure.

Degeţica era tare necăjită. Nu avea voie să iasă şi ea, să se încălzească la soare. Grîul care fusese semănat pe ogorul de deasupra casei şoarecelui a răsărit şi a crescut înalt şi lanul era acum ca o pădure deasă pentru biata fetiţă.

— Vara asta trebuie să-ţi întocmeşti zestrea – i-a spus şoarecele.

Vecinul, sobolul cel urîcios, cu blană neagră, o ceruse în căsătorie.

— Trebuie să ai de toate, şi lînă, şi pînză, să nu-ţi lipsească nimic cînd te măriţi cu sobolul.

Degeţica a trebuit să se apuce de tors şi şoarecele a tocmit patru omizi care ţeseau zi şi noapte. În fiecare seară venea la ea sobolul şi stătea de vorbă şi spunea că pe la sfîrşitul verii soarele n-are să mai fie aşa de fierbinte ca acuma, cînd de dogoarea lui pămîntul se face tare ca piatra; şi mai spunea că, după ce s-o călători vara, are să se însoare cu Degeţica. Dar Degeţica nu se bucura de loc, fiindcă sobolul era urîcios şi ea nu putea să-l sufere. În fiecare dimineaţă, cînd răsărea soarele, şi în fiecare seară, cînd asfinţea, se strecura pe uşă afară şi cînd vîntul dădea într-o parte spicele, şi se putea zări cerul albastru, ea se gîndea că afară e frumos şi e lumină, şi îi era dor de rîndunică, prietena ei de astă primăvară; dar rîndunica nu se zărea pe nicăieri; de bună seamă că se dusese departe, în pădurea cea frumoasă şi verde. Cînd a venit toamna, Degeţica a fost şi ea gata cu zestrea.

— De azi într-o lună e nunta – a spus şoarecele.

Cînd a auzit asta Degeţica a început să plîngă şi a spus că nu vrea să se mărite cu sobolul cel urîcios.

— Nu mai tot vorbi degeaba – a spus şoarecele. Să nu fii încăpăţînată că să ştii că te muşc cu dinţii mei cei albi şi ascuţiţi! Auzi colo! Un bărbat aşa de chipeş! Nici regina nu are o blană aşa de frumoasă ca el! Şi ce bucătărie are! Şi cămara i-i plină de bunătăţi! Mai bine mulţumeşte lui Dumnezeu că ţi-a dat asemenea bărbat.

Şi aşa, iaca, a sosit şi ziua nunţii. Sobolul a venit s-o ia pe Degeţica; de-acuma înainte va trebui să stea cu dînsul în adîncimile pămîntului şi să nu mai vadă niciodată soarele, pentru că sobolul nu putea să sufere soarele. Biata fată era tare amărîtă; trebuia să-şi ia rămas bun de la soare pe vecie; cît şezuse la şoarece, putuse măcar de la uşă să se uite la soare.

— Rămîi cu bine, soare! spuse ea.

Îşi ridică braţele la cer şi făcu cîţiva paşi de la uşă mai încolo, fiindcă acuma grîul fusese secerat şi rămăsese numai miriştea. Rămîi cu bine, rămîi cu bine! rosti ea din nou şi luă în braţe o floricică roşie, o sărută şi îi spuse: Floricică dragă, cînd o vezi pe rîndunică, spune-i rămas bun de la mine.

— Chiu-chiu-chiu – auzi ea deodată deasupra capului şi cînd s-a uitat, ce să vadă? Tocmai rîndunica!

Mult s-a mai bucurat pasărea cînd a văzut-o pe fetiţă. Degeţica i-a povestit tot ce i s-a întîmplat, că trebuie să se mărite cu sobolul cel urîcios, că de-acuma înainte are să stea într-o hrubă în pămînt şi n-are să mai vadă niciodată soarele. Şi spunînd toate acestea, începu să plîngă.

— Uite ce – a spus rîndunica; acuş vine iarna şi eu mă duc în ţările calde; nu vrei să vii cu mine? Te iau în spate. Numai să te legi de mine cu cingătoarea; şi aşa scăpăm şi de sobolul cel urîcios, şi de hruba lui,

şi plecăm departe, peste munţi, în ţările calde, unde soarele străluceşte mai tare decît aici şi toată vremea e numai vară, şi sînt o mulţime de flori frumoase. Hai cu mine, Degeţică scumpă, tu care m-ai scăpat de la moarte cînd zăceam în hrubă!

— Da, vin cu tine – a spus Degeţica, şi atunci rîndunica a luat-o în spate.

Fetiţa şi-a întins picioarele pe aripile păsării, s-a legat strîns cu cingătoarea de-o pană mai tare şi rîndunica s-a ridicat în înaltul cerului, peste păduri şi peste ape, sus, deasupra munţilor celor mari, pe care-i veşnic zăpadă. Degeţicăi îi era frig, dar s-a băgat pe sub penele calde ale păsării şi a rămas numai cu capul afară, ca să vadă toate minunăţiile peste care zburau.

Şi au mers tot aşa pînă au ajuns în ţările calde. Acolo soarele strălucea mult mai tare şi erau o mulţime de podgorii cu struguri galbeni şi negri. Erau păduri de lămîi şi de portocali, mirosea a cimbrişor şi a mintă creaţă, şi copiii se jucau şi alergau după fluturi, nişte fluturi mari cu aripi pestriţe. Rîndunica însă nu s-a oprit şi a mers în zbor mai departe, şi locurile erau tot mai frumoase. Şi au mers ele tot aşa, pînă au ajuns la marginea mării albastre; pe ţărm, printre copacii verzi şi frumoşi, se ridica un palat de marmură albă, din vremuri străvechi.

Viţa de vie se căţăra pe stîlpii înalţi şi albi şi pe creştetul stîlpilor erau o mulţime de cuiburi de rîndunică şi un cuib era chiar al rîndunicii care o ducea în spate pe Degeţica.

— Aici stau eu – a spus rîndunica. Uite, jos sînt o mulţime de flori; eu am să te aşez pe una din ele şi ai să stai acolo, vrei?

— Da, minunat! a spus Degeţica, şi a bătut din palme de bucurie.

Jos era un stîlp alb de marmură care se răsturnase şi se spărsese în trei bucăţi; printre bucăţile de marmură creşteau nişte flori mari şi albe.

Rîndunica s-a lăsat în jos şi a aşezat-o pe fetiţă pe o petală. Dar ce s-a mai minunat fetiţa! Drept în mijlocul florii şedea un omuleţ şi era aşa de alb şi de străveziu, parcă ar fi fost de sticlă. Pe cap purta o coroană de aur şi la umeri avea aripi şi nu era mai înalt decît Degeţica. Omuleţul era spiriduşul florii. În fiecare floare era cîte un spiriduş sau cîte o zînă mititică; acesta însă era craiul tuturor.

— Doamne, cît e de frumos! spuse rîndunicii în şoaptă Degeţica.

Craiul florilor s-a speriat cînd a văzut-o pe rîndunică, fiindcă faţă de el, aşa de mic şi de gingaş, ea era ca un vultur uriaş; cînd însă a zărit-o pe Degeţica, s-a bucurat grozav; era fata cea mai frumoasă pe care o văzuse vreodată. Repede şi-a luat coroana de aur de pe cap şi i-a pus-o ei; apoi a întrebat-o cum o cheamă şi dacă vrea să-i fie soţie şi crăiasă a florilor. Nu semăna de loc cu feciorul broaştei şi nici cu sobolul cel cu blana neagră. Degeţica i-a răspuns craiului celui frumos că vrea şi atunci, din fiecare floare s-a scoborît cîte o doamnă sau cîte un domn, şi toţi erau aşa de drăgălaşi că nu-ţi mai luai ochii de la dînşii. Şi fiecare i-a adus Degeţicăi cîte un dar; cel mai straşnic din toate darurile a fost o pereche de aripi pe care i le-a adus o muscă mare şi albă. I le-a prins Degeţicăi de spate şi acuma putea şi ea să zboare din floare în floare. Toţi s-au bucurat grozav şi rîndunica şedea sus în cuib şi le cînta cum ştia ea mai bine; dar în inima ei era cam mîhnită pentru că Degeţica îi era dragă şi n-ar fi vrut să se despartă de ea niciodată.

— Nu trebuie să te mai cheme Degeţica – i-a spus fetiţei craiul florilor. E un nume urît şi tu eşti frumoasă. Avem să-ţi spunem Maia.

— Rămîi cu bine, rămîi cu bine! a spus rîndunica, şi a plecat în zbor iarăşi înapoi, în Danemarca; acolo îşi avea ea un cuib, chiar la fereastra omului care ştie

să spună poveşti frumoase. Şi de la el am aflat toată povestea.

În româneşte de AL. PHILIPPIDE

H. CH. ANDERSEN

Lebedele

DEPARTE DE-AICI, acolo unde se duc rîndunelele cînd la noi e iarnă, era odată un crai care avea unsprezece băieţi şi o fată pe care o chema Eliza. Cei unsprezece fraţi erau prinţi, aveau cîte o decoraţie la piept şi sabie la şold şi aşa se duceau la şcoală; scriau cu creioane de diamant pe tăbliţe de aur şi învăţau pe de rost tot atît de bine pe cît citeau. Cînd îi auzeai, ştiai numaidecît că sînt prinţi. Eliza, sora lor, şedea pe un scăunel de sticlă şi avea o carte cu poze care costase o mulţime de parale.

Trăiau bine copiii, numai că asta n-a ţinut prea mult! Tatăl lor, craiul, s-a însurat cu o crăiasă rea şi hapsînă, căreia nu-i erau dragi copiii. Au putut să vadă asta chiar de la început; în palat era petrecere mare şi ei s-au apucat să se joace de-a musafirii; de obicei, cînd se jucau aşa, căpătau o mulţime de prăjituri şi de mere coapte, acuma, însă, crăiasa cea nouă le-a dat o ceaşcă cu nisip şi le-a spus că se pot juca foarte bine şi aşa. Peste vreo săptămînă, crăiasa a dus-o pe Eliza la ţară, la nişte ţărani, iar pe prinţi atîta i-a tot vorbit de rău faţă de crai, că acesta nici nu s-a mai îngrijit de loc de ei.

— Duceţi-vă şi voi în lumea largă – le-a spus crăiasa cea hapsînă – zburaţi ca nişte păsări fără glas!

Dar n-a fost chiar aşa de rău cum ar fi vrut ea. Prinţii s-au prefăcut în unsprezece lebede frumoase. Au scos un strigăt şi au ieşit în zbor pe ferestrele palatului şi au luat-o peste parc şi peste pădure.

Era tare dis-de-dimineaţă cînd au trecut pe la căsuţa în care stătea sora lor Eliza. La vremea asta ea dormea. S-au învîrtit pe deasupra casei, şi-au întins gîturile lungi şi au bătut din aripi, dar nimeni nu i-a

văzut nici nu i-a auzit. Aşa că au plecat mai departe, s-au înălţat deasupra norilor şi s-au tot dus pînă au ajuns la o pădure care se întindea chiar pînă la marginea mării. Eliza şedea în căsuţa ţăranului şi se juca cu o frunză verde de brusture, că altă jucărie n-avea; făcuse o gaură în frunză şi acuma se uita prin gaură la soare şi i se părea că vede ochii limpezi ai fraţilor ei şi cînd razele de soare îi alunecau pe obraz parcă ar fi sărutat-o ei.

Zilele treceau toate la fel. Cînd vîntul se strecura printre tufele de trandafiri din grădină şi şoptea: „Cine-i mai frumos decît voi?” trandafirii clătinau din cap şi spuneau: „Eliza”. Cînd vreo babă şedea duminica la uşă cu cartea de rugăciuni pe genunchi şi vîntul întorcea filele şi spunea cărţii: „Cine-i mai cucernic decît tine?” cartea răspundea: „Eliza” şi chiar aşa era cum spuneau trandafirii şi cartea de rugăciuni.

Cînd a împlinit cincisprezece ani s-a întors acasă. Dar cînd a văzut crăiasa cît era de frumoasă, i-a fost ciudă pe fată şi grozav ar fi vrut s-o schimbe în lebădă ca şi pe fraţii ei, dar n-a îndrăznit să facă asta chiar îndată, fiindcă craiul vroia să-şi vadă fiica.

Crăiasa s-a dus de dimineaţă în odaia ei de baie, care era de marmură, cu sofale moi şi covoare scumpe. A luat trei broaşte, le-a sărutat şi a spus uneia din ele: „Cînd are să intre în baie Eliza, să te aşezi pe capul ei ca să se facă proastă ca tine!” Altei broaşte i-a spus: „Aşază-te pe fruntea ei ca să se facă urîtă ca tine şi tată-su să n-o mai cunoască!” Iar celei de-a treia broaşte i-a spus: „Aşază-te pe inima ei ca să nu mai fie cu cugetul curat şi să o doară inima!”

După aceea a băgat în apă cele trei broaşte şi apa deodată s-a făcut verde; a chemat-o pe Eliza, a dezbrăcat-o şi a pus-o să intre în apă şi cînd Eliza a intrat în apă, o broască i s-a pus în păr, alta pe frunte şi alta pe piept, însă Eliza parcă nici nu le-ar fi simţit.

Cînd a ieşit din baie, pe apă au rămas trei flori roşii de mac. Dacă broaştele n-ar fi fost veninoase şi nu le-ar fi sărutat vrăjitoarea, s-ar fi prefăcut în trandafiri roşii, dar oricum, tot în flori au trebuit să se prefacă, fiindcă şezuseră pe capul şi pe inima Elizei şi Eliza era aşa de cucernică şi de nevinovată, încît farmecele nu aveau asupra ei nici o putere.

Crăiasa, cînd a văzut aşa, a frecat-o pe fată cu zeamă de nucă şi a înnegrit-o toată, a uns-o pe faţă cu o alifie rău mirositoare şi i-a încîlcit părul; aşa cum era acum, era cu neputinţă s-o mai cunoască cineva.

Tată-su s-a speriat cînd a văzut-o şi a spus că nu-i fata lui; nimeni n-a mai cunoscut-o, numai cîinele din curte şi cu rîndunelele ştiau că-i ea, dar pe ei nu-i întreba nimeni.

Biata Eliza a început să plîngă şi s-a gîndit la cei unsprezece fraţi ai ei care acuma nu mai erau acolo. A plecat amărîtă de la palat şi a umblat o zi întreagă pe cîmp şi prin mlaştini, şi seara a ajuns la o pădure mare. Nu mai ştia nici ea încotro să apuce şi era tare necăjită şi îi era dor de fraţii ei care de bună seamă că fuseseră alungaţi ca şi ea. Vroia să-i caute şi să-i găsească...

Abia apucase să intre în pădure şi a prins-o noaptea. Cum nu mai ştia pe unde să meargă, s-a aşezat pe muşchiul moale, şi-a spus rugăciunea şi şi-a pus capul pe o buturugă. Era o linişte adîncă, nu bătea vîntul şi de jur împrejur, prin iarbă şi pe muşchi, străluceau o sumedenie de licurici; cînd a atins o creangă cu mîna, gîndacii luminoşi au căzut peste ea ca nişte stele căzătoare.

Toată noaptea i-a visat pe fraţii ei; se făcea că se jucau ca altădată, cînd erau mici, scriau cu creioane de diamant pe tăbliţe de aur şi se uitau în cartea cu poze care costase o mulţime de parale, însă pe tăbliţă nu mai scriau ca altădată linii şi rotocoale, ci isprăvile vitejeşti pe care le făcuseră, tot ce trăiseră şi văzuseră

de atunci încoace; şi în carte, toate prinseseră viaţa, păsările cîntau şi oamenii ieşeau din carte şi vorbeau cu Eliza şi cu fraţii ei, dar cînd se întorcea fila, ei săreau repede înăuntru ca să nu se încurce pozele. Cînd s-a trezit, soarele era sus. Eliza nu putea să-l vadă fiindcă copacii îşi întindeau crengile dese deasupra ei, dar razele se jucau printre frunze şi fluturau ca un văl de aur. Mireasma răcoroasă a pădurii o învăluia şi păsările aproape că i se aşezau pe umeri. Auzea un murmur de apă; erau nişte pîraie care se vărsau într-un lac cu fundul de nisip moale. Pe mal erau tufişuri dese, numai într-un loc era o deschizătură pe care o făcuseră cerbii şi pe aici s-a scoborît şi Eliza către apă. Lacul era aşa de limpede încît, dacă vîntul n-ar fi mişcat crengile, ai fi putut crede că-i zugrăvit, aşa de desluşit se oglindeau pe luciul lui frunzele, şi cele luminate de soare şi cele care stăteau în umbră.

Cînd şi-a zărit faţa în apă, s-a speriat văzînd cît era de urîtă şi de neagră. Dar cînd a luat apă în pumni şi s-a frecat pe faţă şi pe ochi, pielea iar s-a înălbit; atunci s-a dezbrăcat şi s-a băgat în apă; o fată mai frumoasă decît ea nu se mai afla pe lume.

După ce s-a îmbrăcat iar şi şi-a împletit părul, s-a dus la un pîrîu, a luat în pumni apă, a băut şi a intrat iar în pădure, fără să ştie nici ea încotro merge. Se gîndea la fraţii ei şi se gîndea că Dumnezeu n-are s-o lase să piară; doar el pusese să crească meri sălbatici prin pădure ca să aibă ce mînca vreun rătăcit flămînd cum era ea. Şi chiar a găsit un măr de-aceştia cu crengile încovoiate de atîtea mere cîte avea. A mîncat pînă s-a săturat, a pus crengilor proptele şi a plecat mai departe în întunericul pădurii. Era aşa de mare linişte, încît îşi auzea paşii cînd călca pe frunzele uscate. Nu era nici o pasăre nicăieri şi razele de soare nu străbăteau prin frunzişul des: trunchiurile copacilor erau aşa de aproape unul de altul, încît

făceau ca un zid de jur împrejurul ei. Era o singurătate cum nu mai pomenise ea niciodată.

Noaptea a venit, dar de data asta nu mai era nici un licurici. Mîhnită, s-a aşezat jos ca să doarmă, şi i se părea că ramurile de deasupra ei s-au dat într-o parte şi Dumnezeu se uita blînd la ea, şi îngeraşii se uitau şi ei peste umerii şi pe sub braţele lui ca s-o vadă.

Dimineaţa, cînd s-a trezit, nu ştia dacă visase sau dacă fusese chiar aşa.

A pornit iar prin pădure, şi s-a întîlnit cu o babă care culegea într-un paner zmeură şi mure. Baba i-a dat şi ei mure şi zmeură. Eliza a întrebat-o dacă n-a văzut unsprezece prinţi călări prin pădure.

— Nu – a spus baba – da' ieri am văzut unsprezece lebede pe-un rîu, aici aproape, şi fiecare cu cîte o coroană de aur pe cap.

Baba a dus-o pe Eliza pînă la un pripor, la picioarele căruia şerpuia un rîu mititel; copacii de pe maluri îşi întindeau unii către alţii ramurile stufoase şi acolo unde nu ajunseseră să se împreune, îşi smulseseră din pămînt rădăcinile şi atîrnau cu crengile încîlcite peste apă.

Eliza şi-a luat rămas bun de la babă şi a pornit de-a lungul rîului pînă a ajuns la malul mării. Marea se întindea în faţa ei, dar nu se zărea nici o luntre; cum să meargă mai departe? Şi cum stătea ea aşa pe gînduri, privirile i-au căzut pe pietricelele care umpleau ţărmul. Sticlă, fier, piatră, tot ce arunca marea pe ţărm era şlefuit şi poleit şi căpătase înfăţişarea apei care era mai moale decît mîna ei gingaşă. Şi ea s-a gîndit: „Apa se mişcă mereu şi tot ce-i aspru netezeşte; tot aşa am să fiu şi eu, neostenită; vă mulţumesc că m-aţi învăţat asta, voi, valuri veşnic mişcătoare! Îmi spune inima că odată şi odată aveţi să mă duceţi la fraţii mei dragi”.

Pa iarba de mare udă de pe ţărm erau unsprezece pene albe de lebădă. Eliza le-a strîns şi

le-a luat. Era singurătate mare şi acolo, dar Eliza nu se simţea singură, fiindcă marea se schimba într-una; în cîteva ceasuri îşi schimba înfăţişarea mai mult decît un lac într-un an întreg. Cînd trecea cîte un nor mare şi negru, marea parcă zicea: pot să fiu şi întunecată; pe urmă bătea vîntul şi valurile erau albe de spumă; iar cînd norii erau roşii şi vîntul stătea, marea era trandafirie; şi pe urmă, era iarăşi cînd verde, cînd albă, dar oricît ar fi fost de liniştită, lîngă ţărm apa tot se mişca; se ridica domol ca pieptul unui copil care doarme.

Cînd soarele tocmai asfinţea, Eliza a văzut cum veneau din larg unsprezece lebede cu coroane de aur pe cap; zburau una după alta şi de departe parcă erau o panglică lungă, albă. Eliza s-a ascuns după un tufiş; lebedele s-au lăsat jos şi şi-au scuturat aripile mari şi albe. Cînd soarele s-a scufundat în apă, lebedele deodată s-au preschimbat în oameni; în faţa Elizei stăteau acuma cei unsprezece prinţi frumoşi, fraţii ei. Fata a scos un ţipăt. Cu toate că se schimbaseră mult de cînd nu-i mai văzuse, a ghicit că fraţii ei erau. S-a repezit în braţele lor, a spus fiecăruia pe nume şi fraţii nu mai puteau de bucurie că au găsit-o iar pe sora lor, care acuma era mare şi frumoasă. Rîdeau şi plîngeau şi spuneau cît de rău se purtase mama vitregă cu ei toţi.

— Noi – a zis fratele cel mai mare – sîntem lebede numai cît stă soarele pe cer; îndată ce soarele apune, ne căpătăm iar înfăţişarea omenească. De aceea trebuie să avem grijă ca la apusul soarelui să avem pămîntul sub picioare, fiindcă dacă ne prinde noaptea în văzduh, deasupra apei, cădem în chip de oameni în apă şi ne înecăm. Nu locuim aici. Stăm într-o ţară tot aşa de frumoasă ca şi asta, de cealaltă parte a mării, dar drumul pînă acolo e lung. Trebuie să trecem în zbor marea şi nu-i nici o insulă pe care să poposim noaptea. Este numai o stîncă îngustă în

mijlocul mării; de-abia avem loc să stăm strînşi unul lîngă altul; cînd marea-i zbuciumată, valurile ne stropesc pînă sus, dar noi stăm neclintiţi şi mulţumim lui Dumnezeu că avem unde să poposim. Şi stăm aşa toată noaptea, cu chipurile noastre de oameni; dacă n-ar fi stînca asta n-am putea să ne mai vedem niciodată ţara noastră dragă, fiindcă ne trebuie două zile, cele mai lungi ale anului, ca să ajungem pînă aici. Numai o dată pe an ne este îngăduit să ne întoarcem în ţară şi nu putem sta decît unsprezece zile, în care timp zburăm pe deasupra pădurii de unde putem să zărim palatul în care ne-am născut şi unde stă tata, şi să vedem turla bisericii în care-i înmormîntată mama. Aici parcă toţi copacii şi toate tufişurile sînt rude cu noi, aici aleargă pe cîmpie caii sălbatici pe care i-am văzut în copilăria noastră, aici lemnarii cîntă vechi cîntece după care jucam cînd eram copii, aici e patria noastră, încoace ne trage mereu inima să venim şi aici, în sfîrşit, te-am găsit, surioară dragă. Numai două zile putem să mai rămînem şi după aceea trebuie să plecăm iar pe deasupra mării, într-o ţară minunată, dar care nu-i ţara noastră. Dar cum să te luăm cu noi, că n-avem nici corabie, nici luntre?

— N-aş putea oare să vă mîntui de vrajă? i-a întrebat ea.

Şi aşa au stat de vorbă mai toată noaptea, şi au aţipit doar cîteva ceasuri.

Eliza s-a trezit de fîlfîitul aripilor pe deasupra ei. Fraţii se schimbaseră iar în lebede. Au zburat de cîteva ori de jur împrejur, apoi şi-au întins aripile şi au plecat în zori; cel mai tînar însă a rămas în urmă, s-a lăsat jos şi şi-a pus capul pe genunchii ei şi ea l-a mîngîiat pe aripi; toată ziua au stat aşa împreună. Către seară au venit şi ceilalţi şi cînd soarele a asfinţit, s-au prefăcut iar în oameni.

— Mîine – au spus ei – plecăm şi nu ne mai putem întoarce decît peste un an. Nu putem să te lăsăm aici.

Mai bine hai cu noi. Sîntem destul de voinici ca să te ducem în braţe, atunci de ce adică n-am putea să te luăm pe aripi şi să zburăm cu tine pe deasupra mării?

— Da, da, luaţi-mă cu voi – a spus Eliza.

Toată noaptea au lucrat şi au împletit o plasă mare şi groasă din răchita mlădioasă şi trestie tare. Au pus-o pe Eliza în plasă şi cînd a răsărit soarele, şi fraţii s-au prefăcut iar în lebede, au apucat plasa cu pliscurile şi s-au înălţat în zbor, spre nori, cu sora lor care încă dormea. Razele soarelui îi cădeau drept pe obraz şi de aceea o lebădă zbura chiar deasupra capului ei ca să-i facă umbră cu aripile.

Erau departe-n larg cînd Eliza s-a trezit; întîi a crezut că visează, cînd s-a văzut dusă aşa prin aer pe deasupra mării. Lîngă ea era o creangă de zmeură şi o legătură de rădăcini bune de mîncat. Fratele cel mai mic le culesese şi le pusese acolo. Ea i-a mulţumit c-un zîmbet fiindcă ştia care era: era acela care îi zbura deasupra capului şi îi făcea umbră cu aripile. Erau aşa de sus încît o corabie dedesubtul lor parcă era un pescăruş alb. Deodată au ajuns deasupra unui nor mare, dar cînd Eliza s-a uitat mai bine, era un munte şi pe munte alerga umbra ei şi umbrele celor unsprezece lebede. Era o privelişte mai minunată decît tot ce văzuse ea vreodată. Dar cînd soarele s-a urcat mai sus pe cer şi muntele a rămas în urmă, au pierit şi umbrele.

Toata ziua au zburat prin văzduh ca o săgeată zbîrnîitoare; totuşi mergeau mai încet decît de obicei, fiindcă acuma o duceau şi pe Eliza cu ei. Vremea a început să se strice. Se făcea seară. Eliza vedea cu îngrijorare cum soarele se lasă către asfinţit şi stînca din mijlocul mării nu se zărea. I se părea că lebedele dădeau şi mai tare din aripi. Era vina ei că nu puteau să zboare destul de repede; cînd soarele avea să apuie, ei aveau să se facă iar oameni, să cadă în apă şi să se înece. Se ruga în gînd lui Dumnezeu, dar stînca

tot nu se zărea. Se întuneca şi vîntul bătea tot mai tare vestind furtuna. Norii deşi şi negri acoperiră cerul ameninţător şi plin de fulgere, care ţîşneau unul după altul. Soarele ajunsese chiar la marginea apei. Elizei îi bătea inima cu putere. Deodată lebedele se lăsară în jos, aşa de repede încît ea a crezut că se prăbuşesc; dar ele au zburat mai departe. Soarele era pe jumătate în apă; deodată se zări sub dînsa stînca. De sus nu părea mai mare decît o focă cu capul afară din apă. Soarele se cobora repede în dosul zării; acuma nu mai era decît ca o stea. În sfîrşit piciorul ei atinse stînca şi soarele se stinse cum se stinge cea din urmă pîlpîire a unei hîrtii aprinse. Fraţii stăteau braţ la braţ în jurul ei şi nu era loc pe stîncă decît numai pentru ei toţi. Marea se lovea de stîncă şi împrăştia o ploaie de stropi peste dînşii; cerul era mereu sfîşiat de fulgere şi tunetul bubuia într-una, dar fraţii şi cu sora se ţineau de mînă şi asta le dădea mîngîiere şi curaj.

A doua zi, în zori, vremea s-a liniştit; cum a răsărit soarele, lebedele au plecat în zbor cu Eliza. Marea era încă zbuciumată; de sus, de unde erau ei, spuma albă de pe întinsul verde întunecat al valurilor parcă ar fi fost milioane de lebede care pluteau pe apă. Cînd soarele era sus, Eliza a văzut în faţa ei plutind în văzduh nişte munţi cu piscuri acoperite de zăpadă; în mijlocul lor se ridica un palat mare şi înalt, cu mai multe rînduri de stîlpi, unii peste alţii; în jurul lui erau păduri de palmieri şi flori minunate, mari cît nişte roţi de moară. Ea a întrebat dacă asta e ţara la care trebuiau să ajungă, dar lebedele au clătinat din cap fiindcă ceea ce vedea ea era palatul pe care şi-l clădeşte în nori Fata Morgana şi care se schimba mereu şi în care oamenii nu pot pătrunde. Eliza s-a uitat mai bine şi deodată, munţii, pădurile şi palatul s-au prăbuşit şi în locul lor au răsărit douăzeci de biserici, toate la fel, cu turnuri înalte şi ferestre

arcuite. Parcă se auzea şi orga, dar era numai marea care vuia. Cînd s-au apropiat, bisericile s-au preschimbat în tot atîtea corăbii, iar cînd Eliza s-a uitat mai bine a văzut că erau neguri care pluteau pe apă. Într-adevăr, totul în faţa lor se schimba mereu. În sfîrşit au zărit ţara cea aievea la care vroiau să ajungă. În faţa lor, departe, erau munţi albaştri, păduri de cedri, oraşe şi palate. Soarele nu asfinţise cînd au ajuns la o peşteră în care muşchiul moale era ca un covor.

— Să vedem ce-ai să visezi aici la noapte – a spus fratele cel mai mic şi i-a arătat odaia ei de culcare.

— Să dea Dumnezeu să visez cum aş putea să vă scap – a spus ea.

S-a rugat lui Dumnezeu s-o ajute şi s-a culcat. Deodată i s-a părut că zboară şi ajunge la palatul zînei Morgana. Zîna i-a ieşit înainte, frumoasă şi strălucitoare, şi totuşi semăna cu baba din pădure care îi dăduse zmeură şi-i spusese de lebedele cu coroane de aur pe cap.

— Fraţii tăi pot să scape – a zis zîna – numai să ai răbdare şi să nu-ţi fie frică. E drept că apa, deşi e mai moale decît mîinile tale, totuşi şlefuieşte pietrele, dar ea nu simte durerea pe care au s-o simtă degetele tale şi ea nu are o inimă şi nu simte frica şi chinul pe care ai să le simţi tu. Vezi tu urzica asta pe care o ţin în mînă? Urzici de acestea cresc prin preajma peşterii în care dormi tu acuma şi numai acestea care cresc pe-aici şi cele care cresc în cimitir sînt bune. Pe acestea tu trebuie să le culegi şi să nu te sperii că au să te usture mîinile. După aceea să le zdrobeşti cu piciorul şi să faci din ele fire şi cu firele acestea să ţeşi şi să coşi unsprezece cămăşi cu mîneci lungi şi să le arunci peste cele unsprezece lebede şi atunci vraja are să se desfacă. Dar să ştii că, din clipa în care ai să începi lucrul şi pînă ai să-l isprăveşti, nu trebuie să vorbeşti de loc, chiar dacă ar trece ani şi ani de zile.

Cel dintîi cuvînt pe care îl vei rosti va străpunge ca un cuţit inima fraţilor tăi; de limba ta atîrnă viaţa lor. Bagă bine de seamă! Zîna a lovit-o uşurel cu urzica peste mînă; Eliza a simţit ca o arsură şi s-a trezit. Se făcuse ziuă şi lîngă ea era o urzică la fel cu aceea din vis. Fata a căzut în genunchi, a mulţumit lui Dumnezeu şi a ieşit din peşteră ca să-şi înceapă lucrul.

Culegea urzici cu mîinile ei gingaşe şi urzicile o ardeau ca focul; mîinile şi braţele îi erau pline de băşici, dar ea îndura bucuroasă orice, numai să poată scăpa pe fraţii ei de vrajă. Zdrobea urzicile cu piciorul şi le prefăcea în fire verzi.

După ce a apus soarele, au venit fraţii şi s-au speriat cînd au văzut că Eliza e rănită; ei credeau că-i iar vreo vrajă de-a maşterii; cînd însă i-au văzut mîinile, au înţeles ce face sora lor pentru dînşii şi fratele cel mai mic a început să plîngă pe mîinile ei şi acolo unde cădeau lacrimile, băşicile usturătoare pie-reau. Toată noaptea a lucrat, fiindcă simţea că nu mai are linişte pînă nu scapă de vrajă pe fraţii ei. În ziua următoare, după ce lebedele au plecat, ea a rămas singură, dar niciodată n-a trecut vremea mai repede. O cămaşă era gata; tocmai începuse pe-a doua, cînd deodată s-a auzit un corn de vînătoare. Eliza s-a speriat. Cornul suna tot mai aproape şi s-auzeau şi cîinii lătrînd. Eliza a intrat repede în peşteră, şi-a adunat grămadă urzicile pe care le culesese şi le zdrobise şi s-a aşezat pe ele.

Deodată din rîpă a ieşit un cîine, şi după el altul, şi încă unul; toţi au început să latre la gura peşterii şi în curînd vînătorii au fost şi ei acolo, să vadă ce-i. Cel mai frumos dintre ei, şi care era craiul ţării aceleia, s-a apropiat de Eliza; fată mai frumoasă decît ea nu văzuse niciodată.

— Cum ai ajuns aici, fată frumoasă? a întrebat-o el.

Eliza a dat numai din cap pentru că n-avea voie să vorbească, că dacă vorbea, punea în primejdie viaţa fraţilor ei. Mîinile şi le-a ascuns sub şorţ, ca să nu vadă craiul ce trebuia ea să îndure.

— Hai cu mine – a spus el; nu trebuie să mai stai aici! Dacă eşti tot aşa de bună pe cît eşti de frumoasă, am să te îmbrac numai în catifea şi-n mătase, am să-ţi pun pe cap coroană de aur şi ai să stai în palatul cel mai frumos pe care-l am.

Şi craiul a luat-o pe Eliza şi a aşezat-o pe cal lîngă el. Ea plîngea şi-şi frîngea mîinile. Şi atunci, craiul a spus:

— Eu îţi vreau numai binele. Odată şi odată ai să-mi mulţumeşti.

Şi a pornit cu ea prin munţi, cu vînătorii după dînsul. Soarele asfinţea cînd au ajuns în cetatea de scaun a ţării, oraş cu multe biserici şi palate. Craiul a dus-o pe Eliza la palatul lui, unde prin săli de marmură clipoceau havuzuri şi pereţii erau zugrăviţi şi tavanele erau şi ele zugrăvite. Eliza însă nu se uita la nimic, era mîhnită şi plîngea. Slujitoarele au îmbrăcat-o cu haine scumpe, i-au pus mărgăritare în păr şi mănuşi în degetele urzicate.

Gătită cum era acuma, era atît de frumoasă, încît curtenii s-au închinat şi mai adînc în faţa ei şi craiul a hotărît să se însoare cu ea, deşi duhovnicul curţii clătina din cap şi zicea că fata asta frumoasă, găsită în pădure, era o vrăjitoare care l-a orbit pe crai şi i-a furat minţile.

Craiul însă nu a ascultat ce spune, a pus muzica să cînte, a poruncit cele mai bune bucate şi a pus fete frumoase s-o însoţească dansînd. Apoi a dus-o pe Eliza prin grădini pline de miresme şi prin odăi măreţe, dar ea nici nu zîmbea măcar, fiindcă era năpădită de durere. Cînd au ajuns în odăile ei, craiul a deschis o uşă şi i-a arătat Elizei o cămăruţă aşternută cu covoare verzi şi scumpe şi care semăna cu peştera în

care o găsise. Pe jos era mănunchiul de fire pe care ea le scosese din urzici şi de-un cui era atîrnată cămaşa pe care tocmai o isprăvise; toate fuseseră aduse de un vînător care le socotise drept o ciudăţenie.

— Aici ai să crezi că eşti tot la tine acasă – a spus craiul. Uite şi lucrul pe care-l lucrai.

Cînd Eliza a văzut lucrul care îi era ei drag, un zîmbet i-a răsărit pe buze şi sîngele i s-a întors în obraji. S-a gîndit la mîntuirea fraţilor ei, a sărutat mîna craiului şi el a strîns-o la piept şi a poruncit să tragă clopotele şi să vestească nunta. Frumoasa fată mută din pădure era acum crăiasa ţării aceleia.

Duhovnicul i-a spus craiului cîteva vorbe rele la ureche, dar ele n-au ajuns pînă la inima lui. Nunta s-a făcut şi duhovnicul a trebuit chiar el să-i puie Elizei pe cap coroana şi cînd i-a pus-o, i-a apăsat-o aşa de tare pe frunte că a durut-o. Dar inima o durea şi mai tare cînd se gîndea la fraţii ei şi durerile trupului nu le mai simţea. Gura ei era mută; fiindcă o singură vorbă ar fi curmat viaţa fraţilor ei, dar ochii ei vorbeau şi arătau o adîncă dragoste craiului celui bun şi frumos, care făcea tot ce putea ca s-o bucure. Îi era drag tot mai tare şi mult ar fi vrut ea să-i spună ce are pe suflet şi ce-o doare. Dar nu putea, trebuia să fie mută şi mută să săvîrşească lucrul pe care-l începuse. Noaptea se scula de lînga el şi se ducea în cămăruţă şi ţesea cămaşă după cămaşă, dar cînd s-o înceapă pe a şaptea, n-a mai avut fire.

În cimitir ea ştia că sînt urzicile de care avea nevoie, dar trebuia să se ducă chiar ea să le culeagă; cum să facă oare ca s-ajungă pînă la ele?

„Ce-i durerea degetelor pe lîngă chinul pe care îl îndură inima mea? se gîndea ea. Trebuie să încerc numaidecît! Dumnezeu n-are să mă lase.”

Cu inima strînsă, ca şi cum ar fi făcut ceva rău, a ieşit pe furiş în grădina luminată de lună, a pornit prin aleile lungi, apoi pe străzile pustii şi a ajuns la cimitir.

Un singur om o văzuse, duhovnicul. Numai el fusese treaz pe cînd toată lumea doimea. Şi el se gîndi că avusese dreptate cînd spusese că nu-i lucru curat cu crăiasa; era, fără nici o îndoială, vrăjitoare şi înşelase pe crai şi pe toată lumea.

Duhovnicul i-a spus craiului ce văzuse şi ce credea el că ar fi şi la vorbele aspre pe care le rostea, pe obrajii craiului au curs două lacrimi grele. În inima lui a pătruns îndoiala. Noaptea s-a prefăcut că doarme, dar n-a dormit şi a văzut cum Eliza s-a sculat şi s-a dus încetişor în cămăruţa ei; şi asta se întîmpla în fiecare noapte.

Cu fiecare zi care trecea, faţa craiului se întuneca tot mai tare. Eliza vedea asta, dar nu înţelegea de ce, şi se îngrijora, dar şi mai tare se îngrijora cînd se gîndea la fraţii ei. Cu lacrimi fierbinţi, ea uda catifeaua şi purpura crăiască. Şi iată că lucrul ei s-apropia de sfîrşit; doar o cămaşă mai trebuia, dar acuma iar nu mai avea fire şi nici o urzică; trebuia deci să se mai ducă o dată, cea din urmă, la cimitir şi să culeagă nişte urzici. Se gîndea cu frică la drumul pînă acolo, dar nu s-a lăsat clintită în voinţa ei şi în credinţa în Cel-de-sus.

Noaptea a ieşit din palat şi s-a dus, dar de data asta, craiul şi duhovnicul s-au luat după ea; au văzut cum Eliza a intrat pe poarta cimitirului şi cînd au intrat şi ei, au văzut cum nişte vrăjitoare şedeau pe o lespede de mormînt. Craiul şi-a întors capul în altă parte fiindcă şi-a închipuit că printre ele e şi aceea care adormise aseară cu capul pe pieptul lui.

— Poporul o va judeca – a spus el, şi poporul a judecat-o şi a osîndit-o să fie arsă pe rug.

Au luat-o pe Eliza din odăile cele frumoase şi au dus-o într-o hrubă neagră şi umedă în care vîntul intra şuierînd printre gratii; în loc de catifea şi mătase i-au dat mănunchiul de urzici ca să-şi pună capul pe ele.

Cămăşile aspre şi usturătoare pe care le ţesuse i le-au dat ca să se învelească, dar nimic n-ar fi putut să-i fie mai drag decît ele şi ea a început iar să lucreze ca să le isprăvească. Afară, copiii de pe uliţă cîntau cîntece în care îşi băteau joc de dînsa şi nimeni nu-i spunea o vorbă de mîngîiere.

Spre seară iată că la gratii s-a auzit un fîlfîit de aripi; era fratele cel mai mic; aflase unde era soră-sa şi venise s-o vadă. Ea a început să plîngă de bucurie, deşi se gîndea că noaptea asta avea să fie cea din urmă pe care o mai avea de trăit. Dar bine cel puţin că erau cămăşile aproape gata şi fraţii ei erau aici!

Duhovnicul a venit să stea în ceasul din urmă cu dînsa, fiindcă aşa făgăduise craiului; dar ea a clătinat din cap şi l-a rugat din ochi să plece. Noaptea asta vroia să-şi isprăvească lucrul, că dacă nu-l isprăvea, atunci toate fuseseră degeaba, necazurile, lacrimile şi nopţile ei nedormite. Duhovnicul a plecat spunîndu-i vorbe aspre. Eliza însă ştia că era nevinovată şi nu s-a sinchisit de vorbele lui şi s-a pus să lucreze.

Şoriceii umblau repede încoace şi încolo şi îi aduceau urzicile la picioare, ca s-o ajute şi ei cît de cît. La fereastră a venit o pasăre şi i-a cîntat toată noaptea tot cîntece vesele, ca s-o îmbărbăteze.

Cu vreun ceas înainte de răsăritul soarelui, cei unsprezece fraţi au venit la poarta palatului şi au cerut să fie duşi în faţa craiului. Li s-a răspuns că nu se poate, e noapte, craiul doarme şi nu vrea să fie trezit. S-au rugat, au ameninţat, a venit straja, a ieşit şi craiul şi a întrebat ce este; dar tocmai atunci a răsărit soarele şi pe cei unsprezece fraţi nu i-a mai văzut nimeni; dar pe deasupra castelului zburau unsprezece lebede.

La poarta oraşului se adunase lumea de pe lume să vadă cum au s-o ardă pe vrăjitoare. O mîrţoagă trăgea căruţa în care era Eliza; o îmbrăcaseră cu o rochie de pînză de sac, părul ei cel frumos îi atîrna

desfăcut pe umeri, obrajii îi erau galbeni, buzele i se mişcau încetişor şi degetele ei împleteau firele verzi de urzică. Nici chiar pe drumul către moarte ea nu-şi lăsa lucrul. La picioarele ei erau zece cămăşi, la a unsprezecea lucra acuma. Lumea rîdea de ea:

— Ia uite, vrăjitoarea, cum tot şoşoteşte! Nu spune rugăciuni, cine ştie ce vrăji o fi făcînd! Şi şi-a luat şi lucrul ei afurisit! Să i-l rupem în bucăţi!

Şi lumea s-a repezit şi a vrut să ia cămăşile şi să le rupă; dar deodată au venit în zbor unsprezece lebede şi s-au aşezat de jur împrejurul ei în căruţă şi au început să dea din aripi. Lumea s-a dat înapoi speriată.

— E semn ceresc! E nevinovată! şopteau mulţi, dar nu îndrăzneau să spună cu glas tare.

Călăul a luat-o de mînă, dar Eliza a aruncat cele unsprezece cămăşi peste lebede şi deodată au răsărit unsprezece prinţi frumoşi; numai cel mai tînăr avea la un umăr aripă în loc de braţ, deoarece cămaşa lui avea numai o mînecă, din pricină că Eliza nu mai avusese timp s-o facă şi pe cealaltă.

— Acum pot să vorbesc – a spus ea; sînt nevinovată.

Cînd lumea a văzut ce s-a întîmplat, s-a închinat în faţa ei, dar ea a căzut leşinată în braţele fraţilor ei; încordarea, spaima şi durerea o copleşiseră.

— Da, e nevinovată! a spus fratele cel mai mare şi a povestit tot ce se întîmplase.

În timp ce vorbea s-a răspîndit o mireasmă parcă de mii şi mii de trandafiri, fiindcă fiecare lemn din rug făcuse rădăcini şi scosese ramuri. Rugul era acuma ca o tufă mare de trandafiri roşii care toţi erau înfloriţi; în vîrf era o floare albă şi strălucitoare care lumina ca o stea. Craiul a cules-o şi a prins-o Elizei în piept. Şi atunci ea s-a trezit uşoară şi senină.

Toate clopotele au început să bată singure şi păsări multe au venit în stoluri; şi a fost iar nuntă la

palat, dar o nuntă cum nici un crai nu mai văzuse vreodată.

În româneşte de Al. PHILIPPIDE

M. GORKI

Inima de foc a lui Danko

ODATĂ, FOARTE DEMULT, trăia undeva pe pămînt un neam de oameni; codrii adînci le înconjurau din trei părţi aşezarea, iar de cealaltă parte se întindea stepa. Oamenii aceştia erau veseli, puternici şi cutezători. Dar vremuri grele se abătură fără veste asupra lor: venind, de cine ştie unde, alte seminţii se arătară şi îi alungară pînă în inima codrului, unde se întindeau mlaştini şi domnea o beznă de nepătruns. Pădurea era bătrînă şi rămurişul ei întreţesuse o urzeală atît de strîns bătută, încît cerul nici nu se mai vedea, iar razele soarelui abia izbuteau să-şi croiască drum prin frunzişul des, pînă la smîrcuri. Sub dogoarea lor, din apele stătute se ridicau miasme din pricina cărora oamenii piereau unul cîte unul. Femeile şi copiii neamului acela plîngeau, iar bărbaţii se frămîntau, cuprinşi de jale. Trebuiau neapărat să plece din pădure, dar nu erau decît două căi: una, înapoi – unde îi aşteptau duşmanii cei puternici şi haini, alta, înainte – printre copacii care se înălţau uriaşi, strîns îmbrăţişaţi, cu crăcile lor groase şi cu rădăcini noduroase, adînc împlîntate în tina cleioasă a mlaştinilor. În timpul zilei, copacii stăteau tăcuţi şi nemişcaţi, ca de piatră, învăluiţi într-o umbră cenuşie, iar seara, cînd se aprindeau focurile, se strîngeau parcă şi mai mult în preajma oamenilor. Şi mereu, zi şi noapte, dăinuia în jurul lor un cerc de beznă deasă, ce părea gata să-i strivească pe ei, cei deprinşi cu întinsurile stepei. Iar cînd vîntul prindea să sufle peste vîrfurile copacilor şi întreaga pădure vuia înfundat şi ameninţător, cîntînd parcă prohodul acestor năpăstuiţi, totul se făcea şi mai înfricoşător.

Oamenii erau totuşi puternici şi ar fi fost în stare să lupte cu vrăjmaşii lor pînă la unul, dar nu le era îngăduit să moară în luptă, fiindcă aveau datini de păstrat, şi dacă ar fi murit, o dată cu ei ar fi pierit şi datinele lor. De aceea stăteau şi se tot gîndeau, în nopţile lungi, învăluiţi de vuietul înfundat al pădurii, şi de duhoarea otrăvită a mlaştinilor.

Stăteau, iar umbrele aruncate de focuri se zbînţuiau în jurul lor într-un joc tăcut, şi tuturor li se părea că nu umbrele acelea joacă, ci alaiul biruitor al duhurilor rele ale pădurii şi mlaştinilor... Stăteau şi se gîndeau în fel şi chip.

Dar nimic nu istoveşte mai mult trupul şi sufletul omului decît gîndurile de jale. Şi, de-atîtea gînduri, oamenii începură să se vlăguiască. Spaima se sălăşlui în mijlocul lor, încătuşîndu-le braţele puternice, iar femeile le sporeau groaza, jelind deopotrivă soarta celor răpuşi de miasme şi a celor împietriţi de frică. Treptat începură să se strecoare prin pădure şoapte de spaimă, mai întîi sfioase şi înnăbuşite, apoi din ce în ce mai răspicate... Oamenii erau gata să se predea duşmanului, jertfindu-şi libertatea, fiindcă erau atît de îngroziţi de moarte, încît nici viaţa de rob nu-i mai speria. Atunci, însă, s-a ridicat din raidurile lor Danko şi i-a mîntuit el singur pe toţi.

Danko era tînăr, chipeş şi, ca toţi oamenii chipeşi, plin de îndrăzneală. El le spuse tovarăşilor săi:

— Nu poţi să urneşti piatra din drum numai cu gîndul. Cine nu se osteneşte, la nimic nu ajunge. De ce să ne irosim puterile cu frămîntări şi tînguiri? Sculaţi! Să ne afundăm în pădure şi să mergem pînă vom da de capătul ei – că toate pe lume au un sfirşit! Haideţi! Hai să pornim!

Ceilalţi îl priviră şi înţeleseră că el era cel mai destoinic dintre toţi, fiindcă în ochii lui voinţa strălucea ca o flacără vie.

— Du-ne! îi spuseră ei.

Şi Danko îi duse. Mergea în fruntea lor, iar ei îi urmau plini de încredere. Dar ce anevoios era drumul! Bezna îi învăluia adîncă şi la fiecare pas mlaştinile se căscau lacome, duhnind greu, gata să-i înghită; copacii, cu crengile încîlcite şi rădăcinile încolăcite ca nişte şerpi, le aţineau calea, ridicîndu-se în faţa lor ca un zid de nepătruns. Şi fiecare pas era plătit cu sudoare şi sînge. Merseră vreme îndelungată. Pădurea se făcea tot mai deasă, iar puterile oamenilor se sleiau din ce în ce. Curînd începură să cîrtească împotriva lui Danko, spunînd că e tînăr şi nepriceput şi că degeaba îi poartă pe drumuri. Danko însă păşea în fruntea lor hotărît şi senin.

Dar într-o bună zi se dezlănţui asupra pădurii o furtună cumplită. Copacii porniră să vîjîie ameninţător şi surd, iar bezna deveni atît de adîncă, de parcă s-ar fi adunat dintr-o dată în ea toate nopţile cîte vor fi fost de la începutul lumii. Oamenii se strecurau ca nişte pitici printre copacii uriaşi, în bubuitul înfricoşător al tunetelor. Trunchiurile groase se legănau scîrţîind, frunzişurile şuierau mînioase, iar fulgerele care licăreau peste vîrfurile pădurii, scăldînd pentru o clipă totul într-o lumină albastră şi îngheţată, umpleau şi mai mult de groază sufletele oamenilor. Luminaţi de strălucirea lor rece, copacii păreau vii; braţele lor lungi, noduroase, împletite strîns, se întindeau spre cei ce fugeau de robia întunericului, încercînd să-i oprească; iar din bezna boltită a ramurilor părea că se pogoară spre ei ceva înfricoşător, apăsător şi rece. Drumul era greu şi oamenii, din ce în ce mai istoviţi, începeau să-şi piardă nădejdea. Şi pentru că le era ru-şine să-şi mărturisească nevolnicia, tăbărîră plini de ură şi mînie asupra lui Danko, asupra omului care păşea în fruntea lor, şi începură să-i arunce vorbe de ocară, spunîndu-i că nu e vrednic să le fie conducător. Da, chiar aşa îi vorbiră! Apoi se opriră, şi în freamătul

biruitor al pădurii, în bezna întreţesută de fulgere, obosiţi şi înrăiţi cum erau, începură să-l judece.

— Eşti un om de nimic, care faci numai rău, spuseră ei. Te-ai apucat să ne porţi pe drumuri şi acum sîntem la capătul puterilor. Pentru asta ai să plăteşti cu viaţa!

Dar Danko îi înfruntă, strigîndu-le:

— Voi mi-aţi spus „du-ne”! Şi eu v-am dus! Am avut îndrăzneala s-o fac, de aceea v-am călăuzit! Iar voi? Ce-aţi făcut pentru voi înşivă? Aţi mers, şi-atît. N-aţi fost în stare nici măcar să vă cruţaţi puterile pentru un drum mai lung. N-aţi făcut decît să mergeţi, să mergeţi ca o turmă de oi.

Dar vorbele lui Danko îi întărîtară şi mai mult.

— La moarte! La moarte! urlară ei.

Iar pădurea vuia, vuia mereu, răspunzînd parcă acestor strigăte, şi fulgerele sfîşiau întunericul. Danko se uita la cei de dragul cărora se zbuciumase atît şi îi vedea în jurul lui dezlănţuiţi ca nişte fiare. Erau mulţi, dar din toate aceste feţe, nici una care să oglindească omenia. Nu, nu putea aştepta de la ei îndurare. Simţi clocotindu-i în piept o mînie cumplită, dar mila de semeni îl domoli. Îi iubea pe oamenii aceştia şi se gîndea că poate fără el vor pieri. Dorinţa de a-i mîntui, de a-i scoate la liman, îi aprinse în suflet o flacără vie şi ochii îi străluciră şi mai tare. Dar oamenii crezură că ochii lui scînteiau de ură şi începură să-l pîndească aidoma lupilor, aşteptîndu-se să-l vadă sărind la ei; îl înconjurară din ce în ce mai strîns, ca să le vină mai la îndemînă să-l înhaţe şi să-l omoare. Dar Danko le înţelese intenţia şi focul inimii lui se aprinse şi mai puternic, fiindcă gîndul lor îl umpluse de jale. Iar pădurea îşi cînta mai departe cîntecul înspăimîntător: tunetul bubuia, ploaia vuia căzînd potop...

— Ce pot face eu pentru oameni?! strigă Danko, şi glasul lui acoperi bubuitul tunetului.

Şi deodată îşi sfîşie pieptul cu mîinile, îşi smulse inima şi şi-o ridică sus, deasupra capului.

Inima lui ardea ca soarele, mai tare ca soarele, şi întreaga pădure încremeni, luminată de flacăra acestei nesfîrşite iubiri de oameni; speriat de vîlvătaia ei, întunericul se împrăştie tremurînd prin desişul pădurii şi căzu în gura larg căscată şi greu mirositoare a mlaştinilor.

Oamenii, uimiţi, încremeniseră.

— Să mergem! strigă Danko, şi se avîntă iarăşi în fruntea lor, ţinîndu-şi sus inima, care ardea ca o torţă, luminîndu-le calea.

Oamenii porniră după el, vrăjiţi. Atunci, pădurea prinse iarăşi să foşnească, legănîndu-şi mirată vîrfurile, dar freamătul ei era acoperit de pasul oamenilor. De data aceasta păşeau plini de îndrăzneală, din ce în ce mai repede, ademeniţi de minunata strălucire a inimii aprinse. Piereau şi acum, dar fără tînguiri şi fără lacrimi. Iar Danko era mereu în frunte şi inima lui ardea într-una. Şi deodată, pădurea se deschise înaintea lor, se dădu în lături şi rămase în urmă, deasă şi mută, iar Danko şi oamenii lui se treziră într-un val de lumină şi de aer curat, limpezit de ploaie. Furtuna rămăsese şi ea departe, deasupra pădurii. Aci strălucea soarele, respira stepa, picăturile de ploaie scăpărau în iarbă ca nestematele şi o apă curgea alene, sclipind ca aurul... Seara se lăsa încet şi în scînteierile amurgului, unda rîului părea roşie ca sîngele ce ţîşnea în şuvoi cald din pieptul lui Danko.

Semeţul, îndrăzneţul Danko privi fericit departe în zare, peste întinsul stepei: pămîntul se întindea liber înaintea lor. Zîmbi plin de mîndrie, apoi căzu şi... muri.

Dar oamenii, îmbătaţi de bucurie şi nădejde, nu prinseră de veste că Danko murise şi că alături de leşul lui inima sa vitează ardea încă.

Numai unul, mai grijuliu, băgă de seamă şi, temîndu-se de cine ştie ce, călcă cu piciorul inima cea mîndră... Şi inima, fărîmiţîndu-se într-o pulbere de scîntei, se stinse.

În româneşte de ANDA BOLDUR

CH. PERRAULT

Scufiţa roşie

A FOST ODATĂ o fetiţă care trăia la ţară împreună cu părinţii ei. Fetiţa aceasta era cum nu se poate mai frumoasă. Mama ei o iubea ca pe o nestemată, iar bunica nu o pierdea din ochi de dragă ce-i era. Îi împletise cu mîinile ei o scufiţă roşie.

Scufiţa îi sta atît de bine încît fetiţa n-o mai scotea de pe cap. O purta mereu.

Din pricina aceasta i se spunea „Scufiţa roşie".

Mama ei făcuse într-o zi nişte plăcinte şi nu se îndura să nu-i trimită şi bunicii cîteva.

— Du-te pînă la maica-mare să-i duci nişte plăcinte, o strachină cu unt şi mai întreab-o de sănătate, că am auzit că-i tare bolnavă, îi spuse ea Scufiţei roşii.

Fetiţa luă pe dată coşuleţul cu bunătăţi şi plecă la bunica ei, care locuia tocmai în satul vecin.

Drumul către casa bunicii ducea printr-o pădure. Pînă aci toate ar fi fost bune dacă, pe cînd străbătea pădurea, Scufiţa roşie nu s-ar fi întîlnit pe la jumătatea ei, cu cumătrul lup, care o întrebă încotro se duce. Fata, care nu ştia că e primejdios să te opreşti în mijlocul pădurii şi să stai de vorbă cu astfel de cumetri, îi spuse că se duce să-i ducă nişte plăcinte bunicii, care era cam bolnavă.

Cumătru lup n-ar mai fi stat mult pe gînduri. S-ar fi azvîrlit asupra ei şi ar fi mîncat-o dintr-o înghiţitură, dar... spre norocul ei treceau tocmai pe acolo nişte pădurari şi nu-i fu la îndemînă s-o facă.

— Şi unde locuieşte bunica, departe? mai întrebă el.

— O, da, foarte departe, îi răspunse Scufiţa roşie. În casa aceea care se vede din spatele morii.

— Bine, bine, mă voi duce şi eu s-o întreb de sănătate. Dar o iau pe drumul din dreapta, iar tu ia-o pe cel din stînga. Să vedem care din noi doi ajungem mai curînd.

Şi zicînd acestea, lupul o luă la goană pe drumul cel mai scurt, în timp ce fetiţa porni agale pe drumul cel mai lung. Ba se mai opri să culeagă nişte alune, alergă să prindă fluturi, culese flori, aşa că nu e de mirare că lupul ajunse cu mult înaintea ei la casa bunicii, unde bătu în poartă:

— Toc! Toc! Toc!

— Cine e acolo?

— Sînt eu, nepoata matale! Scufiţa roşie! M-a trimis mama să-ţi aduc nişte plăcinte şi o strachină cu unt! zise lupul, schimbîndu-şi glasul.

— Trage zăvorul şi deschide uşa, drăguţa mea! îi răspunse bunica din patul unde zăcea.

Lupul trase zăvorul, deschise uşa şi, aruncîndu-se asupra bătrînei, o înghiţi dintr-o dată, căci nu mai mîncase de vreo trei zile şi era tare flămînd. Apoi închise uşa cu zăvorul şi se băgă în patul ei, aşteptînd-o pe Scufiţa roşie.

Deodată auzi o bătaie în uşă:

— Toc! Toc! Toc!

— Cine e acolo?

Scufiţei i se făcu deodată frică. De ce avea oare bunica glasul atît de gros? se întrebă ea.

Dar îşi aduse aminte că era bolnavă şi se gîndi că trebuie să fie răguşită. De aceea răspunse fără să şovăie:

— Eu sînt! Nepoţica dumitale! Scufiţa roşie! M-a trimis mama să-ţi aduc nişte plăcinte şi o strachină cu unt.

Lupul îşi îndulci puţin glasul şi repetă vorbele bătrînei:

— Trage zăvorul şi intră, drăguţo!

Scufiţa roşie trase zăvorul şi intră. Lupul sta ascuns sub plapumă şi-i spuse tot cu glasul schimbat:

— Pune untul şi plăcintele pe poliţă, copilă dragă şi vino lîngă mine în pat, să mă încălzeşti!

Scufiţa roşie îşi scoase rochiţa şi se aşeză în pat, dar cînd o văzu pe bunica în cămaşa ei de noapte, se miră şi nu se sfii s-o întrebe:

— Vai, bunicuţo, de ce ai braţele atît de lungi?

— Ca să te pot cuprinde mai bine, copila mea?

— Vai, bunicuţo, de ce ai urechile atît de mari?

— Ca să te pot auzi mai bine, copila mea!

— Vai, bunicuţo, de ce ai ochii atît de mari?

— Ca să te pot vedea mai bine, copila mea!

— Vai, bunicuţo, de ce ai dinţii atît de lungi?

— Ca să te pot mînca pe tine!

Şi rostind cuvintele acestea, lupul se azvîrli asupra fetiţei şi o înghiţi.

În româneşte de SARINA CASSVAN

OSCAR WILDE

Prinţul Fericit

SUS, PE O COLUMNĂ ÎNALTĂ, stătea, privind peste cetate, statuia Prinţului Fericit. Strălucea Prinţul din creştet pînă-n tălpi în poleială de aur curat, ochii lui erau două safire luminoase, iar la mînerul spadei, un mare rubin roşu îşi juca apele sîngerii. Şi toată lumea rămînea uimită la vederea lui.

— E frumos ca un cocoşel-de-vînt – îşi dădu o dată părerea unul din Consilierii oraşului, doritor să se ducă vestea despre priceperea sa artistică. Nu însă şi la fel de folositor – adăugă el, de teamă să nu-l creadă oamenii cu capul în nori, aşa cum nici nu era din fire.

— De ce nu poţi să fii şi tu ca Prinţul Fericit? întrebă o mamă grijulie pe băieţelul ei care plîngea după luna din cer. Prinţului Fericit nu-i trece niciodată prin minte să plîngă pentru fitece.

— Bine că mai e şi-un fericit pe lumea asta! mormăi un biet dezamăgit, cu ochii pironiţi pe minunata statuie.

— Parc-ar fi un înger – spuneau Copiii Orfelinatului ieşind din catedrală în falnicele lor anterie stacojii şi curatele lor şorţuri albe.

— Dar de unde ştiţi? se amestecă Dascălul de matematici. Văzut-aţi vreunul cu ochii?

— Da, cum să nu, în vis – răspunseră ei, iar Dascălul de matematici se încruntă şi-i săgetă cu privirea, căci el nu îngăduia copiilor să viseze.

Într-o noapte, a zburat peste acea cetate un flecuşteţ de Rîndunel. Prietenele lui porniseră, cu şase săptămîni înainte, către Ţara Egiptului, dar el rămăsese în urmă, îndrăgostit fiind de o Trestie, frumoasă ca nici una pe lume. O întîlnise la început de

primăvară, pe cînd zbura în josul rîului, după o gogeamite gîză gălbuie, şi atît de tare îl vrăjise mijlocelul subţirel al Trestiei încît se oprise locului, ca să-i vorbească.

— Mă laşi să te iubesc? o întrebă deschis, căci îi plăcea să meargă drept la ţintă, iar Trestia îi făcu o plecăciune adîncă.

Se pornise atunci Rîndunelul să zboare jur-împrejur, mîngîind apa cu aripile şi stîrnind mărunte unduiri argintii.

Era felul său de a-i face curte; şi aşa a ţinut-o toată vara, cît a fost vara de lungă.

— Ce alegere caraghioasă – ciripeau celelalte Rîndunele.

— N-are pic de avere, iar rubedenii, cu nemiluita!

Şi, de bună seamă, rîul gemea de Trestii. Pe urmă, cînd s-a ivit toamna, tot stolul şi-a luat zborul, peste mări şi peste ţări.

După plecarea prietenelor, Rîndunelul se simţi însingurat, iar Sînzeana dorului său începu să-l obosească. „Îi lipseşte farmecul vorbirii – îşi zise – apoi mi-e teamă că e şi uşuratică fiindcă prea-şi face ochi dulci cu vîntul.”

Şi, negreşit la orice adiere a vîntului, Trestia se mlădia în neasemuit de graţioase reverenţe.

„Îi înţeleg firea casnică, mai gîndi Rîndunelul, dar mie-mi place grozav să călătoresc şi firesc ar fi să-i placă şi soţiei mele.”

— Vrei s-o luăm razna amîndoi? o întrebă el în cele din urmă, dar Trestia îşi scutură capul.

Era tare legată de căminul ei.

— Ţi-ai bătut joc de mine – izbucni Rîndunelul. Eu plec spre Piramide. Rămîi cu bine!

Şi îşi luă zborul.

A zburat aşa, o zi întreagă, şi la vreme de seară a ajuns în cetate.

„Unde să trag oare? se întrebă el. Sper că oraşul a făcut ceva pregătiri.”

Ochii îi căzură pe statuia de pe columna înaltă.

— Am găsit! strigă el bucuros. E un loc minunat, în plin aer proaspăt!

Şi se lăsă de sus, chiar la picioarele Prinţului Fericit.

— Ce mai iatac de aur! îşi zise încetişor, pe cînd privea în jur şi se pregătea de culcare; dar, cînd să-şi vîre capul sub aripă, un strop mare de apă a picat pe el. Ia te uită poznă! strigă mirat; pe cer nu-i nici urmă de nor, stelele strălucesc de-ţi iau ochii şi cu toate astea plouă! Clima din nordul Europei e grozav de afurisită! Trestioara nu se mai sătura de ploaie, dar asta doar din egoism!

A mai picat apoi alt strop.

„La ce foloseşte o statuie dacă nu te apără măcar de ploaie? se întrebă plictisit. Ia să-mi caut eu un horn ca lumea!”

Şi se hotărî să zboare aiurea.

Dar cînd să-şi deschidă aripile, pică al treilea strop... Rîndunelul privi atunci în sus şi văzu... vai, ce-i fu dat să vadă?!

Ochii Prinţului Fericit înotau în lacrimi şi lacrimile lunecau şiroaie pe obrajii lui de aur. În lumina albă a lunii chipul lui era atît de frumos, încît Rîndunelul se simţi înduioşat.

— Cine eşti tu? îl întrebă el.

— Sînt Prinţul Fericit.

— Atunci de ce plîngi? adăugă nedumerit. M-ai udat leoarcă.

— Pe vremea cînd eram în viaţă şi aveam o inimă de om – răspunse statuia – eu nu ştiam ce-s lacrimile, căci trăiam în Palatul „Sans Souci”, unde durerii nu-i este îngăduit să intre. Cît era ziua de lungă mă veseleam în grădină cu prietenii mei, iar cînd cobora seara eram în fruntea danţului în Sala cea Mare.

Jur-împrejurul grădinii se ridica un zid foarte înalt, dar niciodată nu mi-a trecut prin minte să întreb ce e dincolo de el; în preajmă, totul mi se părea atît de frumos! Curtenii mă numeau „Prinţul Fericit” şi fericit eram, cu adevărat, dacă plăcerea poate fi fericire. Aşa am trăit şi aşa am murit. Iar acum, că nu mai am viaţă, m-au ridicat aici sus, atît de sus, încît pot vedea toată hidoşenia, toată amărăciunea cetăţii mele, şi cu toate că inima mea e de plumb, altceva nu pot decît să plîng.

„Cum, adică, nu e cu totul şi cu totul de aur?” gîndi Rîndunelul în sinea lui, căci era prea cuviincios pentru a-şi mărturisi gîndul.

— Departe, tare departe – urmă statuia cu glas coborît şi cîntător – departe într-o ulicioară, se află o căsuţă sărmană. Prin fereastra-i deschisă văd o femeie stînd la masă. Are faţa suptă şi ofilită, iar mîinile-i aspre şi roşii sînt totuna de împunsăturile acului, căci e cusutoreasă. Acum brodează floarea-patimei pe rochia de atlas ce-o va purta la viitorul bal al curţii, cea mai drăgălaşă dintre însoţitoarele Reginei. Într-un ungher al odăii, băieţelul ei zace bolnav pe un pat. Are friguri şi tînjeşte după portocale. Maică-sa nu poate să-i dea decît apă goală şi el plînge... Rîndunel, Rîndunel, micuţ Rîndunel, nu vrei să-i duci rubinul de pe mînerul spadei mele? Eu am picioarele înţepenite în soclul acesta şi nu mă pot mişca.

— Pe mine mă aşteaptă în Egipt - răspunse Rîndunelul. Prietenele mele zboară în sus şi-n jos, deasupra Nilului şi stau de vorbă cu florile uriaşe de lotus. În curînd or să se ducă la culcare în cripta Regelui-cel-Mare. Regele se află chiar el acolo, în racla lui zugrăvită. E învelit în feşe galbene şi îmbălsămat cu mirodenii. Are în jurul gîtului un şirag străveziu de jad verde, iar mîinile-i sînt ca două frunze veştede.

— Rîndunel, Rîndunel, micuţ Rîndunel - stărui Prinţul - nu vrei să rămîi cu mine o noapte şi să fii solul meu? Pe copil îl chinuie setea şi pe maică-sa jalea.

— Vezi că mie nu prea îmi plac băieţii - răspunse Rîndunelul. Vara trecută, cînd locuiam pe lîngă rîu, erau doi bădărani de băieţi, copiii morarului, care zvîrleau mereu cu pietre în mine. Fireşte că nu m-au nimerit niciodată; noi, rîndunelele, sîntem grozav de meştere în ale zborului, apoi eu mă trag şi dintr-un neam vestit în sprinteneală; oricum, însă, era o lipsă de cuviinţă...

Dar Prinţul Fericit părea atît de îndurerat, încît Rîndunelul se întrista şi el.

— E doar frig aici - îi spuse - dar am să rămîn cu tine o noapte şi o să-ţi îndeplinesc solia.

— Mulţumesc, micuţule Rîndunel - răspunse Prinţul. Şi aşa, după ce a scos rubinul mare de pe spada Prinţului, Rîndunelul zbură cu el în cioc, peste acoperişurile oraşului.

A trecut pe lîngă turnul Catedralei cu îngeri cioplişi în marmură albă. A trecut pe lîngă palat şi a auzit zvon de dans. O încîntătoare fată ieşise în balcon cu iubitul ei.

— Cît de minunate sînt stelele cerului - îi şoptea el - şi cît de minunată puterea dragostei!

— Nădăjduiesc să-mi fie gata rochia pentru serbarea cea mare - îi răspunse ea. Am poruncit să mi-o brodeze toată cu floarea-patimei, dar cusutoresele astea-s atît de trîndave!

A trecut apoi Rîndunelui peste apele rîului şi a văzut felinare atîrnînd de catargele corăbiilor. În cele din urmă a ajuns la căsuţa cea sărmană şi a privit înăuntru: băieţelul se zvîrcolea în pat, scuturat de friguri, iar pe mamă-sa o doborîse somnul, de istovită ce era. S-a repezit Rîndunelul şi a pus bobul mare de rubin pe masă, lîngă degetarul femeii. A zburat apoi

jur-împrejurul patului, fluturîndu-şi aripile peste fruntea copilului.

— Ce răcoare simt, se vede că-mi merge mai bine - şopti copilul şi se cufundă într-o piroteală dulce.

Pe urmă Rîndunelul îşi luă zborul îndărăt, la Prinţul Fericit, şi-i povesti tot ce făcuse.

— Foarte ciudat - se minună el - acum îmi este cald deşi vremea-i atît de rece!

— Fiindcă ai făcut o faptă bună - îi răspunse Prinţul.

Iar el, mititelul, rămase pe gînduri şi adormi. Căci de cîte ori încerca să gîndească, îl şi prindea somnul.

Cînd se crăpă de ziuă, Rîndunelul zbură de vale la rîu, ca să facă o baie.

— Iată un fenomen uimitor! se minună Profesorul de ornitologie, pe cînd trecea podul. O rîndunică, iarna!

Şi se apucă să scrie un articol lung, privitor la aceasta, în ziarul local. Toată lumea vorbi despre articol, căci era împănat cu atîtea cuvinte, încît nimeni n-a priceput o iotă.

— La noapte plec în Egipt! se hotărî Rîndunelul şi, la gîndul acesta, inima-i creştea de bucurie.

Dădu o raită pe la toate monumentele cetăţii şi rămase multă vreme sus, în vîrful clopotniţei. Ori pe unde trecea, vrăbiile se porneau a ciripi:

— Grozav de distins străinul de colo!

Iar el se bucura nespus în sinea lui.

Cum văzu răsărind luna, se întoarse la Prinţul Fericit.

— Ai ceva veşti de trimis în Egipt? Sînt gata de plecare! îi strigă el.

— Rîndunel, Rîndunel, micuţ Rîndunel - îl rugă Prinţul - n-ai vrea să mai rămîi încă o noapte cu mine?

— Dar sînt aşteptat în Egipt – îi răspunse Rîndunelul. Mîine, prietenele mele o să-şi ia zborul

către a doua Cataractă. Acolo hipopotamul îşi face culcuş în păpurişuri şi pe un tron măreţ de granit stă însuşi Memnon-Zeul. Veghează toată noaptea puzderia de stele şi cînd luceafărul dimineţii se iveşte, el trage doar un chiot de bucurie şi pe urmă rămîne mut. La amiază leii galbeni coboară pînă la mal, să se adape. Au ochii la fel ca berilul verde, iar urletul lor e mai tunător decît urletul Cataractei.

— Rîndunel, Rîndunel, micuţ Rîndunel – stărui Prinţul – departe, tare departe, peste cetate, zăresc un tînăr într-o mansardă. Stă aplecat deasupra unei mese înţesate cu hîrtii şi lîngă el se veştejeşte într-un pahar un bucheţel de micşunele. Părul îi e inelat şi castaniu, buzele roşii ca miezul rodiilor, iar ochii, mari şi visători, încearcă să sfîrşească o piesă pentru Directorul Teatrului, dar prea dîrdîie de frig ca să mai scrie. În sobă nu e nici un tăciune şi foamea îl doboară.

— O să mai rămîn încă o noapte – îi spuse Rîndunelul; avea, într-adevăr, inimă bună. Vrei să-i duc altă boabă de rubin?

— Vai mie! Nu mai am nici un rubin – îi răspunse Prinţul. Doar ochii, atît mi-au mai rămas. Sînt făcuţi din nepreţuite safire, aduse tocmai din India, acum o mie de ani. Smulge-mi unul şi du-l tînărului. Îl va vinde giuvaergiului, apoi va cumpăra de mîncare şi lemne de foc, şi-şi va sfîrşi piesa.

— Dragul meu Prinţ – suspină Rîndunelul – nu pot face una ca asta.

Şi se porni pe plîns.

— Rîndunel, Rîndunel, micuţ Rîndunel – stărui Prinţul – fă aşa cum îţi cer eu.

Rîndunelul smulse atunci ochiul Prinţului şi zbură departe, către mansarda Studentului. Îi fu destul de uşor să pătrundă înăuntru, căci în acoperiş era o spărtură pe unde se şi strecură. Tînărul îşi ţinea capul îngropat în mîini, şi nu auzi fîlfîitul aripilor, dar

cînd ridică ochii, văzu deodată safirul strălucitor printre micşunelele veştede.

— Încep să fiu preţuit – se învioră el. Trebuie să fie de la vreun admirator de seamă. Acum pot să-mi sfîrşesc piesa!

Şi chipu-i strălucea de bucurie.

A doua zi Rîndunelul zbură pînă jos, în port. Se aşeză pe catargul unei corăbii mari, cu ochii după matrozii care trăgeau cu funiile nişte namile de lăzi.

— Eeei-rup ! strigau ei cu fiecare ladă ieşită la iveală.

— Mă duc în Egipt – strigă şi Rîndunelul.

Dar nimeni nu-l luă în seamă, şi o dată cu răsăritul lunei, îşi luă zborul îndărăt, la Prinţul Fericit.

— Am venit să-mi iau rămas bun – îi spuse el.

— Rîndunel, Rîndunel, micuţ Rîndunel – îl rugă Prinţul – nu vrei să mai rămîi cu mine încă o noapte?

— E iarnă – răspunse el – ca mîine năvălesc aici fulgii reci de zăpadă. În Egipt soarele dogoreşte deasupra palmierilor verzi, iar crocodilii lîncezesc în mîl şi privesc alene împrejur. Tovarăşele mele îşi durează cuibul în Templul lui Baalbec, sub veghea porumbeilor albi şi roz care-şi gînguresc unul altuia. Prinţule drag, te părăsesc, n-am încotro, dar n-o să te uit niciodată şi la primăvară o să-ţi aduc două nestemate frumoase în locul celor pe care le-ai dăruit. Rubinul va fi mai roşu decît un trandafir roşu, iar safirul, tot atît de albastru ca şi largul mărilor.

— Jos, în piaţă – începu Prinţul – se află o fetiţă care vinde chibrite. Dar i-au scăpat chibritele în noroi şi s-au stricat toate. Acum stă şi plînge fiindcă taică-su o bate dacă nu duce acasă ceva bani. N-are ghete, n-are ciorapi şi nici pe căpşor n-are nimic. Smulge-mi celălalt ochi, dă-i-l ei şi tată-su n-o s-o mai bată.

— De stat am să mai stau cu tine încă o noapte – îi răspunse Rîndunelul – dar ochiul nu pot să ţi-l smulg, căci ai rămîne orb de tot!

— Rîndunel, Rîndunel, micuţ Rîndunel – îl rugă Prinţul – fă aşa cum îţi cer eu.

Atunci Rîndunelul smulse celălalt ochi al Prinţului şi, avîntîndu-se cu el în jos, trecu săgeată pe lîngă fetiţă şi-i strecură nestemata în palmă.

— Ce ciob frumos de sticlă – se bucură ea şi dădu fuga, rîzînd, acasă.

Iar Rîndunelul se întoarse îndărăt, la Prinţ.

— Eşti orb acum – îi spuse – şi o să rămîn cu tine mereu-mereu...

— Nu, micul meu Rîndunel – şopti sărmanul Prinţ – tu trebuie să pleci departe, în Egipt.

— O să rămîn cu tine mereu – îi răspunse el, şi adormi la picioarele Prinţului.

A doua zi, cît a fost ziua de lungă, Rîndunelul a stat pe umărul Prinţului şi i-a povestit vrute şi nevrute, din tot ce văzuse el pe meleaguri străine. I-a povestit despre ibişii roşii, care stau în şiruri lungi pe malurile Nilului şi prind peştişori de aur în ciocurile lor; despre Sfinxul, bătrîn ca vremea, care trăieşte în inima pustiului şi le ştie pe toate; despre neguţătorii care păşesc agale pe lîngă cămilele lor şi-şi lunecă mătăniile de chihlimbar printre degete, despre Regele munţilor din lună care e negru ca abanosul şi se închină la o mărgea mare de cleştar; despre namila de şarpe verde care doarme într-un palmier şi are douăzeci de preoţi slujitori, ca să-l hrănească cu turte şi miere, şi despre piticii care, stînd pe gogeamite frunze late, plutesc peste un eleşteu întins şi se războiesc neîncetat cu fluturii.

— Scumpul meu Rîndunel – grăi Prinţul – mi-ai înşirat minunăţii după minunăţii... zboară acum peste cetatea mea, Rîndunelule, şi spune-mi ce vezi.

A zburat atunci Rîndunelul peste cetatea cea mare şi a văzut cum se desfătau bogaţii în casele lor frumoase, în vreme ce săracii cerşeau pe la porţi. A zburat prin fundături întunecoase şi a văzut feţele de

var ale copiilor înfometaţi, cercetînd aiurite uliţele negre. Sub arcada unui pod, doi băieţaşi se strîngeau în braţe încercînd să-şi ţină de cald.

— Tare mai ne e foame – spuneau ei.

— Ia căraţi-vă de aici – i-a luat paznicul la goană; şi au pornit-o amîndoi razna, prin ploaie.

Pe urmă, Rîndunelul a zburat îndărăt şi a istorisit Prinţului tot ce văzuse.

— Eu sînt acoperit cu aur curat – îi spuse Prinţul; tu trebuie să-l iei de pe mine, foiţă cu foiţă, şi să-l duci săracilor mei; nu-i fiinţă omenească să nu creadă că aurul o poate face fericită.

Şi Rîndunelul piguli atunci foiţă cu foiţă din aurul cel curat; foiţă cu foiţă pînă cînd Prinţul Fericit a rămas golaş de tot şi pămîntiu. Foiţă cu foiţă, din aurul cel curat, îl duse Rîndunelul săracilor, şi obrajii copiilor prinseră a se îmbujora; rîdeau copiii şi se veseleau pe stradă.

— Acum avem pîine – chiuiau ei.

Apoi a venit zăpada şi după zăpadă, îngheţul. Străzile păreau muiate în argint, atît erau de luminoase şi de sclipitoare; la streşinile caselor ţurţurii lungi atîrnau ca nişte pumnale de cleştar. Oamenii umblau înfăşuraţi în blănuri, în vreme ce bă-ieţaşi de o şchioapă, cu căciuliţe stacojii, se dădeau pe gheaţă.

Sărmanul flecuşteţ de Rîndunel! Îi era frig, tot mai frig, dar pe Prinţ nu l-ar fi părăsit nicicînd, căci mult îi era drag inimii sale. Ciugulea firimituri la uşa brutăriei, cînd nu-l vedea brutarul, şi încerca să se încălzească bătînd din aripioare.

În cele din urmă, el şi-a dat totuşi seama că va muri curînd. Abia de mai avu putere să zboare încă o dată sus, pe umărul Prinţului.

— Rămîi cu bine, Prinţule drag – îi spuse el în şoaptă; mă laşi să-ţi sărut mîna?

— Ce bucuros sînt că, în sfîrşit, pleci în Egipt, Rîndunelul meu - îi răspunse Prinţul – ai întîrziat prea mult aici; tu însă pe gură să mă săruţi, pentru că te iubesc.

— Dar nu în Egipt plec eu acum – mărturisi Rîndunelul. Eu plec în Casa Morţii. Moartea e soră bună cu somnul, nu e aşa?

A sărutat apoi gura Prinţului Fericit şi s-a prăbuşit mort la picioarele lui.

În clipa aceea, o trosnitură ciudată se auzi înăuntrul statuii, ca şi cum ceva s-ar fi spart. Şi, într-adevăr, inima cea de plumb se despicase drept în două. Era şi un ger cumplit în noaptea aceea.

A doua zi, dis-de-dimineaţă, Primarul, însoţit de Consilierii oraşului, trecea în plimbare prin partea locului. Ajuns lîngă columnă, îşi ridică privirea în sus, spre statuie.

— Vai de mine şi de mine! izbucni el, deodată. În ce hal a ajuns Prinţul Fericit!

— Chiar aşa, în ce hal! încuviinţară însoţitorii care erau totdeauna de părerea Primarului.

Şi se apropiară cu toţii, ca să-l privească.

— Rubinul i-a căzut de pe spadă, i-au mai pierit şi ochii, iar pe el nici pic de aur! spuse Primarul. Aproape un cerşetor, nu alta!

— Aproape un cerşetor, nu alta! rostiră şi Consilierii oraşului.

— Şi aici, de faţă, o pasăre moartă la picioarele lui – urmă Primarul. Trebuie să dăm numaidecît cetăţii o înştiinţare cum că păsările sînt oprite să mai moară aici.

Iar conţopistul îşi însemnă grabnic înţeleapta propunere. Aşadar, au coborît de pe columnă statuia Prinţului Fericit.

— O dată ce nu e frumos, nu mai e nici de folos – rosti Profesorul de istoria artelor, la Universitate.

Au topit apoi statuia într-un cuptor, iar Primarul a convocat pe dată Adunarea Breslaşilor pentru a hotărî ce trebuia făcut cu metalul.

— Se cuvine, fireşte, să avem altă statuie – lămuri el. Şi statuia aceea va fi statuia mea!

— Statuia mea – răsună ecoul celorlalţi Consilieri.

S-au luat apoi cu toţii la ceartă: s-au certat aşa, multă vreme, şi s-or mai fi certînd şi astăzi.

— Ce lucru ciudat, se minună meşterul supraveghetor al muncitorilor din topitorie. Inima asta frîntă, din plumb, nu vrea de loc să se topească! Aşa că, afară cu ea!

Şi au aruncat-o pe un maldăr de gunoi, acolo unde zăcea şi Rîndunelul mort.

În româneşte de TICU ARCHIP

MAMIN-SIBIRIAK

Guleraş Cenuşiu

I

PRIMELE ZILE RECI ale toamnei au îngălbenit iarba şi au stîrnit mare nelinişte printre păsări. Îngrijorate şi grave, au început a se pregăti toate de călătoria cea lungă. Da! Nu-i uşor să străbaţi o întindere de cîteva mii de verste... Pe cîte sărmane păsări nu le vor lăsa puterile, cîte nu vor pieri în cine ştie ce-ntîmplare neaşteptată... Aveai într-adevăr la ce te gîndi cu grijă. Păsările cu greutate, cum sînt lebedele, gîştele şi raţele, se pregăteau serios de drum, înţelegînd din plin însemnătatea faptei ce aveau de împlinit. Însă, cele care se frămîntau şi forfoteau mai mult, făcînd cea mai mare larmă, erau păsările mici, adică: sitarii de nisip şi cei de baltă, guşele negre, ploierii şi fluierarii. Încă din timp începuseră să se adune în stoluri mici şi să zboare de pe un mal pe altul, peste bancurile de nisip şi bălţi, cu o iuţeală de-ai fi zis că cineva aruncă în văzduh pumni de mazăre. Păsările mici aveau de lucru. Nu era uşor pentru ele...

Pădurea era întunecată şi tăcută, fiindcă cei mai de seamă cîntăreţi ai ei plecaseră înainte de a-i fi prins frigul.

— Ce i-o fi apucat graba pe prichindeii ăştia! bombănea bătrînul Răţoi, flegmatic din fire. Cînd o veni vremea, o să plecăm toţi... Nu înţeleg de ce atîta zarvă...

— Tu ai fost totdeauna leneş, de aceea nu-ţi place să vezi cum alţii muncesc, spuse nevastă-sa, bătrîna Raţă.

— Eu, leneş? Eşti cu adevărat nedreaptă, asta-i. Poate că sînt mai grijuliu decît alţii, numai că nu-mi place să fac atîta tevatură. N-are nici un rost să alergi cît îi ziulica pe mal, să ţipi, să-i încurci pe ceilalţi de la treabă, şi să-i plictiseşti pe toţi.

Nici altfel Raţa nu era prea mulţumită de soţul ei, dar acum se supără de-a binelea.

— Uită-te la ceilalţi, leneşule! Bunăoară, la vecinii noştri, gîştele şi lebedele. Ţi-e mai mare dragul să-i priveşti. Trăiesc uniţi: unul pentru toţi, toţi pentru unul... Un lebădoi sau un gîscan nu cred să-şi părăsească cuibul, şi are grijă necontenit de puii lui... Da, da... Pe cîtă vreme, ţie nici nu-ţi pasă de copii. Tu nu te gîndeşti decît să-ţi umfli guşa. Eşti un leneş, şi atîta tot... Mi-e lehamite şi să mă uit la tine!

— Lasă bombănitul, babo!... Eu nu spun nimic de firea ta cicălitoare. Fiecare cu păcatele lui... Nu sînt eu vinovat că gîscanu-i prost şi nu ştie decît să-şi dădăcească puii. Obiceiul meu este să nu mă amestec în treburile altora. Şi de ce, mă rog, m-aş amesteca? Să trăiască fiecare cum îi place...

Răţoiului îi plăcea să discute chestiuni serioase, şi nu ştiu cum se făcea că totdeauna avea el dreptate şi era mai deştept şi mai isteţ decît toţi. Raţa se deprinsese de mult cu asta, dar acum o îngrijora grozav ceva.

— Ce fel de tată eşti tu? se năpusti ea cu vorba asupra lui. Orice tată are grijă de copiii lui, numai tu nu vrei să ştii de ei.

— Vorbeşti de Guleraş Cenuşiu? Ce să fac dacă ea nu ştie să zboare? Nu sînt vinovat eu că...

Guleraş Cenuşiu era numele fiicei lor schiloade, care avea o aripă frîntă încă din primăvară, cînd Vulpea se furişase printre pui şi apucase s-o înşface.

Bătrîna Raţă se aruncase vitejeşte asupra duşmanului şi izbutise să-i smulgă puiul, însă cu preţul unei aripioare rupte.

— Mă înspăimîntă gîndul că trebuie s-o părăsim aici, singură, zicea într-una Raţa, cu lacrimi în ochi. Toţi vor zbura, iar ea va rămîne aici, singură, singurică. Da, singură, singurică... Noi vom pleca spre miazăzi, în ţări mai calde, şi ea, sărmana, va degera aici... E copilul nostru şi cît mi-e de dragă, mititica! Ştii ceva, moşule? Eu am să rămîn aici, să iernez cu ea...

— Şi cu ceilalţi copii ce faci?

— Ei sînt sănătoşi şi se pot lipsi de mine.

Răţoiul căuta să schimbe vorba ori de cîte ori îi pomenea Raţa de Guleraş Cenuşiu. Fără îndoială că o iubea şi el, dar ce rost are să te zbuciumi zadarnic? Să zicem că o să rămînă. O să îngheţe. E păcat, dar n-ai ce-i face. La urma urmei trebuie să te gîndeşti şi la ceilalţi copii. Nevastă-sa e veşnic îngrijorată şi nu-nţelege că lucrurile trebuie privite cu înţelepciune. În sufletul lui îi era milă de nevastă-sa, dar nu putea pătrunde îndestul durerea ei de mamă. Ar fi fost mai bine dacă Vulpea ar fi mîncat-o de-a binelea pe fetiţă. Oricum, era sortită să moară peste iarnă.

II

Cu gîndul la apropiata lor despărţire, bătrîna Raţă se purta şi mai duios cu copila ei schiloadă. Sărmana nu ştia încă ce înseamnă despărţirea şi singurătatea şi privea pregătirile de plecare ale celorlalţi cu naivă mirare. E drept că uneori o săgetase invidia văzînd veselia cu care fraţii şi surorile ei se pregăteau de drum şi gîndindu-se că vor ajunge undeva, departe, unde nu-i niciodată iarnă.

— La primăvară vă întoarceţi, nu-i aşa? întrebă Guleraş Cenuşiu pe maică-sa.

— Da, sigur că da, ne întoarcem, sufleţelul meu... Şi vom fi iar împreună...

Pentru a-şi linişti copila, care începuse să cadă pe gînduri, Raţa îi povesti cîteva întîmplări cu alte raţe, care fuseseră nevoite să rămînă peste iarnă. Cunoştea chiar dînsa două asemenea răţuşte.

— Te vei descurca tu într-un fel, draga mea, o liniştea Raţa. La început o să-ţi fie greu, dar pe urmă ai să te deprinzi. Dacă te-am putea duce pînă la izvorul cald, care nu îngheaţă iarna, ar fi foarte bine. Nu-i departe de aici... Dar la ce bun să mai vorbim? Tot nu putem să te ducem acolo!

— Am să mă gîndesc necontenit la voi... zicea într-una biata răţuşcă. Am să-mi închipui unde sînteţi, ce faceţi, dacă sînteţi veseli. Ca şi cum am fi împreună.

Bătrîna Raţă trebuia să-şi adune toate puterile pentru a nu-şi trăda deznădejdea. Se străduia să pară veselă, şi plîngea numai pe ascuns. Vai, cîtă milă îi era de Guleraş Cenuşiu, biata ei fetiţă! Pe ceilalţi copii aproape că nu-i mai lua în seamă şi i se părea chiar că nici nu-i mai iubeşte.

Ce repede fuge timpul!... Trecuse un şir întreg de dimineţi reci. Bruma îngălbenise mestecenii şi colorase în roşu plopii de munte. Apa rîului se întunecase şi acum rîul părea mai lat, fiindcă malurile i se dezgoliseră. Vegetaţia de pe maluri îşi pierdea frunzişul văzînd cu ochii. Vîntul rece de toamnă smulgea frunzele uscate şi le ducea departe. Adesea, cerul se acoperea cu nori grei de toamnă din care cernea o ploaie deasă şi măruntă. Vremea nu era prea plăcută şi de multe zile treceau în zbor stoluri de păsări călătoare... Cele dintîi plecaseră păsările din stufurile bălţilor, fiindcă începuse să îngheţe apa pe la margini. Cele care plutesc pe apa mai întîrziau încă.

Pe Guleraş Cenuşiu o mîhnise mai cu seamă plecarea cocorilor, fiindcă aceştia scoteau sunete

nespus de tînguitoare prin care parcă ar fi îmbiat-o să plece cu ei. O presimţire tainică îi strînse pentru întîia oară inima, şi timp îndelungat urmări cu privirea un stol de cocori ce se pierdea în depărtarea cerului.

„Ce fericiţi trebuie să fie!” gîndea Guleraş Cenuşiu. Lebedele, gîştele şi raţele începuseră şi ele să se pregătească de plecare. Cuiburi, cuiburi se adunau în stoluri mari. Păsările bătrîne şi cu experienţă le învăţau pe cele tinere. Tineretul, zgomotos şi vesel, făcea în fiecare dimineaţă plimbări lungi ca să-şi întărească aripile, în vederea călătoriei celei mari. Înţelepţii care conduceau stolul îi instruiau pe tineri, întîi în grupuri separate, apoi pe toţi laolaltă. Cîtă gălăgie, cîtă veselie tinerească şi cîtă bucurie!... Numai Guleraş Cenuşiu nu putea lua parte la aceste exerciţii şi le admira de departe. Ce să-i faci, trebuie să te împaci cu soarta. În schimb, ce frumos plutea şi ce frumos se scufunda ea! Pentru Guleraş Cenuşiu apa era totul.

— Trebuie să plecăm... A venit timpul! spuneau conducătorii bătrîni. Nu mai putem aştepta!

Şi timpul se scurgea cu iuţeală. Se apropia ziua plecării, întregul stol se adunase grămadă vie, pe rîu. Era în zorii unei dimineţi de toamnă, cînd apa rîului mai doarme încă învăluită în ceaţa groasă. Formaţia în V a raţelor era alcătuită din trei sute de păsări. Nu se auzea decît măcăitul celor mai de seamă conducători. Bătrîna Raţă nu închise ochii toată noaptea – era ultima noapte pe care o petrecea împreună cu Guleraş Cenuşiu.

— Tu să stai pe lîngă locul în care se scurge izvorul în rîu, o sfătui ea. Acolo, apa nu îngheaţă toată iarna.

Guleraş Cenuşiu se ţinea deoparte de ceilalţi, ca o străină. Da, toţi erau cu gîndul la zbor, şi nimeni nu o mai băga în seamă.

Bătrînei Raţe i se rupea inima privindu-şi sărmana fetiţă. În mai multe rînduri se hotărîse să rămînă, dar cum să rămîi cînd mai ai şi alţi copii şi trebuie să pleci cu stolul?...

— Gata, daţi-i drumul! porunci răsunător căpetenia şi în aceeaşi clipă tot stolul se înălţă.

Guleraş Cenuşiu rămase singură pe rîu, petrecîndu-i îndelung cu privirea. La început, zburară toţi ca o pată vie, apoi se lungiră în forma unui triunghi perfect, pînă pieriră din văzul răţuştei.

„Să fi rămas într-adevăr cu desăvîrşire singură? se întreba Guleraş Cenuşiu, înecîndu-se în lacrimi. Ar fi fost mai bine să mă fi mîncat atunci Vulpea”.

III

Rîul pe care rămăsese Guleraş Cenuşiu se rostogolea vesel din munţii acoperiţi de păduri dese. Locul era singuratic şi fără aşezări omeneşti împrejur. Dimineţile, apa de lîngă mal îngheţa, iar peste zi, gheaţa subţire ca o pojghiţă de sticlă se topea.

„Oare o să îngheţe tot rîul?” se gîndea cu groază Guleraş Genuşiu.

Îi era urît singură şi se tot gîndea la fraţii şi surorile ei care plecaseră. Unde or fi acum? Or fi ajuns cu bine? Oare îşi mai amintesc de ea? Avea timp să se gîndească la toate. Acum ştia ce înseamnă singurătatea. Rîul era pustiu şi nu mai era viaţă decît în pădure, unde cotcodăceau găinuşele şi săltau veveriţele şi iepurii. Într-o zi, Guleraş Cenuşiu, ca să-i mai treacă de urît, se strecură în pădure. De sub un tufiş ţîşni un iepure care se sperie îngrozitor.

— Vai, cum m-ai speriat, prostuţo, spuse iepurele după ce se linişti puţin. Mi s-au muiat picioarele de spaimă... Ce cauţi aici? Toate raţele au zburat de mult...

— Eu nu pot să zbor, fiindcă pe vremea cînd eram foarte mică, Vulpea mi-a frînt o aripă.

— Nu-mi mai pomeni de Vulpe. Nu este pe lume fiară mai haină. Şi pe mine mă urmăreşte de mult. Fereşte-te de ea mai ales după ce o îngheţa rîul. Odată te înhaţă!

Aşa se împrieteniră amîndoi. Iepurele era tot atît de lipsit de apărare ca şi Guleraş Cenuşiu şi numai cu fuga îşi putea scăpa viaţa.

— Să fi avut eu aripi ca o pasăre, cred că nu m-aş fi temut de nimic pe lume! Tu, cu toate că n-ai aripi, ştii să înoţi, ba te mai şi poţi scufunda în apă. Cît despre mine, nu fac decît să tremur de frică... Sînt înconjurat doar de duşmani. Vara te mai poţi ascunde, dar iarna se vede tot, ca-n palmă.

Peste puţină vreme căzu prima zăpadă, dar rîul tot nu se lăsă biruit de ger. Apa sfărîma peste zi gheaţa ce se prindea peste noapte. Era o luptă pe viaţă şi pe moarte. Cele mai primejdioase erau nopţile limpezi şi înstelate, cînd totul se potolea şi rîul nu făcea valuri. Adormea parcă, iar gerul încerca atunci să-l ferece în gheţuri, prin somn.

Ceea ce se şi întîmplă. Era o noapte tare liniştită şi înstelată. Întunecatul codru de pe mal se întindea ca un şir de santinele uriaşe. Munţii păreau mai înalţi, aşa cum se văd noaptea. Luna cocoţată sus, pe cer, învăluia totul în lumina ei tremurîndă şi scînteietoare. Rîul de munte - neastîmpărat peste zi – se domolise, şi gerul se furişa tiptil, tiptil, ca să-i cuprindă mlădierea şi s-o acopere cu o oglindă de cristal. Guleraş Cenuşiu era deznădăjduită fiindcă numai mijlocul rîului nu îngheţase; rămăsese doar o fîşie lată de apă între malurile de gheaţă. Locul pe care mai putea pluti nu avea decît cincisprezece stînjeni. Mîhnirea răţuştei ajunse la culme cînd pe marginea rîului se ivi chiar Vulpea care îi frînsese aripa.

— A, bună ziua, vechea mea prietenă, spuse Vulpea oprindu-se pe mal. Nu ne-am văzut cam de mult... Te felicit cu prilejul venirii iernii.

— Pleacă, te rog, nu ţin de loc să vorbesc cu tine, răspunse Guleraş Cenuşiu.

— Aşa răspunzi drăgălăşeniei mele? Frumos îţi stă, n-am ce zice! De altfel pe socoteala mea se spun multe. Ei le fac şi apoi le aruncă în spinarea mea. Deocamdată, la revedere.

După ce plecă Vulpea, veni săltînd iepurele şi spuse:

— Fereşte-te, Guleraş Cenuşiu, ea are să mai vină.

Şi Guleraş Cenuşiu începu să se teamă, aşa cum se temea şi iepurele. Nici nu se mai putea bucura de minunile ce se înfăptuiau în jurul ei, sărmana. Iarna venise de-a binelea. Pămîntul era acoperit cu un covor alb de nea. Nu avea nici umbră de pată. Chiar şi mestecenii, ulmii, sălciile şi scoruşii dezgoliţi se împodobiseră cu un puf argintiu de parcă ar fi fost îmbrăcaţi în şube călduroase şi scumpe.

Da, era minunat de frumos împrejur, dar biata Guleraş Cenuşiu ştia că această frumuseţe nu era pentru ea, şi se cutremura la gîndul că peticul ei de apă va îngheţa şi el, şi nu va mai avea unde să se ducă. Vulpea veni, într-adevăr, la ea, peste cîteva zile, se aşeză pe mal şi începu astfel:

— Mi s-a făcut dor de tine, răţuşco... Vino pînă aci, iar de nu vrei, vin eu la tine. Nu sînt chiar atît de fudulă.

Şi, într-adevăr, porni cu grijă pe gheaţă, spre peticul de apă.

Guleraş Cenuşiu simţi cum i se opreşte inima în loc. Vulpea însă nu putea ajunge pînă la apă, pentru că acolo gheaţa era prea subţire. Îşi aşeză capul pe labele din faţă, se linse pe bot şi spuse:

— Vai ce proastă eşti, răţuşcă mică!... Vino pe gheaţă! Sau lasă... La revedere! Am treabă... Mă grăbesc... Din ziua aceea, Vulpea începu să vină în fiecare zi să vadă dacă nu îngheţase şi părticica ceea de rîu. Gerul vîrtos, care se lăsase, îşi făcea datoria. Din toată pata de apă îngheţată nu rămăsese decît o ferestruică lată de un stînjen. Gheaţa era tare şi vulpea se aşeza acum chiar la marginea ei. Înspăimîntată, răţuşca se cufunda în apă, iar Vulpea rămînea pe loc şi-şi bătea joc de ea cu răutate:

— Poţi să te cufunzi cît pofteşti, că eu tot am să te mănînc... Ieşi mai bine de bună voie.

De pe mal, iepurele urmărea mişcările Vulpii şi se indigna din toată inima lui de iepure.

— Ah, neruşinată mai e şi Vulpea asta!... Cît de nefericită este Guleraş Cenuşiu! Pînă la urmă, tot o s-o mănînce Vulpea.

IV

Şi, fără îndoială că, Vulpea ar fi mîncat răţuşca în clipa în care rîul ar fi îngheţat pe de-a-ntregul, numai că s-a întîmplat altfel. Iepurele a văzut totul chiar cu ochii lui. Într-o dimineaţă, iepurele o zbughise din sălaşul său ca să mănînce şi să se joace cu ceilalţi iepuri. Era un ger straşnic şi iepurii se încălzeau bătîndu-şi lăbuţele una de alta. Dar cu tot gerul, erau veseli.

— Păziţi, fraţilor! se auzi un strigăt.

Primejdia era într-adevăr la un pas de ei. Tocmai se ivise la marginea pădurii un bătrîn vînător gîrbov care se apropiase pe nesimţite cu schiurile şi acum îşi alegea iepurele în care să tragă.

„Bătrînica mea va avea o şubă caldă”, se gîndea el, ţintind iepurele cel mai mare.

Dusese chiar puşca la umăr, cînd iepurii îl zăriră şi o rupseră la fugă în pădure.

— Ah! şmecherilor – se supără bătrînul – o să vedeţi voi ce o să păţiţi... Nu vor să-nţeleagă, nătărăii, că baba mea nu poate rămîne fără şubă. Doar n-o s-o las să degere... Nu-l păcăliţi voi pe Akintici, oricît aţi fugi. E mai şiret Akintici decît voi... Cînd am plecat, mi-a spus bătrîna: „Să nu te prind, moşule, că te-ntorci fără şubă!” Şi voi daţi cu fuga?!...

Bătrînul porni pe urmele iepurilor, dar aceştia se împrăştiaseră în pădure, ca scăpaţi din praştie. Obosit de moarte, bătrînelul înjura pungaşii de iepuri şi se aşeză pe malul rîului să-şi mai tragă sufletul.

— Ei, bătrînico, bătrînico, s-a dus dracului şuba noastră! gîndi el cu glas tare. Mai mă hodinesc o clipă şi apoi oi porni să caut alta.

Cum şedea bătrînul aşa amărît, se ivi pe neaşteptate Vulpea, care înainta pe gheaţa rîului, tîrîndu-se pe burtă ca o pisică.

— Ehe! Ce poveste! se bucură moşul. Iată cum vine singur la mine gulerul şubei... Se vede că i s-a făcut sete, sau poate că-i dă prin gînd să prindă ceva peşte.

Într-adevăr, Vulpea se apropie tîrîş de ochiul de apă, pe care plutea Guleraş Cenuşiu şi se piti pe gheaţă.

Vederea bătrînului era slabă şi nu mai prindea chipul răţuştei de dincolo de Vulpe.

„Ar trebui s-o împuşc în aşa fel, încît să nu stric gulerul, îşi făcu el socoteala, ochind Vulpea. Că de i-l duc plin de găuri, ce-o să mă mai ocărască băbuţa! Trebuie să ai îndemînare în toate, că fără asta nici o ploşniţă nu o ucizi cum se cade.”

Bătrînelul ţinti îndelung, alegînd locul în care să găurească viitorul guler. În cele din urmă, bubui împuşcătura. Prin fumul lăsat de împuşcătură, bătrînul zări zvîcnind ceva pe gheaţă şi se repezi cu toată puterea spre copcă. În drum căzu de două ori, iar cînd ajunse la copcă nu putu decît să-şi desfacă

mîinile a mirare: gulerul – nicăieri, iar pe apă plutea doar o răţuşcă speriată.

— Ce poveste! strigă bătrînelul, aruncîndu-şi braţele-n lături. E întîia oară în viaţa mea cînd văd o vulpe preschimbîndu-se în raţă. Şireată jivină!

— Moşule, Vulpea a fugit, îi spuse Guleraş Cenuşiu.

— A fugit? Ia-ţi gulerul de unde nu-i, bătrînico... Ce mă fac acum? Ce bucluc... Dar tu, prostuţo, ce cauţi aici?

— Eu, moşule, n-am putut să plec împreună cu celelate păsări, fiindcă am o aripioară ruptă.

— Ah, prostuţo, prostuţo! Păi aici ai să îngheţi, sau de nu, te mănîncă Vulpea! Da... da...

Bătrînelul se gîndi puţin, clătină din cap şi hotărî:

— Uite ce-o să fac eu cu tine: am să te duc la nepoţii mei. Ce-o să se mai bucure! Iar la primăvară, ai să-i faci babei mele ouă, şi ai să-i scoţi puişori. Grăit-am bine? Atunci aşa să fie, prostuţo.

Bătrînelul o scoase din apă şi o vîrî în sîn.

„Babei n-am să-i spun nimic! chibzuia el, în drum spre casă. Las' să se mai plimbe gulerul şi şuba ei prin pădure. Bine e c-or să se bucure nepoţii”...

Iepurii văzuseră întreaga întîmplare şi rîdeau bucuroşi.

Nu-i nimic, nu-ngheaţă ea baba nici fără şubă, cum stă cocoţată pe cuptor.

În româneşte de MARIA ROTT
şi ŞT. VELISAR TEODOREANU

W. HAUFF

Piticul Nas

— Stăpîne! Greşesc cei care cred că numai pe vremea lui Harun-al-Raşid, stăpînitorul Bagdadului, au fost zîne şi vrăjitori, greşesc cei care spun că sînt închipuite povestirile despre isprăvile duhurilor şi ale stăpînilor lor, isprăvi ce se cunosc din cele istorisite prin pieţele oraşelor. Zîne sînt şi astăzi, şi nu prea de mult eu însumi am fost martorul unei întîmplări în care, fără doar şi poate, s-au amestecat duhurile, după cum am să vă povestesc.

Într-un oraş de seamă din ţara mea iubită, Germania, trăia, cu mulţi ani înainte, un cizmar cu soţia lui; el ducea o viaţă simplă şi cinstită. În timpul zilei şedea la colţul străzii şi cîrpea ghete şi pantofi, ba făcea chiar şi încălţări noi, dacă îi cerea cineva acest lucru; dar atunci trebuia mai întîi să cumpere pielea, căci el era tare sărac şi nu avea nimic pus deoparte. Nevasta lui vindea zarzavaturi şi poame, care creşteau într-o grădiniţă de lîngă poartă, şi mulţi oameni tîrguiau cu plăcere de la ea, fiindcă era îmbrăcată curat şi îngrijit şi ştia să-şi rînduiască frumos marfa.

Cei doi soţi aveau un fiu chipeş, plăcut, voinic şi destul de înalt pentru cei doisprezece ani ai lui. De obicei, el şedea lîngă maică-sa în piaţa de legume şi de multe ori ducea acasă la muşterii cumpărăturile făcute de femei sau bucătari de la taraba nevestei cizmarului. Arareori se întorcea fără o floare frumoasă, un ban sau o felie de cozonac, căci stăpînii bucătarilor se uitau cu plăcere la frumosul băiat şi-i dăruiau întotdeauna cîte ceva.

Într-o zi, nevasta cizmarului şedea, ca de obicei, în piaţă, avînd dinainte cîteva coşuri cu varză şi alte

legume, fel de fel de verdeţuri şi seminţe, iar într-un coşuleţ, pere timpurii, mere şi caise. Micul Iacob – aşa se numea băiatul – şedea lîngă ea şi lăuda marfa cu glas tare:

— Poftiţi la noi, domnilor, priviţi ce varză frumoasă, ce verdeţuri mirositoare! Avem pere timpurii, doamnelor, mere şi caise. Cine cumpără? Mama vinde ieftin!

Astfel striga băiatul. În clipa aceea trecea prin piaţă o bătrînică cam zdrenţăroasă; avea o faţă mică şi prelungă, zbîrcită de ani, ochii roşii şi un nas coroiat şi ascuţit, încovoiat spre bărbie; umbla sprijinită într-un toiag lung şi totuşi nu se putea spune că umblă, căci mai curînd şchiopăta, luneca, se legăna, părînd că are la picioare nişte rotiţe şi că în orice clipă poate să cadă cu nasul cel ascuţit în pămînt.

Nevasta cizmarului privi spre bătrînă cu luare-aminte. Venise zi de zi, vreme de şaisprezece ani, în acea piaţă, dar nu văzuse pînă atunci aşa făptură ciudată. Tresări fără voie văzînd-o pe babă că se îndreaptă şchiopătînd către ea şi se opreşte în faţa coşurilor:

— Tu eşti Hanna, zarzavagioaica? întrebă baba, cu glas neplăcut şi croncănitor, clătinînd neîncetat din cap.

— Da – răspunse nevasta cizmarului. Doriţi ceva?

— O să vedem, o să vedem! Ce de ierburi, ce de ierburi! Ai oare ce-mi trebuie mie? zise baba şi, aplecîndu-se peste coşuri, începu să răscolească prin ele cu mîinile ei pămîntii şi urîte; apucînd verdeţurile, atît de frumos şi de îngrijit rînduite, cu degetele-i subţiri, le apropia cînd pe unele cînd pe altele de nasul său lung şi le mirosea.

Nevestei cizmarului i se rupea inima văzînd cum răscoleşte baba verdeţurile ei dragi, dar nu îndrăzni să spună nimic, căci cumpărătorul era în drept să

cerceteze marfa, şi, în afară de asta, simţea o groază ciudată, uitîndu-se la această femeie. După ce cercetă tot coşul, baba bombăni:

— Marfă proastă, ierburi proaste, nu găsesc nimic din ceea ce vreau; era mult mai bine acum cincizeci de ani. Marfă proastă, marfă proastă!

Aceste vorbe îl mîniară pe micul Iacob.

— Ascultă, eşti o babă neruşinată! striga el, înciudat.Întîi îţi vîri degetele urîte şi negre în verdeţurile astea frumoase şi le striveşti, apoi le apropii de nasul tău lung, pentru ca nimeni să nu mai vrea să le cumpere, iar acum spui despre marfa noastră că e proastă, cînd însuşi bucătarul prinţului cumpără de la noi.

Bătrîna se uită la inimosul băiat, rîse în silă şi zise cu glas răguşit:

— Băiete, băiete! Îţi place, aşadar, nasul meu, frumosul meu nas lung? O să ai şi tu unul, din mijlocul obrazului pînă peste bărbie.

În timp ce vorbea astfel, lunecă spre celălalt coş în care era aşezată varza. Apucă cu mîinile cele mai frumoase verze albe, le strînse pînă le strivi, apoi le aruncă talmeş-balmeş în coş şi spuse iar:

— Marfă proastă, varză proastă!

— Nu-ţi mai clătina atît de urît capul încoace şi încolo - strigă băiatul cu teamă – căci ai un gît subţire ca un cotor de varză şi s-ar putea frînge, şi atunci capul ar cădea în coş; cine ar mai vrea oare să tîrguiască de acolo?

— Nu-ţi plac gîturile subţiri? croncăni baba, rîzînd. Tu să n-ai gît de loc, capul să-ţi stea înfipt între umeri ca să nu cadă de pe trupşorul cel mic!

— Nu mai trăncăni astfel de lucruri cu băiatul! spuse, în sfîrşit, nevasta cizmarului, înciudată de îndelunga cercetare, privire şi mirosire. Dacă nu vrei să cumperi nimic, pleacă! Îmi goneşti toţi cumpărătorii.

— Bine, fie cum spui tu! strigă baba, cu o privire duşmănoasă. Am să-ţi cumpăr verzele astea, pe toate şase: dar uite că mă sprijin în toiag şi nu pot duce nimic.Dă-i voie băieţelului tău să-mi ducă marfa acasă: am să-l răsplătesc.

Băiatul nu vru să se ducă şi începu să plîngă, căci îi era groază de bătrîna cea urîtă; dar maică-sa îi porunci cu toată asprimea să se ducă, socotind c-ar face un păcat s-o lase pe acea femeie bătrînă şi slabă să ducă singură atîta greutate; aproape plîngînd, băiatul făcu cum i se poruncise: legă verzele într-o pînză, le puse într-un coş şi plecă după bătrînă.

Ea abia mergea şi le trebui aproape trei sferturi de ceas pînă ce ajunseră aproape de marginea oraşului. În sfîrşit, se opriră în faţa unei căsuţe dărăpănate. Aici baba scoase un cîrlig vechi şi ruginit din buzunar, îl vîrî cu îndemînare într-o găurică din uşă şi deodată uşa se dădu, scîrţîind, în lături.

Dar ce uimit fu micul Iacob cînd păşi înăuntru!

Pe dinăuntru, casa era minunat împodobită: tavanul şi pereţii erau de marmură, iar lucrurile casnice – din cel mai frumos abanos, bătute cu aur şi cu pietre şlefuite; podeaua însă, era de sticlă şi atît de alunecoasă, încît băiatul alunecă şi căzu de cîteva ori. Bătrîna scoase un fluieraş de argint din buzunar şi fluieră un cîntec, care răsuna ascuţit prin toată casa. Îndată se iviră cîţiva cobai pe scări; tare se mai minună Iacob văzîndu-i că merg în două labe, că au în picioare coji de nucă în loc de încălţări, că poartă veşminte, iar pe cap au chiar pălărioare după ultima modă.

— Unde mi-aţi pus papucii, netrebnicilor? strigă bătrîna şi-i lovi cu toiagul, de săriră în sus urlînd. Cît timp o să mai aştept?

Ei se repeziră pe scări în sus şi se întoarseră cu o pereche de coji de nucă de cocos, căptuşite cu piele, pe care bătrîna le trase cu îndemînare în picioare.

Acum nu mai şchiopăta şi nu se mai poticnea. Aruncă toiagul şi alunecă cu repeziciune pe podeaua de sticlă, trăgîndu-l de mînă pe micul Iacob după ea. În sfîrşit, se opri într-o odaie plină cu fel de fel de lucruri casnice, aducînd a bucătărie, deşi mesele din lemn de mahon şi canapelele acoperite cu covoare scumpe s-ar fi potrivit mai bine într-o încăpere de zile mari.

— Stai jos, băiete, spuse bătrîna prietenos, aşezîndu-l pe marginea unei canapele şi punînd o masă în faţa lui, astfel încît să nu mai poată ieşi. Stai jos, ai cărat o povară grea: capetele de oameni nu sînt atît de uşoare, nu sînt de loc uşoare.

— Mătuşă, de ce vorbeşti aşa de ciudat? strigă băiatul. E adevărat că sînt obosit, dar eu am cărat verzele pe care le-ai cumpărat de la mama.

— Ehei, te înşeli! rîse baba şi, ridicînd capacul coşului, scoase de păr un cap de om.

Băiatul înlemni de spaimă; nu putea înţelege ce se întîmplase, dar se gîndi la maică-sa. „Dacă află cineva de aceste capete omeneşti – gîndi el – desigur că o vor învinovăţi pe ea.”

— Fiindcă eşti atît de cuminte, trebuie să te răsplătesc – bombăni bătrîna. Ai un pic de răbdare şi am să-ţi gătesc o supuşoară de care o să-ţi aminteşti toată viaţa.

Vorbind astfel, baba fluieră iar. Veniră mai întîi o mulţime de cobai în veşminte omeneşti; în faţă purtau şorţuri de bucătărie, iar de cingătorile lor atîrnau linguri de amestecat şi cuţite; în urma lor ţopăiau în două labe o mulţime de veveriţe, cu şalvari turceşti largi şi pe cap cu căciuliţe verzi de catifea. Păreau să fie ajutoarele de bucătar, căci se căţărară cu mare iuţeală pe pereţi şi aduseră tigăi şi crătiţi, ouă şi unt, verdeţuri şi făină şi le aşezară pe plită; în vremea asta, baba aluneca mereu cu papucii ei de nucă de cocos încoace şi încolo şi băiatul văzu că-şi dădea osteneală să-i gătească ceva bun.

Focul începu să duduie, oala prinse să sfîrîie şi să clocotească, un miros plăcut se răspîndi prin odaie, iar baba alerga în sus şi în jos, cu veveriţele şi cu cobaii după ea, vîrîndu-şi nasul ei lung în oală de cîte ori trecea pe lîngă plită. În sfîrşit, fiertura începu să clocotească, din oală se înălţară aburi, iar spuma dădu în foc. Atunci ea trase oala la o parte, umplu o ceaşcă de argint cu supă şi o puse în faţa micului Iacob.

— Aşa, băiete, aşa – zise ea – mănîncă supuşoară şi o să ai tot ce ţi-a plăcut la mine. Ai să ajungi un bucătar priceput, ai să fii şi tu cineva, dar buruiana nu, buruiana n-ai s-o găseşti niciodată. De ce n-a avut-o mama ta în coş?

Băiatul nu pricepea bine ce-i spunea şi privea tot cu mai multă luare-aminte supa, care-i plăcea nespus.

Maică-sa îi gătea multe bucate gustoase, dar nici una nu-i plăcuse atît de mult. Din supă se înălţa un miros plăcut de verdeţuri şi de mirodenii; era în acelaşi timp şi dulce, şi acrişoară, şi foarte tare.

În timp ce sorbea ultimele picături din minunata fiertură, cobaii aprinseră tămîie arabă, care se răspîndi în nori albăstrui prin odaie; norii se îngroşară din ce în ce şi se lăsară în jos. Mirosul de tămîie îl ameţi pe băiat; zadarnic îşi spunea că trebuie să se întoarcă la mama lui; cu cît se îndemna mai mult, cu atît îl cuprindea toropeala şi, în cele din urmă, adormi dus pe canapeaua bătrînei.

Visă ceva ciudat. I se păru că baba îl dezbracă şi îl înveleşte în piele de veveriţă, că el începe să sară, să se caţere ca o veveriţă, că se plimbă cu celelalte veveriţe şi cu cobaii, care erau nişte făpturi foarte cuminţi şi aşezate, şi că face slujbă la bătrînă. La început fu folosit numai ca lustragiu, adică trebuia să ungă cu ulei nucile de cocos pe care baba le purta ca papuci, şi să le frece pînă începeau să strălucească. Deoarece în casa părintească fusese adeseori pus la asemenea treburi, era îndemînatic; cam după un an –

aşa visă el mai departe – îl folosiră la treburi mai grele; împreună cu alte veveriţe trebuia să prindă firicelele de praf din soare, iar cînd se strîngeau destule, să le cearnă prin cea mai fină sită de păr. Baba socotea că nu-i pe lume ceva mai bun ca firicelele de praf şi neputînd să mestece bine din pricină că era ştirbă, punea să i se facă pîine din firicelele de praf din soare.

După încă un an fu mutat între slujitorii care strîngeau apă de băut pentru bătrînă. Să nu credeţi că pentru asta săpau vreun puţ sau puneau un butoi în curte ca să curgă în el apă de ploaie; făceau ceva mult mai năstruşnic: veveriţele, şi Iacob împreună cu ele, trebuiau să culeagă rouă de pe trandafiri cu ajutorul unor coji de alune; această rouă o bea bătrîna. Deoarece bea mult, „sacagiii” trudeau din greu.

După încă un an, fu pus la treburi casnice: avea însărcinarea să cureţe podelele: cum acestea erau din sticlă, pe care se cunoştea orice boare, treaba nu era uşoară. Trebuia să ia peria şi să-şi lege cîrpe de picioare, alunecînd astfel prin odaie.

În al patrulea an fu mutat, în sfîrşit, la bucătărie.

Aceasta era o slujbă de cinste, la care se ajungea după încercări îndelungate. Iacob sluji acolo ca ucenic pînă ce ajunse meşter de prăjituri şi căpătă o îndemînare şi o iscusinţă atît de mare în tot ce priveşte gătitul bucatelor, încît se mira deseori de sine însuşi; cele mai grele mîncăruri, plăcinte cu două sute de feluri de arome, supe din toate verdeţurile pămîntului, pe toate le învăţă, pe toate se pricepea acum să le facă repede şi bine.

Trecuseră astfel vreo şapte ani de cînd se afla în slujba bătrînei, cînd, într-o zi, aceasta, scoţîndu-şi papucii de cocos şi luînd coşul şi toiagul ca să iasă în oraş, îi porunci să cureţe un pui, să-l umple cu verdeţuri şi să-l rumenească bine pînă se va întoarce ea. Băiatul îi îndeplinea poruncile cu toată iscusinţa.

Suci gîtul puiului, îl opări în apă clocotită, îi smulse cu îndemînare penele, îl curăţă de tuleie pînă ce pielea lui deveni netedă şi moale, apoi îi scoase măruntaiele. După aceea se apucă să aleagă verdeţurile cu care avea să umple puiul.

În cămara de verdeţuri zări, însă, de data aceasta, un dulăpior în perete, a cărui uşă era pe jumătate deschisă şi pe care nu-l mai văzuse pînă atunci. Curios, se apropie să vadă ce se află înăuntru şi zări o mulţime de coşuri din care ieşea un miros tare şi plăcut. Deschise unul din coşuri şi găsi în el nişte ierburi de o formă şi culoare cu totul neobişnuite. Tulpina şi frunzele erau verzi-albastre şi aveau în vîrf o floricică de un roş aprins, amestecat cu galben; se uită gînditor la floare şi apoi o mirosi. Mirosea tot atît de tare ca supa pe care i-o gătise bătrîna. Mireasma era atît de puternică, încît băiatul începu să strănute din ce în ce mai nestăvilit şi, strănutînd, se trezi în cele din urmă.

Era culcat pe canapeaua bătrînei. Se uită uimit împrejur. „Cît de adevărat pare visul! îşi spunea el. Aş fi putut jura că mă preschimbasem într-o veveriţă, într-un semen al cobailor şi al altor lighioane, şi apoi că ajunsesem un bucătar iscusit. Ce-o să mai rîdă mama cînd am să-i povestesc! Dar n-are să se supere că am dormit într-o casă străină, în loc s-o ajut la piaţă?” Cu acest gînd se ridică, voind să plece; trupul îi înţepenise din pricina somnului, mai ales ceafa, căci nu-şi putea mişca bine capul încoace şi încolo; îi venea să rîdă de el însuşi că era atît de ameţit de somn, încît, în fiecare clipă, fără să-şi dea seama, ba se lovea cu nasul de un dulap, ba de un perete sau, cînd se întorcea repede, se izbea de clanţa uşii.

Veveriţele şi cobaii alergau scîncind în jurul lui, ca şi cînd ar fi vrut să-l petreacă; ajuns în prag el îi pofti chiar s-o facă, dar ei fugiră înapoi în casă, pe cojile lor de nucă, şi le auzi numai ţipetele de departe.

Partea aceasta a oraşului unde îl dusese bătrîna era destul de îndepărtată şi abia izbuti să se descurce prin ulicioarele înguste, unde oamenii începură să se îmbulzească spre a vedea, după cum i se păru lui, un pitic ce se arătase prin apropiere; pretutindeni auzi strigăte:

— Hei, ia priviţi ce pitic pocit! De unde o veni? Vai, ce nas lung are şi ce cap lipit de umeri, ce mîini urîte, pămîntii!

Ar fi vrut şi el să-l vadă, căci îi plăcea foarte mult să privească uriaşii, piticii şi orice pocitanie ciudată; dar trebuia să se grăbească ca să ajungă la maică-sa. Cînd ajunse în piaţă, îl cuprinse teama. Mama lui şedea încă acolo şi mai avea destule fructe în coş – deci nu dormise prea mult – dar de departe i se păru că era foarte mîhnită; nu mai îndemna trecătorii să cumpere, ci îşi sprijinea capul în mîini şi, cînd el se apropie, i se păru că era mai palidă ca de obicei. Băiatul şovăi, neştiind ce să facă; în sfîrşit, îşi luă inima în dinţi, se strecură prin spate, puse încrezător mîna pe braţul ei şi spuse:

— Ce ai, mămico? Eşti supărată pe mine?

Femeia se întoarse spre el, dar se dădu înapoi cu un ţipăt de groază:

— Ce vrei de la mine, pitic pocit? strigă ea. Hai, pleacă de aici! Nu-mi plac asemenea glume prosteşti.

— Ce-i cu tine, mamă? întrebă Iacob speriat. Desigur, nu te simţi bine; de ce vrei să-ţi alungi fiul?

— Ţi-am mai spus, vezi-ţi de drum! răspunse Hanna, mînioasă. Nu-ţi dau nici un ban pentru gluma asta, stîrpitură!

„Într-adevăr, Dumnezeu i-a luat minţile! îşi spuse băiatul, amărît. Cum să fac acum s-o aduc acasă?”

— Dragă mămico, fii înţelegătoare, uită-te bine la mine! sînt fiul tău, Iacob al tău.

— Gluma aceasta mi se pare prea deşucheată! strigă Hanna vecinei sale. Ia te uită, piticul ăsta urît

stă aici, îmi goneşte toii muşteriii, şi-şi bate joc de nenorocirea mea, zicînd: „Eu sînt Iacob, fiul tău”. Neruşinatul!

Atunci vecinele se sculară în picioare şi începură să-l ocărască cum le venea mai bine –ştiţi cît de straşnic se pricep precupeţele la asta – făcîndu-l cu ou şi cu oţet, strigîndu-i că-şi bate joc de nenorocirea bietei Hanna, al cărei frumos băiat fusese răpit acum şapte ani, şi ameninţîndu-l cu toatele că vor sări la el să-l zgîrie, dacă n-o să plece deîndată.

Sărmanul Iacob nu ştia ce să mai zică despre toate astea. După cum era încredinţat, în dimineaţa aceea fusese, ca de obicei, cu maică-sa în piaţă, o ajutase să aşeze fructele, apoi plecase cu baba acasă la ea, mîncase supă, dormise puţin, iar acum se înapoiase; mama şi vecinele spuneau însă că, între timp, se scurseseră şapte ani şi îi strigau pitic pocit. Ce se întîmplase oare cu el?

Cînd văzu că maică-sa nu mai vrea să ştie de el, ochii i se umplură de lacrimi şi coborî strada amărît spre dugheana unde, peste zi tatăl său peticea încălţămintea. „Să văd – se gîndi în sinea lui - dacă nici el nu mai vrea să ştie de mine. Am să mă aşez în prag şi am să vorbesc cu el.”

Cînd ajunse la dugheana cizmarului, se opri în prag şi privi înăuntru. Meşterul lucra atît de zorit, încît nici nu-l văzu. Dar cînd îşi aruncă întîmplător ochii spre uşă, scăpă din mîini pantoful, aţa şi sula, şi strigă îngrozit:

— Pentru numele lui Dumnezeu, ce-i arătarea asta, ce-i pocitania asta?

— Bună seara, meştere! zise băiatul, intrînd în atelier. Cum o mai duci?

— Prost, prost, domnişorule – răspunse tatăl lui Iacob. cu mirare, părînd că nu-l recunoaşte nici el. Nu mă mai ajută mîinile. Sînt atît de singur, îmbătrînesc şi totuşi nu pot să-mi iau un ajutor.

— Nu ai un fiu care să-ţi ajute din cînd în cînd la lucru? întrebă băiatul mai departe.

— Am avut unul, îl chema Iacob; acum ar fi fost un flăcău înalt şi sprinten şi ar fi avut douăzeci de ani. El m-ar fi ajutat straşnic. De, aşa mai ziceam şi eu! De la doisprezece ani se dovedise harnic şi îndemînatic, se pricepea şi la meserie; era chipeş şi frumuşel; el mi-ar fi adus muşterii şi n-aş mai fi peticit încălţări, ci aş fi făurit numai ghete noi! Dar aşa se întîmplă în viaţă!

— Şi unde ţi-e băiatul? întrebă Iacob pe taică-su, cu o voce tremurătoare.

— Dumnezeu ştie – răspunse acesta. Acum şapte ani, da, atît e de atunci, ne-a fost furat din piaţă.

— Acum şapte ani! strigă Iacob, îngrozit.

— Da, domnişorule, acum şapte ani! Îmi amintesc ca astăzi cum a venit nevasta acasă, plîngînd şi ţipînd că l-a aşteptat toată ziua să se înapoieze, că l-a căutat şi a întrebat peste tot, dar nu l-a mai găsit. Eu am ştiut şi am spus totdeuna că o să se întîmple ceva: Iacob era un băiat chipeş, nimic de zis, iar nevastă-mea se mîndrea cu el şi îi plăcea cînd oamenii îl lăudau. Adeseori îl trimitea cu zarzavaturi sau cu alte celea, în case avute. Ne bucuram, căci era întotdeauna bine răsplătit; dar eu îi spuneam mereu: „Ai grijă, oraşul e mare, în el locuiesc mulţi oameni răi, ai grijă de Iacob!” Şi aşa cum am spus, s-a întîmplat năpasta. Odată a venit în piaţă o femeie bătrînă şi urîtă, s-a tocmit pentru fructe şi zarzavaturi şi, la urmă, a cumpărat atîtea verze, încît nu le-a putut duce singură. Nevastă-mea, miloasă, a trimis băiatul s-o ajute. Şi din clipa aceea nu l-am mai văzut.

— Şi zici că de atunci au trecut şapte ani?

— Şapte ani se împlinesc la primăvară. L-am căutat, am întrebat de el din casă în casă, şi fiindcă mulţi îl cunoşteau pe drăgălaşul copil şi-l îndrăgiseră, l-au căutat împreună cu noi, dar totul a fost în zadar.

Nimeni n-o cunoştea pe femeia care cumpărase zarzavatul, doar o bătrînă de nouăzeci de ani spunea că s-ar putea să fi fost zîna cea rea a buruienilor, care vine la oraş o dată la cincizeci de ani pentru fel şi fel de cumpărături.

Astfel vorbi tatăl lui Iacob, bătînd în acelaşi timp zdravăn în pantof şi trăgînd sfoara cu amîndouă mîinile.

Băiatul pricepu încetul cu încetul ce se întîmplase cu el, şi anume că nu visase, ci chiar trăise şapte ani la zîna cea rea, slujind-o în chip de veveriţă. Mînia şi durerea îi umplură inima, mai-mai s-o spargă. Şapte ani din viaţă îi răpise baba. Şi ce dobîndise în schimb? Învăţase să cureţe papuci din coji de nucă de cocos şi să lustruiască pardoseala de sticlă a unei odăi?! Învăţase de la cobai toate tainele bucătăriei?! Rămase aşa o bună bucată de vreme, gîndindu-se la soarta sa; în cele din urmă, tatăl său îl întrebă:

— Doriţi poate să vă lucrez ceva, domnişorule? O pereche de pantofi noi cumva? Sau – adăugă el zîmbind – o îmbrăcăminte pentru nas, poate?

— Ce-ai cu nasul meu? întrebă Iacob. Ce nevoie am de-o îmbrăcăminte pentru el?

— Ei – răspunse cizmarul – fiecare cum crede, dar trebuie să-ţi spun: dacă aş avea un nas atît de urît, mi-aş face o îmbrăcăminte din piele trandafirie şi lucioasă. Priveşte bucata asta de piele! Ce frumoasă e! E adevărat că ţi-ar trebui un cot cel puţin, dar ţi-ai apăra bine nasul, domnişorule; aşa nu te-ai mai lovi de orice clanţă, de orice trăsură de care ai vrea să te fereşti.

Tînărul înlemni de spaimă; îşi pipăi nasul: era gros şi lung de două palme! Aşadar, astfel îl sluţise baba; de aceea nu-l recunoscuse mamă-sa, de aceea i se spunea pitic pocit!

— Meştere! se adresă el cizmarului aproape plîngînd. N-ai vreo oglindă la îndemînă ca să mă pot privi?

— Domnişorule! răspunse tată-său, cu gravitate – n-ai un chip cu care să te poţi mîndri. Atunci de ce să te uiţi în fiece clipă în oglindă? Ăsta-i un obicei caraghios; dezvaţă-te de el.

— Vai, lasă-mă să mă uit în oglindă! strigă băiatul. Nu din fudulie, fii sigur.

— Nu-mi mai bate capul, că n-am nici o oglindă; nevasta are o oglinjoară, dar nu ştiu unde o pune. Dacă vrei să te vezi neapărat în oglindă, uite, peste drum stă Urban, bărbierul; el are o oglindă de două ori cît capul tău de mare; acolo poţi să te priveşti cît vrei. Şi acum, bună ziua!

Vorbind astfel, tatăl îl scoase uşurel din prăvălie, închise uşa în urma lui şi se aşeză din nou la lucru.

Îndurerat, tînărul se duse peste drum, la Urban bărbierul, pe care-l cunoştea de mult.

— Bună dimineaţa, Urban – îi spuse el. Am venit să te rog ceva. Fii bun şi lasă-mă să mă uit în oglinda dumitale.

— Poftim, cu plăcere! strigă bărbierul, rîzînd, iar muşteriii şi ei. Eşti o mîndreţe de băiat: subţire şi gingaş, cu gîtişor ca de lebădă, cu mînuţe de prinţesă, cu năsucul cîrn, nici că se află altul mai frumos! Eşti cam fudul desigur; hai, uită-te cît pofteşti! Nu vreau să se spună despre mine că nu te-am lăsat să te uiţi în oglinda mea, din pizmă.

La vorbele bărbierului, frizeria răsună de hohote de rîs. Între timp, tînărul se apropie de oglindă şi se privi. Ochii i se umplură de lacrimi:

„Da, scumpă mamă, aşa. Într-adevăr, n-ai putut să-l recunoşti pe Iacob al tău– îşi spuse el în gînd. Nu astfel arăta el în zilele fericite cînd te mîndreai cu el în faţa oamenilor!”

Avea nişte ochi mici ca de porc, iar nasul uriaş îi atîrna peste gură pînă la bărbie, gît părea că nu are de loc, căci capul era înfipt adînc între umeri şi cînd îl mişca la dreapta sau la stînga, simţea că-l doare rău; era tot atît de înalt ca şi acum şapte ani cînd avusese doisprezece ani – între doisprezece şi douăzeci de ani, în loc să crească în înălţime, ca toţi oamenii, el crescuse doar în lăţime: spatele şi pieptul i se lăţiseră, arătînd ca un sac mic, dar bine îndesat; trupul său greoi se sprijinea pe nişte picioruşe slabe, ce păreau neputincioase să susţină atîta greutate; în schimb, cu atît mai lungi îi erau braţele ce atîrnau de-a lungul trupului; erau la fel de lungi ca şi ale unui om în toată firea; mîinile îi erau aspre şi pămîntii, iar degetele lungi ca fusele, şi cînd le întindea putea atinge pămîntul fără să se aplece. Astfel arăta acum Iacob; el era acest pitic slut. Îşi aminti de dimineaţa aceea cînd bătrîna se apropiase de coşurile mamei sale. Toate cele de care-şi bătuse joc atunci – nasul lung, degetele urîte – le avea şi el acum; numai gîtul deşirat, care i se bălăbănea pe umeri, nu-l avea.

— Ei, prinţişorule, te-ai uitat destul? întrebă bărbierul, apropiindu-se de el şi privindu-l rîzînd. Într-adevăr, să vrei să visezi asemenea arătare caraghioasă şi n-ai putea. Hei, flăcăiaşule, iată ce părere am eu; în frizeria mea intră destui muşterii, dar nu atîţia cîţi aş dori eu în ultimul timp. Asta, fiindcă vecinul meu, bărbierul Spumă, a adus, nu ştiu de unde, un uriaş care atrage muşteriii. Ei bine, un uriaş nu-i lucru mare; un omuleţ ca tine e altceva. Intră la mine în slujbă, piciule; o să ai casă, masă, simbrie, de toate; pentru asta, te aşezi dimineaţa în faţa uşii, chemi oamenii înăuntru, îmi faci clăbucul şi pui muşteriilor prosopul la gît! Fii sigur c-o să ne înţelegem bine amîndoi. O să am mai mulţi muşterii decît cel cu uriaşul, şi toţi, cu plăcere, o să-ţi dea un bacşiş.

Tînărul se mînie în sinea sa auzind acea propunere de a sluji drept momeală la un bărbier. Dar oare nu trebuia el să îndure batjocura cu răbdare? De aceea, foarte liniştit, îi spuse bărbierului că nu avea timp pentru astfel de îndeletniciri şi-şi văzu de drum.

Dacă femeia cea rea îi sluţise trupul, nu avusese nici o putere asupra minţii sale; îşi dădea prea bine seama că nu mai gîndea şi simţea ca acum şapte ani; în acest răstimp se făcuse mai deştept, mai înţelegător; nu-şi căina frumuseţea pierdută, nici trupul hîd, ci numai faptul că fusese gonit de la uşa tatălui său ca un cîine de pripas. De aceea hotărî să mai facă o încercare la maică-sa.

Ajuns în piaţă, se apropie de ea şi o rugă să-l asculte liniştită. Îi aminti de ziua cînd plecase cu bătrîna, îi vorbi de toate întîmplările copilăriei sale, îi povesti apoi cum slujise şapte ani la o iazmă ca veveriţă, şi cum l-a sluţit pentru că-şi bătuse joc de ea.

Nevasta cizmarului nu mai ştia ce să creadă. Toate amintirile din copilărie, pe care i le povestise, se potriveau, dar cînd îi spuse că a fost veveriţă timp de şapte ani, strigă:

— Nu se poate, nu există iazme – şi cînd îl privea, îi era silă de el şi nu-i venea să creadă că putea fi feciorul ei.

În sfîrşit, crezu că cel mai bun lucru era să vorbească cu bărbatul ei despre toate acestea. Îşi strînse coşurile şi îl pofti să vină cu ea. Astfel ajunseră la dugheana cizmarului.

— Ia ascultă - îi zise ea acestuia - dumnealui spune că e Iacob, fiul nostru pierdut. Mi-a povestit cum a fost furat acum şapte ani şi cum a fost vrăjit de o iazmă.

— Aşa! o întrerupse cizmarul mînios. Ţi-a istorisit el asta? Aşteaptă, pişicherule! Eu i-am povestit despre toate acum un ceas şi a alergat la tine să te înşele! Zici că eşti vrăjit, băiete? Stai să dezleg eu vraja.

Şi luînd o legătură de curele pe care tocmai le tăiase, se repezi la băiat şi începu să-l croiască pe spinare şi peste braţele cele lungi, încît acesta izbucni în ţipete de durere şi o luă la fugă, plîngînd.

În acel oraş, ca pretutindeni, erau puţine suflete miloase care să vină în ajutor unui nenorocit, care mai e şi slut, pe deasupra. Şi astfel nefericitul pitic rabdă toată ziua de foame şi de sete, iar seara fu nevoit să se aciueze pe treptele tari şi reci ale unei biserici.

Dar cînd razele soarelui îl treziră a doua zi dimineaţa, el chibzui cum să-şi cîştige pîinea, căci taică-său şi maică-sa îl alungaseră. Era prea mîndru ca să slujească drept momeală la un bărbier, nu voia să fie privit ca un caraghios pentru bani; dar de ce să se apuce? Atunci îşi aminti că, sub înfăţişarea de veveriţă, învăţase să gătească foarte bine; credea, pe drept cuvînt, că putea întrece mulţi bucătari; se hotărî deci să-şi folosească cunoştinţele.

De îndată ce străzile prinseră viaţă şi ziua de muncă începu, el o porni la treabă. Prinţul, stăpînitorul acelei ţări, era un mîncăcios binecunoscut şi un iubitor de ospeţe, căruia îi plăceau bucatele alese; el îşi aducea bucătari din toate colţurile lumii.

Tînărul se îndreptă spre castel. Cînd ajunse la poarta dinafară, paznicii îl întrebară ce doreşte şi începură să-l ia în bătaie de joc; el însă întrebă de mai-marele bucătarilor. Ei se porniră pe rîs şi-l conduseră în curte; pe unde trecea, slujitorii se opreau, rîdeau şi se luau după el, aşa încît, încetul cu încetul, se strînse un alai mare de slujitori de toate felurile, care se îndrepta spre scările palatului; grăjdarii zvîrliră ţesalele, ştafetele veniră în goană, cei ce băteau covoarele se opriră – toţi se îmbrînceau şi dădeau fuga; se stîrni o învălmăşeală, de parcă duşmanul s-ar fi aflat în faţa porţilor, iar văzduhul vui de strigăte:

— Un pitic, un pitic! Aţi văzut piticul?

Atunci se ivi în uşă supraveghetorul palatului, mînios, cu un gîrbaci uriaş în mînă:

— Hei, blestemaţilor, de ce faceţi atîta gălăgie! Nu ştiţi că stăpînul doarme încă?

Vorbind astfel, el roti gîrbacîul prin aer şi-l lăsă să cadă cu putere pe spinările unor slujitori şi paznici.

— Stăpîne – strigară ei – nu vezi? Aducem un pitic, un pitic cum nu s-a mai văzut.

Dînd cu ochii de tînăr, supraveghetorul palatului îşi stăpîni cu greu rîsul, ca să nu-şi piardă fala. De aceea îi goni pe toţi cu biciul, îl chemă pe tînăr înăuntru şi-l întrebă ce doreşte. Cînd auzi că vrea să vorbească cu mai-marele bucătarilor, zise:

— Nu, fiule; la mine, supraveghetorul casei, trebuie să vii. Vrei să te faci măscăriciul prinţului, nu-i aşa?

— Nu, domnule – răspunse piticul. Sînt un bucătar priceput şi cunosc fel de fel de mîncăruri alese; duceţi-mă la mai-marele bucătarilor, poate o avea nevoie de mine.

— Fie după voia ta, mititelule. Între noi fie vorba, eşti un tînăr fără minte. La bucătărie! Ca măscărici, n-ai munci mai nimic; ai mînca, ai bea după pofta inimii şi ai căpăta haine frumoase. Dar hai să vedem dacă te pricepi atît de bine la gătit ca să fii bucătarul prinţului; ca ajutor de bucătar ai fi prea bun.

Cu aceste cuvinte, supraveghetorul palatului îl luă de mînă şi-l duse spre încăperile mai-marelui bucătarilor.

— Cinstite domn – spuse acestuia piticul şi făcu o plecăciune atît de adîncă, încît atinse covorul cu nasul – nu aveţi nevoie de un bucătar iscusit?

Meşterul bucătar îl privi din cap pînă în picioare, apoi izbucni în rîs:

— Cum? strigă el. Tu, bucătar? Crezi că aici sînt plite atît de joase ca să te poţi tu uita pe ele chiar dacă te-ai ridica în vîrful picioarelor şi ţi-ai întinde

capul dintre umeri? Măi, mititelule! Cine te-a trimis la mine ca să te faci bucătar şi-a bătut joc de tine!

Astfel vorbi mai-marele bucătarilor, izbucnind în hohote de rîs, şi împreună cu el rîseră supraveghetorul palatului şi toţi slujitorii ce se aflau în încăpere. Piticul însă nu se dădu bătut.

— Ce preţ are un ou sau două, puţin sirop şi vin, făină şi miroase, într-o casă unde se află din belşug? zise el. Daţi-mi-le toate acestea şi am să vă fac ceva să vă lingeţi pe degete. Făceţi-mi rost de cele ce-mi trebuie şi am să pregătesc totul repede, în faţa dumneavoastră.

Parcă văd că o să spuneţi: straşnic bucătar!

Aşa glăsui tînărul, şi tare ciudat îi mai străluceau ochişorii, iar nasul lung i se bălăbănea încoace şi încolo şi îşi mişca degetele subţiri în timp ce vorbea.

— Fie! strigă meşterul bucătar şi-l luă pe supraveghetor de braţ. Fie, de dragul unei glume, să mergem la bucătărie.

Trecură prin mai multe săli şi coridoare şi ajunseră, în sfîrşit, la bucătărie. Aceasta era o încăpere înaltă şi largă, foarte frumos orînduită; focul ardea neîncetat în douăzeci de cuptoare, printre care curgea un pîrîiaş limpede, în ale cărui ape zburdau peşti; merindele ce trebuiau să fie tot timpul la îndemînă se aflau aşezate în dulapuri de marmură şi lemn scump, iar la dreapta şi la stînga se înşirau zece săli în care găseai tot ce era mai bun şi mai gustos pe meleagurile din Frankistan şi chiar din ţara lui Soare-Răsare. Ajutoarele alergau în toate părţile, mînuind cazane şi crătiţi, linguri şi furculiţe; cînd intră mai-marele lor în bucătărie, toţi rămaseră nemişcaţi: se auzea numai pîlpîitul focului şi susurul apei.

— Ce-a poruncit măria-sa, astăzi, pentru gustarea de dimineaţă? întrebă mai-marele pe cel dintîi bucătar, un om în vîrstă.

— Stăpîne, a binevoit să ceară supă daneză şi chiftele roşii de Hamburg.

— Bine – zise mai-marele bucătarilor. Ai auzit ce doreşte stăpînul să mănînce? Te încumeţi să găteşti aste bucate greu de făcut? Chiftelele n-o să le izbuteşti niciodată cum trebuie, felul în care se fac e tainic.

— Nimic mai uşor – răspunse piticul spre uimirea tuturor, căci gătise deseori aceste bucate cînd era veveriţă. Nimic mai uşor! Pentru supă să mi se dea cutare şi cutare ierburi, miroase, untura unui mistreţ, rădăcini şi ouă; iar pentru chiftele – zise el mai încet, ca să-l audă numai mai-marele şi cel dintîi bucătar – pentru chiftele îmi trebuie mai multe feluri de carne, puţin vin, grăsime de raţă, ghimber şi o anumită buruiană ce se numeşte alinarea-stomacului.

— Ei, pe sfîntul Benedict! La ce vrăjitor ai învăţat? strigă bucătarul uimit. Ai spus totul întocmai, iar despre buruiana alinarea-stomacului n-am ştiut nici noi; da, asta are s-o facă şi mai gustoasă. Eşti o minune de bucătar!

— Asta n-aş fi crezut-o – spuse mai-marele bucătarilor. Dar să-l lăsam să încerce. Daţi-i ce-a cerut, vase şi de toate, şi lăsaţi-l să pregătească masa.

Porunca se îndeplini şi totul fu pregătit pe plite; dar iată că piticul abia de ajungea cu nasul pînă la plită. De aceea fură puse alături cîteva scaune, deasupra lor o lespede de marmură, iar mica arătare fu poftită să-şi înceapă treaba.

În jur, într-un cerc mare, stăteau bucătarii, ajutoarele de bucătar, rîndaşii şi tot felul de oameni, uitîndu-se şi minunîndu-se cît de repede şi uşor i se mişcau mîinile, cît de curat şi de frumos pregăteşte totul.

Cînd fu gata cu toate, porunci să se pună cratiţele pe foc şi să fie lăsate să fiarbă pînă va striga el; apoi începură să numere: unu, doi, trei, şi aşa mai

departe şi cînd numără pînă la cinci sute, strigă: „Gata!”

Cratiţele fură scoase, iar tînărul pofti pe cel dintîi bucătar să guste.

Bucătarul porunci unui ajutor să-i aducă o lingură de aur; acesta o clăti în apă şi o întinse mai-marelui său, care se apropie cu o faţă gravă de cratiţă, luă din mîncare, gustă, închise ochii, plescăi de plăcere şi zise:

— Minunat, pe viaţa măriei sale, minunat! Nu vrei să iei o lingură, supraveghetorule?

Acesta făcu o plecăciune, luă lingura, gustă şi nu mai putu de plăcere şi de bucurie:

— Cu toată preţuirea ce o am pentru iscusinţa dumitale, dragă meştere, care eşti un bucătar priceput, sînt totuşi încredinţat că n-ai fi putut face atît de bine nici supa, nici chifteluţele de Hamburg.

După el gustă şi bucătarul. Acesta îi strînse piticului mîna cu toată cinstirea şi spuse:

— Mititelule, eşti un meşter desăvîrşit; într-adevăr, buruiana alinarea-stomacului a dat mîncării un gust cu totul deosebit.

În aceeaşi clipă intră în bucătărie un slujitor al prinţului şi spuse că stăpînul cerea masa.

Mîncărurile fură aşezate pe tăvi de argint şi duse prinţului; mai-marele bucătarilor îl luă însă pe pitic în odaia sa ca să stea de vorbă cu el. Dar abia trecu jumătate din timpul trebuincios ca să spui „Tatăl nostru” (aceasta este o rugăciune a ghiaurilor, o, stăpîne, şi nu ţine nici pe departe cît rugăciunea credincioşilor), că veni un slujitor şi-l chemă pe mai-marele bucătarilor la stăpînul său. Acesta îşi puse repede veşmintele de sărbătoare şi plecă cu slujitorul.

Prinţul era foarte vesel. Mîncase tot ce fusese pe tăvile de argint, iar cînd meşterul intră, tocmai îşi ştergea barba.

— Ascultă, meştere – spuse el – pînă acum, am fost întotdeauna foarte mulţumit de bucătarii mei; dar, ia spune-mi, cine a gătit azi? De cînd stau pe tronul strămoşilor mei, n-am gustat o mîncare mai minunată! Spune-mi cum se numeşte bucătarul şi am să-i dăruiesc cîţiva galbeni.

— Stăpîne, e o poveste ciudată – răspunse mai-marele bucătarilor, şi-i povesti cele petrecute de dimineaţă: cum sosise un pitic care voia neapărat să intre în slujbă ca bucătar şi cum se petrecuseră lucrurile.

Prinţul se miră foarte, chemă pe pitic în faţa lui şi-l întrebă cine e şi de unde vine. Bietul Iacob nu putu să-i spună, desigur că era vrăjit şi că slujise mai înainte ca veveriţă. Totuşi rosti adevărul cînd povesti că rămăsese orfan şi că învăţase să gătească la o bătrînă.

Prinţul nu întrebă mai mult şi privi vesel înfăţişarea ciudată a noului său bucătar.

— Dacă vrei să rămîi la mine – zise el – am să-ţi dau cincizeci de galbeni pe an, un veşmînt de sărbătoare şi două rînduri de purtare. Pentru asta însă, trebuie să-mi pregăteşti tu însuţi, zilnic, gustarea de dimineaţă, să porunceşti cum să se gătească masa de prînz şi, îndeobşte, să-mi supraveghezi bucătăria. Deoarece fiecare slujitor din palatul meu capătă un nume de la mine, ai să te numeşti de acum încolo Nas, şi ai să îndeplineşti slujba de ajutor al mai-marelui bucătar.

Piticul Nas căzu în genunchi la picioarele puternicului prinţ al franţuzilor, îi sărută tălpile şi făgădui să-l slujească cu credinţă.

Astfel, tînărul îşi găsise un adăpost şi-şi făcea datoria cu cinste. Se poate spune că prinţul era alt om de cînd se afla în casa lui piticul Nas. Înainte vreme el obişnuia să arunce în capul bucătarilor vasele şi tăvile ce i se aduceau; însuşi mai-marelui bucătarilor îi zvîrlise odată o pulpă friptă de viţel, care nu era

destul de fragedă, lovindu-l atît de tare în cap, încît acesta căzuse grămadă şi trebuise să stea trei zile în pat. E adevărat că prinţul dregea cu cîţiva pumni de galbeni ceea ce făcea la mînie, dar cu toate acestea, nici un bucătar nu se apropiase cu bucatele de el fără să tremure şi să se teamă. De cînd sosise piticul la palat, totul parcă se schimbase ca prin farmec. Prinţul mînca acum de cinci, în loc de trei ori pe zi, desfătîndu-se cu iscusinţa celui mai mititel slujitor al lui, şi pe chipul său nu se citea niciodată nemulţumirea. Nu, el găsea totul nou, minunat, era vesel şi binevoitor şi se îngrăşa pe zi ce trecea. Deseori, în timpul mesei, poruncea să vină mai-marele bucătarilor şi piticul Nas, îi aşeza, pe unul la dreapta, şi pe altul la stînga sa, şi le vîra în gură, cu mîna lui, cîte o îmbucătură din gustoasele mîncăruri, bunăvoinţă pe care amîndoi ştiau s-o preţuiască.

Piticului i se dusese faima în tot oraşul. Oamenii se rugau de mai-marele bucătarilor să-i lase să-l vadă pe pitic gătind, iar unii dintre bărbaţii de vază dobîndiseră învoirea prinţului ca slujitorii lor să înveţe să gătească de la pitic, ceea ce îi aducea acestuia un cîştig frumos, căci fiecare plătea zilnic cîte o jumătate de galben. Şi pentru ca ceilalţi bucătari să-i rămînă prieteni şi să nu-l pizmuiască, piticul Nas le dădea lor banii pe care-i cîştiga de la cei pe care-i învăţa să gătească.

Astfel trăi Nas aproape doi ani în belşug şi cinste, şi numai gîndul la părinţii lui îl mîhnea. Astfel trăi el, şi nimic de seamă nu se întîmplă; pînă cînd într-o bună zi iată că se petrecu ceva.

Piticul Nas era foarte ager şi priceput la cumpărături. De aceea, de cîte ori avea vreme se ducea singur în piaţă ca să cumpere păsări şi fructe. Într-o dimineaţă se duse la tîrgul de pasări ca să caute nişte gîşte mari şi grase, aşa cum îi plăceau stăpînului său.

Se plimbă cercetător de cîteva ori, în sus şi în jos.

Ivirea lui acolo, departe de a stîrni rîsul şi batjocura, îi aduceau preţuirea tuturor, toţi ştiind că e vestitul bucătar al prinţului, fiecare vînzătoare fiind fericită cînd îl vedea pe Nas îndreptîndu-se spre ea.

Deodată, el zări la capătul unui şir de tarabe, într-un colţ, o femeie care avea gîşte de vînzare, dar nu-şi lăuda marfa ca celelalte şi nu ademenea muşteriii. Se apropie de ea, măsură din ochi şi cîntări gîştele. Erau tocmai aşa cum dorea el: cumpără trei gîşte împreună cu cuşca lor, o ridică pe umerii lui laţi şi făcu cale întoarsă.

I se păru deodată ciudat că numai două din gîşte gîgîiau şi ţipau, aşa cum fac gîştele obişnuite; cea de-a treia însă stătea liniştită şi tăcută, dar ofta şi suspina ca un om.

— Trebuie să fie bolnavă – spuse el – să mă grăbesc s-o tai şi s-o gătesc. Dar gîsca răspunse limpede şi tare:

De mă atingi cumva,
Eu te voi muşca.
Gîtul de-mi vei tăia,
În groapă te voi băga.

Înspăimîntat, piticul Nas lăsă cuşca jos, iar gîsca îl privi cu ochii ei frumoşi şi deştepţi şi oftă.

— Ei drace! strigă Nas. Poţi să vorbeşti, domnişoară gîscă? Asta n-aş fi crezut-o. Ei, nu-ţi fie frică! Ştiu ce-i viaţa şi n-am să omor o pasăre atît de deosebită. Dar fac prinsoare că n-ai fost totdeauna ceea ce eşti acum. Şi eu am fost o veveriţă dispreţuită.

— Ai dreptate – răspunse gîsca – nu m-am născut cu această înfăţişare. Vai, la leagănul meu nu mi s-a spus că Mimi, fiica marelui Wetterbock, va fi ucisă în bucătăria unui prinţ!

— Linişteşte-te, dragă domnişoară Mimi, o îmbărbătă piticul. Pe cuvîntul meu de cinste şi de ajutor de meşter bucătar al luminăţiei sale, că nimeni nu se va atinge de dumneata. Am să-ţi fac o cuşcă chiar în încăperile mele, o să ai ce mînca, pe săturate, iar cînd n-o să am treabă, stau de vorbă cu dumneata. Celorlalţi slujitori din bucătărie am să le spun că vreau să te îngraş pentru prinţ cu ierburi rare şi, de îndată ce se iveşte prilejul, îţi dau drumul.

Gîsca îi mulţumi cu lacrimi în ochi, iar piticul făcu aşa cum făgăduise – tăie celelalte două gîşte, iar pentru Mimi făcu o cuşcă, spunînd că vrea s-o prepare pentru prinţ într-un fel cu totul deosebit. De asemenea, nu-i dădu hrana obişnuită pentru gîşte, ci prăjituri şi dulciuri. Ori de cîte ori avea timp, se ducea să stea de vorbă cu ea şi s-o mîngîie. Îşi povestiră unul altuia cele ce li se întîmplase şi astfel piticul află că gîsca era fiica vrăjitorului Wetterbock, care trăia pe insula Gotland. Acesta se certase cu o zgripţuroaică bătrînă, care-l învinsese prin uneltiri şi înşelăciuni; drept răzbunare, o prefăcuse în gîscă şi o dusese aici, atît de departe.

După ce piticul Nas povesti şi el prin ce trecuse, Mimi îi spuse:

— Mă pricep eu la de-alde astea. Ne-a arătat nouă tata, mie şi surorii mele, unele lucruri, atît cît putea să ne dezvăluie. Cît despre cearta din faţa coşurilor cu verdeţuri, felul în care te-ai prefăcut în veveriţă îndată ce ai mirosit o buruiană, precum şi unele din vorbele bătrînei, pe care mi le-ai spus, îmi dovedesc că ai fost vrăjit cu ierburi; deci, dacă ai să găseşti buruiana cu care te-a vrăjit bătrîna, ai să fii dezlegat.

Slabă mîngîiere pentru tînăr, căci unde să găsească el acea buruiană? Totuşi, el îi mulţumi şi mai prinse puţină inimă.

În timpul acesta, prinţul primi ca oaspete pe un stăpînitor vecin, prietenul său. El îl chemă pe piticul Nas în faţa lui şi îi spuse:

— A venit vremea să-mi arăţi dacă-mi slujeşti cu credinţă şi dacă eşti iscusit în meşteşugul tău. Acest stăpînitor, care-i acum oaspetele meu, mănîncă, în afară de ce mănînc eu, cele mai alese bucate, este un mare cunoscător în ale bucătăriei şi un om înţelept. Ai grijă ca bucatele să fie zilnic în aşa fel, încît să-l uimească tot mai mult. În acelaşi timp, dacă nu vrei să-ţi pierzi preţuirea mea, atîta timp cît e aici, să nu faci de două ori acelaşi fel de mîncare. Pentru aceasta, spune vistiernicului meu că i-am poruncit să-ţi dea tot ce-ţi trebuie. Dacă e nevoie să prăjeşti chiar aur şi diamante în untură, fă-o. Mai bine să rămîn sărac decît să roşesc în faţa oaspetelui.

Astfel vorbi prinţul. Iar piticul îi răspunse, făcînd o plecăciune, după cum se cuvine:

— Fie precum spui, stăpîne! Cu voia lui Dumnezeu am să fac totul în aşa fel, încît prinţul să rămînă mulţumit.

De data asta, micul bucătar îşi dădu întreaga măsură a iscusinţei sale. Nu precupeţi banii stăpînului său, dar şi mai puţin puterile lui. Căci putea fi văzut toată ziua învăluit într-un nor de fum, lîngă foc, iar glasul lui răsuna fără încetare prin bucătărie deoarece el poruncea ca mai-mare peste slujitorii bucătăriei şi peste bucătarii mai mici.

„Ehei! Aş putea face şi eu ca însoţitorii de cămile din Alep, care stîrnesc straşnică poftă de mîncare călătorilor, povestindu-le cîte-n lună şi-n stele. Povestesc ba una, ba alta, un ceas întreg, pînă ce ascultătorii simt că li se face foame şi, fără voia lor, îşi scot mereu merindele, întinzînd o masă pe care o împart darnici cu însoţitorii cămilelor; dar eu n-am să fac aşa!”

Prinţul cel străin se afla de paisprezece zile în ospeţie şi se simţea foarte bine, minunat de bine. Mîncau în fiecare zi nu mai puţin de cinci ori, iar prinţul era mulţumit de măiestria piticului, căci vedea voioşia întipărită pe chipul oaspetelui său. În a cincisprezecea zi însă, prinţul îl chemă pe pitic la masă şi-l înfăţişă oaspetelui său, pe care-l întrebă dacă era mulţumit de pitic.

— Eşti un mare meşter – răspunse prinţul cel străin – ştii ce înseamnă o mîncare bună! De cînd sînt aici, n-ai gătit de două ori aceleaşi bucate şi le-ai făcut pe toate cu multă măiestrie. Dar, spune-mi, de ce nu faci, în sfîrşit, bunătatea bunătăţilor, plăcinta crăiasă?

Piticul se sperie, căci nu auzise niciodată de această crăiasă a plăcintelor; dar se linişti şi răspunse:

— O, stăpîne! Nădăjduiam că chipul tău are să mai lumineze multă vreme acest lăcaş; de aceea am lăsat mai la urmă bunătatea asta. Căci cu ce putea să-ţi ureze drum bun bucătarul în ziua despărţirii, decît cu crăiasa plăcintelor?

— Aşa? răspunse stăpînul său, rîzînd. În ceea ce mă priveşte pe mine, ai vrut s-aştepţi, desigur, pînă la moartea mea, ca să-mi urezi drum bun atunci? Căci nu mi-ai făcut niciodată aceasta plăcintă. Gîndeşte-te să-mi urezi altceva la despărţire şi mîine adu la masă această plăcintă.

— Fie precum ai spus, stăpîne! răspunse piticul şi plecă.

Dar nu plecă bucuros. Pentru el sosise ziua ruşinii şi a nenorocirii. Nu ştia cum să facă plăcinta. De aceea se duse în camera sa, plîngîndu-şi soarta. Atunci gîsca Mimi, care avea voie să umble prin cameră, se apropie de el şi-l întrebă care este cauza suferinţei sale.

— Şterge-ţi lacrimile! îi spuse ea cînd auzi de plăcinta crăiasă. Bunătatea aceasta se afla deseori pe

masa tatălui meu, ştiu cum se face; iei cutare şi cutare, pui atît şi atît, şi chiar dacă n-o să aibă tot ce-i trebuie, boierii n-or să fie prea năzuroşi.

Aşa vorbi Mimi.

Piticul sări în sus de bucurie, binecuvîntă ziua cînd cumpărase gîsca Mimi şi se apucă să pregătească plăcinta crăiasă. Făcu mai întîi puţină, de încercare, şi o găsi nespus de bună, iar mai-marele bucătarilor, căruia îi dădu să guste, îi lăudă din nou priceperea.

A doua zi pregăti plăcinta într-o tavă mai mare şi o trimise la masă caldă, aşa cum ieşise din cuptor, după ce o împodobi cu coroniţe de flori. Îmbrăcînd cea mai frumoasă haină de sărbătoare se duse şi el în sufragerie. Cînd intră, slujitorul care servea la masă tocmai era pe cale să taie plăcinta şi s-o întindă stăpînului şi oaspetelui acestuia, pe o lopăţică de argint. Prinţul muşcă cu poftă din ea, ridică ochii în tavan, şi după ce înghiţi spuse:

— A-a-a, pe drept cuvînt se numeşte crăiasa plăcintelor; dar şi piticul meu este craiul tuturor bucătarilor, nu-i aşa, dragă prietene?

Oaspetele luă cîteva bucăţele, le gustă, le cercetă cu luare-aminte şi zîmbi dispreţuitor şi tainic:

— A făcut-o destul de bine – răspunse el, împingînd farfuria înapoi – dar nu e chiar crăiasă, cum credeam!

Atunci prinţul încruntă sprîncenele mînios şi se învăpăie de ruşine.

— Pitic ticălos! strigă el. Cum îndrăzneşti să faci o asemenea ocară stăpînului tău? Să poruncesc oare să ţi se taie capul tău cel mare drept pedeapsă că ai gătit prost?

— Vai, stăpîne! Pentru numele lui Dumnezeu! Am făcut plăcinta după toată rînduiala; sînt sigur că nu-i lipseşte nimic! spuse piticul tremurînd.

— Minţi, băiete! răspunse prinţul şi-l lovi cu piciorul. Dacă ar fi aşa, oaspetele meu n-ar spune că-i

lipseşte ceva. Am să te toc şi am să pun să te facă pe tine plăcintă!

— Fie-ţi milă! strigă tînărul şi, tîrîndu-se în genunchi spre oaspete, îi îmbrăţişă picioarele. Spuneţi-mi ce-i lipseşte de nu vă place? Nu mă lăsaţi să pier din pricina unui pumn de carne şi de făină!

— Asta n-o să-ţi folosească prea mult, dragul meu – răspunse străinul, rîzînd. Mă gîndeam încă de ieri că n-ai să poţi face această mîncare ca bucătarul meu. Află că-i lipseşte o buruiană, care nu e de loc cunoscută pe aici, buruiana Strănută-cu-plăcere. Fără aceasta, plăcinta n-are gust şi stăpînul tău n-o să mănînce niciodată plăcinta pe care o mănînc eu.

Atunci stăpînul Frankistanului se mînie:

— Şi totuşi am să mănînc! strigă el, cu ochi scînteietori. Căci jur pe cinstea mea de prinţ că mîine te voi ospăta cu plăcinta despre care vorbeşti, sau capul băiatului ăstuia va sta înfipt în poarta palatului meu.Pleacă de aici cîine! Îţi mai dau un răgaz de douăzeci şi patru de ceasuri.

Astfel strigă prinţul; iar piticul se duse din nou la el în odaie şi se jelui gîştei de soarta sa şi de faptul că trebuia să moară, fiindcă nu auzise niciodată de această buruiană.

— Dacă numai despre asta-i vorba – spuse ea – pot să te ajut, căci tatăl meu m-a învăţat să cunosc toate ierburile. Altă dată ai fi fost sortit pieirii, dar, din fericire, acum e tocmai lună nouă şi buruiana înfloreşte tocmai pe vremea asta. Spune-mi, sînt castani bătrîni prin apropierea palatului?

— O, da! răspunse Nas, cu inima mai uşoară. Lîngă lac, la două sute de paşi de castel se află un pîlc, dar de ce?

— Această buruiană înfloreşte numai la rădăcina castanilor bătrîni – zise Mimi. Să nu pierdem deci timpul, hai să căutăm ce-ţi trebuie! Ia-mă în braţe şi du-mă afară. Am să ţi-o caut eu.

El făcu aşa cum îi spusese şi plecă cu ea către poarta palatului. Acolo însă păzitorul îndreptă puşca spre el şi spuse:

— Dragul meu, s-a isprăvit cu tine! N-ai voie să ieşi din palat; mi s-au dat porunci straşnice.

— Dar în gradină cred că pot să mă duc? întrebă piciul. Fii bun şi trimite pe unul din tovarăşii tăi la supraveghetorul palatului ca să întrebe dacă n-am voie să mă duc în grădină, să caut ierburi.

Paznicul îi îndeplini rugămintea şi piticul primi învoirea cerută, căci grădina era împrejmuită cu ziduri înalte şi nu avea pe unde să fugă.

Cînd Nas ajunse cu gîsca Mimi în grădină, o puse cu grijă jos şi ea se îndreptă repede către lac, unde se aflau castanii. El o urmă cu inima strînsă, deoarece aceasta era cea din urmă şi singura lui scăpare: dacă nu avea să găsească buruiana, era hotărît să se arunce în lac decît să i se taie capul.

Gîsca căută însă, zadarnic, cercetă pe sub toţi castanii, întoarse cu ciocul fiecare firicel de iarbă, dar nu găsi nimic. De milă şi de frică începu să plîngă. Se lăsa seara şi începea să nu se mai vadă.

Atunci privirile piticului se întoarseră spre lac şi el strigă deodată:

— Uite, uite colo, peste lac, mai e un copac, un copac mare şi batrîn! Să mergem acolo să căutăm şi sub el; poate că acolo înfloreşte norocul meu.

Gîsca îşi făcu vînt şi o luă înainte în zbor; el fugi repede după ea, cît îl ţineau picioarele lui mititele.

Castanul făcea o umbră deasă; împrejur era întuneric şi nu se mai vedea aproape nimic. Deodată, gîsca se opri, dădu din aripi de bucurie, vîrî repede capul în iarba înaltă şi smulse cu ciocul ceva, după care, păşind gingaş spre piticul uimit, îi spuse:

— Asta e buruiana; creşte din belşug pe aici, aşa că n-o să-ţi lipsească niciodată.

Piticul privi buruiana dus pe gînduri; răspîndea un miros dulce, care-i amintea fără voie de clipa cînd se prefăcuse din veveriţă în pitic; tulpina şi frunzele erau albastre-verzui, avea o floare de un roşu aprins, cu margini galbene.

— Lăudat fie domnul! strigă el, în sfîrşit. Mare minune! Află că pare să fie aceeaşi buruiană care m-a prefăcut din veveriţă în om, dîndu-mi această înfăţişare ruşinoasă. Să fac încercare?

— Încă nu – îl rugă gîsca. Ia un mănunchi de buruieni din acestea, hai în camera ta, să strîngem banii pe care-i ai şi-apoi să-i încercăm puterea.

Făcură astfel. Se întoarseră în odaie. Inima piticului bătea să-i spargă pieptul. După ce făcu din hainele şi încălţămintea sa o legătură în care ascunse cei cincizeci sau şaizeci de galbeni pe care-i strînsese, grăi:

— Cu voia lui Dumnezeu am să scap de această povară –şi, vîrînd nasul adînc în buruieni, le sorbi mireasma.

Atunci simţi cum se întind şi auzi cum îi trosnesc toate mădularele, cum i se înalţă capul dintre umeri şi, uitîndu-se în jos, către nasul său, îl văzu cum se micşorează din ce în ce; spatele şi pieptul i se îndreptară, iar picioarele i se lungiră.

Gîsca privea cu uimire ce se întîmplă.

— Vai ce mare şi frumos eşti! strigă ea. Slavă domnului, nu mai semeni de loc cu cel care erai înainte.

Iacob se bucură nespus, împreună mîinile şi rosti o rugăciune. Dar bucuria nu-l făcu să uite cît datora prietenei sale Mimi; inima îl îndemna să alerge la părinţii lui, dar el îşi stăpîni această pornire şi spuse:

— Cui trebuie să-i mulţumesc decît ţie că sînt iar un om întreg? Fără tine, n-aş fi găsit niciodată această buruiană, ar fi trebuit să rămîn veşnic cu înfăţişarea aceea, sau să pier sub securea călăului. Ei bine, n-am

să-ţi rămîn dator. Am să te duc la tatăl tău. El, care cunoaşte toate farmecele, o să te dezlege cu uşurinţă de vrajă.

Gîsca începu să plîngă de bucurie şi se învoi să plece împreună numaidecît.

Iacob ieşi cu bine din palat, fără a fi recunoscut, împreună cu gîsca, şi o porni către malul mării, înspre ţara prietenei sale Mimi.

N-are rost să povestesc mai departe cum au ajuns cu bine la sfîrşitul călătoriei, cum Wetterbock a dezlegat vraja fiicei sale şi cum Iacob a plecat încărcat de daruri; cum s-a întors în oraşul său, părinţii lui şi-au recunoscut cu bucurie fiul în acest tînăr chipeş, cum şi-a cumpărat cu darurile lui Wetterbock o prăvălie şi a ajuns bogat şi fericit.

Trebuie să spun numai atît că, după plecarea lui din palatul prinţului, s-a iscat o zarvă cumplită, căci a doua zi, cînd prinţul vru să-şi ţină cuvîntul şi să-i taie capul piticului, dacă nu găsise ierburile, ia piticul de unde nu-i.

Oaspetele său îl învinui însă că îl lăsase să fugă în taină, ca să nu fie lipsit de cel mai bun bucătar al său, şi se plînse că acesta îşi călcase cuvîntul dat. Din astă pricină, între cei doi stapînitori se iscă un mare război, binecunoscut în istorie sub numele de „războiul buruienilor”, se dădură mai multe lupte şi pînă la urmă se încheie pacea, pe care o numim „pacea plăcintei”, fiindcă la serbarea de împăcare, bucătarul prinţului străin pregăti plăcinta crăiasă, care-i plăcu foarte mult prinţului nostru. Astfel pricinile cele mici au deseori urmări mari.

În româneşte de IRINA VLAD

S. LAGERLÖF

Vulturul Gorgo

PE UN PICIOR DE PLAI, departe, în munţii Laponiei, era odată un cuib vechi de vulturi, făcut din crengi de pin aşezate unele peste altele. Fusese clădit şi întărit ani de zile în şir, şi stătea cocoţat pe o muchie de stîncă, larg de cîţiva metri şi înalt aproape cît o colibă de laponi.

Stînca pe care se afla acel cuib de vulturi se înălţa deasupra unei văi destul de mari, locuită în timpul verii de un cîrd de gîşte sălbatice. Ascunsă bine între munţi, nu prea era cunoscută nici chiar de către laponi. În mijlocul văii se afla un iaz rotund, în care se găsea destulă hrană pentru bobocii de gîşte, iar pe malurile înverzite ale iazului, acoperit cu sălcii şi cu mesteceni pitici, se întindea cea mai gustoasă păşune pe care şi-o puteau dori gîştele.

Totdeauna locuiseră vulturi sus, pe stîncă şi gîşte sălbatice jos, în vale. Vulturii răpeau în fiecare an cîteva gîşte, dar se fereau să ia prea multe, ca să nu le facă să plece de acolo. Gîştele sălbatice, la rîndul lor, trăgeau unele foloase de pe urma vulturilor. Deşi erau păsări răpitoare, ţineau la distanţă pe altele la fel cu ele, ori poate şi mai aducătoare de nenorociri.

Mama Akka din Kebnekajse, conducătoarea cîrdului de gîşte sălbatice, stătea într-o dimineaţă în fundul văii şi se uita la cuibul de vulturi. Vulturii plecau de obicei la vînătoare îndată după răsăriul soarelui, iar Akka, în toate verile petrecute în acea vale, aştepta în fiecare dimineaţă să vadă dacă aveau de gînd, să pornească după pradă devale, ori îşi luau zborul spre alte locuri de vînătoare.

Nu avu nevoie să aştepte mult şi îi văzu pe cei doi vulturi falnici părăsindu-şi cuibul de pe muchia

stîncii. Zburau neasemuit de frumos prin văzduh, dar înfricoşător. Luară direcţia spre şes, în jos, aşa că Akka scoase un suspin de uşurare.

Bătrîna gîscă nu mai clocea, nici nu mai hrănea pui. Vara îşi petrecea vremea preumblîndu-se de la un cuib la altul şi dînd sfaturi celorlalte gîşte cum să clocească şi să-şi îngrijească bobocii. În afară de asta, era cu ochii în patru, nu numai după vulturi, dar şi după vulpi albastre, după bufniţe şi după alţi duşmani pe care îi socotea primejdioşi pentru gîştele sălbatice şi pentru puii lor.

Pe la amiază, Akka pîndea iarăşi vulturii. Aşa făcea ea zi de zi, în toate verile, de cînd stătea acolo în vale. După felul cum zburau, îşi dădea seama cum le mersese la vînătoare şi dacă putea să aibă siguranţa că celelalte păsări de sub paza ei nu mai erau ameninţate de primejdie. În ziua aceea însă nu-i mai văzu pe vulturi venind înapoi.

„Ce naiba! Oi fi îmbătrînit eu oare aşa de rău, încît să nu fi băgat de seamă? îşi zise Akka, după ce aşteptă cîtva timp. Vulturii doar trebuiau să se-ntoarcă de mult acasă!...

Pîndi şi după-amiază, aşteptînd să vadă vulturii pe o ieşitură a stîncii, unde se odihneau de obicei şi-şi făceau siesta. Încercă să-i vadă şi spre seară, cînd coborau să se scalde la iaz, dar zadarnic. Se tîngui iarăşi că era o hodoroagă bătrînă şi-şi puse în gînd să nu-i scape a doua zi. Era atît de obişnuită să vadă vulturii deasupra ei, încît nu-şi putea închipui că nu se mai înapoiaseră la cuibul lor.

A doua zi dimineaţa, Akka se trezi devreme, să stea iar la pîndă, dar tot nu văzu vulturii. În schimb, auzi în liniştea dimineţii un strigăt de mînie şi jale, care părea să vină dinspre cuibul de vulturi.

„S-o fi întîmplat oare ceva sus, acolo, la vulturi?” îşi zise ea. Îşi luă repede zborul şi ajunse la o înălţime destul de mare, ca să se poată uita în cuib. Nu văzu

însă nici vulturul, nici vulturoaica. Găsi numai un pui golaş, care ţipa de foame.

Akka se lăsă încet şi şovăielnic spre cuibul de vulturi. Era un loc înfricoşător. Se vedea cît de colo că era adăpostul unor păsări de pradă. Pe jos erau împrăştiate oase albite, pene însîngerate şi bucăţi de piele, capete de iepuri, pliscuri de păsări şi picioare de găinuşe acoperite cu pene. Chiar şi puiul de vultur, care stătea în mijlocul acestor rămăşiţe lugubre, avea o înfăţişare respingătoare, cu pliscul mare, deschis, cu trupul grosolan şi pufos şi cu aripile încă neformate, ale căror pene păreau nişte ţepuşe.

În cele din urmă, Akka îşi birui sila şi se lăsă pe marginea cuibului. Se uita însă mereu cu nelinişte în toate părţile, de teamă ca vulturii să nu se întoarcă la sălaşul lor dintr-o clipă în alta.

— Bine că vine cineva, în sfîrşit, la mine! strigă puiul de vultur. Dă-mi repede ceva de mîncare!

— Ehei! Mai încet cu graba! zise Akka. Spune-mi întîi unde-ţi sînt părinţii?

— Eu de unde vrei să ştiu? Au plecat ieri dimineaţă şi nu mi-au lăsat decît un leming[1] să-mi ţină de foame cît or lipsi de acasă. Păi l-am hălpăit demult, vezi bine! Ruşine să le fie părinţilor mei că mă lasă să mor de foame!

Pe Akka o prinse bănuiala că vulturii cei bătrîni fuseseră împuşcaţi de vreun vînător şi în sinea ei îşi zicea că, lăsîndu-le puiul să moară de foame, ar fi scăpat pentru totdeauna de pacostea acelor păsări răpitoare. Pe de altă parte însă, n-o lăsa totuşi inima să nu ajute un pui părăsit, pe cît îi stătea în putinţă.

— Ce stai şi te uiţi în toate părţile? zise puiul de vultur. Nu ţi-am spus să-mi aduci ceva de mîncare?

Akka îşi întinse aripile şi zbura la iazul din vale. Nu trecu mult şi se întoarse la cuibul de vulturi cu un

---

[1] Leming – o varietate de şoarece de cîmp.

păstrăv în cioc. Cînd îl puse jos, în faţa puiului, acesta începu să pufnească de mînie:

— Crezi oare că pot să mănînc aşa ceva? zise el, dînd peştele la o parte şi încercînd s-o ciupească pe Akka cu pliscul Adu-mi o găinuşa ori un leming! Auzi?

Akka lungi gîtul şi-l ciupi pe vulturaş de ceafă.

— Uite ce, îi răspunse ea. Dacă îţi fac rost de bucate, să fii mulţumit cu ce-ţi dau eu şi să nu mai faci nazuri. Părinţii tăi au murit şi nu te mai pot ajuta.. Dacă vrei să mori însă de foame, aşteptînd găinuşe şi lemingi, n-ai decît. Eu nu te opresc!

Spunînd aceasta, Akka îşi văzu repede de drum şi nu se mai întoarse la cuibul de vulturi decît după cîtva timp. De voie, de nevoie, puiul mîncase peştele, iar cînd gîsca îi puse jos altul, îl înghiţi pe loc, deşi parcă în silă.

Akka avu pe urmă de furcă cu el. Vulturii cei bătrîni nu
s-au mai întors, aşa că ea a trebuit să-i facă rost puiului de toată hrana de care avea nevoie. Îi dădea peşti şi broaşte, mîncăruri ce se vede că-i priau destul de bine, căci creştea mare şi se făcea voinic. Şi-a uitat repede părinţii, crezînd că Akka era adevărata lui mamă. Akka, pe de altă parte, ţinea mult la el, ca şi cum ar fi fost copilul ei. Ea a căutat să-i dea o creştere bună şi s-a străduit să-l dezveţe de a fi crud şi trufaş. După cîteva săptămîni, Akka începu să bage de seamă că se apropia vremea năpîrlitului, aşa că nu avea să mai poată zbura.

O lună întreagă i-ar fi fost peste putinţă să ducă mîncare puiului de vultur, care se afla astfel în primejdie să moară de foame.

— Ascultă, Gorgo – îi zise ea într-o zi – de mîine n-am să mai pot veni cu peşte la tine. Trebuie să alegi acuma una din două: ori stai aici sus pe stîncă şi mori de foame, ori te-ncumeţi să zbori devale, deşi te-ar

putea costa şi asta viaţa. Dar de izbîndeşti, o să ai acolo mîncare berechet.

Fără să pregete măcar o clipă, vulturaşul se sui pe marginea cuibului şi, avînd grijă să măsoare cu privirea distanţa pînă în fundul văii, odată îşi întinse aripioarele şi îşi făcu vînt. Se rostogoli el de cîteva ori în văzduh, dar pînă la urmă se folosi de aripi cu destulă dibăcie, aşa că ajunse jos în vale aproape teafăr. Acolo, Gorgo îşi petrecu vara în societatea bobocilor de gîscă cu care se făcu bun prieten. În credinţa că era şi el un boboc căuta să trăiască la fel ca ei. Cînd înotau pe iaz, se lua după cîrd pînă ce era gata să se înece. Se simţea foarte umilit că nu putea învăţa să înoate şi într-o bună zi se duse la Akka să se jelească.

— De ce nu pot înota şi eu ca ceilalţi boboci? întrebă el.

— Pentru că ţi s-au strîmbat ghearele şi ţi s-au făcut prea mari cît ai stat acolo sus pe stîncă, îl lămuri Akka.Nu-ţi face însă inimă rea din pricina asta. O să fii şi tu în orice caz o pasăre vrednică.

Aripile vulturaşului crescuseră repede destul de mari ca să se poată avînta în zbor. Nu-i dădu însă prin gînd să se folosească de ele decît în toamnă, cînd învăţară să zboare bobocii de gîscă. Îi venise şi lui acuma vremea să se mîndrească, nevoie mare, căci se dovedise neîntrecut în acest sport. Tovarăşii săi nu stăteau niciodată în văzduh mai mult decît aveau nevoie să stea, în timp ce el zăbovea acolo toată ziua şi se deprindea cu arta zborului. Nu aflase încă pînă atunci că se trăgea din alt neam decît gîştele. Dar, de la o vreme, observă totuşi o mulţime de lucruri care îl mirau şi o tot sîcîia pe Akka cu întrebările. Aşa se face că într-o bună zi puiul de vultur o întrebă:

— De ce fug, mamă Akka, găinuşele şi lemingii şi se ascund prin tufişuri cînd cade umbra mea pe

munte? De ceilalţi boboci de gîscă de ce nu se tem oare aşa de mult?

— Aripile tale au crescut prea mari cît ai stat sus pe munte, îl lămuri Akka. Din cauza lor se sperie de tine găinuşele şi lemingii. Nu-ţi face însă inimă rea din pricina asta. O să fii şi tu în orice caz o pasăre vrednică.

Cînd se aşternu toamna, sosi pentru gîştele sălbatice vremea plecării. Gorgo zbură şi el în cîrdul lor. Îşi închipuia şi acum că era una din ele. Văzduhul era însă plin de păsări care plecau spre miazăzi şi în rîndul lor se iscă larmă mare cînd o văzură pe Akka cu un vultur în cîrdul ei. Stolul de păsări curioase îşi exprimau zgomotos uimirea. Akka le ruga că tacă, dar era cu neputinţă de închis atîtea pliscuri gălăgioase.

— De ce spun despre mine că-s vultur? întreba Gorgo mereu, din ce în ce mai întărîtat. Ce, au orbul găinilor? Nu văd că-s gîscă sălbatică? Doar nu-s mîncătoare de păsări, care îşi sfişie semenele. Cum îndrăznesc oare să-mi dea un nume atît de urît?

Într-o zi gîştele zburau pe deasupra unei gospodării ţărăneşti, în ograda căreia o mulţime de găini ciuguleau de zor pe o movilă de gunoi.

— Un vultur! Un vultur! începură să strige îngrozite găinile, fugind care încotro să-şi caute adăpost.

Gorgo însă, care auzise vorbindu-se despre vulturi ca despre nişte răufăcători, nu-şi putu stăpîni mînia. Îşi întinse aripile, se abătu glonţ la pămînt şi îşi înfipse ghearele în una din găini.

— Te-nvăţ eu minte să mai spui că-s vultur! zise el furios, ciupind găina cu clonţul!

În aceeaşi clipă, o auzi pe Akka chemîndu-l din văzduh.

Ascultător, vulturaşul cătă în sus. Gîsca veni în zbor spre el şi începu să-l dojenească:

— Ce poznă mi te-ai apucat să faci? strigă ea, lovindu-l cu pliscul. Aşa! Ai vrut să omori biata găină? Ruşine să-ţi fie!

În timp ce puiul de vultur primea fără să cîrtească mustrarea gîştei sălbatice, cîrdurile mari de păsări dimprejur dezlănţuiră o adevărată furtună de zeflemele. Auzindu-le, vulturaşul se întoarse spre Akka cu priviri furioase, de parcă ar fi avut de gînd să tabere asupra ei. Se răzgîndi însă repede şi, avîntîndu-se cu toată puterea în văzduh, se înălţă atît de sus, încît nici un strigăt nu mai avea cum să ajungă pînă la el. Cît mai putea să fie zărit de către gîştele sălbatice, se roti la mare înălţime deasupra lor. Peste trei zile apăru din nou în cîrdul gîştelor.

— Acum ştiu cine sînt, îi spuse el lui Akka. Deoarece sînt vultur şi nu gîscă sălbatică, vreau să-mi trăiesc viaţa aşa cum îi şade bine unui vultur. Cred însă că putem rămîne prieteni. Nu te voi ataca niciodată şi nici pe ai tăi nu-i voi ataca.

Akka avea însă ambiţia să facă dintr-un vultur o pasăre blîndă, care să nu căşuneze nimănui vreun rău, şi nu putea admite ca vulturaşul să fie de capul lui.

— Cum îţi închipui că aş putea fi prietenă cu o pasăre care îşi mănîncă semenele? zise ea. Du-ţi viaţa aşa cum te-am învăţat eu şi atunci poţi merge mai departe în cîrdul meu, ca şi pînă acum!

Vezi însă că atît ea cît şi vulturul erau două păsări mîndre şi de nezdruncinat în hotărîrea pe care o luaseră, nici una din ele nevrînd să se dea bătută. Sfîrşitul a fost că Akka i-a interzis vulturului să mai stea în preajma gîştelor. Era atît de pornită împotriva lui, încît nimeni nu cuteza să-i rostească numele în faţa ei. După întîmplarea asta, Gorgo a cutreierat ţara de unul singur ca o pasăre răpitoare. Uneori era mîhnit. Îl cuprindea atunci dorul de vremea cînd se credea o gîscă sălbatică şi se juca cu bobocii zburdalnici. Printre animale avea faima unei păsări

îndrăzneţe. Ele spuneau de obicei că vulturul nu ştia decît de frica mamei sale vitrege, Akka. În acelaşi timp povesteau însă despre el că niciodată nu atacase o gîscă sălbatică.

În româneşte de N. FILIPOVICI şi DAN FAUR

A. GAIDAR

Piatra cea fierbinte

I

A FOST ODATĂ un moşneag care trăia singur-singurel. Fiind lipsit de puteri, împletea coşuri, cîrpea pîslari, păzea de băieţi o livadă colhoznică, şi în felul acesta îşi cîştiga pîinea cea de toate zilele. Venise în sat de mult, de undeva de departe, şi oamenii înţeleseseră chiar de la început că moşneagul acela trecuse prin multe cumpene în viaţa lui.

Moşul era şchiop şi mai înălbit decît s-ar fi cuvemi să fie pentru anii lui. O cicatrice mare şi strîmbă îi cresta pieziş obrazul şi gura, şi asta făcea ca faţa lui să pară amărîtă şi ursuză chiar şi atunci cînd zîmbea.

II

Într-o bună zi, băiatul Ivaşka Kudreaşkin se furişă în livada colhozului, cu gîndul să şterpelească mere şi să se îndoape pînă n-o mai putea. Dar, agăţîndu-şi pantalonii într-un cui din gard, căzu într-o tufă de agriş plină de ţepi, se zgîrie şi începu să urle. Chiar acolo, pe loc, îl prinse şi paznicul.

Bineînţeles că moşneagul ar fi putut foarte bine să-i ardă cîteva cu o urzică, sau să-l ducă la şcoală şi să arate acolo cum stau lucrurile, ceea ce ar fi fost şi mai rău.

Dar moşului i se făcu milă de Ivaşka. Mîinile băiatului erau numai zgîrieturi, la spate îi atîrna, ca o

coadă de oaie, bucata de pantalon, iar pe obrajii înroşiţi, lacrimile-i curgeau şiroaie.

Paznicul îl scoase în tăcere pe portiţă pe bietul Ivaşka, speriat de moarte, lăsîndu-l să-şi vadă de-ale lui, fără să-i dea măcar un dupac şi fără să-i strige din urmă măcar o vorbă de ocară.

III

De ruşine şi de necaz, Ivaşka se duse în pădure, se rătăci şi pînă la urmă ajunse la o mlaştină. Obosise. Se lăsă pe o piatră albastră, care ieşea la iveală din muşchi. Dar imediat sări ca ars: i se păru ca se aşezase pe o viespe, care-l înţepase prin gaura pantalonilor.

Însă pe piatră nu era nici o viespe. Piatra era fierbinte, ca jeraticul, iar pe faţa ei netedă se desluşeau litere acoperite cu noroi.

Hotărît că era o piatră fermecată! îşi dădu seama numaidecît Ivaşka. Atunci îşi scose gheata şi, cu tocul, începu să cureţe noroiul de pe inscripţie, ca să vadă cît mai repede ce folos ar putea să tragă de pe urma acelei pietre.

Şi iată ce citi:

ACEL CE VA CĂRA ACEASTĂ PIATRĂ PÎNĂ ÎN VÎRFUL DEALULUI, ÎŞI VA RECAPĂTA TINEREŢEA ŞI-ŞI VA ÎNCEPE VIAŢA DE LA ÎNCEPUT...

Dedesubt era o pecete, dar nu o pecete obişnuită şi rotundă, ca aceea de la sovietul sătesc, nici triunghiulară, ca pe bonurile de la cooperativă, ci mai ceva: cu două cruci şi trei codiţe, o gaură, un beţişor şi încă patru virguliţe.

Atunci Ivaşka Kudreaşkin se supără. N-avea decît opt ani abia împliniţi. Şi n-avea nici un gust să-şi ia

viaţa de la început, adică să rămînă iarăşi repetent în clasa întîi.

Ei, dacă ar putea să treacă, datorită acestei pietre, din clasa întîi de-a dreptul într-a treia, fără să mai înveţe lecţiile de-a doua asta zic şi eu că ar fi ceva! Dar toată lumea ştie, şi încă de mult, că nici o piatră, cît de fermecată ar fi, nu poate să aibă asemenea putere.

IV

Cum trecea amărît pe lîngă livadă, Ivaşka îl văzu din nou pe moşneag, care se ducea acum nu ştiu unde cu o căldare de var în mînă şi, pe umăr, cu o bidinea de coajă de tei, prinsă într-un băţ lung. Tuşea mereu, oprindu-se la fiecare pas ca să-şi tragă răsuflarea. Atunci, fiindcă avea un suflet bun, Ivaşka se gîndi: „Iată un om care foarte uşor ar fi putut să mă bată cu urzici, dar i-a fost milă de mine. Ce-ar fi să mă îndur şi eu de el şi să-l ajut să-şi recapete tinereţea, ca să nu mai tuşească, să nu mai şchiopăteze şi să nu mai sufle aşa de greu?”

Cu aceste gînduri bune Ivaşka cel cu suflet nobil se apropie de bătrîn şi-i spuse, fără înconjur, despre ce era vorba. Moşneagul îi mulţumi posomorît, însă nu se îndură să-şi părăsească livada ca să se ducă la mlaştină, deoarece tot mai erau pe lume destui oameni în stare s-o jefuiască în lipsa lui.

Dar îl rugă pe Ivaşka să scoată singur piatra din mlaştină şi s-o care sus, pe deal. Mai tîrziu o să vină şi el pentru cîteva clipe, s-o spargă la repezeală. Această întorsătură neaşteptată îl necăji grozav pe Ivaşka.

Dar nici nu voia să-l supere pe bătrîn, neîndeplinindu-i dorinţa.A doua zi dimineaţă, Ivaşka luă un sac gros şi mânuşi bune de pînză, ca să nu se frigă la degete, şi plecă spre mlaştină.

V

Abia putu să urnească piatra din loc, murdărindu-se tot de noroi şi de lut. Apoi, gîfiind şi cu limba scoasă de un cot, se aşeză la poalele dealului, pe iarba uscată.

,,Iată! se gîndea el. Acum o să car piatra la deal, pe urmă o să sosească moşneagul cel şchiop, o s-o spargă, o să-şi capete tinereţea şi o să-şi ia viaţa de la început. Oamenii zic că ar fi trecut prin multe cumpene. E bătrîn, e singur, a fost schingiuit, a fost rănit şi, fără îndoială, n-a avut parte de o viaţă fericită, în timp ce atîţia oameni s-au bucurat de fericire...” Bunăoară, chiar el, Ivaşka. Cu toate că-i încă mic, a avut parte de fericire de trei ori pînă acum. Întîi, cînd era cît pe ce să întîrzie de la şcoală şi un şofer necunoscut l-a luat într-o maşină sclipitoare şi l-a dus de la grajdul colhozului pînă la poarta şcolii. A doua oară, în primăvara asta, cînd a prins cu mîinile goale, într-un şanţ, o cogeamite ştiucă. Şi, în sfîrşit, cînd unchiu-său Mitrofan l-a luat cu el la oraş, la serbarea veselă a lui 1 Mai. „Aşa că, lasă să ştie şi moşneagul acesta – nenorocit cum e viaţa cea bună”, hotărî Ivaşka mărinimos. Se ridică de pe iarbă şi începu să tragă piatra la deal, cu răbdare.

VI

Şi iată că înainte de asfinţitul soarelui veni şi bătrînul sus, pe deal, unde Ivaşka, istovit, înfrigurat şi zgribulit, îşi usca hainele murdare şi ude în faţa pietrei celei fierbinţi.

— Bine, bunicule, dar de ce-ai venit fără ciocan, fără topor şi fără rangă? strigă Ivaşka, mirat. Ori poate crezi c-ai s-o spargi cu pumnul?

— Nu, Ivaşka – îi răspunse bătrînul – nici nu mă gîndesc s-o sparg cu pumnul. Ba chiar n-o s-o sparg

de loc pentru că nu vreau să-mi încep viaţa de la început.

Zicînd aşa, moşneagul se apropie de Ivaşka şi-l mîngîie pe cap. Şi băiatul, care-l privea mirat, simţi cum tremura mîna grea a bătrînului.

— Ai crezut, desigur, că dacă-s bătrîn, şchiop şi schilod, sînt şi nenorocit, urmă moşneagul. Adevărul e că sînt cel mai fericit om din lume.E drept că un buştean mi-a rupt piciorul. Dar asta se petrecea pe vremea cînd răsturnam gardurile, cum ne tăia capul, ca să ridicăm baricade, pentru că ne răsculasem împotriva ţarului pe care tu nu l-ai văzut decît în poze.

Da, mi-au sfărîmat dinţii.... Dar asta s-a petrecut pe vremea cînd cele dintîi regimente populare băteau şi zdrobeau armata albă duşmană.

Mă zbăteam, aiurind, pe un braţ de paie, într-o baracă scundă şi rece, bolnav de tifos exantematic. Dar nici moartea, care mă pîndea, nu mi se părea mai înspăimîntătoare decît vorbele pe care le auzeam: că ţara noastră a fost încercuită de duşman şi că puterea lui ne-a îngenuncheat.

Cînd mi-am venit în simţire, o dată cu cea dintîi rază de soare care începea din nou să surîdă, am aflat că duşmanul fusese bătut şi că noi luasem din nou ofensiva. Şi fericiţi, ne întindeam unul altuia, din pat în pat, mîinile numai oase, visînd cu sfială că ţara noastră o să fie, dacă nu în timpul vieţii noastre, măcar după noi, aşa cum este acum: mare şi puternică! Şi te întreb: asta nu e fericire, prostuţule? Ce nevoie am eu de altă viaţă? De altă tinereţe? Chiar dacă mi-a fost greu, viaţa mi-a fost curată şi cinstită!

Bătrînul tăcu, îşi scoase luleaua şi şi-o aprinse.

— Bine, bunicule – zise Ivaşka încet – dar atunci de ce m-ai făcut să mă chinuiesc şi să car piatră asta la deal, cînd ar fi putut foarte bine să rămînă înainte acolo, în mlaştina ei?

— Las-o să stea aici, la vedere, zise moşneagul. Ai să vezi tu, Ivaşka, ce o să mai iasă din asta!

VII

Au trecut de atunci ani mulţi, dar piatra stă şi acum, neatinsă, acolo, pe deal.

Mulţi oameni s-au perindat prin faţa ei. Se apropiau, o priveau, rămîneau cîteva clipe pe gînduri. Apoi clătinau din cap şi-şi vedeau de drum.

Am fost şi eu odată pe dealul acela. Aveam ceva pe conştiinţă şi nu mă prea simţeam în apele mele. Atunci mi-am zis: „Ce-ar fi să mă duc şi să lovesc zdravăn în piatră, iar după aceea, să-mi încep viaţa de la început?...”

Dar am stat şi m-am gîndit, şi pe urmă m-am răzgîndit. „Ia te uită! or să spună vecinii cînd m-or vedea întinerit: Vine un tînăr neghiob! Pesemne că n-a ştiut să-şi trăiască viaţa, cum trebuie, nu s-a priceput să-şi găsească fericirea, iar acum vrea s-o ia de la început!” Atunci, mi-am răsucit o ţigară, am aprins-o de la piatra fierbinte, ca să fac economie de chibrituri, şi... mi-am căutat de drum.

Anul 1941

În româneşte de

OTILIA CAZIMIR şi N. GUMA

Croitoraşul cel viteaz

ÎNTR-O FRUMOASĂ DIMINEAŢĂ de vară, un croitoraş şedea la masa lui de lucru, de lîngă fereastră şi, cum era plin de voioşie, cosea de zor şi mîinile parcă-i alergau singure pe însăilătură. Tocmai într-acest timp se întîmplă să treacă pe stradă o ţărancă care striga cît o lua gura:

— Magiun bun de vînzare! Hai la magiun!

Cuvintele femeii îi sunară plăcut în auz şi, scoţîndu-şi pe fereastră căpşorul cel drăgălaş, croitoraşul îi zise:

— Ia vino sus, dragă mătuşică, că la mine o să-ţi desfaci repede toată marfa!

Femeia urcă anevoie cele trei trepte, din pricină că avea un coş tare greu, şi cînd ajunse în camera croitorului, acesta o puse să dezlege şi să-i arate toate oalele cu magiun. Le cercetă cu atenţie, nu cumva să se înşele, le cîntări în mînă, pe rînd, îşi vîrî nasul în fiecare, şi-n cele din urmă îi spuse:

— Da, da, nu-i tocmai rău!... Ia cîntăreşte-mi, dragă mătuşică, aşa, ca la vreo patru uncii[1]. Adică, ia stai, poate să fie chiar şi-un sfert de funt[2], că doar n-o să sărăcesc din pricina asta!

Femeia, care trăsese nădejde că-i un muşteriu bun şi c-o să-i facă cine ştie ce vînzare, îi cîntări cît ceruse, dar plecă îmbufnată şi bombănind.

„Magiunul ăsta cred c-o să-mi priască al naibii! îşi spuse croitoraşul în sinea lui. Şi-o să-mi dea şi putere, nu glumă!”Scoase pîinea din dulap, îşi tăie o bucată zdravănă şi nu se zgîrci de fel s-o ungă cu

---

[1] uncie - 10 grame. (n.t.)

[2] funt - aproximativ o jumătate de kilogram (n.t.)

magiun din belşug. „Ei, ştiu eu c-o să-mi placă mult – se bucură el – dar nu m-ating de ea pînă nu dau gata vesta!..” Puse felia de pîine cît mai aproape de el, s-o aibă tot timpul în faţa ochilor, şi se apucă să coasă mai departe. Şi de bucuros ce era, făcea împunsături din ce în ce mai repezi. În vremea asta, mirosul cel dulce al magiunului se răspîndi în toată odaia şi ajunse la droaia de muşte care moţăiau pe pereţi. Atrase de mirosul plăcut, acestea dădură buzna să se aşeze grămadă pe bucata de pîine.

— Hei, muştelor, da cine v-a chemat aici?! strigă înciudat croitoraşul, încercînd să alunge oaspeţii nepoftiţi.

Dar muştele, care nu înţelegeau de loc graiul oamenilor, nu se lăsară izgonite, ci tăbărîră puzderie asupra ospăţului. Atunci croitoraşul îşi ieşi din sărite şi, apucînd o basma, începu să lovească fără cruţare în grămada de muşte. „Păi dacă-i aşa, las' pe mine, că vă-nvăţ eu minte!” îşi zise el. Ridică basmaua, numără, şi ce credeţi: nu mai puţin de şapte muşte zăceau moarte în faţa lui, cu picioruşele ţepene! „Da' ştii că-mi eşti voinic, mă băiete! se grozăvi el şi-şi admiră singur vitejia. O ispravă ca asta se cuvine s-o afle pe dată tot tîrgul...” Îşi croi la iuţeală un brîu, îl cusu bine, să fie trainic şi brodă pe el, cu litere de-o şchioapă: „Şapte dintr-o lovitură!”

„...Da' ce, parcă tîrgul ăsta al nostru e de-ajuns? continuă el să vorbească cu sine însuşi; de drept, lumea întreagă ar trebui să-mi afle isprava, că doar nu e un fleac!”

Şi de voios ce era, inima începu să-i tresalte ca o codiţă de miel...

Se socoti el ce se socoti, şi cum atelierul i se păru prea neîncăpător pentru o asemenea vitejie ca a lui, îşi încinse brîul, hotărît să-şi încerce norocul în lumea largă.

Înainte de-a porni la drum, scotoci prin toata casa doar-doar de-o afla ceva de-ale gurii, ca să ia cu el, dar nu găsi decît o bucată de brînză veche, pe care se grăbi s-o vîre în buzunar.

Nici nu apucase bine să treacă de poartă şi numai ce zări o pasăre care se încurcase într-un mărăciniş şi se zbătea să iasă de acolo. O scoase dintre mărăcini şi-o vîrî şi pe ea în buzunar, lîngă bucata de brînză.

Apoi o porni voiniceşte la drum, şi uşurel şi sprinten cum era, pas să se prindă oboseala de el. Drumul pe care-l apucase ducea peste un munte, şi cînd se văzu în creştetul lui, dădu peste o namilă de uriaş care privea liniştit în zare. Croitoraşul se apropie de dînsul, fără teamă, şi se băgă în vorbă cu el:

— Bună ziua, frate-miu; după cum văd, stai aici, la viaţă tihnită, şi te mulţumeşti să măsori doar cu ochii lumea! Păi asta-i treabă pentru un voinic ca tine? Şi oare se cade să te laşi în dorul lelii?!... Eu nu mă mulţumesc doar cu atît şi-am pornit să colind lumea largă, ca să-mi încerc puterile şi norocul... N-ai vrea cumva să vii cu mine?

Uriaşul se întoarse cu dispreţ spre croitoraş şi n-avu decît un singur răspuns:

— Ţi-ai şi găsit cu cine să mă-nsoţesc! C-un ţîşti-bîşti, c-un coate goale!...

— Ce-ai spus?! Na, citeşte ici, ca să-ţi dai seama cu cine ai de-a face şi p-ormă să vorbim... se grozăvi croitoraşul nostru şi-şi descheie haina, arătîndu-i uriaşului brîul.

Uriaşul citi: „Şapte dintr-o lovitură!” şi cum credea că-i vorba de şapte oameni doborîţi de croitoraş dintr-o dată, începu să se uite parcă mai altfel la fărîma de om ce-i stătea în faţă. Dar în sinea lui tot nu-l crezu în stare de asemenea faptă şi socoti de cuviinţă să-l pună la încercare.

Luă de jos un pietroi şi mi ţi-l strînse în pumn pînă ce începu să picure apă dintr-însul.

— Hai, fă şi tu ca mine, de eşti chiar atît de voinic pe cît spui! îl îmbie uriaşul.

— Numai atît?!... păru să se mire croitorasul. Păi asta îi o joacă de copil pentru unul ca mine!

Nici nu-şi termină vorbele şi, băgînd mîna în buzunar, scoase bucata de brînză şi-o strînse-n pumn pînă ţîşni tot zerul din ea.

— Acu, ce mai ai de zis? îl înfruntă croitoraşul.

Uriaşul tăcu încurcat, dar parcă tot nu-i venea a crede că fărîma asta de om are atîta putere. Şi ca să-l mai încerce o dată, ridică un alt pietroi din pulberea drumului şi-l zvîrli atît de sus, că abia îl mai puteai zări cu ochii.

— Ei, pricăjitule, ia să te văd şi pe tine ce poţi!...

— Straşnică azvîrlitură, n-am ce zice! răspunse croitoraşul, dar vezi că pînă la urmă, pietroiul pe care-l aruncaşi tot s-a întors pe pămînt!... Eu o să zvîrl unul şi n-o să se mai întoarcă niciodată...

Acestea zicînd, scoase pasărea din buzunar şi-i dădu drumul în văzduh. Bucuroasă la culme că-şi recăpătase libertatea, păsărica se avîntă în înaltul cerului şi nu se mai întoarse.

— Ei, cum îţi plăcu zvîrlitura asta, frate-miu?!... îl cam luă peste picior croitoraşul.

— Ce să zic, văd că la aruncat te pricepi! recunoscu uriaşul, cam în silă. Da' e vorba: de altele eşti bun? Să cari în spinare o povară mai ca lumea ai putea? Sau te dor şalele?!...

Îl duse pe croitoraş la un coşcogeamite stejar, care zăcea doborît la pămînt şi-i zise:

— Ia să te văd! De eşti chiar atît de voinic pe cît spui, ajută-mă să scot copacul ăsta din pădure!

— Da' cum să nu, bucuros! răspunse croitoraşul. Hai treci de ia în spinare tulpina cu partea dinspre

rădăcină, iar eu o să duc coroana, că doar crăcile şi frunzişul îs partea cea mai grea.

Uriaşul îşi săltă tulpina pe umăr, iar croitoraşul, al naibii, odată-mi sări pe-o creangă. Şi cum matahala nu mai putea să-şi întoarcă de fel capul înapoi, trebui să care în spate tot copacul, ba-l mai cară şi pe croitoraş, pe deasupra! Ghiujul şedea liniştit pe creanga lui şi fluiera plin de voioşie cîntecul: „Trei croitoraşi au ieşit călare din oraş”, ca şi cînd ar fi fost o joacă pentru el să ducă-n spinare asemenea greutate. Uriaşul căra copacul o bucată bună de drum, dar la un moment dat simţi că-l lasă puterile, şi strigă gîfiind:

— Opreşte, mă, că nu mai pot: prea e greu! Trebuie să-l dau jos din spinare, că m-a deşelat...

Croitoraşul sări sprinten de pe creangă şi, apucînd trunchiul cu amîndouă mîinile, de parcă l-ar fi cărat tot timpul pînă atunci, începu să-şi rîdă de bietul uriaş:

— Poftim, coşcogeamite matahală şi nu e în stare să ducă-n spate un fleac de copac ca ăsta!...

Merseră ei ce mai merseră împreună şi se nimeriră să ajungă în faţa unui cireş. Uriaşul apucă numaidecît crengile de sus, încărcate cu cireşe pîrgu-ite şi, aplecînd trunchiul pomului pînâ-n dreptul voinicului nostru, îl îndemnă să-l prindă în mînă, ca să poată culege cireşe cît i-o fi voia. Dar vezi că voinicul nostru era prea slăbuţ ca să poată ţine pomul, şi cînd uriaşul îl lăsă din mînă, cireşul îşi ridică deodată crengile, săltîndu-l în aer şi pe croitoraş. Mult nu trecu, şi se pomeni iar pe pămînt viu şi nevătămat. Vă închipuiţi dumneavoastră că acum fu rîndul uriaşului să-l ia în zeflemea!

— Cum vine asta, voinicosule, n-ai nici măcar atîta putere să ţii locului nişte crengi atît de subţirele?!...

— Ia auzi-l ce vorbeşte!... Păi putere am cîtă pofteşti!... se grăbi croitoraşul să răspundă. Ce, asta ar putea să fie un lucru anevoie pentru unul care a doborît şapte dintr-o lovitură! Da' e vorba c-am sărit peste pom din cu totul altă pricină... Auzii prin tufişurile alea nişte vînători care tot slobozeau focuri de puşcă şi-am fost curios să văd şi eu ce e. Sări şi tu ca mine, de poţi!...

Uriaşul îşi făcu vînt, dar oricît încercă el, nu fu în stare să sară peste pom, ci rămase agăţat cu picioroangele printre crăci. Şi se întîmplă ca şi de data asta să se arate mai dibaci croitoraşul. Atunci uriaşul încercă altceva:

— De eşti atît de voinic pe cît spui, atunci hai cu mine în peştera uriaşilor, să rămîi acolo peste noapte.

Croitoraşul se învoi bucuros şi-l urmă. Intrară ei în peşteră şi numai ce dădură cu ochii de o mulţime de uriaşi care stăteau roată în jurul unui foc. Şi fiecare matahală ţinea în mînă cîte-o oaie friptă şi se înfrupta din ea. Croitoraşul cătă cu atenţie împrejur şi-şi spuse în sinea lui: „Oricum, aici tot te mişti mai în voie decît în chichineaţa aia de atelier!”

Uriaşul îl duse în dreptul unui pat şi-l îmbie să se culce în el şi să doarmă cît i-o fi voia. Dar vezi că patul ăsta era prea mare pentru croitoraşul nostru, aşa că nu se culcă în el, ca toţi oamenii, ci se ghemui într-un colţişor. Pe la miezul nopţii, socotind că croitoraşul e toropit de somn, uriaşul se sculă fără să facă pic de zgomot şi, apucînd un drug mare de fier, izbi în pat cu atîta putere, că-l sfărîmă în două. „De-acu, s-a zis cu lăcusta asta afurisită!”... se bucură el.

A doua zi, în zori, uriaşii o porniră în pădure şi nici nu-l luară în seamă pe croitoraş. Uitaseră cu totul de el. Cînd colo, ce să vezi: al naibii ghiuj păşea pe urmele lor, voios şi plin de semeţie! Tare se mai înspăimîntară atunci uriaşii văzîndu-l şi, temîndu-se să

nu se încaiere cumva cu ei şi să-i facă pe toţi chisăliţă, o luară la goană de le sfîrîiau călcîiele, nu alta.

Croitoraşul îşi văzu de drum, spre alte meleaguri, şi, drept să vă spun, nasul lui cel ascuţit se dovedi călăuză straşnică! După ce colindă el prin fel şi fel de locuri, într-o zi se întîmplă să ajungă în curtea unui palat mare. Şi cum se simţea tare trudit, se întinse pe iarbă şi îndată îl prinse somnul. În timp ce dormea, oamenii de pe acolo se grămădiră în jurul lui, să-l vadă mai de aproape, şi rămaseră cu gura căscată cînd băgară de seamă că pe brîul cu care era încins flăcăul stătea scris: „Şapte dintr-o lovitură!”

— Vai de zilele noastre – începură ei a se văicări – da' ce-o fi căutînd pe la noi viteazul ăsta, că doar e vreme de pace?! Trebuie că e vreo căpetenie de oşti...

Alergară deîndată să-l vestească pe împărat şi-şi dădură cu părerea că un asemenea voinic le-ar fi de mare trebuinţă de s-ar porni vreun război. Şi că, în nici un caz, n-ar trebui să fie lăsat să plece. Împăratul socoti că sfatul poporenilor e cum nu se poate mai bun şi trimise pe unul din sfetnicii săi de încredere la croitoraş, să stea pe-ndelete de vorbă cu el şi să afle de nu se învoieşte să se bage lefegiu în oastea împărăţiei. Şi cum voinicul nostru încă mai dormea, curteanul aşteptă pînă ce-l văzu că se trezeşte. Şi-n timp ce croitoraşul îşi dezmorţea mădularele şi se freca la ochi, curteanul îi şi spuse despre ce era vorba.

— Păi pentru asta am şi venit aici! răspunde croitoraşul. Sînt gata să-mi pun paloşul în slujba împăratului!

Voinicul nostru se bucură de mare cinstire şi împăratul avu grijă să-i dea în dar o minunăţie de casă cum nu aveau mulţi dregători, dintre cei mai aleşi. Vezi însă că celelalte căpetenii din oaste începură să-l pizmuiască pe voinic şi-ar fi vrut să-l ştie plecat peste mări şi ţări.

— Cum o scoatem la capăt cu ăsta – se întrebau oamenii unii pe alţii – dacă ne-om lua cumva la harţă cu el?! Că de s-o năpusti asupra noastră, cum îi e obiceiul, şapte dintr-o lovitură doboară... Şi dintre noi, nici unul n-are asemenea putere!

Mai vorbiră ei ce mai vorbiră şi, pînă la urmă, chitiră să meargă cu toţii la împărat şi să-i ceară să le dea drumul din oştire.

— Nu ne simţim în stare, măria ta, să luptăm cot la cot cu unul ca el, care doboară şapte dintr-o lovitură! se plînseră ei stăpînului lor.

Împăratul fu tare mîhnit la gîndul că din pricina unui singur om ar putea să se înstrăineze de toţi slujitorii cei credincioşi şi că ar putea chiar să-i piardă. Şi se căina amar că făcuse neghiobia de a-l fi luat în slujba sa. Chibzui el ce chibzui cum să se descotorosească cît mai repede de voinic, dar vezi că nu era chiar atît de uşor!... Să-i dea papucii de-a dreptul, nu cuteza, de teamă ca viteazul să nu-i facă de petrecanie lui şi întregii sale oştiri şi, după aceea, să se înscăuneze el în jilţul domnesc. Multă vreme se zbătu împăratul cum să se descotorosească de nepoftitul ăsta şi-n cele din urmă îi veni în minte un gînd, o minune. Printr-un curtean trimise vorbă croitoraşului că l-ar ruga să-l ajute într-o treabă care ar fi floare la ureche pentru un om atît de viteaz ca el.

Şi curteanul îi povesti că într-o pădure din apropierea cetăţii de scaun se pripăşiseră doi uriaşi şi că blestemaţii aceştia nu făceau altceva decît să prade, să ucidă şi să dea foc, făcînd să se piardă zeci de vieţi nevinovate şi pricinuind mari pagube. Şi-i mai zise, că pînă atunci, oricine se-ncumetase să se apropie de ei îşi pusese viaţa în primejdie. Iar de s-ar arăta el gata să le vină de petrecanie acestor uriaşi, împăratul l-ar răsplăti pe măsura faptei lui vitejeşti şi i-ar da de soţie pe singura lui fiică şi drept zestre o jumătate din împărăţie. Şi o sută de călăreţi i-ar sta

oricînd în preajmă, să-i asculte poruncile şi să-l ajute la nevoie.

„Ei, aşa chilipir mai zic şi eu că-i de mine! Straşnic m-a mai nimerit!... gîndi croitoraşul în sinea lui. Că, vezi, cu o domniţă frumoasă ca o cadră şi c-o jumătate dintr-o împărăţie nu prea te întîlneşti chiar în fiece zi!...”

Şi continuîndu-şi parcă gîndul, grăi către trimisul împăratului:

— Nici nu mai încape vorbă că mă-nvoiesc! Şi să-i duci veste împăratului că am eu grijă de uriaşii aceia şi-o să-i fac să-şi lase oasele în codru... Iar de cei o sută de călăreţi nu duc lipsă, că cine doboară şapte dintr-o lovitură n-o să se teamă de doi, fie ei uriaşii uriaşilor.

Croitoraşul porni cît mai degrabă spre acea pădure şi cei o sută de călăreţi îl urmară de aproape. De îndată ce ajunse la marginea pădurii, voinicul grăi către însoţitorii săi:

— Aşteptaţi-mă aici că mă răfuiesc eu şi singur cu uriaşii şi, n-aveţi nici o grijă, la amîndoi o să le fac de petrecanie!...

Apoi se înfundă în pădure şi începu că cerceteze cu de-amănuntul, ba în dreapta, ba în stînga, fiecare desiş. Mult timp n-a trecut şi odată mi i-a zărit pe cei doi uriaşi. Dormeau buştean la umbra unui copac şi sforăiau atît de tare, că se zbăteau crengile în jurul lor, ca bătute de furtună. Croitoraşul, care nu era leneş din fire, îşi umplu repede buzunarele cu pietre şi se căţără în copac, de-ai fi zis că-i o veveriţă. Dar cum se urcase prea sus, se lăsă să alunece pe o creangă, pînă ce ajunse taman deasupra locului unde îşi făceau somnul uriaşii. Apoi zvîrr! începu să arunce cu pietre în pieptul unuia dintre ei. Cum era toropit de somn, uriaşul nu simţi nimic multă vreme, dar pînă la urmă se trezi şi, înghiontindu-şi prietenul, îl întrebă:

— Ce te-a apucat, mă, de dai în mine?

— Pesemne că visezi! răspunse celalalt. De unde ai mai scos-o că dau în tine?

Adormiră ei din nou şi croitoraşul doar atît aştepta. Ţintind bine, îl pocni cu o piatră pe celălalt uriaş.

— Aoleu, da' asta ce-i? ţipă acesta, ca ars. De ce mă loveşti?

— Nu te-am lovit de fel! bombăni primul uriaş.

Se ciorovăiră ei aşa cîtva timp, dar cum erau tare obosiţi şi picau de somn, se lăsară păgubaşi şi începură iar să tragă la aghioase. Croitoraşul îşi începu din nou jocul: alese din buzunar piatra cea mai grea şi-o zvîrli cu toată puterea în pieptul primului uriaş.

— Te cam întreci cu gluma, auzi!... răcni acesta, sărind în sus ca un apucat.

Şi, înşfăcîndu-l de piept pe tovarăşul său, îl izbi cu atîta putere de un copac, că se cutremură copacul din creştet şi pînă la rădăcină. Dar parcă celălalt se lăsă mai prejos?!.... Şi în curînd le sări arţagul în aşa hal, că începură să smulgă copacii din jur, cu rădăcini cu tot, şi să şi-i repeadă, ca orbeţii, unul în capul celuilalt, pînă ce se prăbuşiră amîndoi la pămînt, de parcă i-ar fi lovit trăsnetul în aceeaşi clipă.

În timp ce cobora cu iuţeala din copac, croitoraşul îşi spuse în sinea lui: „Mare noroc am avut că nu l-au smuls şi pe ăsta în care eram cocoţat; altminteri ar fi trebuit să sar ca o veveriţă în altul. Nu-i vorbă că nu mi-ar fi fost prea greu, că doar sînt uşor ca fulgul!...”

Trase apoi paloşul din teacă şi-l împlîntă adînc, de vreo cîteva ori, în pieptul celor doi uriaşi. Într-un sfirşit se întoarse la călăreţii care-l aşteptau în marginea pădurii şi le zise:

— Gata-i treaba! Le-am venit de hac la amîndoi; dar nu mi-a fost de loc uşor, zău aşa... În desperarea lor, să-i fi văzut cum smulgeau copacii din rădăcină,

ca să se apere, dar poţi să te pui cu unul ca mine, care doboară şapte dintr-o lovitură!...

— Nu cumva te-au rănit? săriră să-l întrebe călăreţii.

— Auzi vorbă!... se supără croitoraşul. Eu rănit?! N-au fost în stare să-mi clintească măcar un fir de păr.

Călăreţii nu prea vrură să se încreadă în spusele lui şi intrară în adîncul pădurii să vadă cu ochii lor care-i adevărul. Şi nu mică le fu mirarea cînd dădură cu adevărat peste cei doi uriaşi, scăldaţi într-o băltoacă de sînge... Iar în jurul lor se puteau vedea o mulţime de copaci cu rădăcinile smulse din pămînt.

Croitoraşul se înfăţişă împăratului şi-i ceru răsplata care i se cuvenea, dar acesta se căi amarnic pentru făgăduiala făcută şi pe loc scorni altceva, cu gîndul să se descotorosească de nepricopsitul ăsta, care-i stătea ca un os în gît.

— Prea te grăbeşti, voinicule – grăi pişicherul de împărat. Cuvîntul meu e cuvînt, da' mai înainte de a ţi-o da pe fiică-mea de nevastă şi jumătate din împărăţie, se cuvine să mai săvîrşeşti încă o ispravă vitejească! Şi mare lucru nu-i pentru tine... Într-una din pădurile mele şi-a făcut sălaşul un inorog[1] şi dihania asta mari pagube face. Încearcă de-l prinde şi cu cît îl prinzi mai degrabă, cu atît va fi mai bine.

— Dacă-i vorba de-un inorog, lasă-l în seama mea!De ăsta mă tem şi mai puţin decît m-am temut de cei doi uriaşi... Că doar măria ta ştie ce-mi poate pielea; şapte dintr-o lovitură dau gata!

Şi luînd cu sine o secure şi-o funie, croitoraşul o porni la drum. Ajuns în pădure, le spuse şi de astă dată însoţitorilor săi să adaste acolo.

Pe inorog nu trebui să-l caute prea mult, căci era aproape. Iar acesta, de cum îl zări pe croitoraş, se şi

[1] Inorog – animal fabulos, cu corp de cal şi cu un corn în frunte. (n.t.)

repezi asupra-i, ţintind să-l străpungă cu cornul, dintr-o singură lovitură.

— Copăcel, copăcel, nenişorule – strigă voinicul nostru – că doar nu ţi-o merge chiar aşa de uşor cu mine!

Ramase pe loc, liniştit, aşteptînd pînă ce fiara fu foarte aproape de el. Şi odată sări cu sprinteneală în spatele unui copac. Dar inorogul nu-l slăbea, de fel şi, repezindu-se cu toată puterea în copac, îşi înfipse cu atîta furie cornul în trunchi, că nu mai putu să-l smulgă de acolo şi rămase astfel prins ca într-un piron.

„Ei, acu' mi-a picat în laţ păsărica!” se bucură croitoraşul. Ieşi dindărătul copacului şi, după ce trecu frînghia pe după gîtul fiarei, reteză cu securea cornul înfipt în copac. După ce sfîrşi toată treaba asta, luă inorogul de funie şi-l duse peşcheş împăratului. Dar vezi că nici de astă dată nu vru împăratul să-şi ţină făgăduiala şi-i ceru să săvîrşească o a treia ispravă vitejească.

Pasămite, înainte de-a se porni nunta, croitoraşul trebuia să-i mai prindă un porc mistreţ, care făcea mari stricăciuni într-una din pădurile sale. Şi ca şi-n celelalte două dăţi, cei o sută de vînători urmau să-i stea în preajmă şi să-i dea ajutor la nevoie.

— Bucuros o fac, măria ta – răspunse croitoraşul – că pentru mine asta-i o joacă de copil!

De astă dată însă nu-i mai luă cu el în pădure pe vînători, şi aceştia fură tare mulţumiţi, fiindcă mistreţul îi fugărise în cîteva dăţi cu atîta înverşunare, că le pierise cheful să-i mai caute pricină.

De îndată ce-l zări pe croitoraş, fiara se năpusti ca turbată asupra lui, cu botul plin de spume, şi, scrîşnind cu furie din colţii ascuţiţi, şi-i dezveli într-un rînjet, vrînd să-l culce la pămînt dintr-o lovitură. Şi cu siguranţă că l-ar fi răpus, dacă croitoraşul cel sprinten n-ar fi fugit să se adăpostească într-un paraclis aflat în

apropiere. Cum ştia că fiara e pornită pe urmele lui, nu zăbovi înăuntru, ci sări imediat afară pe fereastra. Ocolind apoi paraclisul, se piti după uşă şi tranc! o închise tocmai în clipa cînd mistreţul dăduse orbeşte buzna înăuntru...

Dihania cea fioroasă spumega de furie, dar cum era prea greoaie şi neîndemînatică pentru ca să poată sări pe fereastră, pică în capcana întinsă cu isteţime. Voinicul îi chemă pe vînători, ca să-i aibă drept martori că prinsese fiara, iar după aceea se înfăţişă împăratului care, de voie, de nevoie, trebui să-şi ţină cuvîntul şi să-i dea fata şi jumătate din împărăţie.

Ei, de-ar fi bănuit el că viteazul care-i stă în faţă nu e decît un biet croitoraş, şi-ar fi luat-o şi mai mult la inimă, că şi aşa avea necaz destul!... Nunta se sărbători cu multă strălucire, dar cu puţină bucurie. Şi aşa se făcu că croitoraşul ajunse împărat.

Trecu ce trecu şi într-o noapte împărăteasa cea tînără se pomeni că-l aude pe bărbatu-său vorbind prin somn. Şi zicea el aşa: „Băiete, ia apucă-te de-mi coase pieptarul şi-mi cîrpeşte nădragii, că de nu, odată te ating cu cotul peste urechi!” Şi atunci îşi dădu ea seama că soţul ei nu-i de neam. A doua zi împărtăşi împăratului totul, arătîndu-i cît era de nenorocită de ce aflase, şi-l rugă din suflet s-o scape de pacostea asta de bărbat care nu era decît un nemernic de croitoraş.

Împăratul găsi multe cuvinte de mîngîiere şi la urmă îi zise:

— Nu te mai prăpădi atîta cu firea, fata mea!... La noapte caută de lasă deschisă uşa de la iatac. Slugile mele vor sta de veghe afară, şi de îndată ce-l va cuprinde somnul pe bărbatu-tău tu să le dai de veste. Într-o clipă l-or lega fedeleş, să nu aibă cum se împotrivi, şi după aia l-or duce pe-o corabie, care o pleca cu el în lume. Şi aşa o să i se piardă urma...

Împărăteasa rămase mulţumită de spusele tatălui său şi, la rîndu-i, îi zise că va face întocmai cum a sfătuit-o el.

Dar armaşul se întîmplă să audă tot ce puneau ei la cale. Şi cum îi era credincios tînărului domnitor şi-l iubea, îi destăinui tot ce se uneltise împotriva lui.

— Dacă-i vorba pe-aşa, las' că pun eu capăt la toate urzelile lor!... răspunse croitoraşul.

Şi, ca şi cînd nimic n-ar fi ştiut, cînd veni seara, se culcă la ora obişnuită, alături de nevastă-sa. Aşteptă ea cu inima friptă să-l vadă adormit, şi cînd socoti că doarme de poţi tăia lemne pe el, se dădu jos din pat, deschise uşa iatacului şi apoi se culcă la loc. Atunci croitoraşul, care se făcea numai că doarme, începu să răcnească:

— Băiete, ia apucă-te de-mi coase pieptarul şi-mi cîrpeşte nădragii, că de nu, odată te ating cu cotul peste urechi!... Am doborît eu şapte dintr-o lovitură, le-am făcut, de petrecanie la doi uriaşi, am prins un inorog şi-un mistreţ, şi crezi c-o să mă tem de nevolnicii ăştia care stau şi pîndesc după uşa iatacului!!

Auzindu-i vorbele, care te puteau băga în răcori, nu altceva, slugile se-nfricoşară de moarte şi-o luară la sănătoasa, de parcă le-ar fi gonit din urmă o oaste de sălbatici. Şi de atunci încolo nu mai cuteză nimeni să aibă de-a face cu el şi să-i caute pricină. Şi uite aşa s-a întîmplat c-a rămas croitoraşul nostru pe tronul împărătesc pînă la şfirşitul zilelor lui.

În româneşte de DAN FAUR

P. BAJOV

Floarea de piatră

NU NUMAI LA MRAMORSCHI erau oamenii vestiţi pentru lucratul pietrei. Şi prin fabricile noastre, cică, se îndeletniceau unii cu meşteşugul ăsta. Cu singura deosebire că ai noştri îşi făceau mai mult de lucru cu malachita, pentru că era multă şi de un soi aşa de bun cum nu se mai află alta. Chiar din malachita asta făceau ei tot felul de lucruşoare. Şi atît ieşeau de frumoase lucruşoarele acelea că te minunai cum de le-a dat prin gînd! Pe atunci trăia pe-aici un meşter pe nume Procopici. Era cel dintîi în de-alde astea. Nimeni nu se pricepea mai bine decît dînsul. Dar de ani, nu mai era tînăr.

De aceea boierul porunci vătafului să pună pe lîngă Procopici cîte un băieţandru, care să înveţe de la dînsul.

— Să-i deprindă – zicea – meşteşugul în cele mai mici amănunte!

Numai că Procopici, fie că-i părea rău să se despartă de meşteşugul său, fie din altă pricină, dar era un dascăl tare rău. Toate le făcea numai cu ghiontul şi cu palma. Îi umplea învăţăcelului capul de cucuie, îl trăgea de urechi mai-mai să le rupă şi pe urmă spunea vătafului:

— Ăsta nu-i bun... Nici ochiul nu-l are ager, nici mîna nu-l ajută! N-o să iasă nimic dintr-însul.

Vătaful primise, pesemne, poruncă să-i facă pe plac lui Procopici:

— Dacă nu-i bun, nu-i bun şi pace... Îţi dau altul... şi-i punea alt băieţaş la ucenicie.

Băieţii auziseră cu toţii despre ucenicia ceea şi urlau de mai înainte, temîndu-se să nu încapă pe mîna lui Procopici. Taţii şi mamele lor nu simţeau nici ei

cine ştie ce bucurie la gîndul că trebuiau să-şi dea odrasla la o caznă zadarnică şi de aceea se apucară să-şi apere copilaşii de corvoadă, care cum putea. Ş-apoi mai era ceva: meşteşugul cela al malachitei nu era de fel sănătos! Otravă curată! Şi oamenii se puneau la adăpost, se-nţelege!

Dar vătaful nu uita nicidecum de porunca boierului şi-i tot dădea lui Procopici alţi ucenici. Iar bătrînul, după ce le scotea sufletul, după cum îi era obiceiul, îi întorcea înapoi vătafului, spunîndu-i:

— Nu-i bun nici ăsta...

Vătaful, de la o vreme, îşi pierdu şi el răbdarea.

— Pînă cînd o să mai ţină asta: „Nu-i bun şi nu-i bun”?! Cînd ai să găseşti, în sfirşit, unul bun? Ia, să mi-l înveţi, rogu-te, pe ăsta!

Iar Procopici tot ce ştia el spunea:

— Mie ce-mi pasă?... Dar atîta-ţi spun: pot să-l învăţ şi zece ani pe flăcăiaşul ăsta şi tot fără folos; n-o să iasă nimic de capul lui!...

— Atunci pe care vrei să ţi-l mai dau?

— Dacă-i după mine, poţi să nu-mi dai nici unul, că eu nu le duc dorul...

Şi uite aşa încercară vătaful şi Procopici o droaie de flăcăiaşi, dar încercările se sfirşeau toate într-un fel: băiatul avea capul plin de cucuie, iar în cap un singur gînd, cum să scape mai repede. Unii dintre ei greşeau într-adins, ca Procopici să-i izgonească chiar dînsul. În felul acesta ajunseră lucrurile şi la Danilco Flămîndul. Flăcăiaşul cu pricina era orfan de tată şi de mamă, şi avea pe vremea aceea vreo doisprezece ani sau poate ceva mai mult. Era înăltuţ de stat, dar slăbuţ, nevoie mare, de te apuca şi mirarea cum se mai ţine sufletu-n el. La înfăţişare, însă, curăţel de tot, cu părul inelat şi ochi albaştri. La început fusese luat fecioraş la conac: să-i aducă unuia chiseaua de tutun, altuia batista, să dea cîte o fugă încoace şi încolo şi cîte altele! Numai că puiul ăsta de orfan n-avea

chemare pentru asemenea treabă. Alţi băieţaşi se-nvîrteau ca nişte sfîrleze cînd ajungeau într-un astfel de loc. De cum se ivea cîte un prilej făceau smirna şi întrebau: „Porunca?” Danilco însă se pitea prin cîte un ungher, îşi pironea privirile la vreo poză sau altă podoabă şi rămînea acolo neclintit. Cei din casă îl strigau, dar el nici că-şi pleca urechea la glasul lor. La început mînca bătaie cu ghiotura, dar mai pe urmă toţi ceilalţi făceau doar cu mîna a lehamite şi spuneau:

— Parcă-i sărac cu duhul! Şi tare încet se mai mişca! Dintr-unul ca el n-o să iasă nicicînd o slugă bună!

Dar la fabrică sau în mină nu l-au trimis: prea era firav, n-ar fi tras mai mult de o săptămînă! Vătaful îl puse ajutor de păstor. Dar nici aici Danilco nu se dovedi bun întru totul. Aşa parcă-şi dădea el silinţa, flăcăiaşul, dar tot mereu făcea cîte una boacănă! Şi parcă într-una îl muncea un gînd! Stătea uneori cu ochii pironiţi la cîte un firicel de iarbă, iar vacile atunci numai bine o luau razna! Păstorul cel bătrîn se nimerise a fi blajin, avea milă de orfan, dar uneori izbucnea şi dînsul:

— Ce-o să iasă din tine Danilco, hai? Ai să-ţi mănînci singur zilele şi ai să aduci şi spinarea mea bătrînă sub ploaia de bătăi a stăpînilor! Treabă-i asta? Măcar de mi-ai spune la ce te gîndeşti!

— Nici eu nu ştiu, moşule... Aşa... la nimic!... Mă uitam numai... Am văzut o gîză ce umbla pe o frunzuliţă... Gîza era albăstrie, de sub aripi i se zărea ceva gălbior, iar frunza lată avea marginea crestată mărunţel şi răsucită ca o horboţică. Şi marginea ceea arăta mai întunecată, iar mijlocul era verde şi lucios de parcă ar fi fost vopsit chiar atunci... Iar gîza umbla cătinel...

— Tare prost mai eşti, Danilco, zău aşa! Ce, asta-i treaba ta, să urmăreşti gîzele? Zici că umblă? N-

au decît să umble sănătoase... Tu să ai grija vacilor! Şi vezi de-ţi scoate din cap prostiile astea, că te spun vătafului! Un lucru doar, numai unul îl deprinse Daniluşco cum trebuie: să cînte din corn! Şi o făcea mult mai bine decît bătrînul. Parcă ar fi fost cine ştie ce lucru mare cornul cela! Seara, cînd aduceau vacile în sat, fetele se rugau de băiat:

— Zi, Daniluşco, un cîntecel!

Şi flăcăiaşul începea să zică... şi tot cîntece necunoscute... Parcă fremăta pădurea în ele, susurau izvoarele, se chemau păsările pe mii de glasuri... şi ieşea tare frumos! Femeile îl îndrăgiră mult pe Daniluşco pentru cîntecele lui! Unele îi cîrpeau hăinuţa, altele îi dădeau cîte un cot de pînză de iţari, altele-i coseau cîte o cămăşuţă nouă... Cît despre ale gurii, ce să mai vorbim? Se străduia care mai de care să-i aducă o bucăţică mai mare şi mai gustoasă. Cîntecele lui Daniluşco îi mergeau la inimă şi bătrînului păstor. Numai că şi aici se brodea cam prost: flăcăiaşul, de cum începea să cînte, uita de toate din jur, iar vacile... parcă nici n-ar fi fost pe lume... Tot din pricina cîntecului îl lovi şi nenorocirea.

Daniluşco, se vede treaba, se lăsase furat de cîntec, iar bătrînul aţipise şi el olecuţă... În vremea asta, cîteva văcuţe se răzleţiră de turmă. Cînd începură să le adune pe pajişte, se dumiriră că lipseşte una, alta... Se repeziră să le caute, dar ţi-ai găsit! Pajiştea se nimerise a fi lîngă brădet, locul cel mai neumblat, cel mai plin de lupi... Doar una dintre văcuţele pierdute putură s-o mai găsească. Cînd aduseră cireada acasă, le povestiră oamenilor din sat toate cum se petrecuseră. Cei din fabrică alergară şi ei în căutarea vitelor, dar nu găsiră nimic...

Iar răfuiala pe atunci se ştie care era: pentru orice vină trebuia să-ţi pui spatele la bătaie! Şi parcă dinadins, una din vaci se nimerise a fi din curtea vătafului. Poftim de aşteaptă iertăciune! Îl întinseră

mai întîi pe bătrîn şi-l bătură, iar mai apoi veni şi rîndul lui Daniluşco; băiatul era puţintel, slăbuţ... pînă şi gîdele boierului scăpă o vorbă:

— Ăsta – zise – o să se moleşească de la bun început, ori poate şi mai rău: o să-şi dea sufletul!

Dar îl plezni totuşi, fără milă. Daniluşco însă nu crîcni. Gîdele îl mai plezni o dată. Daniluşco tăcea chitic; îl plezni a treia oară – nimic! Atunci gîdele îşi ieşi din fire şi începu să-l sfichiuiască din toate puterile, strigîndu-i:

— O să-ţi arăt eu ţie să mai taci!... O să te fac eu să ţipi... O să te fac!

Daniluşco tremura din tot trupul, lacrimile îi şiroiau pe obraji, dar tăcea mîlc. Îşi muşca buza şi nu se lasă de fel! Pînă la urmă îşi pierdu cunoştinţa, dar nimeni n-auzi o vorbă de la dînsul! Vătaful, care se-nţelege că era de faţă, se minună şi el:

— Ia te uită ce tare-i! Acum ştiu unde să-l dau dac-o scăpa cu viaţă.

...Şi Daniluşco se tămădui! Tuşa Vihoriha îl puse pe picioare. Era, cică, prin părţile noastre, o bătrînică cu numele ăsta. Se bucura de mare faimă la fabricile de aici, unde tămăduia în loc de doftor. Cunoştea bine puterea ierburilor. Ştia care-i bună la durere de dinţi, care-i bună la vătămătură, care-i bună la dureri de mădulare... Pe toate le ştia! Le culegea cu mîna ei, chiar la vremea cînd ierburile acelea aveau toată puterea lor!

Din ierburile culese şi din felurite rădăcini făcea fiertură şi licori pe care le amesteca cu tot soiul de alifii. Tare bine a mai dus-o Daniluşco la tuşa Vihoriha. Bătrînică era miloasă la suflet şi vorbăreaţă, nevoie-mare, iar căsuţa îi era plină de tot felul de ierburi, rădăcini şi flori, uscate şi aninate de pereţi. Daniluşco vădea dorinţa să ştie cum se numeşte cutare sau cutare iarbă, unde creşte, cum înfloreşte? Iar bătrîna i le tălmăcea pe toate.

Într-o zi Daniluşco o întrebă:

— Ia spune, tuşico, mata cunoşti fiecare floare de pe meleagurile noastre?

— Nu mă laud – îi răspunse dînsa – dar parcă le cunosc pe toate care-s netăinuite.

— Or fi oare şi altele tăinuite? – o întrebă dinsul.

— Sînt şi dintr-acelea – îi răspunse femeia. De papură ai auzit? Înfloreşte – cică – de sfîntul Ioan. E floare de vrăjitori, floarea ei. Dezvăluie ascunzişul comorilor. Dar pentru om e vătămătoare. Iarba fiarelor are şi ea o floare, flacără rătăcitoare, nu alta. De izbuteşti să pui mîna pe ea, toate zăvoarele şi lacătele ţi se deschid în cale. E floarea tîlharilor. Şi apoi mai este şi floarea de piatră. Creşte, cică, în măruntaiele muntelui de malachită. De sărbătoarea şerpilor capătă puterea cea mai mare. Vai de omul care ar zări-o!

— De ce-i vai de omul cela?

— Asta, copilaşule, nici eu nu ştiu. Am auzit-o de la alţii.

Daniluşco ar fi stat poate şi mai îndelung la Vihoriha, numai că oamenii vătafului văzură curînd că flăcăiaşul începe să se mişte cîte niţeluş şi-i dădură de veste mai-marelui lor. Iar vătaful îl chemă la dînsul pe Daniluşco şi-i spuse:

— Acum du-te, băiete, la Procopici şi deprinde meşteşugul malachitei, că acolo-i de tine!

Ce era să facă Daniluşco? Se duse la Procopici; dar de istovit ce era, se clătina în bătaia vîntului. Procopici îi aruncă o privire şi zise:

— Unul ca tine îmi mai lipsea! Nici cei sănătoşi n-au putut s-o scoată la capăt cu învăţătura mea, darmite tu? Ce să cer unuia ca tine, în care abia se mai ţine sufletul!

Şi Procopici se duse la vătaf:

— N-am trebuinţă de unul ca el! S-ar putea, doamne fereşte, să-l ucid şi pe urmă sa mă tragă la răspundere!

Dar vătaful nici că stătu să-l asculte:

— Învaţă-l, dacă ţi l-am dat şi taci din gură! Nu te uita că-i slăbuţ. Altminteri, e tăricel.

— Bine, treaba dumitale – îi tăie vorba Procopici. Să nu zici că nu ţi-am spus! O să-l învăţ eu, numai să nu trebuiască să dau pe urmă socoteală!

— N-are cine să ţi-o ceară! Flăcăiaşul e singur-cuc pe lumea asta şi poţi să-i faci ce pofteşti - îi răspunse vătaful.

Procopici se-nturnă acasă şi-l văzu pe Daniluşco lîngă tejghea; stătea şi se uita la o plăcuţă de malachită. Plăcuţa avea un semn pe dînsa, făcut pentru tăiatul marginei.

Daniluşco îşi pironise ochii chiar pe locul acela şi clătina din cap. Procopici vru să ştie la ce se uită cu atîta luare-aminte flăcăiaşul cel nou şi de aceea îl întrebă aspru, după cum îşi făcuse obiceiul:

— Ce-i cu tine aici? Cine te-a rugat să iei plăcuţa în mînă? Şi de ce te holbezi atîta la ea?

Daniluşco îi întoarse numaidecît vorba:

— Eu, unul, cred, moşule, că marginea trebuie tăiată din cealaltă parte. Că dincoace, vezi mata, e izvodul şi o să-l strici!

Procopici, se-nţelege, începu să ţipe:

— Cum? Da tu cine eşti, mă rog? Meşter mare?! Nici n-ai ţinut încă pînă acum lucrul în mînă şi te apuci să mă osîndeşti? Multe mai pricepi, n-am ce zice!

— Uite la asta mă pricep, că ai stricat bunătate de plăcuţă – îi răspunse Daniluşco.

— Cine-a stricat-o, hai? îndrăzneşti să mi-o spui mie, mă mucosule, mie, care-s meşter de mîna întîia?... O să-ţi arăt eu numaidecît o „stricare”... de ai să-ţi dai şi sufletul!...

Tună bătrînul şi fulgeră, dar pe Daniluşco nu-l atinse nici măcar cu un deget. Pasămite se gîndise el, Procopici, mult şi bine, din ce capăt să taie marginea şi Daniluşco îl atinsese cu vorbele lui drept unde-l durea mai mult. După ce-şi descărcă sufletul, bătrînul spuse cu multă blîndeţe:

— Ia zii, meştere atotştiutor, cum crezi că ar fi trebuit să fac?

Daniluşco se apucă pe loc să-i arate şi să-i tălmăcească:

— Uite-aşa trebuie să iasă izvodul... Sau, şi mai bine ar fi fost dacă lăsai plăcuţa mai îngustă şi-i tăiai marginea, pe unde nu-i pic de izvod; ai fi putut să-i laşi doar o fişiuţă mai mititică pe deasupra.

Procopici mai strigă el cîte puţin:

— Cum de nu... Ce tot spui? Multe mai înţelegi! Vezi să nu iroseşti cumva ce-ai adunat... Dar în fundul sufletului îşi zicea: „Bine zice flăcăiaşul! Din ăsta, pesemne, o să iasă într-o zi meşter bun... Dar cum să-l învăţ? Dacă-l ating o dată, îşi dă numaidecît duhul”. Se gîndi el aşa, ce se gîndi, şi-l întrebă:

— Dar tu al cui eşti, mă deşteptule?

Şi Daniluşco îi povesti despre dînsul:

— Sînt orfan – zise. De maica nu-mi amintesc, iar de taica nici atît: nici nu ştiu cine a fost. Oamenii îmi zic Danilco Flămîndul, dar cum mă cheamă, după tată – asta n-o ştiu! Îi mai istorisi bătrînului cum l-au luat la conac şi cum l-au alungat de acolo, cum a umblat hoinar, pe urmă, toată vara cu cireada de vite şi cum a ajuns să fie bătut.

Lui Procopici îi fu milă de copilandru:

— După cîte văd n-ai prea avut partea de trai tihnit... Şi colac peste pupăză, ai ajuns şi ucenic la mine! Meşteşugul nostru e cam aspru, s-o ştii!

Apoi se supără parcă şi bombăni:

— Ei, haide, ajunge! Te-ai cam întins la vorbă mătăluţă! Fiecare-i bucuros să lucreze mai curînd cu

limba decît cu mîinile! Toată seara – verzi şi uscate! Halal ucenic! Las' că văd eu mîine dacă e ceva de capul tău!Acum şezi de cinează şi apoi culcă-te că-i tîrziu!

Procopici trăia singur-singurel. Femeia îi murise demult.De gospodărie îi vedea tuşa Mitrofanovna, o vecină care venea numai cînd trebuia. Dimineaţa îi dădea cîte o mîncare, îi deretica prin casă, iar seara, Procopici îşi făcea singur toate cele.

După cină bătrînul zise:

— Culcă-te colea, pe laviţă!

Daniluşco se descălţă, îşi puse desăguţa sub căpătîi, se înveli cu hăinuţa, se zgribuli oleacă de frig, că era toamnă, pe urmă adormi. Procopici se culcă şi el, dar nu putu să închidă ochii: nu-i mai ieşeau din cap cele vorbite despre izvodul de pe plăcuţa de malachită. Se răsuci el aşa în aşternut cît se răsuci, dar la urmă se ridică, aprinse lumînarea, se apropie de tejghea şi prinse a întoarce plăcuţa de malachită pe toate feţele, să-ncerce cum ar veni mai bine marginea: mai lată, mai îngustă... O punea cînd pe o parte, cînd pe cealaltă, dar oricum o sucea, ieşea că flăcăiaşul pricepuse izvodul mai bine decît el.

— Halal Flămîndul ăsta! se minună Procopici. Nu cunoaşte încă pic de meserie, da' s-a priceput să lămurească un meşter bătrîn. Ce mai ochi! Ce mai ochi!

Apoi se duse încetişor în cămăruţa de boarfe şi aduse de acolo o pernă şi un cojoc de oaie. Perna i-o strecură frumuşel sub cap lui Daniluşco, iar cojocul îl puse peste el.

— Dormi, ochi-ager, dormi!

Dar băieţaşul nici că se trezi: se-ntoarse doar pe partea cealaltă, se-ntinse cît era de lung sub cojoc – acum îi era cald, vezi Doamne, şi prinse a şuiera subţirel pe nas. Procopici n-avusese copii şi flăcăiaşul ăsta i se lipi numaidecît de suflet. Stătea aplecat

deasupra lui şi-l sorbea din ochi, iar Daniluşco dormea somn dulce şi şuiera într-una pe nas. În inima bătrînului încolţi grija cum să-l pună mai bine pe picioare pe flăcăiaşul ăsta, ca să nu mai fie atît de firav şi gălbejit.

„Meşteşugul nostru nu-i pentru un slăbuţ ca el! Cu praful ăsta, care-i otravă curată, o să mi se veştejească tare repede! I-ar prinde bine să se hodinească dintru început şi să se întremeze şi numai după aceea să-l învăţ meşteşugul. Se vede cît de colo că o să iasă ceva de capul lui!”

A doua zi îi spuse lui Daniluşco:

— Mai întîi şi întîi ai să mă ajuţi în ale gospodăriei, că aşa-i rînduiala aici la mine. Ai priceput? Astăzi, de pildă, du-te de culege boabe de călin. Tocmai bine le-a pălit bruma şi-s tare bune de plăcintă. Da' vezi să nu te duci prea departe. Cît îi culege, atîta o fi! Ia-ţi şi un codru de pîine, că la pădure te răzbeşte foamea numaidecît şi să treci pe la Mitrofanovna. I-am spus să-ţi coacă două ouă şi să-ţi dea o ulcică cu lapte. Ai priceput?

A doua zi îi spuse iar:

— Să-mi prinzi un sticlete, da' unul care cîntă mai frumos, şi un scatiu mai vioi. Pîn' diseară să-i am. Ai priceput?

Dar cînd Daniluşco prinse şi-i aduse păsărelele, Procopici îi zise:

— Bine, bine, da nu prea! Prinde-mi altele!

Şi uite aşa începu. Zi de zi Procopici îi dădea lui Daniluşco altă treabă, dar toate erau de joacă! După ce căzură zăpezile, îi porunci să meargă cu vecinul la lemne, să-i dea o mînă de ajutor. Dar ce ajutor mai era şi acela? Cînd se duceau la pădure, şedea în sanie şi mîna calul, iar cînd se-ntorceau acasă mergea pe jos, în urma saniei. După o asemenea preumblare, mînca şi mai bine şi dormea tun. Îi făcuse Procopici şi un cojoc, o căciulă călduroasă, mănuşi cu un deget şi

pîslari. Pasămite avea Procopici de unde! Era şi el iobag, nu-i vorbă, dar lucra pe seama lui şi plătea dajdie boierului, aşa încît mai cîştiga cîte ceva. Iar pe Daniluşco îl îndrăgise mult de tot. Ce să mai vorbim? Îl socotea ca pe un fecior bun, şi nu precupeţea nimic pentru dînsul, iar de meşteşug nu-l lăsa să se apuce, pînă n-o socoti el de cuviinţă.

De trai bun, Daniluşco se întrema repede şi prinse şi el drag de Procopici. S-ar fi putut oare să fie altminteri? Îi înţelesese grija! Pentru întîiaşi dată în viaţă ducea un asemenea trai. Apoi iarna se sfîrşi şi Daniluşco se simţi mai la largul lui. Era ba la iaz, ba în pădure. Numai că şi la munca meşterului trăgea mereu cu ochiul. De îndată ce se întorcea acasă începeau să vorbească, Procopici şi cu dînsul. Băiatul îi povestea bătrînului ba de una, ba de alta, şi-l întreba la rîndul lui ce-i asta şi ce-i aia? Procopici îi tălmăcea toate şi-i arăta prin fapte care cum vine, iar Daniluşco şi le băga în cap. Uneori se apuca şi el de cîte ceva. „Ia s-o fac eu...” Iar Procopici se uita, îl îndrepta pe-alocuri unde trebuia şi-i arăta cum e mai bine.

Într-o zi cînd Daniluşco era la iaz, îl zări vătaful, şi-şi întrebă însoţitorii atotştiutori:

— Al cui e flăcăiandrul de colo? îl văd aici de cîteva zile în şir... Huzureşte mereu la iaz, cu undiţa în mînă, în vreme ce toţi ceilalţi lucrează, şi nu mai e mititel...

Cine-i acela de-l doseşte de la treabă?

Oamenii vătafului aflară cum şi ce fel şi-i spuseră, iar dînsul nici că vroi să le dea crezare.

— Ia, aduceţi-l aici, înaintea mea, le porunci el, ca să-l cercetez chiar eu.

Şi oamenii i-l aduseră pe Daniluşco, iar vătaful îl întrebă:

— Al cui eşti tu?

— Mă aflu în ucenicie la meşterul în ale malachitei – îi întoarse vorba flăcăiaşul.

Atunci vătaful, nici una, nici două, mi ţi-l şi înşfăcă de ureche:

— Aşa înveţi tu, mă nepricopsitule! şi aşa de ureche îl duse la Procopici.

Bătrînul văzu că nu-i a bună şi se apucă să-l scoată pe Daniluşco din bucluc:

— L-am mînat chiar eu să-mi prindă niscai bibani. M-a apucat o poftă de peşte proaspăt, de nici nu ştiu ce să spun! Bolnav cum sînt, altă mîncare nici că-mi prieşte... De aceea i-am şi poruncit să se ducă la pescuit...

Dar vătaful nu-l crezu. Şi-apoi îşi dăduse seama numaidecît că băiatul se schimbase de parcă era altul acum: se-ndreptase, avea cămăşuţă bună, pantalonaşi – aşişderea şi cizme în picioare. Şi pe loc se apucă să-l cerceteze ce ştie:

— Ia, să văd, ce te-a învăţat meşterul să faci?

Daniluşco îşi puse pestelca, se apropie de tejghea şi prinse a spune şi a arăta... Orice-l întreba vătaful, la toate găsea răspuns: cum se şlefuieşte piatra, cum se taie, cum se făţuieşte, cum se lipesc bucăţile, cum se lustruieşte, cum se prinde în aramă, cum se prinde în lemn... Într-un cuvînt toate le ştia care cum vin! După ce-l încercă aşa vătaful în fel şi chip, îi zise lui Procopici:

— Se vede treaba că ăsta ţi se potriveşte, ce zici?

— Nu mă plîng – îi răspunse Procopici.

— Văd că nu te plîngi şi mai văd că l-ai rîzgîiat! Eu ţi l-am dat ca să-l înveţi meserie şi cînd colo îl zăresc mereu cu undiţa la iaz! Bagă de seamă! O să-ţi dau nişte bibani proaspeţi de n-ai să-i uiţi pînă la moarte! Şi nici flăcăul n-o să scape!

Aşa îl ameninţă vătaful şi apoi plecă, iar Procopici nu-şi mai putea veni în fire de uimit ce era:

— Cînd ai avui vreme să le-nveţi pe toate, Daniluşco? Că eu parcă nici nu m-am apucat să te deprind cu meşteşugul.

— Păi, tot mata mi-ai arătat şi mi-ai tălmăcit toate astea – îi zise Daniluşco – iar eu am luat aminte.

Din ochii lui Procopici prinseră a picura lacrimi, într-atîta îi merseseră la inimă vorbele flăcăiaşului.

— Băiatul meu drag, Daniluşco – îi zise dînsul. Tot ce ştiu... Tot o să-ţi dezvălui... N-o să-ţi ascund nimic...

Numai că din clipa aceea, Daniluşco nu mai avu trai tihnit. Vătaful trimise chiar de a doua zi după dînsul şi începu să-i dea de lucru. Mai întîi cîte ceva mai uşurel: cheutoare de brîu, dintre acelea pe care le poartă femeile, cuţite... Pe urmă altele mai întortocheate; sfeşnice şi podoabe de tot felul... Apoi ajunseră lucrurile şi pînă la izvoade meşteşugite: frunze, frunzuliţe, întortocheri şi floricele... Că doar meşterii ăştia în ale malachitei fac muncă de migală... Ţi se pare că-i un lucruşor de nimica toată, dar trebuie să stai la el o mulţime! Şi uite-aşa crescu Daniluşco, tot migălind la malachită!

Cînd făcu într-o zi o brăţară în chip de şarpe, cioplită în întregime dintr-o singură bucată, vătaful îl numi meşter plin şi-i scrise despre asta şi boierului: „Aşa şi aşa scria... s-a ivit pe la noi aici un nou meşter în ale malachitei, pe nume Danilco Flămîndul. Lucrează frumos, dar cam încet din pricina tinereţii sale.Porunciţi să-l las şi mai departe să lucreze numai cele orînduite, sau să-i statornicesc o dajdie, ca şi lui Procopici şi să-l las să muncească pe seama lui?”

Dar Daniluşco nu lucra de fel încet, dimpotrivă, repede şi îndemînatic de te prindea mirarea. Numai că aici era mîna lui Procopici care ştia multe... Cînd se-ntîmpla să-i dea vătaful lui Daniluşco un lucru de făcut în cinci zile, Procopici se ducea la el şi-i spunea:

— Asta nu-i cu putinţă! Pentru asemenea lucrătură îi trebuie pe puţin jumătate de lună! Că doar mai e în ucenicie la mine flăcăiaşul! De s-o pripi aşa, o să strice şi malachita fără nici un folos.

Vătaful se împotrivea el, nu-i vorbă, dar îi mai adăuga zile şi Daniluşco lucra fără istoveală. Învăţă chiar, pe ascuns de vătaf, să scrie şi să citească. Nu ştia mult, dar cît de cît, tot se cheamă că era cu carte... Şi aici tot Procopici îl ajuta. Uneori îi făcea chiar el cu mîna lui cele poruncite de vătaf, numai că Daniluşco nu prea îngăduia asemenea lucru.

— Se poate, moşule? Treabă-i asta, să stai mata în locul meu la tejghea? Priveşte, ţi s-a înverzit pînă şi barba din pricina malachitei şi sănătatea ţi s-a şubrezit de tot...Pe cînd eu, eu n-am nimic!...

Şi într-adevăr, pe vremea ceea, Daniluşco se întremase bine de tot. Îi mai ziceau oamenii „Flămîndul", după cum apucaseră mai demult, dar el... îţi era mai mare dragul să-l priveşti: înalt, rumen, bucălat şi vesel. Într-un cuvînt, moartea fetelor! Procopici îi şi vorbea acum adeseori de mireasă, dar Daniluşco clătina din cap:

— Las' că vine şi asta! Cînd oi ajunge meşter cu adevărat, atunci e altă socoteală!

Într-o zi boierul trimise răspuns la cartea vătafului: „Ucenicul acela al lui Procopici, de-i zice Danilco, să-mi facă un potir frumos cioplit, pe picior, ca să mi-l pun în casă. Atunci o să văd şi eu dacă-l lăsăm să lucreze cu dajdie, sau dacă-l ţinem numai pentru munci poruncite. Dar fii cu ochii în patru: Procopici să nu-l ajute cu nimic. De n-ai să bagi de seamă cum trebuie, ai să-mi dai socoteală!"

Vătaful, îndată ce primi cartea boierului, îl chemă pe Daniluşco şi-i spuse:

— Ai să lucrezi aici, sub ochii mei. Îţi facem o tejghea şi-ţi aducem şi malachită de care vrei.

Procopici cum află de asta se şi întristă pe loc: cum? ce născocire mai e şi aceea? Şi se duse la vătaf, dar parcă te poţi înţelege cu unul ca dînsul?... I-a ţipat odată: „Nu-i treaba ta! şi gata.”

Aşadar, se găti Daniluşco să meargă la lucru la noul său loc, iar Procopici îl sfătui:

— Vezi să nu te grăbeşti cu treaba, Daniluşco! Să nu arăţi ce poţi cu adevărat!

La început, Daniluşco lucra cu fereală: mai mult măsura şi socotea, dar la urmă i se urî: de lucra sau nu, trebuia să şadă zi şi noapte la vătaf. Şi flăcăul, de multă plictiseală, îşi dădu drumu' cu toată puterea lui de muncă. Şi potirul ieşi cît ai bate din palme din mîinile lui. Vătaful îl cercetă de parcă s-ar fi aşteptat dintru început că aşa o să fie şi-i zise:

— Mai fă unu, la fel!

Daniluşco făcu altul, pe urmă un al treilea... După ce-l şfîrşi şi pe acesta din urmă, vătaful zise:

— Acum n-ai să-mi mai scapi! V-am prins pe amîndoi cu mîţa-n sac: pe tine şi pe Procopici. Boierul, după ce a citit cartea trimisă de mine, ţi-a hărăzit o bucată de vreme pentru un singur potir, iar tu, în loc de unul, ai cioplit trei. Acum te cunosc ce poţi. N-ai să mă mai tragi pe sfoară! Iar cîinele cela bătrîn o să vadă el de la mine cum să mai tăinuiască altădată adevărul! O să mă pomenească el!

Şi scrise despre toate boierului şi o dată cu cartea îi trimise şi cele trei potire. Numai că boierul, fie că s-a nimerit să aibă tocmai atunci un gînd bun, fie că-i purta pentru ceva pică vătafului, că hotărî toate pe dos.

Îi hărăzi lui Daniluşco o nimica toată drept dajdie şi-l opri pe vătaf să-l ia de la Procopici: doar-doar or născoci amîndoi ceva nemaivăzut.

O dată cu scrisoarea, mai trimise boierul şi un desen ce înfăţişa, de asemenea, un potir cu tot soiul de întortocheri: pe margine o fîşie cu cioplitură

meşteşugită, la mijloc o panglică de piatră, toată în horbotă, iar pe picior – frunze. Într-un cuvînt, o născocire. Iar pe desen era scris cu mîna boierului: „Să stea şi cinci ani de-o trebui, dar să-mi facă potir întocmai!”

Vătaful n-avu încotro, trebui să dea înapoi: îi spuse pe şleau flăcăului tot ce spusese boierul, îl lăsă să se întoarcă la Procopici şi-i înmînă desenul.

Daniluşco şi Procopici se înviorară numaidecît şi lucrul sporea acum în mîinile lor. Curînd după aceea, Daniluşco se apucă de potirul cel nou. Şi ce de chiţibuşuri avea potirul! O lovitură greşită de daltă şi – s-a dus toata munculiţa: N-ai decît s-o iei de la început! Dar ochiul lui Daniluşco nu da greş, mîna îi era cutezătoare, putere avea, slavă Domnului, şi toate mergeau strună! Un singur lucru îl amăra: se căznea mult, dar frumuseţe parcă nu vedea de fel! I-o spunea şi lui Procopici, dar bătrînul nu făcu decît să se minuneze:

— Şi ce-ţi pasă? Dac-au scornit aşa, pesemne ca aşa le-o fi trebuind. Parcă eu puţine lucruşoare am tăiat şi am cioplit, care, dacă stau să mă gîndesc, nici acum nu ştiu bine la ce-or fi trebuind!

Flăcăul încercă să-i vorbească şi vătafului, dar nu fu chip! Acesta începu să dea din mîini şi din picioare şi să ţipe:

— Ce, ţi-ai pierdut minţile? Pentru desenul cela a plătit boierul o grămadă de bani! L-o fi făcut, pesemne, cel mai de seamă meşter din oraşul de scaun al ţării, iar tu te-apuci să-l judeci!

Apoi, însă, îşi aminti, se vede treaba, de vorbele boierului care zicea că poate Daniluşco o născoci şi ceva nemaivăzut şi-i zise:

— Uite ce-i: potirul ăsta tu să-l faci aidoma după desenul trimis de boier. Dar dacă ai să născoceşti şi altul, te priveşte! N-o să-ţi pun piedici. Malachita ne-ajunge, vezi Doamne! Ţi-oi da de care-ţi trebuie.

Din clipa aceea îl frămînta pe Daniluşco un gînd. Spun oamenii că nu-ţi trebuie prea multă înţelepciune ca să osîndeşti cele făcute de alţii. Dar pentru ca să născoceşti ceva cu mintea ta, multe nopţi trebuie să te frămînţi în aşternut. Aşa şi Daniluşco: lucra la potirul boierului, dar în minte frămînta alt gînd. Tot judeca într-una ce floare, ce frunză se potriveşte mai bine cu malachita. Ajunse gînditor, îşi pierdu veselia. Procopici bagă de seamă toate astea şi-l întrebă:

— Ce-i cu tine, Daniluşco? Eşti bolnav? Las-o mai domol cu potirul cela. Ce te grăbeşti aşa? Mai bine te-ai duce şi tu la plimbare pe undeva decît să stai aşa locului cît îi ziulica de mare!

— Că bine zici – răspunse Daniluşco – m-aş duce măcar în pădure oleacă; doar-doar oi vedea ce-mi trebuie!

De atunci nu era zi de la Dumnezeu să nu se ducă în pădure. Se nimerise a fi tocmai pe la cositul fînului, cînd totul dă-n pîrg. Ierburile erau în floare. Daniluşco se oprea pe la fîneţuri sau într-un luminiş de pădure şi privea, privea într-una... Sau se pornea iarăşi prin fineţuri tot cercetînd din ochi locurile, de parcă ar fi căutat pe cineva. Pe vremea ceea fîneţele şi pădurea erau pline de oameni şi toţi îl întrebau pe Daniluşco de n-a prăpădit vreun lucru. Dar flăcăul zîmbea fără bucurie şi le întorcea vorba:

— De prăpădit n-am prăpădit, dar de găsit nu pot găsi.

Şi au început să zică unii:

— Nu-i a bună cu flăcăul nostru!

Iar Daniluşco se-ntorcea acasă, se aşeza numaidecît la tejghea şi lucra pînă-n zori de ziuă; de cum se arăta soarele, o pornea iar într-un suflet la pădure şi la fîneţuri... Începu să care acasă tot soiul de frunze şi de flori şi mai cu deosebire dintre cele otrăvitoare: strigoaie, cucută, ciumăfaie, măselariţă şi cîte altele... Faţa-i era acum suptă, ochii neliniştiţi, iar

mîinile-şi pierduseră îndrăzneala. Procopici murea de grija lui; iar Daniluşco îi spuse într-o zi:

— Potirul nu mă lasă să trăiesc... Mă roade dorul să-l fac în asemenea chip, ca piatra să-şi vădească toată puterea ei!

Procopici vru să-l abată de la gîndul lui:

— La ce ţi-o fi trebuind asta? Sătui sîntem, ce ne pasă! Boierii n-au decît să-şi treacă vremea cum îi taie capul, numai să ne lase în voia noastră! Cînd scornesc cîte un izvod, noi îl facem! Da' ca să le-o luăm înainte, asta pentru ce? Ar veni ca şi cum ne-am pune încă un ham peste celelalte şi atîta tot!

Dar Daniluşco stăruia într-una:

— Nu mă muncesc – zicea – de dragul boierului! Dar nu-mi pot scoate din cap potirul cela! Priveşte şi mata ce soi de piatră avem noi aici, da' ce facem dintr-însa? O tăiem, o făţuim, o lustruim, adică fleacuri şi atîta tot! Şi iaca, mi s-a furişat în suflet dorinţa să lucrez în aşa fel încît şi eu să pot privi toată puterea pietrei noastre şi altora să le-o pot arăta!

Apoi, într-o vreme parcă-şi mai veni în fire flăcăul, se apucă iar de potirul ce-l făurea după desenul boierului. Lucra la potir şi rîdea încetinel, de unul singur:

— O panglică de piatră găurită, o fîşiuţă, în horbotă...

Şi deodată părăsi de tot lucrul cela. Se apucă de altul... Şedea fără pic de răgaz la tejghea, iar lui Procopici îi zise:

— O să mă uit la ciumăfaie şi o să fac după ea un potir al meu.

Procopici se strădui iarăşi să-l abată de la acest gînd.

La început, Daniluşco nici că vroi să audă cele ce-i spunea, dar peste vreo trei-patru zile, cînd săvîrşi nu-ş' ce greşeală, acolo, îi răspunse lui Procopici:

— Ei bine, fie! Mai întîi şi-ntîi sfîrşesc potirul boierului şi numai atunci mă apuc de-al meu! Dar vezi şi nu mai căuta să mă abaţi de la asta... Nu pot să mi-l scot din cap şi pace.

Bătrînul îi întoarse vorba zicînd:

— N-ai grijă! N-o să te mai supăr – dar în sinea lui nutrea un alt gînd: „O să se istovească flăcăul şi o să uite. Ar trebui să-l şi însor. Asta-i! De cum s-o face cu un cămin, o să-i zboare din cap toate nimicurile de prisos!”

...Şi Daniluşco îşi văzu de potir! Era de trudit la el, nu glumă! Să n-o dovedeşti într-un an. Lucra flăcăul cu toată sîrguinţa şi nici că mai sufla un cuvinţel de ciumăfaia lui! Iar Procopici începu s-aducă vorba de-nsurătoare:

— S-o luăm, de pildă, pe Catia Letemina, ce logodnică bună ţi-ar fi!... E o fată tare de treabă... N-are nici un cusur!

Procopici le spunea astea toate de hîtru ce era. Băgase el de seamă încă mai de multişor că Daniluşco se uita mai îndelung la fata ceea. Dar nici dînsa nu-şi întorcea privirile de la el, dragă Doamne! De aceea şi aducea bătrînul vorba, dar o făcea ca din întîmplare... Numai că Daniluşco tot ce ştia el răspundea:

— Mai aşteaptă! Să sfîrşesc mai întîi potirul, că mi s-a urît de moarte cu el! Mă feresc cît pot să nu izbesc greşit cu dalta, iar mata îmi tot dai zor cu însurătoarea! Las'că ne-am înţeles noi doi, Catia şi cu mine. O să mai aştepte dînsa!

În cele din urmă, Daniluşco sfîrşi potirul boierului. „Nici el, nici bătrînul nu-i suflară vătafului vreo vorbă despre asta, dar în schimb se gîndiră să facă o mică petrecere acasă la dînşii. Veni Catia, logodnica flăcăului cu părinţii ei, mai veniră şi alţii, cei mai mulţi meşteri în ale malachitei. Catia se minuna cătînd la potir:

— Cum de-ai izbutit să ciopleşti în piatră asemenea horbotă fără s-o spargi măcar pe undeva?! Cît de neted şi curăţel ai lucrat-o!

Meşterii încuviinţară şi ei.

— Întocmai ca-n desen! Nici n-ai de ce te lega! Curăţel lucrat! Mai frumos nici că se poate. Şi repede! De-i munci şi mai departe la fel o să ne vină greu să ne ţinem după tine!

Daniluşco ascultă ce ascultă şi la urmă zise:

— Aici îi aici, că n-ai de ce te lega! Neted, îngrijit... izvodul curăţel... horbota după desen... Dar frumuseţea unde-i? Priviţi o floricică... Oricît de neînsemnată şi mititică! Numai cît ce te uiţi la ea şi-ţi saltă inima de bucurie. Dar potirul meu pe cine o să bucure oare?Cui îi foloseşte? Oricine s-o uita vreodată la el, o să se minuneze cum s-a minunat şi Catenca; ce ochi şi ce mînă îndemînatică are meşterul şi ce de răbdare i-o fi trebuit ca să nu spargi piatra pe nicăieri!...

— Iar de-a păcătuit pe undeva – glumeau meşterii – a lipit totul repejor, a dat lustru şi... poftim de găseşte acum dacă poţi.

— Da, da... Dar iarăşi mă-ntorc şi zic: unde-i frumuseţea pietrei? Pe aici, de pildă, trecea o vinişoară...Iar eu am sfredelit găuri şi am cioplit floricele pe locul ei... Dar la ce-s bune aici? Păi asta-i curată stricăciune a pietrei! Şi ce piatră! Piatra pietrelor! Înţelegeţi voi? Piatră de mîna-ntîia!

Şi prinse a se-nfierbînta flăcăul! Băuse, pesemne, mai multişor!

Atunci meşterii îi spuseră şi ei ceea ce-i spusese şi Procopici de nenumărate ori:

— Piatra-i piatră şi nimic mai mult. Ce vrei să faci? Ăsta-i meşteşugul nostru: s-o cioplim şi s-o dăltuim.

Numai că se nimerise printre ei şi un moşneguţ. Pe vremuri îl învăţase meserie pe Procopici şi pe

ceilalţi aşişderea. Îi spuneau cu toţii „bunicule”. Un bătrîn încărcat de povara anilor... Totuşi pricepu şi dînsul despre ce era vorba şi îi spuse lui Daniluşco:

— Să n-o ţii pe cărăruia asta, fiule scump! Scoateţi-o din cap! Că altminteri numai bine nimereşti la Vîlva munţilor, printre meşterii ei, acolo...

— Ce meşteri, bunicule?

— Iac-aşa, meşteri... Trăiesc sub pămînt şi nu-i vede nimeni... Orice i-ar trebui stăpînei, îi fac pe plac... M-am învrednicit să văd şi eu odată munca lor. Ce muncă! Se deosebeşte cît de colo de a noastră a tuturor...

Toţi cei din jur erau acum şi ei tare dornici să afle, şi-l întrebară pe bătrîn ce anume a văzut el, ce fel de lucrătură?

— Un şarpe – răspunse acesta – dintre aceia pe care îi ciopliţi şi voi pentru brăţări.

— Şi? Cum era?

— Era, zic, cu totul deosebit de ai noştri. Oricare meşter l-ar vedea ar ghici pe dată că nu-i lucrat pe la noi. Meşterii noştri oricît de îndemînatic ar ciopli un şarpe, se vede cît de colo că e de piatră; pe cînd acela era viu şi alta nimic! Dunguliţa-i neagră de pe spate, ochişorii... tot! Părea că uite-acuş te muşcă! Pentru ei – nu-i mare lucru! Ei au văzut floarea de piatră, şi au priceput frumuseţea!

Daniluşco, de cum auzi de floarea de piatră, se apucă să-l descoasă pe bătrîn şi acesta-i spuse cinstit:

— Nu ştiu, fiule! Adică... am auzit şi eu de floarea ceea, dar alde noi, pămîntenii... nu-i chip s-o şi vedem.Cine-o zăreşte măcar odată, nu-i mai e dragă lumina zilei.

Iar Daniluşco îi răspunse la asta:

— Eu unul aş vrea s-o văd...

Catenca, mireasa lui, de cum îl auzi, începu să se frămînte din cale-afară:

— Ce tot spui, Daniluşco! Ţi s-a urît oare cu lumina zilei? şi o podidiră lacrimile.

Iar Procopici şi meşterii ceilalţi pricepură ce întorsătură iau lucrurile şi-l luară în bătaie de joc pe moşneag:

— A început să ţi se întunece mintea, bunicule! Ce tot băneşti acolo? Îl abaţi degeaba pe flăcău de la calea cea dreaptă!

Dar bătrînul se-nfierbîntă, lovi cu pumnul în masă şi strigă:

— Ba uite că este pe lume o asemenea floare! Şi flăcăul a zis bine ce-a zis, că noi nu pricepem rostul pietrei. Numai în floarea ceea se vădeşte toată taina frumuseţii!

Meşterii se porniră pe rîs.

— Ai băut cam multişor, bunicule!

Dar bătrînul tot ce ştia el zicea:

— Este floarea de piatră, este!

Apoi oaspeţii plecară pe la casele lor; Daniluşco însă nu putea să-şi scoată din cap vorbele acelea! Şi iar începu să umble zile-ntregi prin pădure şi să se-nvîrtească în jurul ciumăfaiei, iar de nuntă nici că mai pomenea. De la o vreme, Procopici începu să-l silească:

— De ce faci de ruşine fata? Cîţi ani vrei să umble mireasă? Azi-mîine o să-şi bată lumea joc de dînsa. Că ce? Sînt puţine cumetre pe-aici?

Dar Daniluşco nu se dădea înapoi de la vorba lui:

— Mai aşteaptă oleacă! Pînă oi născoci ce vreau şi oi găsi şi piatra potrivită.

Şi-şi luă obiceiul să se tot ducă la baia de aramă, la Gumeşchi. Uneori cobora în baie, umbla prin hrube, alteori rămînea sus şi răscolea pietrele. Odată răsturnă o piatră, o cercetă pe toate părţile şi rosti:

— Nu, nu-i bună!

De-abia apucă s-o zică şi auzi în spatele său:

— Caută în altă parte… Lîngă Dealul şerpilor.

Daniluşco se-ntoarse, dar nu văzu pe nimeni. Cine vorbise? Ori poate îşi bătuse careva joc de dînsul? Dar parcă nu era nici un loc de ascunziş pe-acolo. Mai căută o dată în jur şi o porni spre casă, dar în spatele lui răsună iarăşi:

— Auzit-ai, Danilo-meştere! Lîngă Dealul şerpilor, zic.

Daniluşco întoarse iarăşi capul şi zări o femeie care abia de se vedea, ca un abur albăstrui. După o clipă totul se şterse.

„Ce glumă o mai fi şi asta? – se-ntrebă flăcăul. Să fi fost oare cu adevărat Ea? Ce-ar fi să mă duc la Dealul şerpilor?"

Dealul cela, Daniluşco îl cunoştea bine. Era tot pe-a-colo, prin apropiere de Gumeşchi. Acum nu mai e, a fost ros pînă-n temelii; înainte vreme însă, oamenii luau malachită chiar de la faţa pămîntului. A doua zi, Daniluşco se duse acolo. Dealul nu era el mare, dar povîrnit şi repede. Dintr-o parte parcă-l tăiase cineva anume. Avea şi o ferestruică cum e mai bine: se vedeau toate straturile ca-n palmă.

Daniluşco se apropie de ferestruica ceea şi zări deodată lîngă el un bolovan mare de malachită. Era atît de mare că nu-l puteai duce în braţe şi semăna cu o tufă, de parcă l-ar fi cioplit careva.

Daniluşco se apucă să cerceteze comoara asta găsită de el. Era întocmai ce-i trebuia: culoarea era mai întunecată în partea de jos şi tot de-acolo se răsfirau vinişoare chiar cum îi trebuia lui. Şi totul era potrivit... Daniluşco se bucura nespus, dădu fuga după cal, cără bolovanul acasă şi-i zise lui Procopici:

— Priveşte ce piatră! Parcă anume pentru ce vreau eu să fac! Acum o isprăvesc iute şi pe urmă fac nunta. Catenca mea s-o fi plictisit să mă tot aştepte. Drept să-ţi spun nici mie nu mi-a venit uşor. Dar mă ţinea în loc munca asta a mea! De-aş isprăvi mai repede!

Şi se apucă să cioplească piatra. Nici zi, nici noapte nu ştiu ce-i hodina. Procopici nu-i spunea o vorbă. „Poate s-o mai domoli flăcăul cînd şi-o face cheful!” Lucrul mergea strună. Flăcăul isprăvi partea de jos a pietrei. Semăna acum aidoma cu o tufă de ciumăfaie: frunzele late, strînse laolaltă, zimţate pe margini şi cu vinişoare în ele – toate ieşiră cum nu se poate mai bine! Chiar şi Procopici spunea că-i floare vie şi-ţi vine s-o atingi cu mîna. Dar cînd să ajungă la partea de sus, acolo se-mpotmoli. Tulpiniţa o ciopli el, frunzuliţele de pe margini ieşiră subţirele de te miri cum se ţineau! Şi potirul era ca cel al ciumăfaiei, dar... nu tocmai! Parcă nu mai semăna a viu şi-şi pierduse din frumuseţe. Cînd văzu una ca asta, Daniluşco îşi pierdu pînă şi somnul. Şedea lipit de potirul cela, chibzuind într-una cum să-l îndrepte şi să-l facă mai frumos. Procopici şi ceilalţi meşteri, care treceau să-l vadă, se minunau ce mai vrea? Nimeni nu mai făcuse vreodată un asemenea potir şi cînd colo, flăcăul tot nemulţumit era. „O să-şi piardă mintea; trebuie căutat”. Catenca auzea ce vorbesc oamenii şi plîngea. Asta îl mai cuminţi pe Daniluşco.

— Bine, mă lepăd! – zise dînsul. Se vede treaba că nu mi-e dat să mă-nalţ mai sus şi să prind toată puterea pietrei – şi începu să grăbească el nunta.

Dar ce s-o mai grăbeşti cînd mireasa le are pe toate gata de cu vreme?! Apoi hotărîră şi ziua. Daniluşco era acum mai vesel. Îi spuse vătafului de potir. Vătaful veni într-un suflet, privi – Doamne, ce minunăţie! Vru să trimită numaidecît potirul boierului, dar Daniluşco îi zise:

— Aşteaptă oleacă! Mai am o adăugire de făcut!

Era pe toamnă şi nunta se nimerise tocmai de Sărbătoarea şerpilor. Într-o zi, cînd veni vorba de asta, cineva pomeni că şerpii, cică, nu mai au mult şi or să se adune cu toţii într-un loc. Daniluşco luă aminte la vorbele astea şi se gîndi iară la floarea de

malachită. Parcă-l trăgea cineva: „Ce-ar fi să mă duc pentru cea din urmă oară la Dealul şerpilor? Poate voi afla acolo vreo taină!” Şi-şi aminti de asemenea şi de piatră: „Parcă-ar fi pus-o cineva acolo anume! Şi glasul acela de la baia de aramă... tot de Dealul şerpilor pomenise!”

...Şi Daniluşco se duse. Pămîntul era ferecat de cele dintîi geruri şi presărat cu pulbere de zăpadă. Se apropie flăcăul de dealul de unde luase piatra şi văzu acolo o adîncitură mare, de parcă-ar fi luat şi alţii piatra din locul cela. Daniluşco nu stătu să se gîndească cine ar fi putut lua piatra şi intră în scobitură. „Să şed oleacă – îşi zise dînsul – şi să mă hodinesc; că aicea-i ferit de vînt şi parcă-i mai cald”. Apoi văzu lîngă un perete o bucată de pirită în chip de scaun. Daniluşco se aşeză pe ea şi căzu pe gînduri cu ochii pironiţi în pămînt, iar prin minte îi umbla într-una floarea de piatră. „De-aş vedea-o măcar o dată!” Şi iată că simţi o căldură de parcă s-ar fi întors vara. Daniluşco înălţă capul şi-o văzu lîngă peretele din faţă pe Vîlva băii de aramă. Daniluşco o cunoscu numaidecît după frumuseţea şi după veşmîntul ei de malachită. Dar în minte-i umbla un gînd:

„Poate-i doar o părere de-a mea şi acolo nu-i nimeni de adevărat”. Dar şedea fără să rostească vreo vorbă şi privea spre locul unde era stăpîna, ca şi cum n-ar fi văzut nimic. Tăcea şi dînsa, dusă pe gînduri. Într-un tîrziu îl întrebă:

— Ei, Danilo-meştere, ce zici? N-ai izbutit cu potirul tău de ciumăfaie?

— N-am izbutit – îi răspunse dînsul.

— Nu-ţi lăsa nasul în jos. Cearcă altceva! Piatră ţi-oi da după dorinţa inimii tale.

— Nu – făcu Danilo. Nu mai pot. M-am istovit de-a binelea! Nu iese şi pace! Arată-mi floarea de piatră!

— De arătat, nu-i mare lucru, ţi-o arăt eu! Dar vezi să nu-ţi pară rău pe urmă!

— N-o să mă laşi să ies din măruntaiele muntelui?

— De ce să nu te las? Drumu-i deschis! Atîta doar, că cine pleacă, tot la mine se întoarnă.

— Arată-mi-o, fă-ţi pomană!

Dar dînsa căuta într-una să-l înduplece:

— Poate mai încerci o dată singur! Îi pomeni şi de Procopici: El – zice – a avut o dată milă de tine; acum e rîndul tău să ai milă de el. Îi pomeni şi de mireasă: Te iubeşte fata ca pe luminile ochilor, iar tu caţi mereu pe alături!

— Toate astea le ştiu cu – strigă Daniluşco – numai că nu pot trăi fără floarea de piatră! Arată-mi-o!

— Dacă-i aşa - răspunse dînsa - vino, Danilo-meştere, în gradina mea.

Şi rostind aceste vorbe se ridică. Îndată prinse a hurui ceva, ca o surpare de pămînt. Daniluşco privi în jur şi nu mai zări pereţi; pretutindeni se înălţau copaci uriaşi, numai că nu erau ca cei din pădurile noastre, ci cu totul şi cu totul de piatră. Unii erau de marmoră, alţii de serpentină... Fel şi chip... Atît doar că erau ca vii, cu noduri şi frunzuliţe. Se clătinau în bătaia vîntului şi zornăiau de parcă ar fi aruncat cineva un pumn de pietricele. Iarba de jos tot de piatră era...Azurie, roşie... De toate felurile... Soarele nu se zărea nicăieri, dar lumina era ca cea de la chindie. Printre copaci se zbăteau şerpi de aur, de parcă-ar fi jucat. Şi lumina tot de la ei venea.

Şi iată că-l duse fata pe Daniluşco într-o poiană întinsă. Pămîntul de acolo aducea cu lutul cel mai obişnuit, dar era presărat cu tufe negre ca de catifea. Pe tufele astea înfloreau clopoţei mari şi verzi de malachită, iar înlăuntrul fiecăruia din ei se zărea cîte o steluţă de antimoniu. Deasupra florilor celora luceau

albiniţe de aur, iar steluţele dinlăuntru sunau încetişor de parc-ar fi cîntat.

— Ei, ce zici, Danilo-meştere! Te-ai uitat? îl întrebă Stăpîna.

— N-o să găsesc piatră ca să fac aidoma – îi răspunse Daniluşco.

— Dacă le-ai fi născocit tu, cu mintea ta, ţi-aş fi dat piatră, dar aşa nu mai pot! zise, şi făcu un semn cu mîna.

Şi iar prinseră a vui toate în jur şi Daniluşco se pomeni pe piatra lui din adîncitură. Vîntul şuiera năprasnic, cum se şi cade pe vreme de toamnă. Daniluşco se întoarse acasă. În seara aceea era o petrecere la mireasa lui. Dintru început se arătă vesel, cîntă, jucă, dar mai la urmă chipul i se mohorî. Mireasa lui se înspăimînta chiar:

— Ce-i cu tine? Curat ca la înmormîntare!

Iar dînsul îi răspunse:

— Mă doare capul de parcă-mi crapă, iar în ochi văd negru cu verde şi cu roşu. Nu mai zăresc lumina zilei de durere.

Apoi petrecerea se sfîrşi. Mireasa şi prietenele ei merseră să-l petreacă pe mire acasă, după datină. Dar ce drum mai era şi acela, dacă flăcăul şedea peste o casă, cel mult peste două de dînsa. De aceea Catenca zise:

— Hai să facem un ocol, fetelor! O luăm pe uliţa noastră pînă-n capăt şi venim înapoi, pe Elanscaia.

Iar în mintea ei socotea aşa: „O să-l mai răcorească vîntul pe Daniluşca şi o să se simtă mai bine”.

Că prietenelor ce le pasă? Erau bucuroase, nevoie mare.

— Chiar aşa – strigau ele – trebuie să-l petrecem în toată legea! Că prea şade aproape! Şi nici n-am apucat să-i zicem cîntecul de rămas bun!

Noaptea era liniştită, ningea. Tocmai bine pentru plimbare! Şi se duseră. Mirele şi mireasa mergeau în frunte, iar prietenele fetei, cu ceilalţi flăcăi care fuseseră la petrecere, rămăseseră ceva mai la urmă. Fetele începură cîntecul de rămas bun, şi era cîntecul ăsta aşa de plin de jale, curat ca după mort! Catenca văzu că o asemenea cîntare n-are nici un rost: „Daniluşco al meu şi fără asta e trist, iar dînsele s-au apucat să-i zică şi prohodul”.

Şi cerca să-l întoarcă pe flăcău spre alte gînduri. La început el se mai învioră, dar curînd se întristă iarăşi. Prietenele Catencăi sfîrşiră cu cîntarea de bun rămas şi începură altele, vesele. Rîdeau şi alergau, dar Daniluşco mergea cu capul în pămînt. Şi oricît se străduia Catenca, nu-l putu înveseli. Aşa ajunseră pînă la casa lui. Prietenele şi flăcăii se-mprăştiară care încotro, iar Daniluşco îşi petrecu mireasa acasă, de data asta împotriva datinei, şi se întoarse la el.

Procopici dormea de mult. Daniluşco aprinse încetişor lumînarea, scoase potirele sale în mijlocul odăii, se opri lîngă ele şi se apucă să le cerceteze. Chiar atunci începu să-l chinuiască tuşea pe Procopici. Tuşea de-şi spărgea pieptul. Îl copleşise, pasămite, pe atunci, rău de tot boala. Tuşea asta i se-nfipse lui Daniluşco ca un cuţit în inimă. Răscoli în el amintirea tuturor anilor trecuţi. Şi-l cuprinse o milă nespusă de bătrîn. Iar Procopici se mai linişti oleacă şi-l întrebă:

— Mă uitam şi eu... Oare n-a venit sorocul să le dau vătafului?

— De mult ar fi trebuit s-o faci – îi răspunse bătrînul. Degeaba încurcă locul. Altele-mai bune tot n-ai să faci!

Mai vorbiră cît mai vorbiră şi Procopici adormi din nou. Se culcă şi Daniluşco, dar nu fu chip s-adoarmă! Se-ntoarse pe o parte, se-ntoarse pe alta, se ridică iar, aprinse lumina, se uită la potire şi se

apropie de Procopici. Rămase cîtăva vreme lîngă el, oftă...

Apoi luă ciocanul şi izbi o dată cu atîta sete în potirul de ciumăfaie de se auzi doar un scrîşnet şi atît! Dar de potirul boieresc nici nu se atinse măcar. Scuipă doar înlăuntrul lui şi ieşi fuga din odaie. Din clipa aceea nimeni nu l-a mai putut găsi pe Daniluşco. Unii ziceau că şi-ar fi pierdut mintea, că ar fi pierit în pădure, alţii – că Stăpîna l-ar fi luat în rîndul meşterilor ei.

În româneşte de XENIA STROE

H. CH. ANDERSEN

Hainele cele noi ale împăratului

ERA PE VREMURI un împărat căruia aşa de mult îi plăcea să fie bine îmbrăcat şi să aibă mereu haine noi încît îşi dădea toţi banii numai pe îmbrăcăminte. Nu se îngrijea de loc de oştire, la teatru nu se ducea şi nu-i plăcea să se plimbe prin pădure decît doar ca să-şi arate hainele cele noi. Avea un rînd de straie pentru fiecare ceas al zilei şi aşa cum se spune despre un rege că se sfătuieşte cu miniştri, despre el mereu se spunea că „se îmbracă”, asta fiind îndeletnicirea lui de fiecare clipă.

Oraşul era plin de viaţă. Veneau o mulţime de străini şi odată au venit şi doi pehlivani care se dădeau drept ţesători şi spuneau că ştiu să facă o stofă frumoasă cum nu se mai află alta. Nu numai că culorile şi desenele erau frumoase, dar ei ziceau că hainele făcute din această stofă aveau şi o însuşire minunată şi anume, că toţi cei care nu erau potriviţi pentru slujba pe care o îndeplineau şi toţi cei care erau proşti de dădeau în gropi nu puteau să le vadă.

„Straşnice haine! s-a gîndit împăratul. Dacă mi-aş face nişte haine de acestea, aş putea să aflu care din slujbaşii împărăţiei nu-s buni pentru slujbele pe care le au şi aş putea să ştiu care din supuşii mei sînt proşti şi care deştepţi. Numaidecît trebuie să-mi fac asemenea haine.” Şi a dat pehlivanilor o mulţime de parale ca să înceapă să lucreze.

Cei doi şolţici au înjghebat două războaie de ţesut, s-au aşezat şi s-au prefăcut că ţes, dar nu ţeseau nimic. Cereau mătasea cea mai subţire şi fire de aur de cel mai bun, dar băgau mătasea şi aurul în buzunar şi lucrau la stativele goale pînă noaptea tîrziu.

„Oare unde or fi ajuns cu lucrul?” s-a gîndit împăratul după ce a trecut o bucată de vreme, dar era cam cu inima strînsă cînd se gîndea că toţi cei care-s proşti sau nu-s pricepuţi în slujbă nu pot vedea stofa. În ce-l priveşte pe el, n-avea nici o teamă, totuşi vroia mal întîi să trimită pe altul să vadă cum stau lucrurile. Toţi în oraş ştiau ce putere ciudată are stofa şi fiecare era curios să ştie cît de nepotrivit în slujbă sau cît de prost e vecinul.

— Am să-l trimit pe sfetnicul meu cel bătrîn; e om cinstit şi de încredere, el poate mai bine decît oricine să judece stofa, fiindcă e înţelept şi nimeni nu-şi îndeplineşte slujba mai bine decît el.

Sfetnicul cel bătrîn s-a dus în odaia unde cei doi pehlivani lucrau la războaiele goale.

„Doamne fereşte, ce-o mai fi şi asta? s-a gîndit Sfetnicul şi a deschis ochii mari. Nu văd nimic!”

Dar n-a spus că nu vede.

Pehlivanii l-au rugat să vie mai aproape şi l-au întrebat dacă-i place culoarea şi desenul stofei. Şi tot îi arătau stativele, care însă erau goale. Bietul sfetnic holba ochii, dar de văzut nu vedea nimic fiindcă nici nu era nimic de văzut.

„Oi fi prost? se gîndi el. N-aş fi crezut; oricum, asta nu trebuie să afle nimeni. N-oi fi bun pentru slujba pe care o fac? Nu, nu-i bine să spun că nu văd stofa.”

— Ei ce spuneţi? a întrebat un ţesător.

— Foarte frumos! a răspuns sfetnicul şi şi-a pus ochelarii ca să vadă mai bine. Nişte culori minunate! Am să spun împăratului că-mi place foarte mult.

— Ne pare bine – au zis ţesătorii şi au început să spuie ce culori sînt şi ce fel de desene are stofa.

Sfetnicul cel bătrîn asculta cu luare-aminte ca să spuie şi el împăratului tot aşa, şi chiar i-a şi spus.

Pehlivanii au cerut şi mai mulţi bani, şi mai multă mătase, şi fire de aur şi mai mult decît pînă acuma.

Dar le băgau pe toate în buzunarele lor, iar în războaie nu era nici un capăt de aţă, dar ei lucrau ca şi pînă acum la stativele goale.

Peste cîtva timp, împăratul a trimis pe alt sfetnic, tot aşa de vrednic, să vadă unde au ajuns cu ţesutul şi dacă mai este mult pînă-i gata stofa. Dar şi lui i s-a întîmplat ca şi celuilalt: s-a uitat şi iar s-a uitat, însă cum în stative nu era nimic, n-a putut să vadă nimic.

— Ce ziceţi? Frumoasă stofă, nu? l-au întrebat cei doi pehlivani şi i-au arătat şi i-au spus cum şi ce fel era stofa care nu se vedea nicăieri.

„Prost nu sînt – se gîndea sfetnicul. Atunci înseamnă că nu-s bun pentru slujba pe care o fac! Ar fi ciudat şi asta, dar cum o fi, cum n-o fi, nu trebuie să afle nimeni.” Şi a început şi el să laude stofa pe care n-o vedea şi să se minuneze de frumuseţea culorilor şi a desenului.

— E foarte frumoasă stofa – a spus el apoi împăratului.

Tot oraşul vorbea de stofa asta nemaipomenită. Împăratul s-a gîndit să se ducă s-o vadă şi el, cît mai era în stative. A luat cu dînsul tot oameni unul şi unul, printre care şi cei doi sfetnici care mai fuseseră, şi s-a dus la cei doi pehlivani care lucrau din răsputeri, dar fără nici un fir de aţă în războiul de ţesut.

— Ia uitaţi-vă ce frumoasă e! au spus cei doi sfetnici. Ce desen, ce culori minunate!

Şi arătau stativele goale, fiindcă credeau că toţi ceilalţi văd stofa şi numai ei nu.

„Ce să fie oare! se gîndea împăratul. Nu văd nimic! Cumplit lucru! Ce, oi fi cumva prost? Nu-s bun de împărat?”

— Da, într-adevăr, stofa e foarte frumoasă - a spus el cu glas tare; e vrednică de toată lauda!

Şi împăratul dădea din cap mulţumii şi se uita la stativele goale; nu vroia să spună că nu vede nimic. Toţi curtenii, care erau cu dînsul, se uitau şi ei, dar nu

vedeau nici ei nimic; spuneau însă ca şi împăratul: „O, ce frumos!” Şi toţi l-au sfătuit să se îmbrace cu hainele făcute din stofa aceasta minunată la serbarea care tocmai trebuia să aibă loc peste cîteva zile. „Minunat, frumos, măreţ!” spuneau toţi şi se bucurau grozav. Împăratul a dat celor doi pehlivani cîte o decoraţie ca să şi-o atîrne la piept şi titlul de maestru ţesător al curţii imperiale.

În noaptea din ajunul sărbătorii, cei doi pehlivani nu s-au culcat. Au aprins şaisprezece lămpi şi lumea putea să-i vadă cum lucrau de zor să isprăvească hainele împăratului. S-au făcut că iau stofa de la stative, s-au făcut că o taie cu foarfecele, pe urmă au cusut cu ace fără aţă şi după aceea au spus: „Hainele sînt gata”.

Împăratul a venit cu sfetnicii. Pehlivanii au ridicat braţele în sus, ca şi cum ar fi ţinut ceva în mînă, şi au spus:

— Poftim pantalonii! Poftim haina! Poftim mantia! şi aşa mai departe. Hainele sînt uşoare ca pînza de păianjen – spuneau ei; cînd le îmbraci nici nu le simţi, dar tocmai asta e frumuseţea.

— Da, da – ziceau sfetnicii, dar nu vedeau nimic, pentru că nu aveau ce să vadă.

— Dacă maiestatea voastră vrea să se dezbrace – au spus pehlivanii – vă putem pune hainele cele noi chiar acuma, aici, în faţa oglinzii.

Împăratul s-a dezbrăcat şi pehlivanii s-au prefăcut că-i pun hainele cele noi, care tocmai erau gata, şi împăratul se întorcea şi se sucea în faţa oglinzii.

— Ce bine îi vin, ce frumoase sînt! ziceau toţi cei care erau de faţă. Ce stofă minunată! Nici nu se poate ceva mai frumos!

— E gata afară baldachinul pentru maiestatea voastră - a spus marele maestru de ceremonii al curţii.

— Sînt gata şi eu - a spus împăratul, şi s-a uitat o dată în oglindă, fiindcă vroia să creadă lumea că îşi vede hainele.

Curtenii, care aveau dreptul să ducă trena mantiei, s-au aplecat, au întins mîinile, ca şi cum ar fi ridicat ceva de jos, apoi au pornit, prefăcîndu-se că ţin ceva în mîini; nu îndrăzneau să spună că nu văd nimic. Împăratul mergea acum sub baldachin şi toţi oamenii de pe străzi şi de la ferestre spuneau: „Ce minunate haine are împăratul! Ce trenă straşnică! Ce bine îi vin!” Nici unul nu vroia să spună că nu vede nimic; fiindcă atunci lumea ar fi zis că nu-i priceput în slujbă sau că-i prost de dă în gropi. Nici o haină de-a împăratului nu stîrnise atîta bucurie printre oameni.

— Împăratul e dezbrăcat! a spus deodată un copil.

— Asta-i vocea nevinovăţiei – a zis tatăl copilului şi a spus în şoaptă şi altora ce vorbise copilul.

— E dezbrăcat! a strigat tot poporul.

Împăratul a auzit şi i s-a părut şi lui că poporul are dreptate, dar s-a gîndit: „Acuma nu mai pot să dau înapoi, trebuie s-o ţin într-una aşa cum am început”. Şi curtenii au mers înainte şi au dus trena pe care n-o vedea nimeni, fiindcă nu era nici o trenă.

În româneşte de AL. PHILIPPIDE

CUPRINS

FRAŢII GRIMM – Cenuşăreasa............................3
FRAŢII GRIMM – Albă-ca-Zăpada......................13
OSCAR WILDE – Prietenul credincios................24
W. HAUFF – Muc cel mic..................................36
CH. PERRAULT – Motanul încălţat....................52
H. CH. ANDERSEN – Degeţica..........................57
H. CH. ANDERSEN – Lebedele..........................67
M. GORKI – Inima de foc a lui Danko.................81
CH. PERRAULT – Scufiţa roşie..........................86
OSCAR WILDE – Prinţul Fericit.........................89
MAMIN-SIBIRIAK – Guleraş Cenuşiu.................99
W. HAUFF – Piticul Nas..................................109
S LAGERLÖF – Vulturul Gorgo........................135
A. GAIDAR – Piatra cea fierbinte......................141
FRAŢII GRIMM – Croitoraşul cel viteaz...........146
P. BAJOV – Floarea de piatră..........................158
H. CH. ANDERSEN – Hainele cele noi ale
împăratului...182

EDITURA ION CREANGĂ